

Natuurrapport - Toestand en trend van ecosystemen en ecosysteemdiensten in Vlaanderen
TECHNISCH RAPPORT

Bijlagen hoofdstuk 10

Natuurrapport - Toestand en trend van ecosystemen en ecosysteemdiensten in Vlaanderen. Technisch rapport

Peter Van Gossum, Helen Michels, Lode De Beck, Luc De Keersmaecker

Auteurs:

Peter Van Gossum, Helen Michels, Lode De Beck, Luc De Keersmaecker
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) is het Vlaams onderzoeks- en kenniscentrum voor natuur en het duurzame beheer en gebruik ervan. Het INBO verricht onderzoek en levert kennis aan al wie het beleid voorbereidt, uitvoert of erin geïnteresseerd is.

Vestiging:

INBO Brussel
Kliniekstraat 25, 1070 Brussel
www.inbo.be

e-mail:

peter.vangossum@inbo.be

Wijze van citeren:

Van Gossum, P., Michels, H. De Beck, L., De Keersmaecker, L. (2015). Bijlagen Hoofdstuk 10 – Ecosysteemdienstengericht beleid. (INBO.R.2015.6344660). In Stevens, M. et al. (eds.), Natuurrapport - Toestand en trend van ecosystemen en ecosysteemdiensten in Vlaanderen. Technisch rapport. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2014.1988582, Brussel

D/2015/3241/182

INBO.R.2015.6344660

ISSN: 1782-9054

Verantwoordelijke uitgever:

Jurgen Tack

Druk:

Managementondersteunende Diensten van de Vlaamse overheid

Foto cover:

Ecosysteemdienstengericht beleid vraagt samenwerking tussen actoren en sectoren en tussen overheid, markt en maatschappij

Bijlagen hoofdstuk 10 – Ecosysteemdienstengericht beleid

**Peter Van Gossum, Helen Michels, Lode De Beck, Luc De
Keersmaeker**

INBO.R.2015.6344660

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Bijlage 1 Methode	3
Bijlage 2 NMDS analyse	4
Bijlage 3 Wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen (B.S. 15/02/1968)	7
Bijlage 4 Wet op de Bescherming van Oppervlaktewateren tegen Verontreiniging van 26 maart 1971 (B.S. 1/5/1971)	9
Bijlage 5 Decreet betreffende het integraal waterbeheer van 18 juli 2003 (B.S. 14/11/2003) 11	11
Bijlage 6 Waterbeleidsnota I van 8 april 2005	15
Bijlage 7 Waterbeleidsnota II van 20 december 2013	19
Bijlage 8 Boswetboek van 19 december 1854 (B.S. 22/12/1854)	24
Bijlage 9 Bosdecreet van 19 juli 1990 (B.S. 28/9/1990)	26
Bijlage 10 Gecoördineerde versie bosdecreet van 13 juli 1990, d.d. 18 mei 1999	30
Bijlage 11 Gecoördineerde versie bosdecreet van 13 juli 1990, d.d. 9 mei 2014	38
Bijlage 12 Gemeenschappelijk landbouwbeleid 1962-1964	45
Bijlage 13 Gemeenschappelijk landbouwbeleid 1992	48
Bijlage 14 Gemeenschappelijk landbouwbeleid 2000	53
Bijlage 15 Gemeenschappelijk landbouwbeleid 2003-2005	58
Bijlage 16 Gemeenschappelijk landbouwbeleid 2013	71
Bijlage 17 Wet op het Natuurbehoud van 12 juli 1973 (B.S. 11/09/1973)	86
Bijlage 18 Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu d.d. 21/10/1997 (B.S. 10/01/1998)	97
Bijlage 19 Gecoördineerde versie van het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu van 21 oktober 1997, d.d. 19/07/2002	126
Bijlage 20 Gecoördineerde versie van het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu van 21 oktober 1997, d.d. 9 mei 2014	157
Bijlage 21 Vogelrichtlijn d.d. 2 april 1979 (Pb.L. 103 25.04.1979)	191
Bijlage 22 Habitatrichtlijn d.d. 21 mei 1992 (Pb. L. 206 van 22/7/1992)	198

Bijlage 1 Methode

Om de evolutie van de ESD-gerichtheid van beleid in te schatten, werd er een gelijkaardige methode gevolgd als die van Matzdorf & Meyer (2014). Deze methode bestaat uit de volgende stappen:

- Er werden eerst indicatoren geformuleerd. Dit zijn kenmerken specifiek voor een ESD-gericht beleid. Deze indicatoren worden toegelicht onder §4 van hoofdstuk 10 en staan opgelijst in Tabel 4 van dit hoofdstuk. In totaal zijn er 19 indicatoren (zie Tabel 4).
- Daarna werd een selectie gemaakt van rechtsnormen¹ en beleidsdocumenten binnen de beleidsdomeinen 'water', 'bos', 'landbouw' en 'natuur'.
- Die rechtsnormen en beleidsdocumenten² werden geanalyseerd op basis van die 19 indicatoren. Per indicator werd nagegaan of het aan bod komt in de rechtsnorm. Indien niet, heeft dit in de meeste gevallen geleid tot de score "geen gegevens"³. Indien de indicator wel in de teksten aan bod komt krijgt het een score "--", "- ", "+/-" of "+". Bij een score "+" is er sprake van een sterke ESD-gerichtheid voor wat betreft deze indicator. De analyse van de rechtsnormen en beleidsdocumenten gebeurde door middel van een inhoudsanalyse. Dit betekent dat er enkel gekeken werd naar wat er (letterlijk) staat. Voor de rechtsnormen betekent dit dat er niet gekeken werd naar de oorspronkelijke bedoeling van de tekst (deze kan teruggevonden worden in de memorie van toelichting), naar voorstellen voor interpretatie (bv. het bosdecreetboek, wat een uitvoerige beschrijving is van hoe het bosdecreet geïnterpreteerd dient te worden, d.i. de rechtsleer) of naar interpretaties bij uitvoering (rechtspraak uit bv. arresten en vonnissen).
- De resultaten van de inhoudsanalyse staan in de bijlagen.
- Tot slot werden deze resultaten en hun evolutie doorheen de tijd geïnterpreteerd. Dit is terug te vinden onder §6 van hoofdstuk 10.

Om de interpretatie van de gevonden resultaten te vergemakkelijken, is ervoor gekozen om de kwalitatieve gegevens te kwantificeren. De kwantificatie is gericht op het beantwoorden van volgende 3 vragen:

- Is er binnen elke sector een evolutie merkbaar naar een meer ESD-gericht beleid?
- Is deze evolutie vergelijkbaar voor de 4 sectoren?
- Hoe ESD-gericht is de huidige wetgeving?

Om de eerste vraag te kunnen beantwoorden, volstaat de kwantificatie uit het optellen van de scores die volgden uit de analyse van de 19 indicatoren. Hieruit leiden we af hoe goed of slecht een specifieke rechtsnorm of beleidsdocument scoort voor de verschillende ESD-kenmerken. Om de tweede en de derde vraag te kunnen beantwoorden volstaat optellen niet omdat het om een patroonanalyse gaat – zijnde de samenhang van de diverse ESD-kenmerken. Voor deze analyse is er gekozen om te werken met een non-linear multi-dimensional scaling (NMS). Voor een beschrijving van deze methode zie bijlage 2.

¹ Dit zijn alle voorschriften van recht, zoals verordeningen, richtlijnen, wetten, decreten, uitvoeringsbesluiten.

² De meeste documenten en rechtsnormen uit onderstaande analyse dateren van na 1980 omdat in dat jaar belangrijke bevoegdheden naar Vlaanderen werden overgeheveld.

³ Voor een aantal criteria heeft het ontbreken van enige verwijzing naar het bedoelde criterium/indicator echter geleid tot de score "- ": zie hiervoor Tabel 4.

Bijlage 2 NMDS analyse

Wat is het?

NMDS is een multivariate ordinatietechniek. Deze techniek laat toe om de gelijkenis van objecten (in ons geval wetteksten) op basis van verschillende variabelen (in ons geval criteria) te visualiseren. Hierbij wordt het totaal aantal dimensies (=aantal variabelen) op voorhand tot een aantal dimensies beperkt (meestal 2).

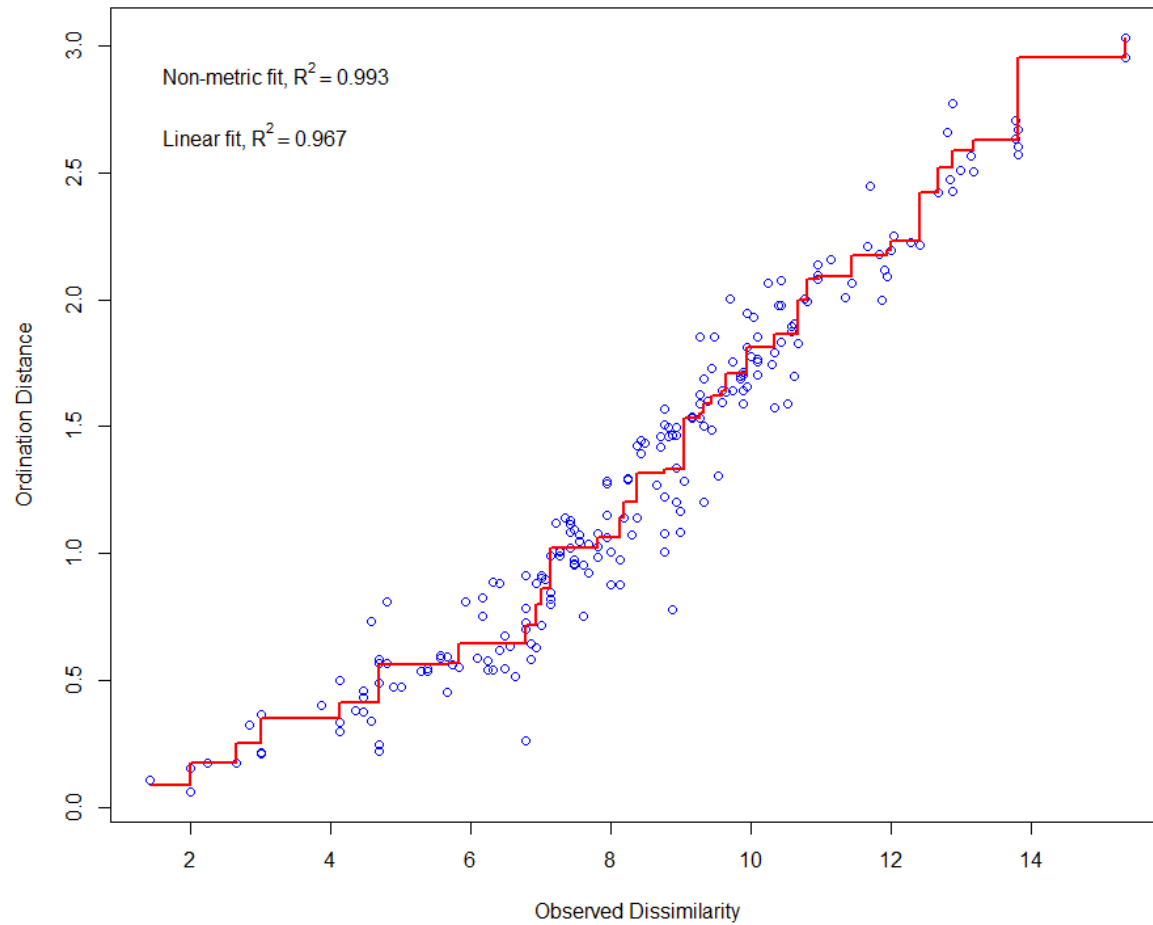
Waarvoor wordt het gebruikt

Deze techniek laat toe om op niet-parametrische manier informatie afkomstig van n dimensies te visualiseren in 2 of 3 dimensies.

Berekeningsmethode

De NMDS procedure is iteratief en doorloopt de volgende stappen:

1. de euclidische afstand tussen de y aantal objecten(wetteksten) in de oorspronkelijke n dimensionale ruimte (criteria) worden berekend ($=d_{\text{waargenomen}}$). Dit levert een $Y \times Y$ matrix op
2. aantal gereduceerde dimensies, m , worden bepaald (vaak: $m = 2$)
3. een initiële configuratie van de objecten wordt in een m -dimensionale ruimte gemaakt. De configuratie wordt random gekozen
4. euclidische afstanden tussen de objecten in de initiële configuratie worden berekend ($=d_{\text{configuratie}}$)
5. $d_{\text{waargenomen}}$ en $d_{\text{configuratie}}$ worden ten opzichte van elkaar geplot en er wordt er een regressie rechte geplot.
6. om de goodness-of-fit van de configuratie te schatten (i.e. hoe goed benaderd de nieuwe configuratie de waargenomen configuratie) wordt de afstand tussen de $d_{\text{configuratie}}$ en de regressierechte berekend. Dit word in een Shepard figuur geplot

7. Dit wordt uitgedrukt in een Stress factor. Hoe kleiner de stress is hoe beter de fit.
8. Dit proces wordt herhaald tot dat er een configuratie wordt gevonden met een stressfactor onder een aanvaardbaar niveau. Deze configuratie is dan het uiteindelijke resultaat.

Merk op dat door het iteratief proces dat de NMDS ordinatie techniek doorloopt er geen unieke oplossing bestaat.

Verschillen met andere andere ordinatietechnieken (vb PCA)

NMDS is een ordinatietechniek, net zoals principale componentenanalyse (PCA). Hieronder worden kort de belangrijkste verschillen weergegeven tussen beide technieken:

	NMDS	PCA
assumpties	Geen (non parametrisch)	Lineaire relatie tussen de variabelen en Y waarden
Aantal assen/componenten en	Aantal assen van de grafiek (dimensies) wordt op voorhand bepaald	Componenten worden berekend. Twee eerste (belangrijkste) worden geplot
Ordinatie methode	Iteratief (verschillende oplossingen mogelijk)	Analytisch (een enkel oplossing mogelijk)
betrouwbaarheidsbepaling	Stressfactor	Eigenwaarde componenten

Bijlage 3 Wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen (B.S. 15/02/1968)

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / indicator	Definitie score	Score	Artikel	Citatie en toelichting bij score
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 0 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	--	Art 7	➔ <i>Prescriptief</i> De in §§ 2 en 3 bedoelde werken moeten worden uitgevoerd overeenkomstig de bepalingen van het provinciaal reglement betreffende de onbevaarbare waterlopen. Dit reglement moet de modaliteiten van die uitvoering regelen, onder meer de termijnen binnen welke zij moet geschieden; het moet ook bepalen dat jaarlijks een schouwing zal gedaan worden van de waterlopen van de tweede en de derde categorie ten einde vast te stellen welke werken moeten worden ten uitvoer gelegd in de loop van de daaropvolgende periode van twaalf maanden.
Responsabiliteit / economische instrumenten	'Verloren' opbrengst	--	Art 17	De aangelanden, de gebruikers en de eigenaars van kunstwerken kunnen aanspraak maken op een <u>schadeloosstelling voor de schade</u> die zij hebben geleden naar aanleiding van de uitvoering van de buitengewone werken.
Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)	Aandacht voor meerdere niveaus	-	Art 7	➔ <i>Voorbeeld van subsidiariteit:</i> De ruimings-, onderhouds- en herstellingswerken aan de waterlopen van de eerste categorie worden <u>door de Staat uitgevoerd</u> overeenkomstig vooraf door de minister van Landbouw vastgestelde termijnen en modaliteiten. § 2. De ruimings-, onderhouds- en herstellingswerken aan de waterlopen van de tweede categorie worden <u>uitgevoerd door de provincie</u> op wier grondgebied die waterlopen gelegen zijn. Wanneer die werken betrekking hebben op een waterloop of een gedeelte van een waterloop die de grens van twee provinciën, wijst de minister van Landbouw de provincie aan die met de uitvoering ervan belast is. § 3. De ruimings-, onderhouds- en herstellingswerken aan de waterlopen van de derde categorie worden uitgevoerd onder het toezicht van de provincie, <u>door de gemeente</u> op wier grondgebied die waterlopen gelegen zijn.
			Art 2	De onbevaarbare waterlopen worden in drie categorieën gerangschikt.(...) In de tekst wordt er rekening gehouden met de grote van de rivier. Men kan dus stellen dat men met verschillende schalen werkt. de verschillende schaalniveaus zijn wel niet overlappend
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Monofunctioneel	--	Art 6	Hoewel het niet expliciet staat vermeld is het beheer van de onbevaarbare waterlopen er vooral opgericht om de afvoer van water zo efficiënt mogelijk te laten verlopen (...); het wegnemen van struik- en houtgewas wanneer dit de loop van het water belemmert ;
Sociaal kapitaal / Rol van de overheid	Aansturen (beveel-en-controleer)	--	Art 5	<u>De minister van Landbouw kan de gemeentebesturen de verplichting opleggen</u> voor de uitvoering van die opdrachten met de provinciale overheden mede te werken. Hij regelt de verdeling van de eraan verbonden uitgaven en de wijze waarop de door de provinciën gedane voorschotten worden teruggevorderd.
Sociaal kapitaal / Rol	Gehoorzaamheid	--	Art 17	De aangelanden, de gebruikers en de eigenaars van kunstwerken op de waterlopen <u>zijn</u>

economische en maatschappelijke actoren				<u>verplicht.....</u>
			Art 23	De provincieraden zijn ertoe gehouden hun provinciereglementen betreffende de onbevaarbare waterlopen in overeenstemming te brengen met deze wet en met de ter uitvoering ervan getroffen besluiten
			Art 20	Nadruk op gehoorzaamheid: <u>Met politiestraffen worden gestraft</u> , onverminderd de zwaardere straffen bij het Wetboek van strafrecht voorgeschreven, zij die de bepalingen van deze wet of van de ter uitvoering ervan getroffen reglementen overtreden.
Sociaal kapitaal / brugorganisatie	afwezig	--		
ESD-begrip / vermelding	ESD vermelding afwezig	--		
Schaalafstemming	afwezig	--		

Bijlage 4 Wet op de Bescherming van Oppervlaktewateren tegen Verontreiniging van 26 maart 1971 (B.S. 1/5/1971)

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicator	Definitie score	Score	Artikel	Citatie en toelichting bij score
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 0 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	--	Art 31	→ <i>prescriptief</i> Aan het hoofd van elke waterzuiveringsmaatschappij staat een directeur, <u>houder van een ingenieursdiploma van academische graad of van doctor in de wetenschappen</u> , die door de Koning benoemd en ontslagen wordt op voordracht van de raad van beheer.
			Art 4	→ <i>prescriptief</i> De Koning bepaalt de eenheid van veront-reini-gende belasting op grond van het volume en de ken-merken van het afvalwater dat gewoonlijk, in vierentwintig uren, door één inwoner geloosd wordt.
Schaalafstemming	afwezig	--		
Responsabiliteit / economische instrumenten	'Verloren' opbrengst	-	Art 33	De Staat draagt bij in de investeringskosten door een industriële onderneming gemaakt ter voldoening aan de wettelijke eisen inzake bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging, hetzij omdat die onderneming bij de vestiging in een bepaalde zone, voor de zuivering van haar afvalwater om geldige redenen geen gebruik maakt van een installatie van een zuiveringsmaatschappij, hetzij omdat de lozingsvergunning van een reeds gevestigde onderneming deze laatste verplicht tot een speciale behandeling van haar afvalwater waarvoor aanvullende investeringen vereist zijn
			Art 35bis.	Het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaamse Milieumaatschappij hierna genoemd " de Maatschappij " is belast met de vestiging, inning en de invordering van de heffing op de waterverontreiniging, hierna genoemd "de heffing ". De Maatschappij is tevens belast met de controle op de naleving van de verplichtingen inzake de heffing.
Responsabiliteit / aantal instrumententypes	Multi-instrumenten: 1 tot 2	--	Art 8	→ <i>inzet van technologie</i> Er worden drie maatschappijen voor afvalwaterzuivering opgericht, namelijk : 1. De waterzuiveringsmaatschappij van het kustbekken; 2. De waterzuiveringsmaatschappij van het bekken van de Schelde; 3. De waterzuiveringsmaatschappij van de bekkens van Maas, Seine en Rijn.
			Art 37	→ <i>wet- en regelgeving</i> Die ambtenaren stellen de overtredingen van de wetten en verordeningen vast bij processen-verbaal die bewijskracht hebben tot het tegendeel is bewezen. Afschrift van het proces-verbaal wordt binnen drie dagen na de vaststelling van het misdrijf aan de overtreders gezonden.
Sociaal kapitaal / Rol van de overheid	Aansturen (bevel-en-controleer)	--	Art 10	Bij het overleggen van hun begroting leggen de maatschappijen aan dezelfde Minister ter goedkeuring de lijst voor van de nieuwe werken waarvan de uitvoering vanaf het volgend jaar voorzien wordt; de uitvoering van deze werken is onderworpen aan de machtiging van dezelfde

				Minister, onverminderd de bijzondere machtigingen die vereist zijn.
Sociaal kapitaal / Rol economische en maatschappelijke actoren	Gehoorzaamheid	--	Art 35octies	.De in artikel 35quinquies bedoelde heffingsplichtige, met uitzondering van de in categorie 56 van de bijlage 1 bij deze wet bedoelde heffingsplichtige, <u>is verplicht voor 15 maart van elk heffingsjaar een aangifte bij de Maatschappij in te dienen</u> met de nodige gegevens voor de berekening van de vuilvracht.
			Art 12	De waterzuiveringsmaatschappijen kunnen, overeenkomstig de desbetreffende wetten, gebouwde of ongebouwde onroerende goederen ten algemene nutte onteigenen voor de vestiging van waterzuiveringsinstallaties door de maatschappijen zelf, door andere publiekrechtelijke personen of door particulieren.
			Art 32	De directeur neemt het dagelijks bestuur waar van de maatschappij onder het gezag en toezicht van de raad van beheer. Hij heeft de leiding van het personeel. Hij beschikt over de nodige bevoegdheden voor de uitvoering van de taken waarmede deze wet hem belast of die hem worden opgedragen hetzij door de besluiten ter uitvoering van deze wet, hetzij door statuten, hetzij door de raad van beheer.
Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)s	afwezig	--		
Sociaal kapitaal / brugorganisatie	afwezig	--		
ESD-begrip / vermelding	ESD vermelding afwezig	--		

Bijlage 5 Decreet betreffende het integraal waterbeheer van 18 juli 2003 (B.S. 14/11/2003)

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicator	Definitie score	Score	Artike l	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	multifunctioneel (Maatschappelijke behoefte in rekening gebracht)	+	Art 4	-Integraal waterbeleid is het beleid gericht op het gecoördineerd en geïntegreerd ontwikkelen, beheren en herstellen van watersystemen met het oog op het bereiken van de randvoorwaarden die nodig zijn voor het behoud van dit watersysteem als zodanig, <u>en met het oog op het multifunctionele gebruik</u> , waarbij de behoeften van de huidige en komende generaties in rekening wordt gebracht
			Art 5	Bij het voorbereiden, het vaststellen, het uitvoeren, het opvolgen en het evalueren van het integraal waterbeleid beogen (...) volgende doelstellingen: 1° de bescherming, de verbetering of het herstel van oppervlaktewater- en grondwaterlichamen op zo'n wijze dat tegen de datum, vermeld in artikel 51, § 2, een goede toestand van de watersystemen wordt bereikt. (...) 7° het terugdringen van landerosie en van de aanvoer van sedimenten naar de oppervlaktewaterlichamen, en van het door menselijk ingrijpen veroorzaakt transport en de afzetting van slib en sediment in het oppervlaktewaterlichaam; 8° het beheer en het ontwikkelen van waterwegen met het oog op de bevordering van een milieuvriendelijker <u>transportmodus</u> van personen en goederen via de waterwegen en het realiseren van de intermodaliteit met de andere vervoersmodi en het bevorderen van de internationale verbindingfunctie ervan; 9° de integrale afweging van de diverse functies binnen een watersysteem, evenals het onderling verband tussen de verschillende functies van het watersysteem; 10° het bevorderen van de betrokkenheid van de mens met het watersysteem, waaronder de verhoging van de belevingswaarde in stedelijk gebied en vormen van zachte recreatie.
			Art 7	-Bij de verwezenlijking van de in artikel 5 bedoelde doelstellingen en de toepassing van de in artikel 6 bedoelde beginselen wordt met het oog op het <u>multifunctionele gebruik</u> van watersystemen ook rekening gehouden met de <u>sociale en economische gebruiksfuncties</u> ervan.
Optimalisatie / doel	optimalisatie van meerdere functies	+		-> <i>Er worden verscheidene functies aangehaald, maar deze zijn enkel gerelateerd tot water het terugdringen van overstromingsrisico's en het risico op waterschaarste</i>
			Art 5, 7°	-het terugdringen van landerosie en van de aanvoer van sedimenten naar de oppervlaktewaterlichamen, en van het door menselijk ingrijpen veroorzaakt transport en de afzetting van slib en sediment in het oppervlaktewaterlichaam
			Art 5, 9°	-de integrale afweging van de diverse functies binnen een watersysteem, evenals het onderling verband tussen de verschillende functies van het watersysteem
			Art 5	-het beheer en het ontwikkelen van waterwegen met het oog op de bevordering van een milieuvriendelijker transportmodus van personen en goederen via de waterwegen en het realiseren van de intermodaliteit met de andere vervoersmodi en het bevorderen van de internationale verbindingfunctie ervan

Schaal-afstemming / meerdere schaal(niveaus)s	landschapsniveau	+	Art 6	het beginsel dat het watersysteem een van de ordenende principes is <u>in de ruimtelijke ordening</u> ;
			Art 4	(...) waarbij de behoeften van de <u>huidige en komende generaties in rekening wordt gebracht</u>
			Art 19	Het in het Vlaamse Gewest gelegen gedeelte van het stroomgebied van de Schelde maakt deel uit van het internationaal stroomgebiedsdistrict van de Schelde. Met instemming van de partijen bij het Scheldeverdrag wordt de <u>Internationale Scheldecommissie aangewezen als bevoegd orgaan voor de coördinatie van het waterbeleid binnen dit internationaal stroomgebiedsdistrict</u> , in het bijzonder voor de multilaterale afstemming van de stroomgebiedbeheerplannen.
Schaal-afstemming	Schaalafstemming tussen schalen	+	Art 26	➔ <i>De wettelijke schaal wordt aangepast aan de ruimtelijke schaal</i> <u>Per bekken wordt een bekkenbestuur en een bekkenraad opgericht</u> . Het bekkenbestuur bestaat uit een algemene bekkenvergadering en een bekkenbureau
Sociaal kapitaal / rol van overheid	Aansturen (bevel-en-controleer)	--	Art 11	➔ <i>Overheid kan ongevraagd onteigenen:</i> Voor de verwerving van onroerende goederen, vereist om de in artikel 5 van dit decreet genoemde doelstellingen van het integraal waterbeleid te verwezenlijken, kan het Vlaamse Gewest overgaan tot een <u>onteigening</u> ten algemene nutte. Ongeacht de bepalingen die andere rechtspersonen bevoegd verklaren tot onteigenen, kunnen eveneens de provincies en gemeenten door de Vlaamse regering hiertoe worden gemachtigd.
Voorzorgsprincipe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm gericht op andere ecosysteem-structuren	+/-	Art 4	Integraal waterbeleid is het beleid gericht op het gecoördineerd en geïntegreerd ontwikkelen, <u>beheren en herstellen van watersystemen met het oog op het bereiken van de randvoorwaarden die nodig zijn voor het behoud van dit watersysteem</u> als zodanig, en met het oog op het multifunctionele gebruik, waarbij de behoeften van de huidige en komende generaties in rekening wordt gebracht.
			Art 5	<u>het voorkomen van de verdere achteruitgang van aquatische ecosystemen, van rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen en van waterrijke gebieden</u> , onder meer door: a) het zoveel mogelijk behouden en herstellen van de natuurlijke werking van watersystemen;
			Art 5	het <u>duurzaam beheer van de voorraden aan oppervlakte- en grondwater</u>
			Art 5	<u>het verbeteren</u> en het herstellen van aquatische ecosystemen en van rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen
			Art 6	➔ <i>Voorzorgsprincipe:</i> 4° het voorzorgsbeginsel, op grond waarvan het treffen van maatregelen ter voorkoming van schadelijke effecten niet moet worden uitgesteld omdat na afweging het bestaan van een oorzakelijk verband tussen het handelen of nalaten en de gevolgen ervan niet volledig door wetenschappelijk onderzoek is aangetoond;
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 3 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	+	Art 50	➔ <i>maatregelen om doel te bereiken zijn vrij te kiezen</i> Jaarlijks wordt een bekkenvoortgangsrapport vastgesteld dat ten minste is samengesteld uit: 1° een geïntegreerd voortgangsverslag van de stand van uitvoering van het bekkenbeheerplan; 2° een opgave van de nog te verrichten activiteiten en te nemen maatregelen in het bekken ter uitvoering van het bekkenbeheerplan.

			Art 54	➔ <i>Voorbeeld dat beleid aanpasbaar is op korte termijn</i> De Vlaamse regering kan minder strenge milieudoelstellingen vaststellen voor oppervlaktewaterlichamen of grondwaterlichamen wanneer het bereiken van de milieudoelstellingen technisch niet haalbaar zou zijn of onevenredig hoge kosten met zich zou meebrengen als gevolg van (...)
			Art 58	➔ <i>Voorbeeld van monitoring</i> Wanneer uit monitoringgegevens of andere gegevens blijkt dat de milieudoelstellingen voor waterlichamen vermoedelijk niet worden bereikt, zorgt de Vlaamse regering ervoor dat: 1° de oorzaken van het eventuele falen worden onderzocht; 2° de betrokken vergunningen en toestemmingen worden onderzocht en zo nodig worden herzien; 3° de monitoringprogramma's worden getoetst en zo nodig herzien; 4° <u>de noodzakelijke aanvullende maatregelen worden genomen teneinde de milieudoelstellingen te bereiken, met inbegrip van de vaststelling van strengere milieudoelstellingen.</u>
Responsabiliteit / economische instrumenten	Vergoeding 'geleverde dienst'	+	Art 6	-het "de vervuiler betaalt"-beginsel, op grond waarvan de kosten voor maatregelen ter voorkoming, vermindering en bestrijding van schadelijke effecten en de kosten voor het herstellen van deze schade voor rekening zijn van de veroorzaker;
			Art 10	In dat geval kunnen particuliere grondeigenaars of gebruikers aan het Vlaamse Gewest een <u>vergoeding</u> vragen. Die vergoeding kan alleen worden gevraagd <u>als maatregelen worden opgelegd die verder gaan dan wat voor het bereiken van de basismilieukwaliteitsnormen</u> is vereist of die verder gaan dan de maatregelen die vereist zijn voor het realiseren van het standstillbeginsel, vermeld in artikel 6, 1°.
			Art 6	➔ <i>Niet enkel de kost van het water wordt in rekening gebracht maar ook de milieukost:</i> -het <u>kostenterugwinningsbeginsel</u>, op grond waarvan <u>de kosten voor waterdiensten</u>, met inbegrip van de milieukosten en de <u>kosten van de hulpbronnen</u>, in rekening worden gebracht met inachtneming van een economische analyse van het watergebruik;
Sociaal kapitaal / brugorganisatie	gericht op 2 van de 3	+/-	Art 29	➔ <i>Belangenorganisaties zijn aanwezig in de bekkenraad</i> De bekkenraad bestaat uit vertegenwoordigers van de onderscheiden maatschappelijke belangengroepen die betrokken zijn bij het integraal waterbeleid
			Art 26	➔ <i>Overheidentiteiten van verschillende niveau's zijn aanwezig in de bekkenraad:</i> Het Vlaamse Gewest stelt per bekken de nodige middelen en het nodige personeel ter beschikking voor de werking van het bekkenbestuur, van het bekkensecretariaat en van de bekkenraad Elke provincie, vertegenwoordigd in het bekkenbureau, stelt ten minste een personeelslid ter beschikking van het bekkensecretariaat en dit ten laste van de eigen begroting.
				➔ <i>Kennis organisaties ontbreken zowel in bekkenraad als in CIW</i>
Participatie / wanneer	Bij de agendavorming, beleidsformulering,	+	Art 6, 8°	het participatiebeginsel, op grond waarvan aan de burgers vroeg, tijdig en doeltreffend <u>inspraak wordt verleend bij het voorbereiden, het vaststellen, het uitvoeren, het opvolgen en het evalueren van het integraal waterbeleid</u> ;

	besluitvorming, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie		Art 37	→ <i>enkel voor de aanvang:</i> Tijdens de opmaak van het stroomgebiedbeheerplan worden ten minste volgende documenten <u>bekendgemaakt aan het publiek</u>: 1° <u>minstens drie jaar voor het begin</u> van de periode waarop het stroomgebiedbeheerplan betrekking heeft: een tijdschema en werkprogramma voor de opstelling en, in voorkomend geval, de bijstelling van de stroomgebiedbeheerplannen, met inbegrip van de te nemen raadplegingsmaatregelen; 2° <u>minstens twee jaar voor het begin</u> van de periode waarop het stroomgebiedbeheerplan betrekking heeft: een <u>tussentijds overzicht</u> van de belangrijkste waterbeheerkwesties die zijn vastgesteld in het stroomgebied; 3° <u>minstens een jaar voor het begin van de periode waarop het stroomgebiedbeheerplan</u> betrekking heeft: het ontwerp van stroomgebiedbeheerplan,.
Responsabiliteit / aantal instrumenten-types	Multi-instrumenten: 3 tot 4	-	Art 27	→ <i>Bekkenraad fungeert oa als overlegorgaan</i> De aangewezen provinciegouverneur is belast met het overleg en de samenwerking met de besturen van naburige staten of gewesten, die bevoegd zijn voor het waterbeheer, met het oog op de afstemming van de aspecten van het waterbeheer van regionaal belang
				→ <i>technologie/praktijken</i> Het bekkenbureau heeft tot taak : (...) <i>advies uit te brengen over :</i> a) <i>ontwerpen van investeringsprogramma's en ontwerpen van technische plannen met een rechtstreekse invloed op de watersystemen;</i> b) <i>ontwerpen van investeringsprogramma's en ontwerpen van technische plannen over openbare rioleringen en groot- en kleinschalige rioolwaterzuiveringsinstallaties;</i>
			Art. 11.	→ <i>Wet en regelgeving</i> Voor de verwerving van onroerende goederen, vereist om de in artikel 5 van dit decreet genoemde doelstellingen van het integraal waterbeleid te verwezenlijken, <u>kan het Vlaamse Gewest overgaan tot een onteigening ten algemene nutte</u>. Ongeacht de bepalingen die andere rechtspersonen bevoegd verklaren tot onteigenen, kunnen eveneens de provincies en gemeenten door de Vlaamse regering hiertoe worden gemachtigd.
Aanpak / Vermelding ESD	afwezig	--		

Bijlage 6 Waterbeleidsnota I van 8 april 2005

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicator	Definitie score	Score	Pagina	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	multifunctioneel (Maatschappelijke behoefte in rekening gebracht)	+	P 3	De waterbeleidsnota streeft naar een evenwicht tussen de <u>ecologische, sociale en economische functies van watersystemen</u> en bevat daartoe vijf krachtlijnen.
			P 6	De vitale rol die water in de economie en de samenleving speelt, wordt versterkt. Sleutelelementen vormen enerzijds <u>de ontwikkeling van de scheepvaart</u> als milieuvriendelijk alternatief voor wegtransport, en anderzijds een <u>duurzame watervoorziening voor de bevolking</u> , de industrie en de landbouw. Nieuwe impulsen voor <u>watergebonden recreatie</u> en <u>onroerend erfgoed</u> verhogen de beleevingswaarde van water.
			P 11	Door een <u>verminderde afstroming neemt erosie af</u> , alsook de toevoer van sedimenten. Daardoor komt er minder slib in de waterlopen terecht en moet er minder geruimd worden. Doordat het <u>grondwater aangevuld wordt</u> , wordt verdroging tegengegaan.
			P12	Als het contact tussen de waterlopen en hun valleien hersteld wordt, krijgt het water meer ruimte. Het waterlopenbeheer mag zich hierbij niet uitsluitend richten op de waterhuishouding, maar moet ook <u>oog hebben voor andere functies zoals natuur, landbouw, recreatie en economie</u> .
			P 15	Aandacht voor deze <u>multifunctionaliteit</u> in relatie tot de draagkracht van het watersysteem is dan ook een <u>essentieel element van een welvarende samenleving</u> .
			P 17	Water biedt tal van mogelijkheden om aan recreatie te doen. Voor de onbevaarbare waterlopen is het belangrijk dat dit gebeurt met aandacht voor de natuur en voor de draagkracht van het watersysteem.
Optimalisatie / doel	Optimalisatie van meerdere functies	+	P 7	De eerste waterbeleidsnota streeft <u>naar een evenwicht tussen de ecologische, sociale en economische functies van watersystemen</u> en bevat daartoe vijf krachtlijnen:
			P 6	Een vierde krachtlijn houdt het <u>duurzaam en efficiënt gebruik van water</u> in. Aangezien water met een geschikte kwaliteit voor verschillende soorten gebruik door de mens steeds schaarser wordt, onderstreept de waterbeleidsnota het belang van initiatieven om water te hergebruiken en alternatieve waterbronnen aan te wenden. Verder leveren een groeiend bewustzijn en een <u>aangepast gedrag bij watergebruikers een besparing van het watergebruik op</u>
Schaal-	Landschapsniveau	+	P 26	Waterlopen en hun valleigebieden zijn ecologisch zeer waardevol. Het waterlopenstelsel en de oeverzones hebben ook een belangrijke functie binnen het <u>ecologische netwerk dat Vlaanderen</u>

afstemming / Schaalniveau				wil creëren door verschillende groene gebieden met elkaar te verbinden.
			P 38	De Vlaamse Regering hecht ook veel belang aan samenwerking over de grenzen heen.
Schaal- afstemming	Schaalafstemming tussen schalen	+	P 37	Water moet steeds meer een belangrijk ordenend principe worden voor de ruimtelijke ordening in Vlaanderen
			P 34	→ <i>Wettelijke schaal wordt afgestemd op ruimtelijk schaal:</i> Voor de formele instelling van de CIW en voor de oprichting van de bekkenoverlegstructuren – het bekkenbestuur, het bekkensecretariaat en de bekkenraad uit het decreet Integraal Waterbeleid – komt er een uitvoeringsbesluit bij het decreet.
Aanpak / aantal landgebruik- types	Aantal landgebruiks- groepen: 2	-	P 11	→ <i>Beperkt tot 'natuur' en 'landbouw' landgebruiken:</i> In het buitengebied zijn er mogelijkheden voor een brede aanpak. Bestaande bos- en groengebieden houden van nature water vast. <u>Door nieuwe bos- en groengebieden, waaronder wetlands, te ontwikkelen, komen er meer mogelijkheden voor infiltratie.</u> Deze ontwikkeling is vastgelegd in de bindende bepalingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en in het Natuurdecreet. Ook in landbouwgebieden wordt het <u>water zo veel mogelijk vastgehouden en wordt de waterafvoer vertraagd, in overeenstemming met de code voor goede landbouwpraktijk.</u> Zo zijn de herwaardering van kleine landschapselementen zoals poelen en hagen, en de aanleg van oeverzones nuttige in- grepen om in landbouwgebieden water vast te houden. Ook in landbouwgebieden wordt het water zo veel mogelijk vastgehouden en wordt de waterafvoer
			P 26	De Vlaamse Regering kiest voor een geïntegreerde en gebiedsgerichte aanpak, waarbij de visie op de inrichting en het beheer van een gebied kan verschillen naargelang van de functie van dat gebied (natuur, landbouw, industrie, bewoning, ...).
Voorzorg- principe / Randvoor- waarden om doel te bereiken	Norm gericht op andere ecosysteemstructuren	-/+	P 6	De Vlaamse Regering streeft naar gezonde en – waar mogelijk – natuurlijke watersystemen, waarvan niet alleen de huidige maatschappij, maar <u>ook de toekomstige generaties gebruik kunnen maken voor tal van functies.</u>
			P 12	Als het contact tussen de waterlopen en hun valleien hersteld wordt, krijgt het water meer ruimte. Het waterlopenbeheer mag zich hierbij niet uitsluitend richten op de waterhuishouding, maar moet ook oog hebben voor <u>andere functies zoals natuur, landbouw, recreatie en economie.</u>
Responsabiliteit / economische instrumenten	Verloren opbrengsten + vervuiler betaalt	-	P 17	Voor de landbouw blijft het systeem <u>van beheerovereenkomsten</u> behouden.
			P 13	(...) Preventie en <u>schadevergoeding</u> kunnen daardoor beter op elkaar afgestemd worden
			P 17	Als het actief inschakelen van gronden in de waterbeheersing de bedrijfsvoering van een industrieel bedrijf of landbouwbedrijf in het gedrang brengt, zal de Vlaamse Regering het nodige doen om <u>de eigenaar te compenseren.</u>
			P 24	Gezinnen die een eigen waterwinning hebben, betalen een <u>heffing op de waterverontreiniging.</u>
			P 24	Bedrijven betalen eveneens een bijdrage aan de drinkwatermaatschappijen. Daarnaast betalen ze

				een restheffing op de verontreiniging die niet is inbegrepen in de bijdrage.
			P 30	Van elke doelgroep wordt een redelijke bijdrage gevraagd om de <u>kosten terug te winnen</u> in overeenstemming met het principe dat de vervuiler en de gebruiker betalen.
Adaptief beheer / Beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 2 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	-/+	P 40	→ <i>Beleid is aanpasbaar op korte termijn</i> Het decreet Integraal Waterbeleid bepaalt dat de waterbeleidsnota minstens <u>om de zes jaar</u> wordt herzien
				→ <i>Methode om doel te bereiken vrij te kiezen</i> De omzetting naar de praktijk, de concrete uitvoering op het terrein en de verfijning per gebied zullen vorm krijgen in de verschillende waterbeheerplannen op het niveau van de stroomgebieden, de bekkens en de deelbekkens.
Responsabiliteit / Aantal instrumenten-types	Multi-instrumenten: 5 tot 6	-/+	P 25	→ <i>incentives</i> Om de gemeenten te stimuleren om verder te investeren in hun rioleringsstelsel, worden de <u>gemeentelijke subsidiëringsprogramma's</u>
			P 37	→ <i>Kennis informatie en evaluatie</i> Zo zal de <u>watertoets</u> toegepast worden in het kader van stedenbouwkundige vergunningen.
			P 30	→ <i>Maatschappelijke attitudes</i> Een groeiend bewustzijn van de waarde van water is noodzakelijk om het watergebruik door alle doelgroepen te doen dalen. Een mix van economische en sociale instrumenten kan helpen om een <u>aangepast gedrag</u> ingang te doen vinden
			P 34	→ <i>Kennis:</i> Daarnaast moet het waterbeleid ook financieel en wetenschappelijk onderbouwd worden. De Vlaamse Regering zal hiervoor binnen de beschikbare ruimte middelen vrijmaken
			P 25	→ <i>Technologie</i> worden de gemeentelijke subsidiëringsprogramma's voor rioleringen en kleinschalige waterzuiveringsinstallaties voortgezet.
Sociaal kapitaal / Brugorganisaties	gericht op 2 van de 3	-/+	P 34	Voor de formele instelling van de CIW en voor de oprichting van de bekkenoverlegstructuren – het bekkenbestuur, het bekkensecretariaat en de bekkenraad uit het decreet Integraal Waterbeleid – komt er een uitvoeringsbesluit bij het decreet.
			P 36	→ <i>Overheidsentiteiten hetzelfde en verschillende niveau</i> Het <u>bekkenbestuur</u> maakt het politieke niveau van het bekken uit. Er zetelen vertegenwoordigers in van het Vlaamse Gewest en mandatarissen van de provincies en de deelbekkens. De voorzitter van het bekkenbestuur is de provinciegouverneur van één van de provincies die deel uitmaken van het bekken.
			P36	→ <i>belanggroep</i> Elk bekken krijgt ook een <u>bekkenraad</u> , een vertegenwoordiging van de maatschappelijke belangengroepen die betrokken zijn bij het integraal waterbeleid.
Sociaal kapitaal / rol maatschappelijke actoren	Samenwerking (zelfde niveau's)	-/+	P 22	In overleg met de doelgroepen en op basis van onderzoek zal de overheid maatregelen voorstellen.
			P 39	Integraal waterbeleid heeft pas kans op slagen <u>als alle sectoren van de samenleving betrokken worden</u> . Bij de verdere uitwerking van het integraal waterbeleid is dan ook ruimschoots plaats gemaakt voor de <u>inbreng van alle sectoren en de inspraak van de bevolking</u> .

Sociaal kapitaal / rol van de overheid	Aansturen (stimuli, welomschreven methode)	-	P 17	Daarnaast zal de Vlaamse Regering bedrijven stimuleren om een wateraudit te laten uitvoeren. Zo'n audit moet de mogelijkheden voor waterbesparing en hergebruik in het bedrijf blootleggen.
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Samenwerking op alle relevante niveaus	+	P 17	Van de landbouwsector kan in bepaalde gevallen gevraagd worden om hun gronden actief in te schakelen in de strijd tegen wateroverlast.
			P 26	Een goede <u>afstemming tussen het waterlopenbeheer en het natuurbeleid</u> is dan ook essentieel.
			P 6	Ook de <u>grensoverschrijdende samenwerking en overleg met het beleidsdomein van de ruimtelijke ordening zijn essentieel</u>
			P 7	Ze vertolkt immers de visie van de Vlaamse Regering op het waterbeleid. Op die manier groeit het waterbeleid uit tot de <u>verantwoordelijkheid van de voltallige regering</u> en blijft het niet beperkt tot de bevoegdheid van de minister van Leefmilieu alleen.
			P 39	Integraal waterbeleid heeft pas kans op slagen als <u>alle sectoren van de maatschappij betrokken</u> worden.
Integrale aanpak / aantal_ESD-blokken	Gericht op 3 ESD-blokken van de ESD-cyclus	-	P 6	Door bovendien <u>het oppervlaktewater, het grondwater, de waterbodems en de waterrijke natuur in samenhang te benaderen</u> , zorgt de waterbeleidsnota voor een geïntegreerde aanpak van de waterkwaliteit.
			P 26	Een <u>geïntegreerde benadering is essentieel</u> : de sanering van de waterbodems heeft immers alleen zin als er tegelijkertijd inspanningen worden geleverd om de vervuiliingsbronnen te saneren en de sedimenttoevoer te beperken.
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatievormen: 2	-	P 39	Naast informatie krijgt ook publieke inspraak veel aandacht in het integraal waterbeleid. <u>Zo krijgen alle betrokken partijen, overheden, belangengroepen en watergebruikers de kans hun zeg te doen.</u>
Waardering	Erkennen andere waarden	-	P 6	➔ <i>Kost milieu wordt mee in rekening gebracht:</i> Bijzondere aandacht gaat uit naar de organisatie en financiering van de Vlaamse waterzuivering, waarbij de drinkwatermaatschappijen een belangrijke rol krijgen toebedeeld.
			P 25	In de drinkwaterprijs zit sinds 1 januari 2005 een saneringsbijdrage verrekend.
Aanpak / Vermelding ESD	afwezig	--		

Bijlage 7 Waterbeleidsnota II van 20 december 2013

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicator	Definitie score	Score	Pagina	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel (Maatschappelijke behoefte in rekening gebracht)	+	P 13	Verder bouwend op het principe "ruimte voor water" is, gelet op de beperkte beschikbare ruimte in Vlaanderen, een inrichting van die "ruimte" gericht op een multifunctioneel gebruik cruciaal en is <u>een efficiënt ruimtegebruik het uitgangspunt</u> .
			P 27	multifunctioneel en efficiënt ruimtegebruik
			P 44	De kust heeft een uitgesproken multifunctioneel karakter. Prioritair is het beschermen van de bevolking tegen overstromingen vanuit de zee met aandacht voor de andere functies van de kustzone
			P 49	Water <u>vervult uiteenlopende functies in onze maatschappij</u> . Het is onmisbaar als hulpbron voor industrie en landbouw en als grondstof voor drinkwater. Water heeft een belangrijke recreatieve en cultureel-historische waarde en is een duurzaam transportmiddel. Ook voor natuur en landschap is water van grote betekenis. We kiezen voor multifunctionaliteit, waarbij economische, sociale en ecologische functies integraal worden afgewogen. De finale toetssteen is de draagkracht van het watersysteem.
Optimalisatie / doel	Optimalisatie van meerdere functies	+	P 13	(...) Hier liggen de grootste kansen voor win-win oplossingen met waterkwaliteit, biodiversiteit en de werking van ecosystemen, maar ook met recreatie, combineerbaarheid met landbouw, blauwe diensten,... en dit in zowel een robuuste open ruimte als in een stedelijke omgeving.
			P 41	In een maatschappelijke kosten-batenanalyse en/of multicriteria-analyse worden deze resultaten gecombineerd met ecologische, economische, sociale en cultuurhistorische beoordelingen.
Schaalafstemming	Schaalafstemming tussen schalen	+	P 12	Bekkenraden zijn afgestemd op bekken: De krachtlijnen uit de eerste waterbeleidsnota zijn verder uitgewerkt en toegepast op de specifieke lokale situatie in de bekkenbeheerplannen en bijhorende deelbekkenbeheerplannen
Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)s	Landschapsniveau	+	P 26	Waterlopen en hun valleigebieden zijn ecologisch zeer waardevol. Het waterlopenstelsel en de oeverzones hebben ook een belangrijke functie binnen het ecologische netwerk dat Vlaanderen wil creëren door verschillende groene gebieden met elkaar te verbinden.
			P 17 19	Vlaanderen voert – naast multilateraal overleg binnen de Internationale , Scheldec commissie en Maascommissie – <u>bilateraal overleg met Nederland, Frankrijk, de andere Belgische gewesten en de Belgische federale overheid</u> , hetzij via formele structuren zoals de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie (VNSC), de Vlaams-Nederlandse Bilaterale Maascommissie (VNB), het Intergewestelijk Overleg Waterwegen (IOW) ... hetzij op informele basis. Het

				bilateraal overleg vindt plaats op <u>diverse schaalniveaus</u> (stroomgebiedniveau, bekkenniveau en lokale niveau) en behandelt diverse thema's (waterkwaliteit, waterkwantiteit, grondwater, natuur-ecologie, ...)
			P 26	De verantwoordelijkheid voor de uitbouw van de nog ontbrekende rioolinfrastructuur, het onderhoud en de vervanging van de bestaande infrastructuur, en het toezicht op een correcte aansluiting van het particulier domein <u>liggen bij de gemeente</u> en haar rioolbeheerder/drinkwatermaatschappij. De <u>verantwoordelijkheid</u> voor de uitbouw van collectoren en waterzuiveringsinstallaties ligt bij het <u>gewest</u> .
			P 37	Alleen inzetten op snelle afvoer kan op kleine schaal een goede oplossing lijken, maar verplaatst het probleem naar de <u>beneden stroomse gebieden</u> . Daarnaast werkt een systeem gericht op snelle afvoer <u>verdroging</u> in de hand.
Landschapsschaal / aantal landgebruiken	Landschapsniveau	+	P 11	In het <u>buitengebied</u> zijn er mogelijkheden voor een brede aanpak. (...) Ook in <u>landbouwgebieden</u> wordt het water zo veel mogelijk vastgehouden en wordt de waterafvoer vertraagd, in overeenstemming met de code voor goede landbouwpraktijk.
			P 26	De Vlaamse Regering kiest voor een geïntegreerde en gebiedsgerichte aanpak, waarbij de visie op de inrichting en het beheer van een gebied kan verschillen naargelang van de functie van dat gebied (<u>natuur, landbouw, industrie, bewoning, ...</u>).
			P13	Het gaat niet alleen om het afbakenen en aanleggen van overstromingsgebieden, maar ook om aandacht voor water in natuurgebieden of landbouw- gebieden en in woon- en industriegebieden,
Voorzorgprincipe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm gericht op andere ecosysteemstructuren	-/ +	P 14	Een beleid gericht op duurzaamheid houdt in dat er gestreefd wordt naar een zo efficiënt mogelijk gebruik van water, energie en andere grondstoffen, zodanig dat de kwaliteit van de leefomgeving en de maatschappij behouden blijft of zelfs verbeterd wordt
			P 28	Een natuurlijk stromingsregime, waarmee zowel laag- als hoogwaterstanden inbegrepen zijn, alsook de meer gematigde stroming, draagt bij tot de optimale ontwikkeling en instandhouding van de biologische elementen in een waterloop.
			P 50	Om er zorg voor te dragen dat de draagkracht van het watersysteem en van de daarvan afhankelijke ecosystemen (o.a. natuur- gebieden) niet overschreden wordt, gaat bijzondere aandacht naar de afstem- ming van de waterbehoefte en het wateraanbod.
Responsabiliteit / economische instrumenten	vergoeding van 'geleverde diensten'	+	P 17	Voor de landbouw blijft het systeem van <u>beheerovereenkomsten</u> behouden.
			P 18	Dit kan door doeltreffender te subsidiëren, gericht financieel te stimuleren of door het (gebieds)gericht stimuleren van doelgroepen tot het nemen van multifunctionele maatregelen die water- en natuur-, landbouw- of landschapsbeheer combineren
			P 43	➔ <i>Geleverde diensten</i> stimuleren en subsidiëren van gemeentelijke erosiebestrijdingswerken.

			P 13	(...) Preventie <u>schadevergoeding</u> kunnen daardoor beter op elkaar afgestemd worden
			P17	Als het actief inschakelen van gronden in de waterbeheersing de bedrijfsvoering van een industrieel bedrijf of landbouwbedrijf in het gedrang brengt, zal de Vlaamse Regering het <u>nodige doen om de eigenaar te compenseren</u> .
			P 24	Gezinnen die een eigen waterwinning hebben, betalen een heffing op de <u>waterverontreiniging</u> .
			P 24	Bedrijven betalen eveneens een bijdrage aan de drinkwatermaatschappijen. Daarnaast betalen ze een <u>restheffing op de verontreiniging die niet is inbegrepen in de bijdrage</u> .
			P 30	Van elke doelgroep wordt een redelijke bijdrage gevraagd om de <u>kosten terug te winnen</u> in overeenstemming met het <u>principe dat de vervuiler en de gebruiker betalen</u> .
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 3 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	+	P15	→ <u>Evaluatie</u> (...) regelmatige beleidsevaluaties, bijsturing, pilootprojecten, enz. <u>Zo is het onder meer nodig om te kunnen omgaan met de onzekerheid over de timing en omvang van de klimaatwijziging, de gevolgen hiervan, de beste oplossingen en opportuniteiten</u> .
			P 33	→ <u>Beleid is aanpasbaar</u> Opvolging hiervan door de toezichthoudende en regulerende overheid wordt verder uitgebouwd zodat <u>eventuele bijsturing</u> tijdig kan gebeuren.
			P 61	Kosten en baten voor maatschappij en natuur en meest efficiënte maatregelen worden voortdurend afgewogen
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatievormen: 3	+/-	P 43	Hiertoe wordt naar een transitie van land- bouwmethoden gestreefd die minder erosiegevoelig zijn. De individuele landbouwers zullen <u>nog sterker worden gesensibiliseerd</u> om zich vrijwillig ertoe te verbinden passende beheermaatregelen uit te voeren
			P 18	De doelstelling van dit overleg is tweeledig: via een hogere betrokkenheid van het middenveld bij de werkzaamheden van de CIW bij het middenveld een groter draagvlak bekomen voor integraal waterbeleid en voor specifieke thema's of dossiers, zoals de waterbeleidsnota, het middenveld al in een vroeg stadium betrekken.
Participatie / wanneer	Bij de agendavorming, beleidsformulering, besluitvorming, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie	+	P 17	Het participatiebeginsel vraagt dat burgers vroegtijdig en doeltreffend inspraak krijgen bij het <u>voorbereiden, het vaststellen, het uitvoeren, het opvolgen en het evalueren van het integraal waterbeleid</u>
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	gericht op 2 van de 3	+/-	P 18	Via de bekkenraden is het middenveld bij het gebiedsgericht waterbeheer en -beleid in het algemeen en bij de opmaakprocessen van de verschillende waterbeheerplannen in het bijzonder betrokken.
			P 57	De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) coördineert en verenigt de verschillende waterbeheerders en administraties op het vlak van waterbeleid
Aanpak / Vermelding ESD	vermelding zonder	+	P 14	Het (zo) natuurlijk (mogelijk) functioneren van de watersystemen en een verdere verbetering van de waterkwaliteit richting "goede toestand" blijven noodzakelijk.

	economische functie			Dit niet alleen omwille van de opvangcapaciteit die waterlichamen van goede kwaliteit bieden, maar ook omwille van de bijkomende druk van de klimaatwijziging op de ecosystemen in en rond de waterlopen. Robuuste en veerkrachtige watersystemen hebben meer capaciteit om extreme weersomstandigheden op te vangen. Vandaar het belang om de aquatische en waterafhankelijke terrestrische ecosystemen en de biodiversiteit in stand te houden en te versterken. De "diensten" die de ecosystemen aanleveren vormen mee de basis en voorwaarden voor ons welzijn.
Waardering	Waardenaggregatiemethodes + monetaire waarde	+/-	P 16	De financiering van het waterbeheer is een complex gegeven. Een onderbouwde visie op de lange termijn financiering van het waterbeheer en de kostentoerekening voor waterdiensten, maar ook een correctere, redelijke en billijke doorrekening van de werkelijke kosten van milieugebruik zijn bijgevolg onmisbaar.
Sociaal kapitaal / Rol van de overheid	Meesturen & faciliteren	+	P 14	Daarnaast kan de overheid niet alles oplossen of voor alles garant staan. <u>Burgers en bedrijven</u> worden, net als de overheid, geconfronteerd met een overdaad aan keuzes wat betreft de prioritering van risico's en de mogelijke bescherming ertegen
			P 40	In de huidige situatie ligt de verantwoordelijkheid voor het vermijden van negatieve effecten op het watersysteem en het vrijwaren van de ruimte voor water zeer sterk bij de overheid. Dit is echter een <u>gedeelde verantwoordelijkheid</u> . Er zal daarom onderzocht worden hoe initiatiefnemers zich sterker bewust kunnen worden van de mogelijke effecten van hun projecten op het watersysteem.
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Samenwerking op alle relevante niveaus	+	P 14	Het is belangrijk dat alle beleidsdomeinen en -niveaus en alle entiteiten verdergaand samenwerken.
			P 41	Bij de opmaak van ruimtelijke structuurplannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen zorgen we voor een doorwerking van de beleidsvisie voor integraal waterbeleid in die plannen onder andere door het uitvoeren
			P 44	In dit kader wordt ook een samenwerkingsprotocol tussen het Team Vlaamse Bouwmeester, MOW en RWO voor een speculatief ontwerpend onderzoek voor het metropolitaanse kustlandschap, waarin ook de kustverdediging als uitdaging wordt meegenomen, uitgewerkt
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Gericht op 3 blokken van de ESD-cyclus	-	P 33	➔ Oeverexploitatie van water (directe driver) aanpakken: Om waterschaarste te voorkomen en droogte te bestrijden en om onze watervoorraden in stand te houden, is het niet alleen noodzakelijk om een duurzaam voorraadbeheer te voeren, maar <u>moet ook de watervraag aangestuurd worden</u>. In de eerste plaats kunnen we het waterverbruik nog inperken, door maximaal in te zetten op waterbesparende technieken en een doorgedreven hergebruik van water in industrie, landbouw en bij de bevolking
			P 14	➔ Nadruk op ecosystemendiensten De "diensten" die de ecosystemen aanleveren vormen mee de basis en voorwaarden voor ons welzijn.

			P 6	➔ Nadruk op ecosysteemprocessen en -structuur: Door bovendien het oppervlaktewater, het grondwater, de waterbodems en de waterrijke natuur in samenhang te benaderen, zorgt de waterbeleidsnota voor een geïntegreerde aanpak van de waterkwaliteit.
			P 26	Een geïntegreerde benadering is essentieel: de sanering van de waterbodems heeft immers alleen zin als er tegelijkertijd inspanningen worden geleverd om de vervuilingbronnen te saneren en de sedimenttoevoer te beperken.
Responsibiliteit / Aantal instrumententypes	Multi-instrumenten: 5 tot 6	-/+	P 38	➔ 6 Instrumenten aanwezig ter bevordering van hergebruik, filtratie en buffering van hemelwater De <u>watertoets</u>, de <u>gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater</u>, de <u>code van goede praktijk voor het ontwerp van rioolstelsels</u> en de <u>bepalingen van Vlare II voor hergebruik, infiltratie en buffering van hemelwater</u> vormen de hoekstenen voor de correcte toepassing van de regelgeving met betrekking tot de brongerichte aanpak en een vlotte omzetting ervan op het terrein

Bijlage 8 Boswetboek van 19 december 1854 (B.S. 22/12/1854)

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicator	Definitie score	Score	Artikel	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Monofunctioneel	--		
Optimalisatie / doel	Maximalisatie van 1 functie met randvoorwaarden	-	Art. 21	Alle verrichtingen van instandhouding en van beheer worden gedaan door de ambtenaren en aangestelden van het bosbeheer,...
			Art. 59	Er mag geen put of oven voor houtskool, geen werkplaats of keet worden gemaakt,
			Afd. 3	Bepalingen van toepassing op de rechten van veeweide, eikeloogst en varkensweide
Landschapsschaal / aantal landgebruiken	Aantal landgebruiksgroepen: 1	--	Art. 1	Onder de bosregeling vallen en overeenkomstig de bepalingen van deze wet worden beheerd: 1) Bossen die deel uitmaken van het Staatsdomein; 2) Bossen van gemeenten en openbare instellingen; 3) De bossen waarop de Staat, de gemeenten of de openbare instellingen samen met bijzondere personen onverdeelde eigendomsrechten hebben.
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Specifiek: gericht op 1 of 2 blokken	--	Art. 53	Gericht op ecosysteemdienst houtproductie, bij voorbeeld: "Elke koper van stamhout is gebonden, op straffe van geldboete van vijftig frank, bij de plaatselijke ambtenaar van het bosbeheer en ter griffie van de rechtbank van het arrondissement het merk neer te leggen van de hamer die bestemd is om de stammen van zijn koop te merken".
ESD-begrip / vermelding	Geen vermelding	--		
Participatie / wanneer	Geen vermelding	/		
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatievormen: 0 of 1 (dit is meestal informeren)	--		Geen vermelding. Dus 0 participatievormen
Schaalafstemming / schaalafstemming	afwezig	--	Art. 31	Alle bossen onder bosregeling zijn onderworpen aan een bij ministerieel besluit bepaalde bosregeling
Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)	Geen aandacht	--	Art. 31	Alle bossen onder bosregeling zijn onderworpen aan een bij ministerieel besluit bepaalde bosregeling
Responsabiliteit / aantal instrumententypes	Multi-instrumenten: 1 tot 2	--	Art. 31 en Art. 36	De instrumenten zijn voornamelijk gericht op kennis- en regelgeving: "Alle bossen onder bosregeling zijn onderworpen aan een bij ministerieel besluit bepaalde bosregeling"; "Het hout van een gewone of buitengewone kap in een bos onder bosregeling mag slechts in openbare veiling worden verkocht. Dag, uur en plaats van de veiling worden ten minste vijftien dagen tevoren bekendgemaakt door aanplakking op de gewone plaatsen."
Voorzorgprincipe /	Norm gericht op duurzame	-	Art. 59	Er mag geen put of oven voor houtskool, geen werkplaats of keet worden gemaakt,

Randvoorwaarden om doel te bereiken	opbrengst van 1 functie		Afd. 3	Bepalingen van toepassing op de rechten van veeweide, eikeloogst en varkensweide
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Geen vermelding	/		
Waardering	Geen vermelding	/		
Sociaal kapitaal / rol van overheid	Aansturen (bevel-en-controleer)	--	Art. 21	Alle verrichtingen van instandhouding en van beheer worden gedaan door de ambtenaren en aangestelden van het bosbeheer,...
Sociaal kapitaal / rol van economische en sociale actoren	Gehoorzaamheid	--	Art. 12	De wachters van bossen en gemeenten en van openbare instellingen worden gelijkgesteld met de wachters van staatsbossen en staan onder het gezag van dezelfde ambtenaren
			Art. 21	Alle verrichtingen van instandhouding en van beheer worden gedaan door de ambtenaren en aangestelden van het bosbeheer,...
Sociaal kapitaal / Samenwerking tussen actortypes	Geen samenwerking	--		Er zijn geen positieve verwijzingen naar andere sectoren, zoals landbouw. In tegendeel, de artikels van Afdeling 3 leggen het agrarisch medegebruik, zoals beweiding, aan banden.
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	Afwezig	--		Er zijn geen organisaties die privé-boseigenaars groeperen om het beheer op elkaar af te stemmen. De meeste privé-bossen zijn overigens niet 'onderworpen', enkel de openbare bossen.
Institutioneel geheugen / instrumenten en organisaties	Vasthouden aan bestaande praktijk	--	Art. 33	Volledig gericht op regulering, bij voorbeeld artikel 33: "Er mag, geen buitengewone kap en geen verkoop of exploitatie van hout boven de door de bedrijfsregeling bepaalde gewone kappen plaatshebben, op straffe van nietigheid van de verkopen, behoudens het verhaal van de kopers, indien daartoe grond bestaat, tegen hen die de kap bevelen of toegestaan hebben."

Bijlage 9 Bosdecreet van 19 juli 1990 (B.S. 28/9/1990)

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicator	Definitie score	Score	Artikel	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	multifunctioneel	+	Artikel 5	Het bos kan gelijktijdig verschillende functies vervullen, onder meer economische, sociale, educatieve, wetenschappelijke, ecologische, fauna- en florabeherende evenals schermfuncties
			Art. 41	Het beheer van de bossen heeft tot doel het bosareaal te bewaren en het te brengen of te behouden in een bestendige staat van veelzijdige functie zoals bepaald in artikel 5.
Optimalisatie / doel	Optimalisatie van meerdere functies	+	Art. 8	De economische functie van het bos bestaat in de voortbrenging van hout en van bosproducten andere dan hout, waarvan de winning het voortbestaan van het bos niet bedreigt. De maatregelen tot verhoging van de materiële opbrengst mogen de andere functies die het bos dient te vervullen, niet verhinderen. Het bos dient te worden beschouwd en behandeld als een hernieuwbare natuurlijke hulpbron, die belangrijke grondstoffen levert.
			Art. 11	Het openstellen van het bos mag niet leiden tot enige vermindering van de oppervlakte die effectief met bosbegroeiing bezet is, tenzij de grond wordt gebruikt voor de infrastructuur, andere dan gebouwen, die absoluut vereist zijn om de bezoekers op te vangen.
			Art. 16	Bossen die omwille van hun ligging of in samenstelling een uitgesproken rol vervullen onder meer voor de bescherming van waterwinningsgebieden, de erosiebestrijding, de regulering van het debiet der waterlopen, de klimaatregeling, de waterzuivering, of die zones afschermen die het leefmilieu belasten, kunnen als schermbossen worden erkend.
Landschapsschaal / aantal landgebruiken	Aantal landgebruiksgroepen: 1	--	Art. 3 § 1	Onder de voorschriften van dit decreet vallen: de bossen, zijnde grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen fauna en flora behoren en die één of meer functies vervullen
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Gericht op 4 blokken van de ESD-cyclus	+	Art. 2	Dit decreet heeft tot doel het behoud, de bescherming, het beheer, het herstel van de bossen en van hun natuurlijk milieu en de aanleg van de bossen te regelen.
ESD-begrip / vermelding	Afwezig	--		
Participatie / wanneer	Enkel achteraf	--	Art. 17	De Vlaamse Executieve, de Raad gehoord, bepaalt de vergoeding, alsmede de wijze van toekenning, aan de eigenaar van openbaar bos of aan de eigenaar van privé-bos wanneer zijn bos of een deel van zijn bos als schermbos wordt aangewezen.
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatievormen: 0 of 1 (dit is meestal informeren)	--		Geen vermelding, dus geïnterpreteerd als nul participatievormen.
Schaalafstemming	De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening	-	Art. 6	Binnen het raam van een langetermijnplanning, goedgekeurd door de Vlaamse executieve, na advies van de Raad, van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud en van de Vlaamse Hoge Jachtraad, worden door het Bosbeheer, voor een periode van te hoogste twintig jaar,

				uitvoeringsplannen opgesteld. De langetermijnplanning wordt medegedeeld aan de Vlaamse Raad.
Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)	Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke of tijdsgevolgen	±	Art. 6	Binnen het raam van een langetermijnplanning, goedgekeurd door de Vlaamse executieve, na advies van de Raad, van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud en van de Vlaamse Hoge Jachtraad, worden door het Bosbeheer, voor een periode van te hoogste twintig jaar, uitvoeringsplannen opgesteld. De langetermijnplanning wordt medegedeeld aan de Vlaamse Raad.
			Art. 7	Om beter te voldoen aan de aan het bos toebedeelde functies kunnen, in geval van vrijwillige samenvoeging door groepering, grotere beheerseenheden worden gevormd van eigenaars van openbaar bos alleen, van eigenaars van openbaar bos en van eigenaars van privé-bos samen en van eigenaars van privé-bos alleen, volgens nadere regels door de Vlaamse Executieve te bepalen.
			Art. 9 § 1	Het Agentschap is belast met het vastleggen van het na te streven voorraadpeil en van het jaarlijks gemiddeld kapquantum in alle openbare bossen en dit in overeenstemming met de lange-termijnplanning bepaald in artikel 6.
Responsabiliteit/ Instrumentenmix	Multi-instrumenten: 7	+	Art. 4	beheersplan: document met het geheel van maatregelen om de functieervulling van een bos te verwezenlijken, uitgaande van de bestaande toestand, de vooruitzichten en de nagestreefde doelstellingen
			Art. 17	De Vlaamse Executieve, de Raad gehoord, bepaalt de vergoeding, alsmede de wijze van toekenning, aan de eigenaar van openbaar bos of aan de eigenaar van privé-bos wanneer zijn bos of een deel van zijn bos als schermbos wordt aangewezen.
			Art. 24	De Vlaamse Executieve, de Raad en de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud gehoord, stelt de vergoeding vast die wordt toegekend aan de bosbeheerder wanneer zijn bos of een deel van zijn bos tot bosreservaat wordt aangewezen of erkend overeenkomstig artikel 22. De wijze van toekenning wordt eveneens door de Vlaamse Executieve bepaald.
			Art. 42	De Vlaamse Executieve bepaalt de procedure tot erkenning van uitgangsmateriaal voor de productie van bosbouwkundig teeltmateriaal.
			Art. 85	In geval van vrijwillige samenvoeging van het beheer van twee of meer boseigendommen met een totale inbreng van meer dan vijf hectare, of na samenvoeging overeenkomstig artikel 7, kunnen voor dit gegroepeerd beheer regelingen inzake bewaking en subsidiëring, met uitzondering van aankoopsubsidies door de Vlaamse Executieve worden toegestaan. Voor dergelijke groepering van beheer kan een toelage bekomen worden op voorwaarde dat een enkel beheersplan wordt opgemaakt en goedgekeurd overeenkomstig artikel 43.
			Art. 87	Voor elke beplanting met houtachtige gewassen van minstens een halve hectare volgens een plan, goedgekeurd door het Bosbeheer, kunnen door de Vlaamse Executieve subsidies verleend worden.
			Art. 88	Op basis van de goedgekeurde lange-termijnplanning zoals bepaald in artikel 6 kan de Vlaamse Executieve subsidiëringssystemen instellen volgens de voorwaarden en de normen

				door haar te bepalen, binnen de perken van de begrotingskredieten.
Responsabiliteit / economische instrumenten	vergoeding van 'geleverde diensten'	+		Zie artikels onder Responsabiliteit/aantal instrumententypes
Voorzorgprincipe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm behandelt alle relevante ecosysteemstructuren	+	Art. 8	De economische functie van het bos bestaat in de voortbrenging van hout en van bosproducten andere dan hout, waarvan de winning het voortbestaan van het bos niet bedreigt. De maatregelen tot verhoging van de materiële opbrengst mogen de andere functies die het bos dient te vervullen, niet verhinderen. Het bos dient te worden beschouwd en behandeld als een hernieuwbare natuurlijke hulpbron, die belangrijke grondstoffen levert.
			Art. 11	Het openstellen van het bos mag niet leiden tot enige vermindering van de oppervlakte die effectief met bosbegroeiing bezet is, tenzij de grond wordt gebruikt voor de infrastructures, andere dan gebouwen, die absoluut vereist zijn om de bezoekers op te vangen
			Art. 18	Het beheer van de openbare bossen met economische, sociale, educatieve en schermfunctie moet rekening houden met de volgende streefdoelen: Het behoud of herstel van de natuurlijke flora en fauna; Het bevorderen van de inheemse of standplaatsgeschikte boomsoorten; Het stimuleren van de natuurlijke verjonging; Het bevorderen van de ongelijkjarigheid en de ongelijkvormigheid; Het bevorderen van het ecologisch evenwicht.
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 2 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	±	Art. 43 § 5	Het beheersplan bindt de opeenvolgende bosbeheerders zolang geen gewijzigd beheersplan werd ingediend en goedgekeurd. Het wordt opgenomen in een register dat berust bij het Bosbeheer. Het beheersplan van een openbaar bos is een openbaar document en kan op verzoek kosteloos worden ingezien.
			Art. 44 § 2	Behoudens dringende noodzakelijkheid kan enkel van het goedgekeurde beheersplan worden afgeweken mits de voorafgaandelijke machtiging van het Bosbeheer. De dringende noodzakelijkheid en de motivering ervan, dienen onverwijld aan het Bosbeheer te worden medegedeeld.
			Art. 81	Kappingen voorzien in een goedgekeurd beheersplan mogen onmiddellijk worden uitgevoerd en zijn niet meldingsplichtig. Indien onverwijld moet worden overgegaan tot kapping omwille van dringende sanitaire en veiligheidsredenen moeten deze kapping en de motivering ervan worden medegedeeld aan het Bosbeheer op straffe van geldboete van zesentwintig tot honderd frank.

				Het Bosbeheer beslist binnen de zestig dagen na de datum van indiening van het verzoek of de kapping kan worden uitgevoerd, waarvan onverwijld mededeling wordt gegeven aan de betrokken gemeentebesturen. Na verloop van deze termijn wordt het verzoek geacht te zijn ingewilligd.
Waardering	Waardenaggregatie, ook diensten die niet in € om te zetten zijn	+	Art. 3 § 1	Onder de voorschriften van dit decreet vallen: de bossen, zijnde grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen fauna en flora behoren en die één of meer functies vervullen.
			Art. 5	Het bos kan gelijktijdig verschillende functies vervullen, onder meer economische, sociale, educatieve, wetenschappelijke, ecologische evenals milieubeschermende functies
			Art. 41	Het beheer van de bossen heeft tot doel het bosareaal te bewaren en het te brengen of te behouden in een bestendige staat van veelzijdige functie zoals bepaald in artikel 5.
Sociaal kapitaal / rol van overheid	Aansturen (stimuli, welomschreven methode)	-	Art. 13	De overheid werkt vooral sturend, bij voorbeeld via subsidies. Brugorganisaties die meer initiatief toelaten van particuliere eigenaars, zoals de bosgroepen, zijn nog niet actief omdat de werking nog niet is geregeld /opgestart.
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Samenwerking binnen 1 sector	-	Art. 7	Om beter te voldoen aan de aan het bos toebedeelde functies kunnen, in geval van vrijwillige samenvoeging door groepering, grotere beheerseenheden worden gevormd van eigenaars van openbaar bos alleen, van eigenaars van openbaar bos en van eigenaars van privé-bos samen en van eigenaars van privé-bos alleen, volgens nadere regels door de Vlaamse Executieve te bepalen.
Sociaal kapitaal / rol van economische en sociale actoren	Coproductie (vorige + eigenaars en beheerders en/of middenveld)	±	Art. 7	Zie hierboven
			Art. 43 § 2	Voor alle openbare bossen en gemengde bosgroeperingen zoals bepaald in artikel 7, wordt door de eigenaar, op advies van het Bosbeheer een beheersplan goedgekeurd.
			Art. 43 § 3	Voor elk privé-bos van tenminste vijf hectare wordt door de eigenaar of medeëigenaars een beheersplan opgesteld.
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	afwezig	-		Bosgroepen worden weliswaar vermeld (art. 7) , maar de werking ervan is niet geregeld/opgestart.
Institutioneel geheugen / Instrumenten en organisaties	Verandering van praktijk	+	Art. 6	Zie hierboven

Bijlage 10 Gecoördineerde versie bosdecreet van 13 juli 1990, d.d. 18 mei 1999

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium	Definitie score	Score	Artikel	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	multifunctioneel	+	Artikel 5	Het bos kan gelijktijdig verschillende functies vervullen, onder meer economische, sociale, educatieve, wetenschappelijke, ecologische
			Art. 41	Het beheer van de bossen heeft tot doel het bosareaal te bewaren en het te brengen of te behouden in een bestendige staat van veelzijdige functie zoals bepaald in artikel 5.
Optimalisatie / doel	Optimalisatie	+	Art. 8	De economische functie van het bos bestaat in de voortbrenging van hout en van bosprodukten andere dan hout, waarvan de winning het voortbestaan van het bos niet bedreigt. De maatregelen tot verhoging van de materiële opbrengst mogen de andere functies die het bos dient te vervullen, niet verhinderen. Het bos dient te worden beschouwd en behandeld als een hernieuwbare natuurlijke hulpbron, die belangrijke grondstoffen levert.
			Art. 11	Het openstellen van het bos mag niet leiden tot enige vermindering van de oppervlakte die effectief met bosbegroeiing bezet is, tenzij de grond wordt gebruikt voor de infrastructuur, andere dan gebouwen, die absoluut vereist zijn om de bezoekers op te vangen.
			Art. 16	Bossen die omwille van hun ligging of in samenstelling een uitgesproken rol vervullen onder meer voor de bescherming van waterwinningsgebieden, de erosiebestrijding, de regulering van het debiet der waterlopen, de klimaatregeling, de waterzuivering, of die zones afschermen die het leefmilieu belasten, kunnen als milieubeschermende bossen worden erkend.
Landschapsschaal / aantal landgebruiken	Aantal landgebruiks-groepen: 3	±	Art. 3 § 1	Onder de voorschriften van dit decreet vallen: de bossen, zijnde grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen fauna en flora behoren en die één of meer functies vervullen
			Art. 4 bis § 1 en § 2	De Vlaamse Regering kan, in afwijking van de bepalingen van artikel 3, § 3, 2., parken aanwijzen of erkennen, waardoor die onder de voorwaarden van dit decreet vallen. Parken in eigendom van of gehuurd door de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest kunnen aangewezen worden. Zij worden aangewezen parken genoemd en beheerd door het [1 Agentschap]1. Parken in eigendom van privé-eigenaars of openbare eigenaars andere dan de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest kunnen, op voordracht van de eigenaars, erkend worden. Zij worden erkende parken genoemd. De Vlaamse Regering bepaalt de Criterium voor de erkenning en aanwijzing van parken. In dit artikel wordt verstaan onder : park : een groene ruimte waar bij de aanleg, de inrichting en het beheer sociaal-

				recreatieve en/of esthetische overwegingen overheersen en waar gelijktijdig verschillende andere functies kunnen worden vervuld, zoals recreatieve, educatieve, economische, cultuurhistorische, landschappelijke, wetenschappelijke, ecologische, organisme-beschermende, en milieubeschermende functies. Zij bestaan naast uit open gedeelten waaronder waterpartijen, grasvelden, bloemperken, wandelwegen en andere infrastructuur, uit een afwisseling van bosgedeelten en/of gedeelten begroeid met bomen, heesters en kruidachtige gewassen
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Gericht op alle blokken	+	Art. 2	Dit decreet heeft tot doel het behoud, de bescherming, het beheer, het herstel van de bossen en van hun natuurlijk milieu en de aanleg van de bossen te regelen.
ESD-begrip / vermelding	afwezig	--		
Participatie / wanneer	Bij de agendavorming, beleidsformulering, besluitvorming en beleidsuitvoering	±	Art. 41 bis § 1	Zie hieronder: beleidsevaluatie wordt niet vermeld
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatievormen: 4 of meer	+	Art. 41 bis § 1	De doelstellingen van de bosgroep dienen het volgende te omvatten: 1. het stimuleren van een duurzaam bosbeheer; 2. het op elkaar afstemmen en coördineren van de beheersdoelstellingen en -maatregelen voor de bossen van de verschillende bosbeheerders; 3. de samenwerking inzake bosbeheerwerken verbeteren en het op elkaar afstemmen van deze werken; 4. de organisatie van de houtwinning, de verkoop van hout en het verkrijgen van alternatieve inkomsten verbeteren; 5. het recreatieve medegebruik verbeteren door de openstelling van de bossen op elkaar af te stemmen; 6. de organisatie van de bosarbeid verbeteren, met inbegrip van het welzijn op het werk en van werkgelegenheidsinitiatieven; 7. het op elkaar afstemmen, wat de bossen betreft, van de gebiedsgerichte terreinvisies uit andere beleidsdomeinen, zoals onder meer de jacht, het visbeheer, het natuurbehoud, de landschapszorg, de waterbeheersing en de waterwinning; 8. het stimuleren van de responsabilisering van de bosbeheerders; 9. het invullen en het verbeteren van de ecologische functie op het niveau van de bosgroep; 10. bij de functie-invulling van de betrokken bossen, rekening houden met de behoeften van de lokale gemeenschap en de bosgebruikers; 11. het nemen van bijzondere initiatieven die de toetreding van de bosbeheerders van kleine boseigendommen bevorderen;

				12. in voorkomend geval, zich actief richten op de realisatie van de doelstellingen en maatregelen van het natuurrichtplan, conform de artikelen 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 inzake het natuurbehoud en het natuurlijk milieu. Het beheer is daarvoor verantwoordelijk.
			Art. 41 bis § 2	De Vlaamse regering kan volgens de voorwaarden en de normen die ze zelf bepaalt, binnen de beperkingen van de begrotingskredieten, aan de erkende bosgroep subsidies verlenen voor de ondersteuning van de algemene werking van de erkende bosgroep, zoals onder meer het stimuleren van een gemeenschappelijk beheer, de coördinatie van de beheerswerken, van de houtverkoop en van de bosarbeid, het op elkaar afstemmen van de beheersplannen en van de toegankelijkheid van de bossen, alsook het bevorderen van de toetreding van de bosbeheerders tot de bosgroep, mits instemming van de eigenaar is verleend.
Schaalafstemming	Schaalafstemming tussen subschalen	+/-	Art. 46	Binnen de perken van dit decreet voert elke bosbeheerder het beheer van zijn bos overeenkomstig het beheersplan. Voor de bossen gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk, zoals bedoeld in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, worden in de beheersplannen die goedgekeurd worden na de inwerkingtreding van voormeld decreet uitdrukkelijk de maatregelen vermeld die moeten worden genomen om de in artikel 18 van het bosdecreet van 13 juni 1990 bepaalde doelstellingen te realiseren en dient in overeenstemming te zijn met het natuurrichtplan conform de artikelen 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 inzake het natuurbehoud en natuurlijk milieu.
Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)	landschapsniveau	+	Art. 6	De Vlaamse regering stelt langetermijnplannen vast, na advies van de MiNa-Raad. Het agentschap voor Natuur en Bos bereidt de plannen voor die uitvoering geven aan deze langetermijnplannen. De Vlaamse regering stelt deze uitvoeringsplannen vast. Zij houdt daarbij rekening met de ruimtelijke plannen, het ruimtelijk beleid, en het algemeen milieu- en natuurbeleid. De langetermijnplannen en de uitvoeringsplannen worden voor zij worden goedgekeurd door de Vlaamse regering, meegedeeld aan het Vlaams Parlement.
			Art. 9 § 1	Het Agentschap is belast met het vastleggen van het na te streven voorraadpeil en van het jaarlijks gemiddeld kapquantum in alle openbare bossen en dit in overeenstemming met de lange-termijnplanning bepaald in artikel 6.
			Art. 41 bis § 1	Illustreert de ruimtelijke afstemming, zie boven
			Art. 41 quater §2 en §3	Voor alle bossen, openbare bossen en privé-bossen, wordt met een tussenperiode van tenminste vijf jaar en maximaal om de tien jaar, door het Agentschap een inventarisatie uitgevoerd op basis van steekproeftechnieken. Die wordt de gewestelijke bosinventaris genoemd. In afwijking van artikel 10, § 2, hebben alle personen die door het Agentschap worden aangesteld voor het uitvoeren van de gewestelijke bosinventaris, toegang tot alle bossen voor het uitvoeren van die opdracht. Elke bosbeheerder kan worden verplicht om met een tussenperiode van minimum vijf jaar

				een inventaris van zijn bossen op te maken.
Responsabiliteit / Aantal instrumententypes	Multi-instrument: 7	+	Art. 4	beheersplan: document met het geheel van maatregelen om de functievervulling van een bos te verwezenlijken, uitgaande van de bestaande toestand, de vooruitzichten en de nagestreefde doelstellingen
			Art. 17	De Vlaamse regering, na advies van de MiNa-Raad bepaalt de vergoeding, alsmede de wijze van toekenning, aan de bosbeheerder wanneer zijn bos of een deel van zijn bos als milieubeschermend bos wordt aangewezen.
			Art. 24	De Vlaamse regering stelt de vergoeding vast die wordt toegekend aan de bosbeheerder wanneer zijn bos of een deel van zijn bos tot bosreservaat wordt aangewezen of erkend overeenkomstig artikel 22. De wijze van toekenning wordt eveneens door de Vlaamse regering bepaald.
			Art. 41 bis § 2	De Vlaamse regering kan volgens de voorwaarden en de normen die ze zelf bepaalt, binnen de beperkingen van de begrotingskredieten, aan de erkende bosgroep subsidies verlenen voor de ondersteuning van de algemene werking van de erkende bosgroep, zoals onder meer het stimuleren van een gemeenschappelijk beheer, de coördinatie van de beheerswerken, van de houtverkoop en van de bosarbeid, het op elkaar afstemmen van de beheersplannen en van de toegankelijkheid van de bossen, alsook het bevorderen van de toetreding van de bosbeheerders tot de bosgroep, mits instemming van de eigenaar is verleend.
			Art. 41 bis § 3	De Vlaamse regering bepaalt tevens op welke wijze de evaluatie van de werking van elke erkende bosgroep zal gebeuren. Zo dient elke erkende bosgroep op de vastgelegde tijdstippen aan het Agentschap te rapporteren over de realisatie van de in § 1 vastgelegde doelstellingen.
			Art. 42	De Vlaamse regering bepaalt de procedure tot erkenning van uitgangsmateriaal voor de produktie van bosbouwkundig teeltmateriaal.
			Art. 85	In geval van vrijwillige samenvoeging van het beheer van twee of meer boseigendommen met een totale inbreng van meer dan vijf hectare, , kunnen voor dit gegroepeerd beheer regelingen inzake bewaking en subsidiëring, met uitzondering van aankoopsubsidies door de Vlaamse regering worden toegestaan. Voor dergelijke groepering van beheer kan een toelage bekomen worden op voorwaarde dat een enkel beheersplan wordt opgemaakt en goedgekeurd overeenkomstig artikel 43.
			Art. 87	Voor elke beplanting met houtachtige gewassen van minstens een halve hectare volgens een plan, goedgekeurd door het Agentschap, kunnen door de Vlaamse regering subsidies verleend worden. De Vlaamse Regering kan tevens subsidies verlenen met het oog op de bescherming, de ontwikkeling, het herstel, het behoud en de uitbreiding van het bosareaal, voor zover deze activiteiten beantwoorden aan de Criterium voor duurzaam bosbeheer, vastgesteld ter uitvoering van artikel 41, tweede lid. Ingeval de subsidie betrekking heeft op de aankoop van percelen, kan deze maximaal 60 % van de aankoopsom bedragen met een maximum van 2,5 EUR/m2. Deze subsidie kan

				gecumuleerd worden met subsidies van andere overheden maar mag samen 60 % van de aankoopsom niet overschrijden.
			Art. 88	Op basis van de goedgekeurde lange-termijnplanning zoals bepaald in artikel 6 kan de Vlaamse regering subsidiëringssstelsels instellen volgens de voorwaarden en de normen door haar te bepalen, binnen de perken van de begrotingskredieten.
			Art. 90 bis § 4	De compensatie wordt gegeven op één van de volgende wijzen: 1° in natura; 2° door storting van een bosbehoudsbijdrage; 3° door een combinatie van 1° en 2°. De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels inzake de wijze en de omvang de compensatie, waarbij differentiatie mogelijk is. De integrale compensatie in natura betreft ten minste een gelijke oppervlakte. De Vlaamse Regering bepaalt de gebieden die in aanmerking komen voor de compensatie in natura.
Responsabiliteit / economische instrumenten	Geleverde diensten	+		Zie artikels onder Responsabiliteit/aantal instrumententypes
Voorzorgprincipe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm behandelt alle relevante ecosysteemstructuren	+	Art. 8	De economische functie van het bos bestaat in de voortbrenging van hout en van bosprodukten andere dan hout, waarvan de winning het voortbestaan van het bos niet bedreigt. De maatregelen tot verhoging van de materiële opbrengst mogen de andere functies die het bos dient te vervullen, niet verhinderen. Het bos dient te worden beschouwd en behandeld als een hernieuwbare natuurlijke hulpbron, die belangrijke grondstoffen levert.
			Art. 11	Het openstellen van het bos mag niet leiden tot enige vermindering van de oppervlakte die effectief met bosbegroeiing bezet is, tenzij de grond wordt gebruikt voor de infrastructuur, andere dan gebouwen, die absoluut vereist zijn om de bezoekers op te vangen
			Art. 18	De zorg voor het behoud, de ontwikkeling of het herstel van de ecologische functie van de bossen bestaat onder meer uit: 1. het bevorderen van de autochtone boom- of struiksoorten; 2. het stimuleren van uit zichzelf functionerende processen; 3. het bevorderen van een gevarieerde bosstructuur door onder meer ongelijkjarigheid en ongelijkvormigheid na te streven en te streven naar een voldoende aanwezigheid van oude bomen en dood hout; 4. een gepast beheer van alle natuurelementen en van alle landschapsecologisch en

				cultuurhistorisch waardevolle elementen; 5. het beheer ten behoeve van het behoud, de ontwikkeling of herstel van de biologische diversiteit, van populaties van zeldzame soorten of ondersoorten en ten behoeve van de instandhouding, de ontwikkeling of het herstel van habitats of deels natuurlijke ecosystemen; 6. het behoud of herstel van de natuurlijke waterhuishouding; 7. het beheer gericht op het tegengaan van alle nadelige externe beïnvloeding
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 2 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	±	Art. 43 § 5	Het beheersplan bindt de opeenvolgende bosbeheerders zolang geen gewijzigd beheersplan werd ingediend en goedgekeurd. Het wordt opgenomen in een register dat berust bij het Agentschap. Het beheersplan van een openbaar bos is een openbaar document en kan op verzoek kosteloos worden ingezien.
			Art. 44 § 2	Behoudens dringende noodzakelijkheid kan enkel van het goedgekeurde beheersplan worden afgeweken mits de voorafgaandelijke machtiging van het Agentschap. De dringende noodzakelijkheid en de motivering ervan, dienen onverwijld aan het Agentschap te worden medegedeeld.
			Art. 81	Kappingen voorzien in een goedgekeurd beheersplan mogen onmiddellijk worden uitgevoerd en zijn niet meldingsplichtig. Indien onverwijld moet worden overgegaan tot kapping om veiligheidsredenen moet de kapping en de motivering ervan ten laatste 24 uur na het aanvangen van de kapping schriftelijk worden medegedeeld aan het Agentschap. Indien dringend moet worden overgegaan tot kapping om sanitaire redenen, moet de kapping en de motivering ervan minstens veertien dagen voor het aanvangen van de kapping aan het Agentschap schriftelijk worden meegedeeld. Binnen een termijn van zes maanden na het uitvoeren van de voormelde kappingen dient de bosbeheerder een voorstel van herstelmaatregelen, gaande van de herbebossing van de gekapte of beschadigde percelen tot een gelijkwaardige oppervlakte, met inbegrip van spontane herbebossing, ter goedkeuring aan het Agentschap voor te leggen. Wanneer de bosbeheerder geen herstelmaatregelen voorlegt binnen die termijn of wanneer hij in gebreke blijft om de goedgekeurde herstelmaatregelen uit te voeren binnen een termijn van één jaar na de goedkeuring van het al dan niet gewijzigde voorstel of wanneer binnen deze termijn de spontane herbebossing geen of onvoldoende resultaten opgeleverd heeft, kan het Agentschap de werken op kosten van de bosbeheerders laten uitvoeren. De kosten worden verhaald door toezending via een aangetekende zending van de kostenstaat aan de bosbeheerder. Voor alle andere kappingen moet een machtiging gevraagd worden aan het Agentschap. Kappingen andere dan vermeld in het eerste tot en met het derde lid waarvoor geen machtiging is verleend, alsook het niet naleven van de voorwaarden van een machtiging, zijn verboden.

				Het Agentschap beslist binnen de zestig dagen na de datum van indiening van het verzoek of de kapping kan worden uitgevoerd, waarvan onverwijld mededeling wordt gegeven aan de betrokken gemeentebesturen. Na verloop van deze termijn wordt het verzoek geacht te zijn ingewilligd.
Waardering	Waardenaggregatie, ook diensten die niet in € om te zetten zijn	+	Art. 3 § 1	Onder de voorschriften van dit decreet vallen: de bossen, zijnde grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen fauna en flora behoren en die één of meer functies vervullen.
			Art. 5	Het bos kan gelijktijdig verschillende functies vervullen, onder meer economische, sociale, educatieve, wetenschappelijke, ecologische evenals milieubescherpende functies
			Art. 41	Het beheer van de bossen heeft tot doel het bosareaal te bewaren en het te brengen of te behouden in een bestendige staat van veelzijdige functie zoals bepaald in artikel 5. De Vlaamse regering stelt, na advies van de MiNa-Raad, criteria voor duurzaam bosbeheer vast en bepaalt, overeenkomstig de bepalingen van artikel 7, voor welke bossen die criteria gelden.
Sociaal kapitaal / rol van overheid	Meesturen & faciliteren	+	Art. 6 bis	In uitvoering van de in artikel 6 voorziene uitvoeringsplannen, kan de Vlaamse regering ondersteunende maatregelen nemen ter bevordering van de gebiedsgerichte uitbreiding van het bosareaal die gericht is op duurzaam bosbeheer. Daartoe kan het Vlaamse Gewest, op voorstel van het Agentschap, onder meer overeenkomsten afsluiten met gemeenten, provincies en andere openbare besturen om bebossingprojecten voor te bereiden en uit te voeren. De Vlaamse regering neemt de nodige maatregelen om zoveel mogelijk doelgroepen te betrekken bij de voorbereiding en bij de uitvoering van deze bebossingprojecten, om het draagvlak van die projecten te vergroten.
			Art. 41 bis § 1	De Vlaamse regering legt de MiNa-Raad gehoord de nadere regels vast voor de erkenning van de bosgroep. De doelstellingen van de bosgroep dienen het volgende te omvatten: 1. het stimuleren van een duurzaam bosbeheer; 2. het op elkaar afstemmen en coördineren van de beheersdoelstellingen en -maatregelen voor de bossen van de verschillende bosbeheerders; 3. de samenwerking inzake bosbeheerwerken verbeteren en het op elkaar afstemmen van deze werken; 4. de organisatie van de houtwinning, de verkoop van hout en het verkrijgen van alternatieve inkomsten verbeteren; 5. het recreatieve medegebruik verbeteren door de openstelling van de bossen op elkaar af te stemmen; 6. de organisatie van de bosarbeid verbeteren, met inbegrip van het welzijn op het werk

				en van werkgelegenheidsinitiatieven; 7. het op elkaar afstemmen, wat de bossen betreft, van de gebiedsgerichte terreinvisies uit andere beleidsdomeinen, zoals onder meer de jacht, het visbeheer, het natuurbehoud, de landschapszorg, de waterbeheersing en de waterwinning; 8. het stimuleren van de responsabilisering van de bosbeheerders; 9. het invullen en het verbeteren van de ecologische functie op het niveau van de bosgroep; 10. bij de functie-invulling van de betrokken bossen, rekening houden met de behoeften van de lokale gemeenschap en de bosgebruikers; 11. het nemen van bijzondere initiatieven die de toetreding van de bosbeheerders van kleine boseigendommen bevorderen; 12. in voorkomend geval, zich actief richten op de realisatie van de doelstellingen en maatregelen van het natuurrichtplan, conform de artikelen 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 inzake het natuurbehoud en het natuurlijk milieu. Het beheer is daarvoor verantwoordelijk.
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Samenwerking tussen een aantal sectoren	±	Art. 7	Om beter te voldoen aan de aan het bos toebedeelde functies kan de Vlaamse regering, na advies van de MiNa-Raad, volgens de voorwaarden en de normen die ze zelf bepaalt, de uitvoeringsmaatregelen die overeenkomstig dit decreet worden genomen, afstemmen op de door het natuurbeleid en/of ruimtelijk beleid vooropgestelde gebiedscategorieën evenals op de gebiedsgerichte werking van andere beleidssectoren zoals, onder meer, het algemene milieubeleid en de werkgelegenheid.
			Art. 41 bis	Zie hierboven
Sociaal kapitaal / rol van economische en sociale actoren	Coproductie (vorige + eigenaars en beheerders en/of middenveld)	±	Art. 6 bis	Zie hierboven
			Art. 7	Zie hierboven
Sociaal kapitaal / rol van economische en sociale actoren	Coproductie (vorige + burgers en gemeenschappen)	+	Art. 41 bis § 1	Zie hierboven
Institutioneel geheugen / instrumenten en organisaties	Verandering van praktijk	+	Art. 6	Zie hierboven
			Art. 41 bis § 1	Zie hierboven
			Art. 90 bis § 4	Zie hierboven

Bijlage 11 Gecoördineerde versie bosdecreet van 13 juli 1990, d.d. 9 mei 2014⁴

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicator	Definitie score	Score	Artikel	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel (maatschappelijke behoefte in rekening gebracht)	+	Artikel 5	Het bos kan gelijktijdig verschillende functies vervullen, onder meer economische, sociale, educatieve, wetenschappelijke, ecologische organismebeschermende evenals milieubeschermende functies
			Art. 8	Art. 8. Een bos heeft een economische functie als vermeld in artikel 12quinquies van het decreet Natuurbehoud.
			Art. 10	Een bos heeft een sociale en educatieve functie als vermeld in artikel 12sexies van het decreet Natuurbehoud.
			Art. 18	De zorg voor de ecologische functie van een bos moet worden begrepen overeenkomstig artikel 12quater van het decreet Natuurbehoud.
			Art. 41	Het beheer van de bossen heeft tot doel het bosareaal te bewaren en het te brengen of te behouden in een bestendige staat van veelzijdige functie zoals bepaald in artikel 5.
Optimalisatie / doel	Optimalisatie van meerdere functies	+	Art. 8	"Art. 8. Een bos heeft een economische functie als vermeld in artikel 12quinquies ⁵ van het decreet Natuurbehoud."
			Art. 16	"Art. 16. Een bos heeft een milieubeschermende functie als vermeld in artikel 12ter ⁶ van het decreet Natuurbehoud."
Landschapsschaal / aantal landgebruiken	Landschapsschaal	+	Art. 3 § 1	Onder de voorschriften van dit decreet vallen: de bossen, zijnde grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen fauna en flora behoren en die één of meer functies vervullen
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Integraal: gericht op alle ESD-blokken	+	Art. 2	Dit decreet heeft tot doel het behoud, de bescherming, het beheer, het herstel van de bossen en van hun natuurlijk milieu en de aanleg van de bossen te regelen.
ESD-begrip / vermelding	ESD vermelding met benadrukken van economische functie	+/-	Art. 8	Een bos heeft een economische functie als vermeld in artikel 12quinquies van het decreet Natuurbehoud."

⁴ Dit is t.e.m. de wijziging door het decreet van 9 mei 2014 tot wijziging van de regelgeving inzake natuur en bos (B.S. 7/7/2014)

⁵ Art. 12quinquies van het natuurdecreet luidt: "De economische functie van een terrein dat beheerd wordt ten behoeve van het natuurbehoud bestaat onder meer uit het optimaal benutten van ecosysteemdiensten, waaronder de duurzame productie van goederen of diensten, die binnen dit terrein gerealiseerd kunnen worden."

⁶ Art. 12ter van het natuurdecreet luidt: "De ecologische functie heeft onder meer betrekking op:

1° de rol van een terrein in het kader van het natuurbehoud en in het kader van de zorg voor het behoud van de biologische diversiteit;

2° de milieubeschermende rol van een terrein dat beheerd wordt ten behoeve van het natuurbehoud."

				<i>Vermelding van het begrip ESD, maar de nadruk ligt op de economische functie.</i>
Participatie / wanneer	Bij de agendavorming, beleidsformulering, besluitvorming, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie	+		Zie hierboven
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatievormen: 4 of meer	+		Zie hierboven
Schaalafstemming	Afstemming tussen subschalen (verschillende institutionele niveaus)	+/-		Zie hierboven
Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)	Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke en tijdsgevolgen	+	Art. 6	De Vlaamse regering stelt langetermijnplannen vast, na advies van de MiNa-Raad. Het agentschap voor Natuur en Bos bereidt de plannen voor die uitvoering geven aan deze langetermijnplannen. De Vlaamse regering stelt deze uitvoeringsplannen vast. Zij houdt daarbij rekening met de ruimtelijke plannen, het ruimtelijk beleid, en het algemeen milieu- en natuurbeleid. De langetermijnplannen en de uitvoeringsplannen worden voor zij worden goedgekeurd door de Vlaamse regering, meegedeeld aan het Vlaams Parlement.
			Art. 9 § 1	Het Agentschap is belast met het vastleggen van het na te streven voorraadpeil en van het jaarlijks gemiddeld kapquantum in alle openbare bossen en dit in overeenstemming met de lange-termijnplanning bepaald in artikel 6.
			Art. 41 quater §2 en §3	Voor alle bossen, openbare bossen en privé-bossen, wordt met een tussenperiode van tenminste vijf jaar en maximaal om de tien jaar, door het Agentschap een inventarisatie uitgevoerd op basis van steekproeftechnieken. Die wordt de gewestelijke bosinventaris genoemd. In afwijking van artikel 10, § 2, hebben alle personen die door het Agentschap worden aangesteld voor het uitvoeren van de gewestelijke bosinventaris, toegang tot alle bossen voor het uitvoeren van die opdracht. Elke bosbeheerder kan worden verplicht om met een tussenperiode van minimum vijf jaar een inventaris van zijn bossen op te maken.
Responsabiliteit / Aantal instrumententypes	Multi-instrument: 7	+	Art. 4.4	beheersplan: document met het geheel van maatregelen om de functievervulling van een bos te verwezenlijken, uitgaande van de bestaande toestand, de vooruitzichten en de nagestreefde doelstellingen
			Art. 42	De Vlaamse regering bepaalt de procedure tot erkenning van uitgangsmateriaal voor de produktie van bosbouwkundig teeltmateriaal.

			Art. 87	Voor elke beplanting met houtachtige gewassen van minstens een halve hectare volgens een plan, goedgekeurd door het Agentschap, kunnen door de Vlaamse regering subsidies verleend worden. De Vlaamse Regering kan tevens subsidies verlenen met het oog op de bescherming, de ontwikkeling, het herstel, het behoud en de uitbreiding van het bosareaal, voor zover deze activiteiten beantwoorden aan de criteria voor duurzaam bosbeheer, vastgesteld ter uitvoering van artikel 41, tweede lid. Ingeval de subsidie betrekking heeft op de aankoop van percelen, kan deze maximaal 60 % van de aankoopssom bedragen met een maximum van 2,5 EUR/m ² . Deze subsidie kan gecumuleerd worden met subsidies van andere overheden maar mag samen 60 % van de aankoopssom niet overschrijden.
			Art. 88	Op basis van de goedgekeurde lange-termijnplanning zoals bepaald in artikel 6 kan de Vlaamse regering subsidiëringssystemen instellen volgens de voorwaarden en de normen door haar te bepalen, binnen de perken van de begrotingskredieten.
			Art. 76	Art. 90 bis § 4 De compensatie wordt gegeven op één van de volgende wijzen: 1° in natura; 2° door storting van een bosbehoudsbijdrage; 3° door een combinatie van 1° en 2°. Voor ontbossingen groter dan drie hectare is steeds een volledige compensatie in natura vereist. De integrale compensatie in natura betreft ten minste een gelijke oppervlakte. Voor bossen die een bijdrage kunnen leveren aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, als vermeld in artikel 2, punt 65°, van het decreet Natuurbehoud, bedraagt de compensatie een drievoud van de ontboste oppervlakte. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels inzake de wijze en de omvang van de compensatie waarbij differentiatie mogelijk is, bepaalt de gebieden die in aanmerking komen voor compensatie in natura en stelt een lijst vast van bostypes die een bijdrage leveren aan de realisatie van de vermelde instandhoudingsdoelstellingen.
Responsabiliteit / economische instrumenten	Vergoeding van geleverde diensten	+		Zie artikels onder Responsabiliteit/aantal instrumententypes

Vorzorgprincipe / randvoorwaarden	Norm behandelt alle relevante ecosysteemstructuren, -functies en -processen	+	Art. 8	Een bos heeft een economische functie als vermeld in artikel 12quinquies ⁷ van het decreet Natuurbehoud
			Art. 18	De zorg voor de ecologische functie van een bos moet worden begrepen overeenkomstig artikel 12quater ⁸ van het decreet Natuurbehoud.
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie/beleidslogica: 2 van de 3 kenmerken zijn aanwezig (methode ligt vast (beheerplan), er is een vorm van monitoring & evaluatie (controle door ANB) en de handelingen zijn aanpasbaar)	±	Art. 43	Beheersplannen voor bossen worden vastgesteld conform de bepalingen vermeld in hoofdstuk IV, afdeling 2, van het decreet Natuurbehoud.
			Art. 81	Kappingen voorzien in een goedgekeurd beheersplan mogen onmiddellijk worden uitgevoerd en zijn niet meldingsplichtig. Indien onverwijld moet worden overgegaan tot kapping om veiligheidsredenen moet de kapping en de motivering ervan ten laatste 24 uur na het aanvangen van de kapping schriftelijk worden medegedeeld aan het Agentschap. Indien dringend moet worden overgegaan tot kapping om sanitaire redenen, moet de kapping en de motivering ervan minstens veertien dagen voor het aanvangen van de kapping aan het Agentschap schriftelijk worden meegedeeld. Binnen een termijn van zes maanden na het uitvoeren van de voormelde kappingen dient de bosbeheerder een voorstel van herstelmaatregelen, gaande van de herbebossing van de gekapte of beschadigde percelen tot een gelijkwaardige oppervlakte, met inbegrip van spontane herbebossing, ter goedkeuring aan het Agentschap voor te leggen. Wanneer de bosbeheerder geen herstelmaatregelen voorlegt binnen die termijn of wanneer hij in gebreke blijft om de goedgekeurde herstelmaatregelen uit te voeren binnen een termijn van één jaar na de goedkeuring van het al dan niet gewijzigde voorstel of wanneer binnen deze termijn de spontane herbebossing geen of onvoldoende resultaten opgeleverd heeft, kan het Agentschap de werken op kosten van de bosbeheerders laten uitvoeren. De kosten worden verhaald door toezending via een aangetekende zending van de kostenstaat aan de bosbeheerder. Voor alle andere kappingen moet een machtiging gevraagd worden aan het Agentschap. Kappingen andere dan vermeld in het eerste tot en met het derde lid waarvoor geen machtiging is verleend, alsook het niet naleven van de voorwaarden van een machtiging, zijn verboden.

⁷ Art. 12quinquies van het natuurdecreet luidt: "De economische functie van een terrein dat beheerd wordt ten behoeve van het natuurbehoud bestaat onder meer uit het optimaal benutten van ecosysteemdiensten, waaronder de duurzame productie van goederen of diensten, die binnen dit terrein gerealiseerd kunnen worden."

⁸ Art. 12quater van het natuurdecreet luidt: "De zorg voor de ecologische functie van een terrein wordt onder meer gerealiseerd door:

1° het voeren van een gepast beheer voor de realisatie van de gewenste natuurstreefbeelden;

2° de zorg voor behoud van de biologische diversiteit, onder meer door het bevorderen van de instandhouding van populaties van inheemse dier- en plantensoorten met inbegrip van de instandhouding van hun leefgebieden;

3° de instandhouding van het natuurlijk milieu, inclusief een voor de natuurwaarden gunstige waterhuishouding;

4° het voeren van een beheer dat gericht is op het tegengaan van alle nadelige externe beïnvloeding van de natuur en het natuurlijk milieu."

				Het Agentschap beslist binnen de zestig dagen na de datum van indiening van het verzoek of de kapping kan worden uitgevoerd, waarvan onverwijld mededeling wordt gegeven aan de betrokken gemeentebesturen. Na verloop van deze termijn wordt het verzoek geacht te zijn ingewilligd.
Waardering	Erkennen van andere waarden	-	Art. 3 § 1	Onder de voorschriften van dit decreet vallen: de bossen, zijnde grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen fauna en flora behoren en die één of meer functies vervullen.
			Art. 5	Het bos kan gelijktijdig verschillende functies vervullen, onder meer economische, sociale, educatieve, wetenschappelijke, ecologische evenals milieubeschermende functies
			Art. 41	Het beheer van de bossen wordt in voorkomend geval uitgevoerd conform de criteria, vermeld in artikel 16septies ⁹ , zevende lid, van het decreet Natuurbehoud.
Sociaal kapitaal / rol van overheid	Aansturen: doel georiënteerde stimuli	+/-	Art. 6 bis	In uitvoering van de in artikel 6 voorziene uitvoeringsplannen, kan de Vlaamse regering ondersteunende maatregelen nemen ter bevordering van de gebiedsgerichte uitbreiding van het bosareaal die gericht is op duurzaam bosbeheer. Daartoe kan het Vlaamse Gewest, op voorstel van het Agentschap, onder meer overeenkomsten afsluiten met gemeenten, provincies en andere openbare besturen om bebossingprojecten voor te bereiden en uit te voeren. De Vlaamse regering neemt de nodige maatregelen om zoveel mogelijk doelgroepen te betrekken bij de voorbereiding en bij de uitvoering van deze bebossingprojecten, om het draagvlak van die projecten te vergroten.
			Art. 41bis, tweede lid	De doelstellingen van de bosgroep dienen het volgende te omvatten: 1. het stimuleren van een duurzaam bosbeheer; 2. het op elkaar afstemmen en coördineren van de beheersdoelstellingen en -maatregelen voor de bossen van de verschillende bosbeheerders; 3. de samenwerking inzake bosbeheerwerken verbeteren en het op elkaar afstemmen van deze werken; 4. de organisatie van de houtwinning, de verkoop van hout en het verkrijgen van alternatieve inkomsten verbeteren; 5. het recreatieve medegebruik verbeteren door de openstelling van de

⁹ Art. 16 septies, zevende lid van het natuurdecreet luidt: "De Vlaamse Regering stelt voor de vier types van terreinen de nadere criteria vast waaraan het beheer, bepaald in een natuurbeheerplan, moet voldoen."

				bossen op elkaar af te stemmen; 6. de organisatie van de bosarbeid verbeteren, met inbegrip van het welzijn op het werk en van werkgelegenheidsinitiatieven; 7. het op elkaar afstemmen, wat de bossen betreft, van de gebiedsgerichte terreinvisies uit andere beleidsdomeinen, zoals onder meer de jacht, het visbeheer, het natuurbehoud, de landschapszorg, de waterbeheersing en de waterwinning; 8. het stimuleren van de responsabilisering van de bosbeheerders; 9. het invullen en het verbeteren van de ecologische functie op het niveau van de bosgroep; 10. bij de functie-invulling van de betrokken bossen, rekening houden met de behoeften van de lokale gemeenschap en de bosgebruikers; 11. het nemen van bijzondere initiatieven die de toetreding van de bosbeheerders van kleine boseigendommen bevorderen; 12. in voorkomend geval, zich actief richten op de realisatie van de doelstellingen en maatregelen van het natuurrichtplan, conform de artikelen 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 inzake het natuurbehoud en het natuurlijk milieu. Het beheer is daarvoor verantwoordelijk.
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Multisamenwerking tussen meerdere sectoren	±	Art. 7	Om beter te voldoen aan de aan het bos toebedeelde functies kan de Vlaamse regering, na advies van de MiNa-Raad, volgens de voorwaarden en de normen die ze zelf bepaalt, de uitvoeringsmaatregelen die overeenkomstig dit decreet worden genomen, afstemmen op de door het natuurbeleid en/of ruimtelijk beleid vooropgestelde gebiedscategorieën evenals op de gebiedsgerichte werking van andere beleidssectoren zoals, onder meer, het algemene milieubeleid en de werkgelegenheid.
			Art. 51	Zie hierboven
			Art. 52	Zie hierboven
Sociaal kapitaal / rol van economische en sociale actoren	Coproductie van overheden, eigenaars en beheerders	±	Art. 6 bis	Zie hierboven
			Art. 7	Zie hierboven
			Art. 51	Zie hierboven
			Art. 52	Zie hierboven
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	Brugorganisaties: gericht op 3 van de 3 aspecten	+	Art. 51	Zie hierboven
			Art. 52	Zie hierboven

Institutioneel geheugen / instrumenten en organisaties	Vasthouden aan bestaande praktijken + uitgebreide introductie nieuwe instrumenten	+/-	Art. 90 bis	...Voor ontbossingen groter dan drie hectare is steeds een volledige compensatie in natura vereist... ..De integrale compensatie in natura betreft ten minste een gelijke oppervlakte. Voor bossen die een bijdrage kunnen leveren aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, als vermeld in artikel 2, punt 65°, van het decreet Natuurbehoud, bedraagt de compensatie een drievoud van de ontboste oppervlakte. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels inzake de wijze en de omvang van de compensatie waarbij differentiatie mogelijk is, bepaalt de gebieden die in aanmerking komen voor compensatie in natura en stelt een lijst vast van bostypes die een bijdrage leveren aan de realisatie van de vermelde instandhoudingsdoelstellingen... → Vasthouden aan bestaande praktijken + beperkte introductie nieuwe instrumenten
---	--	-----	----------------	---

Bijlage 12 Gemeenschappelijk landbouwbeleid 1962-1964

Verdrag van Rome, verordeningen 49 en 17/64

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicator	Definitie score	Score	Rechts-norm/ artikel of aanhef	Citatie en toelichting bij score
Optimalisatie / doel	Maximalisatie van 1 functie	--	49 Art1 h	in artikel 11 van de Beschikking van de Raad betreffende de <u>minimumprijzen</u> → dus hoger inkomen wanneer meer productie
		--	Verdrag v Rome art 33	de <u>productiviteit</u> van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → betreft een maximalisatie zonder de vermelding van randvoorwaarden
		--	17/64 Art14 2a)	ten doel hebben landbouwbedrijven <u>economisch levensvatbaar</u> te maken of te houden en hun <u>concurrentiepositie</u> te versterken
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Monofunctioneel	--	Verdrag v. Rome art 33	de productiviteit van de <u>landbouw</u> te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → het ging hierbij vooral om de gedachte nooit meer honger, dus voedsel
Landschapsschaal / aantal landgebruiken	Aantal landgebruiks-groepen: 1	--	Verdrag v. Rome art 33	de productiviteit van de <u>landbouw</u> te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	integraal: gericht op 4 ESD-blokken	±	Verdrag v. Rome art 33	1. De doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn: (a) de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren, in bijzonder van arbeid → gericht op het ecosysteem via directe en indirecte drivers (b) het verzekeren van een redelijke levensstandaard voor de landbouwbevolking, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw; → maatschappelijk welzijn ... (e) de levering aan gebruikers tegen redelijke prijzen te verzekeren

				→ maatschappelijk welzijn
ESD-begrip / vermelding	ESD vermelding afwezig	--		
Participatie / wanneer	Enkel achteraf	--		→ Protocol 2 was nog niet aanwezig bij het Verdrag dus ingeschat als enkel achteraf
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatievormen: 2	-		→ Protocol 2 was nog niet aanwezig bij het Verdrag dus ingeschat als enkel informeren bij burgers
			17/64 aanhef	Gezien het <u>advies</u> van het Europees Economisch en Sociaal Comité → een Europees orgaan waar diverse belangenorganisaties in vertegenwoordigd zijn, onderverdeeld in 3 groepen zijnde werknemers, werkgevers en diverse werkzaamheden]
Schaalafstemming / meerdere schaalniveaus	Aandacht voor meerdere niveaus	-	17/64 aanhef	Overwegende dat, ten einde de algemene werking van het Fonds te vergemakkelijken, een <u>nauwe samenwerking</u> tussen de Lid-Staten en de Commissie in een Comité van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw tot stand dient te worden gebracht; → aandacht voor meerdere administratieve niveaus
Schaalafstemming	Afwezig	--		
Responsabiliteit / economische instrumenten	Afwezigheid vervuiler betaald principe	--		
Responsabiliteit / aantal instrumententypes	Multi-instrumenten: 1 tot 2	--	17/64 art 1	De afdeling garantie omvat de uitgaven die door het Fonds worden gefinancierd en die verband houden met de restituties bij uitvoer naar derde landen en met de interventies op de interne markt. [gericht op de minimumprijs]
			17/64 Art 11	De acties van de afdeling oriëntatie van het Fonds hebben betrekking op : a) de aanpassing en verbetering van de produktievoorwaarden in de landbouw; b) de aanpassing en oriëntatie van de landbouwproductie; c) de aanpassing en verbetering van het in de handel brengen van landbouwprodukten; d) de ontwikkeling van de afzet van landbouwprodukten. → de instrumentenmix bestaat uit incentives & markten en technologieën & praktijken
Sociaal kapitaal / rol van de overheid	Aansturen: doel georiënteerde stimuli	±	17/64 art 1	De afdeling garantie omvat de uitgaven die door het Fonds worden gefinancierd en die verband houden met de restituties bij uitvoer naar derde landen en met de interventies op de interne markt. → minimumprijs is stimuli en landbouwer kan zelf kiezen hoe productie kan opgedreven worden
Sociaal kapitaal /	Afwezig	--		

brugorganisaties				
Adaptief beheer	Afwezig	--		
Voorzorgprincipe / randvoorwaarden	Geen minimumnorm aanwezig	--		→ Geen norm aanwezig, enkel gericht op productieverhoging

Bijlage 13 Gemeenschappelijk landbouwbeleid 1992

Verdrag van Rome, verordening 1766/92 (interventie granen) en Verordening 2078/92 (milieuvriendelijke landbouw) en 2080/92 (bosbouwmaatregelen)

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criteria	Definitie score	Score	Rechts-norm/ artikel of aanhef	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel: 1 functie is hoofdfunctie	-	Verdrag v. Rome art 33	de productiviteit van de <u>landbouw</u> te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → het ging hierbij vooral om de gedachte nooit meer honger, dus voedsel
			2078/92 art 1f	f) te stimuleren dat het beheer van de grond wordt gericht op <u>openstelling voor het publiek en op recreatief gebruik</u> , ... → ook aandacht voor andere functies, dus 1 functie is hoofdfunctie
Optimalisatie / doel	Aandacht andere functies maar geen randvoorwaarden	-	Verdrag v. Rome art 33	de <u>productiviteit</u> van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → betreft een maximalisatie van 1 functie zijnde voedsel
			2078/92 aanhef	Overwegende dat de op <u>vermindering</u> van de communautaire landbouwproductie gerichte maatregelen het <u>milieu ten goede</u> moeten komen → aandacht voor verbetering van andere functies
			2078/92 art 1f	f) te stimuleren dat het beheer van de grond wordt gericht op <u>openstelling voor het publiek en op recreatief gebruik</u> , ... → aandacht voor verbetering van andere functies
			2078/92 aanhef	Overwegende dat er via invoering van een adequate steunregeling voor kan worden gezorgd dat de landbouwers een functie kunnen vervullen die de samenleving in haar geheel werkelijk ten goede komt door de introductie of verdere toepassing van produktiemethoden die verenigbaar zijn met de toegenomen eisen inzake bescherming van het <u>milieu</u> en van de <u>natuurlijke hulpbronnen</u> of met de eisen inzake <u>natuur- en landschapsbehoud</u> → eigenlijk een soort van randvoorwaarden maar het blijft een soort keuzevrijheid. Omwille van de afwezigheid van de randvoorwaarde werd het criteria 1 niveau lager gescoord dan wanneer er enkel gekeken werd naar de aandacht voor andere functies
Landschapsschaal /	Aantal	-	Verdrag	de productiviteit van de <u>landbouw</u> te doen toenemen door de technische vooruitgang te

aantal landgebruiken	landgebruiks- groepen: 2		v. Rome art 33	bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → het gaat hierbij om 1 groep van landgebruiken
			2080/92	Overwegende dat de bebossing van landbouwgrond niet alleen uit een oogpunt van grondgebruik en milieubescherming, maar ook als bijdrage tot de verkleining van het tekort aan bosbouwprodukten in de Gemeenschap en als complement van het op beheersing van de landbouwproductie gerichte beleid van de Gemeenschap bijzonder belangrijk is; → bebossing werd wel beperkt tot landbouwgrond, maar het resultaat is een ander landgebruik
Integrale aanpak/aantal ESD- blokken	Integraal: gericht op 4 ESD-blokken	±	Verdrag v. Rome art 33	1. De doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn: (a) de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren, in bijzonder van arbeid → gericht op het ecosysteem via directe en indirecte drivers (b) het verzekeren van een redelijke levensstandaard voor de landbouwbevolking, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw; → maatschappelijk welzijn ... (e) de levering aan gebruikers tegen redelijke prijzen te verzekeren → maatschappelijk welzijn
ESD-begrip / vermelding	Afwezig	--		
Participatie / wanneer	Enkel achteraf	--		→ Protocol 2 was nog niet aanwezig bij het Verdrag dus ingeschat als enkel achteraf
Participatie/aantal participatievormen	Aantal participatie- vormen: 2	-		→ Protocol 2 was nog niet aanwezig bij het Verdrag dus ingeschat als enkel informeren van burgers
			1766/92, 2078/92 en 2080/92 aanhef	Gezien het <u>advies</u> van het Europees Economisch en Sociaal Comité → een Europees orgaan waar diverse belangenorganisaties in vertegenwoordigd zijn, onderverdeeld in 3 groepen zijnde werknemers, werkgevers en diverse werkzaamheden
Schaalafstemming	Aandacht voor meerdere niveaus	-	2078/92 Art 4	5. Onder door de Commissie volgens de procedure van artikel 29 van Verordening (EEG) nr. 4253 / 88 nader te bepalen voorwaarden kan de Gemeenschap ook bijdragen in de financiering van de hierboven bedoelde premies die de <u>Lid-Staten toekennen</u> ter compensatie van inkomensverliezen als gevolg van de verplicht gestelde toepassing van de in artikel 2 bedoelde restricties in het kader van in <u>de Lid-Staten</u> op grond van communautaire voorschriften ten uitvoer gelegde maatregelen.

				6. De <u>Lid-Staten kunnen bepalen</u> dat de landbouwers zich moeten verbinden door middel van een algemeen plan dat geldt voor het gehele bedrijf of een gedeelte daarvan. → aandacht voor meerdere administratieve niveaus
			1766/92 Art 17	Iedere Lid-Staat kan de maatregel van de Commissie binnen drie werkdagen volgende op de dag van de mededeling daarvan aan de Raad voorleggen. De Raad komt onverwijld bijeen. Hij kan de betreffende maatregel met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wijzigen of vernietigen. → aandacht voor meerdere administratieve niveaus
Schaalafstemming	Afwezig	--		
Adaptief beheer	Afwezig	--		
Responsabiliteit / economische instrumenten	'verloren' opbrengst	--	2078/92 aanhef	... dat het uit een vermindering van de produktie en/ of een stijging van de produktiekosten resulterende inkomensverlies en de rol van de landbouwers bij de verbetering van het milieu via de bedoelde maatregelen moeten worden gecompenseerd → verloren opbrengsten
			2080/92	..., premies moeten worden ingesteld om het <u>inkomensverlies</u> in de periode waarin de beboste landbouwpercelen van de landbouwers niet produktief zijn, <u>te compenseren</u> → verloren opbrengsten
				→ Geen vermelding vervuiler betaalt
Responsabiliteit / aantal instrumententypes	Multi-instrumenten: 3 tot 4	-	1766/92 art 2 titel 1	Prijs & interventieregeling → incentives & markten
			2078/92 art 1	a) de toepassing te bevorderen van landbouwproduktiemethoden die erop gericht zijn de <u>verontreiniging door de landbouw te verminderen</u> , hetgeen, door produktievermindering, eveneens bijdraagt tot een beter marktevenwicht; → technologieën en praktijken
			2078/92 art 2	Steunregeling Milieuvriendelijke landbouw → incentives & markten
			2078/92 art 6	Cursussen, stages en demonstratieprojecten → kennis, evaluatie & informatie
			2080/92 art 2	Steunregeling bebossing landbouwgronden → incentives & markten

			2080/92 art 4 lid 2	Zoneplannen voor bosuitbreiding (inclusief bosbeheer)
Voorzorgprincipe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm gericht op duurzame opbrengst van 1 functie	-	2078/92 aanhef	Overwegende dat er via invoering van een adequate steunregeling voor kan worden gezorgd dat de landbouwers een functie kunnen vervullen die de samenleving in haar geheel werkelijk ten goede komt door de introductie of verdere toepassing van produktiemethoden die verenigbaar zijn met de toegenomen eisen inzake bescherming van het <u>milieu</u> en van de <u>natuurlijke hulpbronnen</u> of met de eisen inzake <u>natuur- en landschapsbehoud</u> → het houdt eigenlijk het instellen in van randvoorwaarden voor sommige ecosysteemfuncties en –processen, maar norm is niet gekoppeld met prijs- en interventieregeling. Omwille van deze niet-koppeling 1 niveau lager gescoord
			2078/92 art 1	Deze communautaire steunregeling strekt ertoe: a) de toepassing te bevorderen van landbouwproduktiemethoden die erop gericht zijn de <u>verontreiniging door de landbouw te verminderen</u> , hetgeen, door produktievermindering, eveneens bijdraagt tot een beter marktevenwicht; b) de <u>milieuvriendelijke extensivering</u> van de plantaardige produktie en van rundvee- en schapenhouderij te bevorderen, waarbij tevens bouwland veranderd wordt in land voor extensieve beweiding; c) een exploitatie van landbouwgronden te bevorderen waarbij <u>rekening wordt gehouden met de bescherming en sanering van het milieu, de natuur, het landschap, de natuurlijke hulpbronnen, de bodem en de genetische diversiteit</u> ; d) gebieden waar zulks noodzakelijk is om ecologische redenen of omdat er gevaar bestaat voor natuurrampen of bosbrand, het onderhoud te bevorderen van uit produktie genomen landbouw- en bosgronden, en zodoende de met ontvolking van landbouwgebieden samenhangende risico's te voorkomen; e) het op lange termijn voor <u>milieubeschermingsdoeleinden</u> uit produktie nemen van landbouwgrond te bevorderen; g) te bevorderen dat landbouwers oog krijgen voor en onderricht krijgen in de toepassing van met <u>milieubescherming en natuurbehoud verenigbare landbouwproduktiemethoden</u> .
Sociaal kapitaal / rol van de overheid	Aansturen: doel georiënteerde stimuli	±	2078/92 aanhef	Overwegende dat er via invoering van een adequate steunregeling voor kan worden gezorgd dat de landbouwers een functie kunnen vervullen die de samenleving in haar geheel werkelijk ten goede komt door de introductie of verdere toepassing van produktiemethoden die verenigbaar zijn met de toegenomen eisen inzake bescherming van het <u>milieu</u> en van de <u>natuurlijke hulpbronnen</u> of met de eisen inzake <u>natuur- en landschapsbehoud</u> → stimuli, welomschreven methode
			1766/92 art 2 titel 1	Prijs & interventieregeling → stimuli om productie te verhogen zonder omschreven methode; is budgettair belangrijkste

				onderdeel
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	Afwezig	--		
Institutioneel geheugen / instrumenten en organisaties	Bestaande praktijken + beperkte introductie	-		→ De GLB logica blijft grotendeels hetzelfde. Wel worden er nieuwe zaken geïntroduceerd zoals de bosbouwmaatregelen en milieuvriendelijke landbouw

Bijlage 14 Gemeenschappelijk landbouwbeleid 2000

Verdrag van Rome, Verordening 1259/1999 (pijler 1) en Verordening 1257/1999 (pijler 2)

Bij de beoordeling werd er rekening gehouden met artikel 1 lid 2 van de verordening 1257/1999: *De maatregelen voor plattelandontwikkeling begeleiden de andere instrumenten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en vullen deze aan en dragen zo bij tot het bereiken van de in artikel 33 van het Verdrag vastgestelde doelstellingen*

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicator	Definitie score	Score	Rechts-norm/ artikel of aanhef	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel: 1 functie is hoofdfunctie	-	Verdrag v Rome artikel 33	de productiviteit van de <u>landbouw</u> te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → voedsel is hoofdfunctie
			1257/99 art 29 lid 1	De steun voor de bosbouw draagt bij tot de instandhouding van de ontwikkeling van de <u>economische, ecologische en maatschappelijke functies</u> van bossen in plattelandsgebieden. → bos waarbij voedsel geen hoofdfunctie is, kan multifunctioneel
Optimalisatie / doel	Maximalisatie van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering van andere functies	±	Verdrag v. Rome art 33	de <u>productiviteit</u> van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → betreft een maximalisatie van 1 functie zijnde voedsel
			1257/99aa nhef (31)	Overwegende dat de steunregeling voor milieumaatregelen in de landbouw de landbouwers moet blijven stimuleren om de <u>samenleving als geheel diensten te bewijzen</u> door de introductie of de verdere toepassing van landbouwmethoden die verenigbaar zijn met de toegenomen noodzaak van bescherming en verbetering van het milieu, de natuurlijke hulpbronnen, de bodem, alsmede de genetische verscheidenheid en om het landschaps- en natuurbeheer in stand te houden. → ook aandacht voor andere functies
			1259/1999 art 3 lid 2	De lidstaten stellen <u>sancties</u> vast die passen bij en in verhouding staan tot de ernst van de ecologische gevolgen van niet naleven van de in lid 1 bedoelde milieueisen. → milieueisen die bij niet naleving gesanctioneerd kunnen worden, kan betrekking hebben op inkomenssteun
Landschapsschaal /	Aantal landgebruiks-	-	Verdrag v Rome art	de productiviteit van de <u>landbouw</u> te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een

aantal landgebruiken	groepen: 2		33	optimaal gebruik van de productiefactoren
			1257/99aanh (35)	Overwegende dat de <u>bosbouw een integrerend deel van de plattelandsontwikkeling</u> uitmaakt en dat bosbouwmaatregelen bijgevolg in de steunregeling voor plattelandsontwikkeling dienen te worden opgenomen ... → landbouw en bos worden beide vermeld
Integrale aanpak/aantal ESD-blokken	Integraal: gericht op 4 blokken	±	Verdrag v Rome art 33	1. De doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn: (a) de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren, in bijzonder van arbeid → gericht op het ecosysteem via directe en indirecte drivers (b) het verzekeren van een redelijke levensstandaard voor de landbouwbevolking, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw; → maatschappelijk welzijn ... (e) de levering aan gebruikers tegen redelijke prijzen te verzekeren → maatschappelijk welzijn
ESD-begrip /v ermelding	Afwezig	--		
Participatie /wanneer	Bij beleids-formulering	-		→ Beleidsformulering (vooraf) (bron: http://europa.eu/eu-law/decision-making/procedures/index_nl.htm en protocol 2 Verdrag Amsterdam)
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatie-vormen: 3 (informereren, consulteren & adviseren)	±		→ Consulteren (bron: http://europa.eu/eu-law/decision-making/procedures/index_nl.htm en protocol 2 Verdrag Amsterdam)
			1257/1999 en 1259/1999 aanhef	→ Gezien het <u>advies</u> van het Europees Economisch en Sociaal Comité [een Europees orgaan waar diverse belangenorganisaties in vertegenwoordigd zijn, onderverdeeld in 3 groepen zijnde werknemers, werkgevers en diverse werkzaamheden]
Schaalafstemming / Meerdere schaalniveaus	Aandacht voor meerdere niveaus	-	1259/1999 art 3 lid 2	De <u>lidstaten</u> stellen sancties vast die passen bij en in verhouding staan tot de ernst van de ecologische gevolgen van niet naleven van de in lid 1 bedoelde milieueisen.
			1259/1999 art 4 lid 1	De <u>lidstaten</u> kunnen besluiten de bedragen aan betalingen, die dit lid buiten beschouwing wordt gelaten, voor een bepaald kalenderjaar aan de landbouwers zouden worden toegekend, te verlagen voor die landbouwers
			1257/99aanh (14)	Overwegende dat, wegens de verscheidenheid van de plattelandsgebieden in de Europese Unie, bij het beleid inzake plattelandsgebieden het <u>subsidiariteitsbeginsel</u> moet worden gehanteerd ...

			1257/99art 41	De plannen voor plattelandsontwikkeling worden opgesteld op het <u>geografisch niveau dat het meest geschikt wordt geacht</u> . Zij worden uitgewerkt door de bevoegde autoriteiten die door de lidstaat zijn aangewezen ...
Schaalafstemming	Afwezig	--		
Responsabiliteit / Aantal instrumententypes	Multi-instrument: 3 tot 4	-	1259/1999 art 1	Deze verordening geldt voor de <u>betalingen die rechtstreeks aan landbouwers</u> worden toegekend op grond van de steunregelingen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid [incentives & markten]
			1259/1999 art 3 lid 2	De lidstaten stellen <u>sancties</u> vast die passen bij en in verhouding staan tot de ernst van de ecologische gevolgen van niet naleven van de in lid 1 bedoelde milieueisen. [wetgeving & beleid]
			1257/99hf dst 1	<u>Investerings</u> in landbouwbedrijven [technologieën en praktijken]
			1257/99art 8	Op de volgende voorwaarden wordt <u>vestigingssteun</u> verleend om de vestiging van jonge landbouwers te vergemakkelijken ... [incentives & markten]
			1257/99hf dst 3	<u>Opleiding</u> [kennis, evaluatie & informatie]
			1257/99art 10	De <u>steun voor vervroegde uittreding</u> uit de landbouw ... [incentives & markten]
			1257/99art 13	De <u>steun in probleemgebieden</u> en <u>gebieden met specifieke beperkingen</u> op milieugebied ... [incentives & markten]
			1257/99art 22	Door steunverlening voor landbouwproductiemethoden die zijn ontworpen met oog op milieubescherming en natuurbeheer ... [technologieën en praktijken]
			1257/99art 25	Er wordt <u>investeringssteun</u> toegekend om de verwerking en afzet van landbouwproducten te verbeteren en te rationaliseren ... [technologieën en praktijken]
			1257/99art 29	De steun voor de bosbouw draagt bij tot de instandhouding van de ontwikkeling van de economische, ecologische en maatschappelijke functies van bossen in plattelandsgebieden. Deze steun draagt in het bijzonder bij tot het bereiken van één of meer van de volgende doelstellingen: - Duurzaam beheer van bossen en duurzame ontwikkeling van de bosbouw, - Onderhoud en verbetering van de bosrijdommen, - De uitbreiding van oppervlakten bos. [incentives & markten]
			1257/99art 33	- Er wordt steun verleend voor met landbouwactiviteiten en de omschakeling daarvan en met plattelandsactiviteiten verband houdende maatregelen ... [incentives & markten]
Responsabiliteit /	Verloren opbrengsten +	-	1257/99art	a) <u>Compensatie</u> voor gebieden met natuurlijke handicaps ... b) <u>Compensatie</u> voor gebieden met specifieke beperkingen op milieugebied ...

economische instrumenten	vervuiler betaald		13	
			1257/99art 4	De steun voor verbintenissen op het gebied van milieumaatregelen in de landbouw wordt jaarlijks toegekend op basis van: - De <u>gederfde inkomsten</u> - De extra kosten die met de verbintenis zijn gemoeid, en - De noodzaak om een stimulans te geven. → verloren opbrengsten
			1257/99art 31	- Een <u>jaarlijkse premie</u> per hectare ter dekking van de <u>door de bebossing gederfde inkomsten</u> gedurende een periode van maximaal 20 jaar voor de landbouwers of verenigingen van landbouwers die de grond voor bebossing ervan bewerkten ... → verloren opbrengsten
			1259/1999 art 3 lid 2	De lidstaten stellen <u>sancties</u> vast die passen bij en in verhouding staan tot de ernst van de ecologische gevolgen van niet naleven van de in lid 1 bedoelde milieueisen. → vervuiler betaald
Voorzorgprincipe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm: ook gericht op andere ecosysteem-structuren, -functies en -processen	±	1259/1999 art 3 lid 1	Eisen inzake milieubescherming ... De maatregelen kunnen omvatten: - Steun als tegenprestatie voor verbintenissen in kader van milieumaatregelen in de landbouw, - <u>Dwingende algemene milieueisen</u>, - <u>Specifieke milieueisen om voor rechtstreekse betalingen in aanmerking te komen.</u>
			1257/99art 22	Deze steun wordt verleend ter bevordering van: - Wijzen van gebruik van landbouwgrond die <u>verenigbaar</u> zijn met de bescherming en verbetering van het milieu, het landschap en de kenmerkende elementen daarvan, de natuurlijke hulpbronnen, de bodem en de genetische verscheidenheid, - Een voor het milieu gunstige extensivering van de landbouw, en beheer van niet erg intensieve graslandsystemen, - De instandhouding van milieuvormen met een grote natuurwaarde waar landbouw wordt beoefend en die worden bedreigd. - De instandhouding van landschapselementen en historische elementen op landbouwgrond, - De toepassing van milieuplanning bij de agrarische bedrijfsvoering
			1257/99art 30	- Het herstel van het <u>productiepotentieel</u> van bossen die door een natuurramp of brand zijn beschadigd, en het treffen van passende <u>preventieve maatregelen</u>.
			1257/99art 31	Er wordt steun toegekend voor de bebossing van landbouwgrond, mits de aanplant is aangepast aan de plaatselijke omstandigheden en verenigbaar is met het milieu.
			1257/99art 32	- De <u>handhaving en verbetering van de ecologische stabiliteit</u> van bossen in gebieden waar de door de betrokken bossen vervulde beschermde en ecologische rol het openbaar belang dient en de kosten van maatregelen voor behoud en de verbetering van de bossen de inkomsten uit exploitatie overtreffen ...

Waardering	erkennen van andere waarden	-	1257/99Ar t 2	de instandhouding en bevordering van een landbouw die een hoge <u>natuurwaarde</u> bezit, duurzaam is en aan de milieueisen voldoet,
			1257/99Ar t 30	investeringen in bossen, in het bijzonder om de <u>economische, ecologische of maatschappelijke waarde</u> van die bossen te vergroten
Adaptief beheer / beheerstrategie - beleidslogica	Afwezig	--		
Sociaal kapitaal / rol van overheid	Aansturen (stimuli, welomschreven methode)	-	1259/1999 art 3 lid 2	De lidstaten stellen <u>sancties</u> vast die passen bij en in verhouding staan tot de ernst van de ecologische gevolgen van niet naleven van de in lid 1 bedoelde milieueisen → stimuli, welomschreven methode
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	Afwezig	--		
Institutioneel geheugen / instrumenten en organisaties	Bestaande praktijken + beperkte introductie	-		→ De GLB logica blijft grotendeels hetzelfde. Wel worden er nieuwe zaken geïntroduceerd zoals de milieueisen en het samenvoegen van o.a. milieuvriendelijke landbouw en bosbouwmaatregelen in een plattelandsprogramma

Bijlage 15 Gemeenschappelijk landbouwbeleid 2003-2005

Verdrag van Rome en Verordening 1782/2003 (pijler 1) en Verordening 1698/2005 (pijler 2)

Bij de beoordeling werd er rekening gehouden met aanhef 1 van verordening 1698/2005: *Er is een beleid inzake plattelandontwikkeling nodig om de beleidsmaatregelen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid ter ondersteuning van de markten en de inkomens te begeleiden en aan te vullen en aldus bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dat beleid zoals omschreven in het Verdrag*

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicatoren	Definitie score	Score	Rechts-norm/ artikel of aanhef	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel: maximalisatie van 1 functie met aandacht voor andere functies	-	1698/2005 Aanhef (22)	Particuliere bossen spelen een belangrijke rol in de economische bedrijvigheid op het platteland, daarom is het belangrijk communautaire steun te verlenen voor verbetering en verbreding van de economische waarde van die bossen, voor een sterkere diversificatie van de productie en voor uitbreiding van de marktkansen, bijvoorbeeld in sectoren zoals die van hernieuwbare energie, met <u>behoud</u> van het duurzame beheer en de <u>multifunctionele rol van bossen</u> . → vermelding van multifunctionaliteit bossen
			1698/2005 Aanhef (32)	De bosbouw maakt een integrerend deel uit van de plattelandontwikkeling en de steunverlening voor een duurzaam grondgebruik dient zich ook uit te strekken tot een duurzaam bosbeheer en de <u>multifunctionele rol</u> van de bossen. Bossen verschaffen allerlei voordelen: zij leveren grondstoffen voor hernieuwbare en milieuvriendelijke producten, zij spelen een belangrijke rol in de <u>economische welvaart, de biologische diversiteit, de mondiale koolstofcyclus, de waterbalans, erosiebestrijding en de voorkoming van natuurrampen</u> en zij vervullen ook <u>maatschappelijke en recreatieve functies</u> . → vermelding van multifunctionaliteit van bossen
			Verdrag v. Rome art 33	de productiviteit van de <u>landbouw</u> te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren. → landbouw als hoofdfunctie
			1698/2005 Aanhef (35)	Agromilieubetalingen dienen een belangrijke rol te blijven spelen in de ondersteuning van de duurzame ontwikkeling van plattelandgebieden en in het voldoen aan de toenemende vraag van de samenleving naar milieudienstverlening. Zij dienen landbouwers en andere grondbeheerders ertoe te blijven stimuleren om de gehele maatschappij van dienst te zijn door de invoering of verdere toepassing van <u>landbouwproductiemethoden die verenigbaar</u> zijn met de bescherming en verbetering van het <u>milieu</u> , het <u>landschap</u> en de kenmerken daarvan, de <u>natuurlijke hulpbronnen</u> , de <u>bodem</u> en de <u>genetische diversiteit</u>

				→ aandacht voor andere functies, maar landbouw blijft hoofdfunctie
			1698/2005 Art 2 (g)	„plaatselijke ontwikkelingsstrategie”: een coherent samenstel van op de <u>plaatselijke doelstellingen en behoeften</u> afgestemde concrete acties die in partnerschap op het passende niveau worden uitgevoerd; → multifunctioneel gebaseerd op behoeften maar beperkt deel van het budget gaat naar deze doelstelling, daarom werd er toch een lage score gegeven
Optimalisatie / doel	Maximalisatie van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering van andere functies	±	Verdrag v. Rome art 33	de <u>productiviteit</u> van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → maximalisatie van 1 functies
			1782/2003 Aanhef (24)	Het is daarom dienstig de ene <u>bedrijfstoeslag</u> afhankelijk te stellen van de <u>naleving van randvoorwaarden</u> op het gebied van milieu, voedselveiligheid, diergezondheid en dierenwelzijn, alsmede de handhaving van het landbouwbedrijf in <u>goede landbouw- en milieuconditie</u> . → randvoorwaarden
			1698/2005 Aanhef (35)	Agromilieubetalingen dienen een belangrijke rol te blijven spelen in de ondersteuning van de duurzame ontwikkeling van plattelandsgebieden en in het voldoen aan de toenemende vraag van de samenleving naar milieudienstverlening. Zij dienen landbouwers en andere grondbeheerders ertoe te blijven stimuleren om de gehele maatschappij van dienst te zijn door de invoering of verdere toepassing van <u>landbouwproductiemethoden die verenigbaar</u> zijn met de bescherming en verbetering van het <u>milieu</u> , het <u>landschap</u> en de kenmerken daarvan, de <u>natuurlijke hulpbronnen</u> , de <u>bodem</u> en de <u>genetische diversiteit</u> →+ aandacht andere functies
Landschapsschaal / Aantal landgebruik- types	Aantal landgebruiks- groepen: 3	±	1698/2005 Aanhef (32)	De bosbouw maakt een <u>integreerend deel uit van de plattelandsontwikkeling</u> en de steunverlening voor een duurzaam grondgebruik dient zich ook uit te strekken tot een duurzaam bosbeheer en de multifunctionele rol van de bossen. → bossen
			1698/2005 Art 39 (2)	Agromilieubetalingen kunnen aan <u>andere grondbeheerders</u> worden verleend wanneer dit naar behoren gerechtvaardigd is om milieudoelstellingen te bereiken.
			1698/2005 Art 52	De steun in het kader van deze afdeling betreft: a) maatregelen om de plattelandseconomie te diversifiëren, die omvatten: i) diversificatie naar niet-agrarische activiteiten, ii) steun voor de oprichting en ontwikkeling van <u>micro-ondernemingen</u> met het doel ondernemerschap te bevorderen en het economische weefsel te ontwikkelen, iii) bevordering van <u>toeristische activiteiten</u> ; b) maatregelen om de leefkwaliteit op het platteland te verbeteren, die omvatten:

				i) <u>basisvoorzieningen</u> voor de economie en platte- landsbevolking, ii) <u>dorpsvernieuwing en — ontwikkeling</u>, iii) instandhouding en opwaardering van het <u>landelijke erfgoed</u>; → urbane landgebruik
			Verdrag v. Rome art 33	de productiviteit van de <u>landbouw</u> te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → landbouwlandgebruiken
			1698/2005 Aanhef (34)	Als bijdrage aan een doeltreffend beheer van de <u>Natura 2000-gebieden</u> dient steun aan landbouwers te blijven worden verleend om de specifieke nadelen te helpen compenseren die in de betrokken zones voortvloeien uit de uitvoering van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna om bij te dragen tot het doelmatige beheer van Natura 2000-gebieden, terwijl ook steun beschikbaar dient te worden gesteld voor landbouwers om de nadelen te helpen compenseren die in <u>stroomgebieden van rivieren</u> voortvloeien uit de uitvoering van Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid → water en natuurlandgebruiken (niet-bos), wel eerder als idee dat het beleid voor deze gebieden nadelen veroorzaakt
			1698/2005 Art 2 (g)	„plaatselijke ontwikkelingsstrategie”: een <u>coherent</u> samenstel van op de <u>plaatselijke doelstellingen en behoeften</u> afgestemde concrete acties die in partnerschap op het passende niveau worden uitgevoerd; → gebiedsniveau, wel vooral voor de niet-landbouwgebruiken
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Integraal: gericht op 4 blokken	±	1698/2005 Aanhef (13)	Om de doelstelling van versterking van het concurrentievermogen van de landbouw- en de bosbouwsector te verwezenlijken, is het belangrijk duidelijke ontwikkelingsstrategieën uit te stippelen die erop zijn gericht het <u>menselijke potentieel, het fysieke potentieel en de kwaliteit van de landbouwproductie te verbeteren en aan te passen</u>. → werkt via directe en indirecte drivers op het ecosysteem
			1698/2005 Art 61	De Leader-aanpak omvat ten minste de volgende elementen: a) gebiedsgerichte plaatselijke ontwikkelingsstrategieën voor welomschreven subregionale plattelandsgebieden; b) een plaatselijk publiek-privaat partnerschap (hierna „plaatselijke groep” genoemd); c) een aanpak van onderop met beslissingsbevoegdheid voor een plaatselijke groep wat de uitwerking en de uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën betreft; d) een <u>multisectorale</u> opzet en uitvoering van de strategie, op basis van de interactie tussen

				actoren en projecten uit verschillende sectoren van de plaatselijke economie; e) de uitvoering van innovatieve benaderingen; f) de uitvoering van <u>samenwerkingsprojecten</u> ; g) de vorming van een <u>netwerk</u> van plaatselijke partnerschappen. → kan inwerken op perceptie en waardering van maatschappelijke effecten
			Verdrag v Rome art 33	1. De doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn: (a) de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren, in bijzonder van arbeid → gericht op het ecosysteem via directe en indirecte drivers (b) het verzekeren van een redelijke levensstandaard voor de landbouwbevolking, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw; → maatschappelijk welzijn ... (e) de levering aan gebruikers tegen redelijke prijzen te verzekeren → maatschappelijk welzijn
ESD-begrip / vermelding	afwezig	--		
Participatie / wanneer	Bij beleidsformulering	-		→ Beleidsformulering (vooraf) (bron: http://europa.eu/eu-law/decision-making/procedures/index_nl.htm en protocol 2 Verdrag Amsterdam)
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatievormen: 3	±		→ Consulteren (bron: http://europa.eu/eu-law/decision-making/procedures/index_nl.htm en protocol 2 Verdrag Amsterdam)
			1782/2003 aanhef	→ Gezien het <u>advies</u> van het Europees Economisch en Sociaal Comité [een Europees orgaan waar diverse belangenorganisaties in vertegenwoordigd zijn, onderverdeeld in 3 groepen zijnde werknemers, werkgevers en diverse werkzaamheden]
Schaalafstemming / Meerdere schaalniveaus	Aandacht voor meerdere niveaus	-	1782/2003 aanhef (3)	Om te vermijden dat landbouwgrond wordt opgegeven en te waarborgen dat de grond in goede landbouw- en milieuconditie wordt gehouden, moeten normen worden vastgesteld, die al dan niet op <u>bepalingen van de lidstaten kunnen berusten</u> . Daarom is het dienstig een communautair kader te bepalen waarbinnen de lidstaten normen kunnen stellen met inachtneming van de <u>specifieke kenmerken van de betrokken gebieden</u> , inclusief de bodem- en klimaatgesteldheid en de bestaande landbouwsystemen (grondgebruik, vruchtwisseling, landbouwmethoden) en landbouwstructuren.
			1782/2003 afdeling 1	<u>Regionale</u> uitvoering

			1698/2005 Aanhef (48)	... Derhalve dienen maatregelen die betrekking hebben op de plattelandseconomie in ruimere zin, bij voorkeur door middel van <u>plaatselijke ontwikkelingsstrategieën</u> te worden uitgevoerd.
			1698/2005 Aanhef (63)	De <u>gedecentraliseerde uitvoering</u> van de uit het ELFPO gefinancierde acties dient gepaard te gaan met garanties die met name betrekking hebben op de kwaliteit van de uitvoering, de resultaten, een goed financieel beheer en de controle.
			1698/2005 Art 2 (g)	„ <u>plaatselijke ontwikkelingsstrategie</u> ”: een coherent samenstel van op de plaatselijke doelstellingen en behoeften afgestemde concrete acties die in partnerschap op het passende niveau worden uitgevoerd;
			1698/2005 Art 7	<u>Subsidiariteit</u> De uitvoering van de programma's voor plattelandsontwikkeling valt onder de verantwoordelijkheid van de lidstaten op het <u>passende territoriale niveau</u> en in overeenstemming met hun eigen institutionele inrichting. Die verantwoordelijkheid wordt uitgeoefend in overeenstemming met deze verordening.
Schaalafstemming	Afwezig	--		
Voorzorgprincipe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm: ook gericht op andere ecosysteemstructu- ren, functies en processen	±	1782/2003 aanhef (2)	De volledige betaling van de rechtstreekse steun dient te zijn gekoppeld aan de naleving van regels met betrekking tot de landbouwgrond en de landbouwproductie en -activiteit. Die regels dienen erop te zijn <u>gericht basisnormen op het gebied van milieu, voedselveiligheid, diergezondheid en dierenwelzijn en goede landbouw- en milieuconditie</u> op te nemen in de gemeenschappelijke marktordeningen.
			1782/2003 aanhef (3)	Om te vermijden dat landbouwgrond wordt opgegeven en te waarborgen dat de grond in <u>goede landbouw- en milieuconditie</u> wordt gehouden, moeten <u>normen</u> worden vastgesteld ...
			1782/2003 Aanhef (24)	Het is daarom dienstig de ene <u>bedrijfstoeslag</u> afhankelijk te stellen van de <u>naleving van randvoorwaarden</u> op het gebied van milieu, voedselveiligheid, diergezondheid en dierenwelzijn, alsmede de handhaving van het landbouwbedrijf in <u>goede landbouw- en milieuconditie</u> .
			1782/2003 art 3	Een landbouwer die rechtstreekse betalingen ontvangt, moet de in bijlage III bedoelde uit de regelgeving voortvloeiende <u>beheerseisen</u> volgens het in die bijlage bepaalde tijdschema, en de op grond van artikel 5 vastgestelde eisen inzake <u>goede landbouw- en milieuconditie</u> in acht nemen.
			1698/2005 Aanhef (27)	De maatregel „voldoen aan normen” heeft tot doel te bevorderen dat veeleisende <u>normen</u> die zijn gebaseerd op communautaire regelgeving betreffende het <u>milieu</u> , de volksgezondheid, de gezondheid van dieren en planten, het dierenwelzijn en de arbeidsveiligheid, door landbouwers sneller <u>uitgevoerd en nageleefd</u> worden. ...
			1698/2005 Aanhef (31)	Steun voor specifieke methoden van landbeheer dient duurzame ontwikkeling te bevorderen door met name landbouwers en bosbezitters te stimuleren om vormen van grondgebruik toe te passen die <u>verenigbaar</u> zijn met de noodzaak het <u>natuurlijke milieu en landschap</u> in stand te houden en de <u>natuurlijke hulpbronnen</u> te beschermen en te verbeteren. De verleende steun dient bij te dragen tot de uitvoering van het zesde milieuactieprogramma van de Gemeenschap en van de conclusies van het voorzitterschap over de strategie voor duurzame ontwikkeling.

				Tot de kernonderwerpen die aandacht moeten krijgen, behoren de <u>biodiversiteit</u> , het <u>beheer van de Natura 2000-gebieden</u> , de <u>bescherming van water en bodem</u> , het <u>tegengaan van klimaatverandering</u> , onder meer door beperking van de uitstoot van broeikasgassen, de vermindering van ammoniakemissies en het <u>duurzame gebruik van bestrijdingsmiddelen</u> .
			1698/2005 Aanhef (35)	Agromilieubetalingen dienen een belangrijke rol te blijven spelen in de ondersteuning van de duurzame ontwikkeling van plattelandsgebieden en in het voldoen aan de toenemende vraag van de samenleving naar milieudienstverlening. Zij dienen landbouwers en andere grondbeheerders ertoe te blijven stimuleren om de gehele maatschappij van dienst te zijn door de invoering of verdere toepassing van <u>landbouwproductiemethoden die verenigbaar</u> zijn met de bescherming en verbetering van het <u>milieu</u> , het <u>landschap</u> en de kenmerken daarvan, de <u>natuurlijke hulpbronnen</u> , de <u>bodem</u> en de <u>genetische diversiteit</u>
			1698/2005 Aanhef (38)	Om bij te dragen tot milieubescherming en voorkoming van natuurrampen en brand, en ook om klimaatverandering tegen te gaan, dienen de bosrijdommen te worden uitgebreid en verbeterd door de eerste bebossing van landbouwgrond en andere grond. Deze eerste bebossing dient te zijn aangepast aan de plaatselijke omstandigheden, <u>verenigbaar</u> te zijn met het <u>milieu</u> en de <u>biodiversiteit</u> te vergroten.
Sociaal kapitaal / rol van de overheid	Aansturen (stimuli, welomschreven methode)	-	1782/2003 aanhef (11)	Om de beheers- en controlemechanismen doeltreffender en nuttiger te maken is het noodzakelijk het bij Verordening (EEG) nr. 3508/92 van de Raad van 27 november 1992 tot instelling van een geïntegreerd beheers- en controlesysteem voor bepaalde communautaire steunregelingen ingestelde systeem aan te passen teneinde de <u>bedrijfstoeslagregeling</u> en de <u>steunregelingen</u> voor durumtarwe, eiwithoudende gewassen, energiegewassen, rijst, aardappelzetmeel, noten, melk, zaaizaad en zaaddragende leguminozen, alsmede specifieke regionale steun erin op te nemen en ook teneinde controle uit te oefenen op de toepassing van de regels inzake de <u>randvoorwaarden</u> , de modulatie en het bedrijfsadviseringssysteem. Voorzien dient te worden in de mogelijkheid om in een latere fase ook andere steunregelingen in het systeem op te nemen. → specifieke regelingen worden later in afzonderlijke artikels besproken → stimuli omdat landbouwer kan kiezen om al dan niet steun te ontvangen, welomschreven methode
Institutioneel geheugen / instrumenten en organisaties	Bestaande praktijken + beperkte introductie	-		→ De GLB logica blijft grotendeels hetzelfde. Wel worden er nieuwe zaken geïntroduceerd zoals Leader en geïntegreerd beheer- en controlesysteem.
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Multi-samenwerking tussen een aantal sectoren	±	1698/2005 Aanhef (6)	De activiteiten van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling („ELFPO”), hierna het „Fonds” genoemd, en de concrete acties waaraan dit Fonds bijdraagt, moeten <u>coherent en verenigbaar</u> zijn met de andere <u>communautaire beleidsmaatregelen</u> en aan alle <u>communautaire regelgeving voldoen</u> .
			1698/2005 Aanhef (46)	De veranderingen in de plattelandsgebieden dienen te worden begeleid door deze gebieden te helpen om naast landbouwactiviteiten ook <u>niet-agrarische activiteiten</u> te ontplooiën en <u>niet-agrarische sectoren</u> te ontwikkelen ...

			1698/2005 Aanhef (47)	Er dient steun te worden verleend voor andere maatregelen die betrekking hebben op de plattelandseconomie in ruimere zin. De lijst van de maatregelen dient te worden vastgesteld op basis van de ervaring die met het initiatief Leader is opgedaan, en met <u>inachtneming</u> van de <u>multisectorale behoeften</u> voor <u>endogene plattelandontwikkeling</u> .
			1698/2005 Art 61	De Leader-aanpak omvat ten minste de volgende elementen: a) gebiedsgerichte plaatselijke ontwikkelingsstrategieën voor welomschreven subregionale plattelandsgebieden; b) een plaatselijk publiek-privaat partnerschap (hierna „plaatselijke groep” genoemd); c) een aanpak van onderop met beslissingsbevoegdheid voor een plaatselijke groep wat de uitwerking en de uitvoering van plaatselijke ontwikkelingsstrategieën betreft; d) een <u>multisectorale</u> opzet en uitvoering van de strategie, op basis van de interactie tussen actoren en projecten uit verschillende sectoren van de plaatselijke economie; e) de uitvoering van innovatieve benaderingen; f) de uitvoering van <u>samenwerkingsprojecten</u> ; g) de vorming van een <u>netwerk</u> van plaatselijke partnerschappen. → multi-sectorale samenwerking wel vooral op lokaal niveau
Sociaal kapitaal / rol economische en sociale actoren	Coproductie: ook met eigenaars en beheerders	±	1698/2005 Art 61b	een plaatselijk <u>publiek-privaat partnerschap</u> (hierna „plaatselijke groep” genoemd); → eigenaars & beheerders, eigenaars & beheerders, meestal ook onderzoeksinstellingen
			1782/2003 aanhef (28)	Om de <u>landbouwers</u> vrij te laten bij de <u>keuze</u> van de productie op hun grond, met inbegrip van de mogelijkheid om te kiezen voor producten waarvoor nog steeds gekoppelde steun wordt verleend, en zo de markt- gerichtheid te vergroten, mag de toekenning van de bedrijfstoelag niet afhankelijk zijn van de productie van welk specifiek product dan ook. → eigenaars & beheerders
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	Afwezig	--		
Waardering	Erkennen van andere waarden	-	1698/2005 Aanhef (37)	Er dient steun te worden toegekend voor niet-productieve investeringen die noodzakelijk zijn voor de nakoming van agromilieuverbintenissen of andere agromilieudoelstellingen, of die op het landbouwbedrijf worden verricht om de <u>recreatieve waarde</u> voor het publiek van de betrokken Natura 2000-zone en andere gebieden met een <u>hoge natuurwaarde</u> te vergroten.
			1698/2005 Aanhef (39)	Boslandbouwsystemen hebben een grote <u>ecologische en maatschappelijke waarde</u> omdat zij extensieve landbouw combineren met bosbouwsystemen die gericht zijn op de productie van hout van hoge kwaliteit en andere bosbouwproducten. De totstandbrenging ervan dient te worden ondersteund
			1698/2005 Aanhef	Er dienen bosmilieubetalingen te worden ingevoerd voor vrijwillig aangegane verbintenissen die tot doel hebben de biodiversiteit te vergroten, zeer waardevolle bosecosystemen in stand

			(41)	te houden en de <u>beschermende waarde</u> van bossen te versterken waar het gaat om bodemerrosie, het behoud van waterreserves, de waterkwaliteit en natuurrampen.
			1698/2005 Aanhef (43)	Aan bosbezitters dient steun te worden verleend voor niet-productieve investeringen die noodzakelijk zijn voor de nakoming van bosmilieuvbintenissen of andere milieudoelstellingen, of die in bossen worden verricht om de <u>recreatieve waarde</u> voor het publiek van de betrokken gebieden te vergroten.
			1698/2005 Art 4 c	verbetering van de <u>leefkwaliteit</u> op het platteland en bevordering van diversificatie van de economische bedrijvigheid.
			1698/2005 Art 41 b)	investeringen op landbouwbedrijven die de <u>maatschappelijke belevingswaarde</u> van een Natura 2000-zone of andere in het programma te omschrijven gebieden met een hoge <u>natuurwaarde</u> vergroten.
			1698/2005 Art 52 b) iii	instandhouding en opwaardering van het landelijke <u>erfgoed</u> ;
			1698/2005 Art 57	Instandhouding en opwaardering van het landelijke erfgoed De in artikel 52, onder b), iii), bedoelde steun wordt verleend voor: a) de opstelling van beschermings- en beheersplannen met betrekking tot Natura 2000-gebieden en andere gebieden met een hoge <u>natuurwaarde</u> , acties om het milieu- bewustzijn te vergroten en investeringen in het kader van onderhoud, herstel en opwaardering van het <u>natuurlijk erfgoed</u> en de ontwikkeling van gebieden met een hoge natuurwaarde; b) studies en investeringen in het kader van het onderhoud en de restauratie, alsmede de opwaardering van het <u>culturele erfgoed</u> , zoals de culturele kenmerken van dorpen en het plattelandscap.
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 2 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	±	1698/2005 Art 10	<u>Herziening</u> De communautaire strategische richtsnoeren kunnen worden <u>herzien</u> om met name rekening te houden met <u>ingrijpende veranderingen</u> van de communautaire prioriteiten → GLB is geldig voor 6 jaar + kan tussentijds herzien worden, dus beleid kan aangepast worden op korte termijn, EU beleid is wel prescriptief
			1698/2005 Art 19	<u>Herziening</u> 1. Na goedkeuring door het toezichtcomité, worden de programma's voor plattelandontwikkeling door de lidstaat <u>opnieuw bezien</u> en in voorkomend geval voor de <u>resterende looptijd aangepast</u> . De herzieningen houden rekening met de <u>evaluatie resultaten</u> en met de verslagen van de Commissie, in het bijzonder om de wijze waarop de <u>communautaire prioriteiten</u> in aanmerking worden genomen, <u>te versterken of aan te passen</u> .
			Art 31	De betalingen op grond van de in bijlage I genoemde steun- regelingen worden, om de doeltreffendheid ervan te meten, onderworpen aan evaluatie die erop is <u>gericht hun impact uit het oogpunt van hun doelstellingen te beoordelen</u> en hun effecten op de relevante markten te

				analyseren.
Responsabiliteit / economische instrumenten	Verloren opbrengsten + vervuiler betaald	-	1698/2005 Art 38	1. De in artikel 36, onder a), iii), bedoelde steun wordt jaarlijks per hectare gebruikte landbouwgrond aan land- bouwers toegekend als compensatie voor de gemaakte kosten en de <u>gederfde inkomsten</u> die het gevolg zijn van nadelen die in de betrokken gebieden worden ondervonden door de uitvoering van de Richtlijnen 79/409/EEG en 92/43/EEG, alsook van Richtlijn 2000/60/EG.
			1698/2005 Art 39(3)	Agromilieubetalingen worden slechts verleend voor verbintenissen die verder gaan dan de relevante dwingende normen als bedoeld in de artikelen 4 en 5 en de bijlagen III en IV van Verordening (EG) nr. 1782/2003 en de minimumeisen inzake het gebruik van meststoffen en gewasbeschermings- middelen en van andere relevante dwingende eisen die in nationale wetgeving zijn vastgesteld en in het programma zijn vermeld.
			1698/2005 Art 39(4)	De betalingen worden jaarlijks verleend en dekken de extra kosten en de gederfde inkomsten die het gevolg zijn van de nakoming van de aangegane verbintenis; zo nodig kunnen zij ook transactiekosten dekken.
			1698/2005 Art 40(3)	De betalingen worden jaarlijks verleend en dekken de extra kosten en de gederfde inkomsten die het gevolg zijn van de nakoming van de aangegane verbintenis; zo nodig kunnen zij ook transactiekosten dekken.
Responsabiliteit / aantal instrumenttypes	Multi-instrumenten: 5 tot 6	±	1782/2003 aanhef (2)	Worden deze <u>basisnormen niet nageleefd</u> , dan moeten de lidstaten de <u>rechtstreekse steun volledig of gedeeltelijk intrekken</u> op basis van criteria die proportioneel, objectief en gradueel zijn. → wetgeving & beleid
			1782/2003 aanhef (11)	Om de beheers- en controlemechanismen doeltreffender en nuttiger te maken is het noodzakelijk het bij Verordening (EEG) nr. 3508/92 van de Raad van 27 november 1992 tot instelling van een <u>geïntegreerd beheers- en controlesysteem</u> voor bepaalde communautaire steunregelingen ingestelde systeem aan te passen teneinde de <u>bedrijfstoelageregeling</u> en de <u>steunregelingen</u> voor durumtarwe, eiwithoudende gewassen, energiegewassen, rijst, aardappelzetmeel, noten, melk, zaaizaad en zaaddragende leguminozen, alsmede specifieke regionale steun erin op te nemen en ook teneinde controle uit te oefenen op de toepassing van de regels inzake de <u>randvoorwaarden</u> , de modulatie en het <u>bedrijfsadviesingssysteem</u> . Voorzien dient te worden in de mogelijkheid om in een latere fase ook andere steunregelingen in het systeem op te nemen. → specifieke regelingen worden later in afzonderlijke artikels besproken → wetgeving & beleid, kennis, evaluatie & informatie, incentives & markten
			1782/2003 Art 53	Braakleggingstoelagerechten → incentives & markten
			1698/2005 Aanhef (14)	Wat betreft het <u>menselijk potentieel</u> dient een pakket maatregelen beschikbaar te worden gesteld dat betrekking heeft op <u>opleiding, voorlichting en verspreiding van kennis, de vestiging van jonge landbouwers, vervroegde uittreding van landbouwers en werknemers in de</u>

				<u>landbouw, het gebruik van adviesdiensten door land- bouwers en bosbezitters en de oprichting van diensten ter ondersteuning van het bedrijfsbeheer, bedrijfsverzorgingsdiensten en bedrijfsadviesdiensten voor de landbouw en van bedrijfsadviesdiensten voor de bosbouw.</u> → combinatie van kennis, evaluatie & informatie en incentives & markten
			1698/2005 Aanhef (20)	Wat het <u>fysieke potentieel</u> betreft, dient een pakket maatregelen beschikbaar te worden gesteld dat betrekking heeft op de <u>modernisering van landbouwbedrijven, de verbetering van de economische waarde van bossen, de verhoging van de toegevoegde waarde van de land- en bosbouwproducten, de bevordering van de ontwikkeling van nieuwe producten, procédés en technologieën in de landbouw-, voedsel- en bosbouwsector, de verbetering en ontwikkeling van de infrastructuur voor land- en bosbouw, het herstel van door natuurrampen beschadigd agrarisch productiepotentieel en het treffen van passende preventieve maatregelen.</u>
			1698/2005 Aanhef (26)	Wat de <u>kwaliteit van de landbouwproductie</u> en van de landbouwproducten betreft, dient een pakket maat- regelen beschikbaar te worden gesteld dat betrekking heeft op <u>steun voor de naleving door landbouwers van op communautaire regelgeving gebaseerde normen, bevordering van deelneming door landbouwers aan voedselkwaliteitsregelingen en ondersteuning van activiteiten van producentengroeperingen op het gebied van voorlichting en afzetbevordering.</u> → incentives & markten
			1698/2005 Aanhef (36)	Landbouwers dienen te blijven worden <u>aangemoedigd hoge normen inzake dierenwelzijn</u> toe te passen door steunverlening aan de landbouwers die zich ertoe verbinden om bij de veehouderij normen op dat gebied toe te passen die verder gaan dan de relevante dwingende normen. → incentives & markten
			1698/2005 Aanhef (37)	Er dient steun te worden toegekend voor <u>niet-productieve investeringen</u> die noodzakelijk zijn voor de nakoming van <u>agromilieuverbintenissen</u> of andere agromilieudoelstellingen, of die op het landbouwbedrijf worden verricht om de <u>recreatieve waarde</u> voor het publiek van de betrokken <u>Natura 2000-zone en andere gebieden met een hoge natuurwaarde</u> te vergroten. → technologieën & praktijken en incentives & markten
			1698/2005 Aanhef (38)	Om bij te dragen tot milieubescherming en voorkoming van natuurrampen en brand, en ook om klimaatverandering tegen te gaan, dienen de bosrijksdommen te worden uitgebreid en verbeterd door de <u>eerste bebossing van landbouwgrond</u> en andere grond. Deze eerste bebossing dient te zijn aangepast aan de plaatselijke omstandigheden, verenigbaar te zijn met het milieu en de biodiversiteit te vergroten. → incentives & markten
			1698/2005 Aanhef (39)	<u>Boslandbouwsystemen</u> hebben een grote ecologische en maatschappelijke waarde omdat zij extensieve landbouw combineren met bosbouwsystemen die gericht zijn op de productie van hout van hoge kwaliteit en andere bosbouwproducten. De totstandbrenging ervan dient te worden <u>ondersteund</u> → incentives & markten

		1698/2005 Aanhef (41)	Er dienen <u>bosmilieubetalingen</u> te worden ingevoerd voor vrijwillig aangegane verbintenissen die tot doel hebben de biodiversiteit te vergroten, zeer waardevolle boscossystemen in stand te houden en de beschermende waarde van bossen te versterken waar het gaat om bodemerosie, het behoud van waterreserves, de waterkwaliteit en natuurrampen. → incentives & markten
		1698/2005 Aanhef (42)	Er dient <u>steun</u> te worden verleend voor het <u>herstel van het bosbouwpotentieel</u> in bossen die door een natuurramp of brand zijn beschadigd, en voor het treffen van <u>preventieve maatregelen</u> . Preventieve maatregelen tegen brand dienen betrekking te hebben op bossen die de lidstaten volgens hun plannen voor de bescherming van de bossen als zeer of middelmatig brandgevaarlijk aanmerken. → incentives & markten
		1698/2005 Aanhef (43)	Aan <u>bosbezitters</u> dient steun te worden verleend voor <u>niet-productieve investeringen</u> die noodzakelijk zijn voor de nakoming van bosmilieuverbintenissen of andere milieudoelstellingen, of die in bossen worden verricht om de recreatieve waarde voor het publiek van de betrokken gebieden te vergroten. → technologieën & praktijken en incentives & markten
		1698/2005 Aanhef (47)	Er dient steun te worden verleend voor andere maatregelen die betrekking hebben op de <u>plattelandseconomie</u> in ruimere zin. De lijst van de maatregelen dient te worden vastgesteld op basis van de ervaring die met het initiatief Leader is opgedaan, en met inachtneming van de multisectorale behoeften voor endogene plattelandsontwikkeling.
		1698/2005 Art 20	De steun ter verbetering van het concurrentievermogen van de land- en de bosbouwsector betreft: a) maatregelen om kennis te bevorderen en het menselijke potentieel te verbeteren door: i) acties op het gebied van beroepsopleiding en voorlichting, met inbegrip van verspreiding van wetenschappelijke kennis en innoverende praktijken, ten behoeve van in de sectoren landbouw, voedsel en bosbouw werkzame personen, ii) de vestiging van jonge landbouwers, iii) vervroegde uittreding van landbouwers en werk- nemers in de landbouw, iv) het gebruik van adviesdiensten door landbouwers en bosbezitters, v) de oprichting van diensten ter ondersteuning van het bedrijfsbeheer, bedrijfsverzorgingsdiensten en bedrijfsadviesdiensten voor de landbouw en van bedrijfsadviesdiensten voor de bosbouw; b) maatregelen om het fysieke potentieel te herstructureren en te ontwikkelen, en innovatie te bevorderen, door: i) de modernisering van landbouwbedrijven,

			ii) verbetering van de economische waarde van bossen, iii) verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten, iv) samenwerking ter bevordering van de ontwikkeling van nieuwe producten, procédés en technologieën in de landbouw-, de voedsel- en de bosbouwsector, v) verbetering en ontwikkeling van infrastructuur die verband houdt met de ontwikkeling en aanpassing van de land- en de bosbouw, vi) herstel van door een natuurramp beschadigd agrarisch productiepotentieel en het treffen van passende preventieve maatregelen; c) maatregelen om de kwaliteit van de landbouwproductie en van de landbouwproducten te verbeteren door: i) landbouwers te helpen zich aan te passen aan veeleisende normen die zijn gebaseerd op communautaire regelgeving, ii) steun te verlenen aan landbouwers die deelnemen aan voedselkwaliteitsregelingen, iii) steun te verlenen aan producentengroeperingen voor activiteiten op het gebied van voorlichting over en afzetbevordering voor producten die onder een voedselkwaliteitsregeling vallen; → technologieën & praktijken en incentives & markten
		1698/2005 Art 36	De steun in het kader van deze afdeling betreft: a) maatregelen om een duurzaam gebruik van landbouwgrond te bevorderen door: i) betalingen voor natuurlijke handicaps aan land- bouwers in berggebieden, ii) betalingen aan landbouwers in andere gebieden met handicaps dan berggebieden, iii) Natura 2000-betalingen en betalingen in verband met Richtlijn 2006/60/EG, iv) agromilieubetalingen, v) dierenwelzijnsbetalingen, vi) steun voor niet-productieve investeringen; b) maatregelen om een duurzaam gebruik van bosgrond te bevorderen door: i) de eerste bebossing van landbouwgrond, ii) de eerste totstandbrenging van boslandbouwsystemen op landbouwgrond, iii) de eerste bebossing van andere grond dan landbouwgrond, iv) Natura 2000-betalingen, v) bosmilieubetalingen,

				vi) herstel van bosbouwpotentieel en het treffen van preventieve maatregelen, vii) steun voor niet-productieve investeringen → technologieën & praktijken en incentives & markten
			1698/2005 Art 52	De steun in het kader van deze afdeling betreft: a) maatregelen om de plattelandseconomie te diversifiëren, die omvatten: i) diversificatie naar niet-agrarische activiteiten, ii) steun voor de oprichting en ontwikkeling van micro-ondernemingen met het doel ondernemerschap te bevorderen en het economische weefsel te ontwikkelen, iii) bevordering van toeristische activiteiten; b) maatregelen om de leefkwaliteit op het platteland te verbeteren, die omvatten: i) basisvoorzieningen voor de economie en plattelandsbevolking, ii) dorpsvernieuwing en — ontwikkeling, iii) instandhouding en opwaardering van het landelijke erfgoed; [a en b: incentives & markten] c) een maatregel betreffende opleiding en voorlichting voor economische actoren die werkzaam zijn op de onder as 3 vallende terreinen; → kennis, evaluatie & informatie d) een maatregel betreffende verwerving van vakkundigheid en dynamisering met het oog op de opstelling en de uitvoering van een plaatselijke ontwikkelingsstrategie → organisatie & overleg

Bijlage 16 Gemeenschappelijk landbouwbeleid 2013

Verdrag van Rome en Verordening 1307/2013 (pijler 1) en Verordening 1305/2013 (pijler 2)

Bij de beoordeling werd er rekening gehouden met aanhef 2 van verordening 1305/2013: *Het beleid inzake plattelandsontwikkeling moet opgesteld worden om de regeling inzake de rechtstreekse betalingen en de marktmaatregelen in het kader van het GLB te flankeren en aanvullen en om zodoende bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dat beleid zoals omschreven in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ("VWEU").*

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterium / Indicator	Definitie score	Score	Rechts-norm/ artikel of aanhef	Citatie en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel: maximalisatie van 1 functie met aandacht voor andere functies	-	Verdrag v. Rome art 33	de productiviteit van de <u>landbouw</u> te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → voedsel is hoofdfunctie
			1305/2013 Aanhef (17)	Voor de ontwikkeling van plattelandsgebieden, zijn het creëren en ontwikkelen van <u>nieuwe economische bedrijvigheid</u> in de vorm van nieuwe landbouwbedrijven, en de <u>diversificatie naar niet-agrarische activiteiten</u> , waaronder het verlenen van diensten aan de land- en bosbouw, activiteiten in verband met <u>gezondheidszorg</u> , <u>sociale integratie</u> en <u>toeristische activiteiten</u> van essentieel belang. → verbreding, maar door aanhef 2 dient dit aanzien te worden als een flankerende maatregel bij het doel uit Verdrag van Rome.
			1305/2013 Aanhef (28)	Evenals voorheen moeten betalingen worden verleend aan bosbezitters die milieuvriendelijke of klimaatvriendelijke bosinstandhoudingsdiensten verlenen door verbintenissen aan te gaan die tot doel hebben de <u>biodiversiteit</u> te vergroten, zeer waardevolle boscossystemen in stand te houden, hun potentieel voor <u>mitigatie van en adaptatie aan de klimaatverandering</u> te verhogen en de <u>beschermende waarde</u> van bossen te versterken waar het gaat om <u>bodemerosie</u> , <u>het vasthouden van waterreserves</u> en <u>natuurrampen</u> . In dat verband dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de instandhouding en bevordering van genetische hulpbronnen in de bosbouw. → multifunctioneel bos, maar door aanhef 2 dient dit aanzien te worden als een flankerende maatregel bij het doel uit Verdrag van Rome.
Optimalisatie / doel	Maximalisatie van 1 functie met randvoorwaarden +	±	Verdrag v. Rome art 33	de <u>productiviteit</u> van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren

	aandacht voor verbetering van andere functies			→ maximalisatie van hoofdfunctie
			1307/2013 aanhel (4)	het bijzonder de voorschriften om te waarborgen dat voldaan wordt aan de met de rechtstreekse betalingen samenhangende verplichtingen, die onder meer betrekking hebben op controles en op de toepassing van administratieve maatregelen en administratieve sancties bij niet-naleving van de regels, de voorschriften inzake bepaalde <u>randvoorwaarden</u> , zoals de uit de regelgeving voortvloeiende <u>beheerseisen en de goede landbouw- en milieuconditie</u> , de monitoring en evaluatie van bepaalde maatregelen en de voorschriften inzake de betaling van voorschotten en de terugvordering van onverschuldigde betalingen. → mits randvoorwaarden
			1307/2013 aanhel (39)	Niet-naleving van de " <u>vergroenende</u> " component dient te leiden tot sancties op basis van Verordening (EU) nr. 1306/2013 → mits randvoorwaarden
			1305/2013 Aanhel (22)	Agromilieu- en klimaatbetalingen moeten een belangrijke rol blijven spelen in de steun voor de duurzame ontwikkeling van de plattelandsgebieden en in het voldoen aan de toenemende vraag van de samenleving naar milieudienstverlening. Deze betalingen moeten landbouwers en andere grondbeheerders ertoe blijven stimuleren de gehele maatschappij van dienst te zijn door de invoering of verdere toepassing van landbouwproductiemethoden die bijdragen tot klimaatmitigatie en -adaptatie en die <u>verenigbaar</u> zijn met de bescherming en verbetering van het <u>milieu</u> , het <u>landschap</u> en de kenmerken daarvan, de <u>natuurlijke hulpbronnen</u> , en de <u>bodem</u> en de <u>genetische diversiteit</u> . In dit verband dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de instandhouding van genetische hulpbronnen in de landbouw en aan de extra behoeften van landbouwsystemen met een hoge natuurwaarde. → aandacht voor verbetering van andere functies
Landschapsschaal / aantal landgebruikstypes	Aantal landgebruiks- groepen: 3	±	1305/2013 Aanhel (19)	Elke inspanning om het groeipotentieel te ontsluiten en de duurzaamheid van de plattelandsgebieden te bevorderen, is essentieel voor de ontwikkeling van de plaatselijke <u>infrastructuur en de plaatselijke basisdiensten</u> in de plattelandsgebieden, met inbegrip van diensten op het gebied van vrije tijd en cultuur, de <u>vernieuwing van dorpen</u> en het opwaarderen van het <u>culturele en natuurlijke erfgoed</u> van de dorpen en de plattelandslandschappen → urbaan
			1305/2013 Aanhel (20)	De <u>bosbouw</u> maakt integrerend deel uit van de plattelandsontwikkeling, ... → bos
			Verdrag v Rome art 33	de productiviteit van de <u>landbouw</u> te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren → landbouw
			1305/2013	Het dient mogelijk te zijn om de ELFPO-steun aan te wenden voor investeringen in irrigatie

			Aanhef (35)	teneinde economische en ecologische voordelen te creëren, mits de duurzaamheid van de irrigatie wordt gewaarborgd. Bijgevolg mag in elk geval slechts steun worden verleend indien voor het betrokken gebied een <u>stroomgebiedbeheerplan</u> voorhanden is als voorgeschreven in de kaderrichtlijn water, en indien in het kader van de investering reeds aan watermeting wordt gedaan of indien watermeting mogelijk wordt als onderdeel van de investering. Investerings in verbeteringen van de bestaande <u>irrigatie-infrastructuur of -uitrusting</u> moeten een minimale winst aan waterefficiëntie, uitgedrukt als potentiële waterbesparing, opleveren. Indien het waterlichaam waarop de investering betrekking heeft, onder druk staat in verband met de waterhoeveelheid overeenkomstig het bij de kaderrichtlijn water vastgestelde analytische kader, moet de helft van deze winst aan waterefficiëntie worden vertaald in een daadwerkelijke vermindering van het watergebruik in het kader van de gesteunde investering, teneinde de <u>druk op het betrokken waterlichaam te verminderen</u> → aandacht voor water als grondstof en als landgebruik waarop landbouw effect kan hebben
			1307/2013 aanhef (42)	Met het oog op de milieuvoordelen van blijvend grasland en met name koolstofvastlegging, dienen bepalingen voor het behoud van blijvend grasland te worden vastgelegd. Deze bescherming dient een verbod te behelzen op het ploegen en omschakelen van de ecologisch meest kwetsbare gebieden in <u>Natura 2000-gebieden</u> ... → aandacht voor natuur waarop het effect van landbouw kan verminderd worden door maatregelen
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Integraal: gericht op 4 blokken	±	Verdrag v. Rome art 33	1. De doelstellingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn: (a) de productiviteit van de landbouw te doen toenemen door de technische vooruitgang te bevorderen en door zowel de rationele ontwikkeling van de landbouwproductie als een optimaal gebruik van de productiefactoren, in bijzonder van arbeid → gericht op het ecosysteem via directe en indirecte drivers (b) het verzekeren van een redelijke levensstandaard voor de landbouwbevolking, met name door de verhoging van het hoofdelijk inkomen van hen die in de landbouw; → maatschappelijk welzijn ... (e) de levering aan gebruikers tegen redelijke prijzen te verzekeren → maatschappelijk welzijn
			1305/2013 art 5	1. bevordering van de kennisoverdracht en innovatie in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden, ... → focus op indirecte drivers 2. het versterken van de levensvatbaarheid van het landbouwbedrijf en het concurrentievermogen van alle landbouwtypes in alle regio's en het bevorderen van innovatieve landbouw- technologieën en het duurzaam bosbeheer, ... → focus op maatschappelijk welzijn, zijnde verbetering van het landbouwbedrijfsinkomen

				3. bevordering van de organisatie van de voedselketen, met inbegrip van de verwerking en afzet van landbouwproducten, dierenwelzijn en het risicobeheer in de landbouw, ... → focus op maatschappelijk welzijn, zijnde verbetering van het landbouwbedrijfsinkomen 4. herstel, instandhouding en verbetering van ecosystemen die verbonden zijn met de landbouw en de bosbouw ... → ecosysteem via directe drivers 5. bevordering van het efficiënte gebruik van hulpbronnen en steun voor de omslag naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie in de landbouw-, de voedings- en de bosbouwsector, ... → ecosysteem via directe drivers 6. bevordering van sociale inclusie, armoedebestrijding en economische ontwikkeling in plattelandsgebieden, ... → maatschappelijk welzijn
ESD-begrip / vermelding	Vermelding ESD zonder duiding	-	1305/2013 Art 21 (d)	investerings ter verbetering van de <u>veerkracht</u> en de milieuwaarde alsmede van het mitigatiepotentieel van boscosystemen
			1305/2013 Art 25 (2)	De investeringen hebben betrekking op het nakomen van verbintenissen inzake milieudoelstellingen, inzake de verlening van <u>ecosysteemdiensten</u> en/of inzake het verhogen van de maatschappelijke belevingswaarde van bossen en beboste gebieden in het betrokken gebied of het verbeteren van het klimaatveranderingsmitigatiepotentieel van ecosystemen, zonder daarbij economische baten op lange termijn uit te sluiten.
Participatie / wanneer	Bij beleidsformulering	-		→ Beleidsformulering (vooraf) (bron: http://europa.eu/eu-law/decision-making/procedures/index_nl.htm en protocol 2 Verdrag van Lissabon)
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatie vormen: 3	±		→ Consulteren (bron: http://europa.eu/eu-law/decision-making/procedures/index_nl.htm en protocol 2 Verdrag van Lissabon)
			1307/2013 aanhef en 1305/2013 aanhef	Gezien het <u>advies</u> van het Europees Economisch en Sociaal Comité → een Europees orgaan waar diverse belangenorganisaties in vertegenwoordigd zijn, onderverdeeld in 3 groepen zijnde werknemers, werkgevers en diverse werkzaamheden
Voorzorgprincipe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm: ook gericht op andere ecosysteemstructuur en, -functies en -processen	±	1305/2013 Aanhef (4)	... op het <u>herstel, de instandhouding en versterking van de ecosystemen</u> die verbonden zijn met de landbouw en de bosbouw, ...
			1305/2013 Aanhef (22)	Agromilieus- en klimaatbetalingen moeten een belangrijke rol blijven spelen in de steun voor de duurzame ontwikkeling van de plattelandsgebieden en in het voldoen aan de toenemende vraag van de samenleving naar milieudienstverlening. Deze betalingen moeten landbouwers en andere grondbeheerders ertoe blijven stimuleren de gehele maatschappij van dienst te zijn door de invoering of verdere toepassing van landbouwproductiemethoden die bijdragen tot klimaatmitigatie en -adaptatie en die <u>verenigbaar</u> zijn met de bescherming en verbetering van het <u>milieu</u> , het <u>landschap</u> en de kenmerken daarvan, de <u>natuurlijke hulpbronnen</u> , en de <u>bodem</u> en de <u>genetische diversiteit</u> . In dit verband dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de instandhouding van genetische hulpbronnen in de landbouw en aan de extra behoeften van landbouwsystemen met een hoge natuurwaarde.

			1305/2013 Art 18 (b)	investeringen voor het <u>herstel van landbouwgrond en landbouwproductiepotentieel</u> beschadigd door natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden en rampzalige gebeurtenissen.
			1307/2013 aanhef (4)	het bijzonder de voorschriften om te waarborgen dat voldaan wordt aan de met de rechtstreekse betalingen samenhangende verplichtingen, die onder meer betrekking hebben op controles en op de toepassing van administratieve maatregelen en administratieve sancties bij niet-naleving van de regels, de voorschriften inzake <u>bepaalde randvoorwaarden, zoals de uit de regelgeving voortvloeiende beheerseisen en de goede landbouw- en milieueconditie</u> , de monitoring en evaluatie van bepaalde maatregelen en de voorschriften inzake de betaling van voorschot- ten en de terugvordering van onverschuldigde betalingen.
			1307/2013 aanhef (37)	Een van de doelstellingen van het nieuwe GLB is een <u>verhoging van de milieuprestatie</u> van het GLB door de invoering van een <u>verplichte "vergroenende" component</u> van rechtstreekse betalingen in de vorm van steun voor <u>klimaat- en milieuvriendelijke landbouwpraktijken</u> die voor de gehele Unie gelden. Daartoe dienen de lidstaten een deel van hun nationale maximum voor rechtstreekse betalingen te gebruiken voor de toekenning van een jaarlijkse betaling, welke bovenop de basisbetaling komt en rekening kan houden met de interne convergentie in de lidstaat of regio, en welke bestemd is voor landbouwers die daarvoor verplichte praktijken moeten toepassen die in de eerste plaats aansluiten bij klimaat- en milieubeleidsdoelen. Die praktijken gaan om <u>eenvoudige</u> , algemene, niet-contractuele, jaarlijkse acties <u>die verder gaan dan de naleving van de randvoorwaarden</u> en die verband houden met de landbouw, zoals gewasdiversificatie, de instandhouding van blijvend grasland - daaronder begrepen traditionele weideboomgaarden met ruim uiteen geplante fruitbomen op grasland, - en ecologische aandachtsgebieden. Opdat de doelstellingen van de maatregel beter worden verwezenlijkt en de "vergroening" efficiënt kan worden beheerd en gecontroleerd, dienen die praktijken van toepassing zijn op het volledige subsidiabele areaal van het bedrijf. De verplichte praktijken dienen ook te worden toegepast door landbouwers wier bedrijf geheel of gedeeltelijk is gelegen in een Natura 2000-gebied ...
			1307/2013 aanhef (44)	Er moeten ecologische aandachtsgebieden worden gecreëerd, met name om de <u>biodiversiteit op landbouwbedrijven te beschermen en te verbeteren</u> . Onder ecologische aandachtsgebieden worden derhalve gebieden verstaan die rechtstreeks van invloed zijn op biodiversiteit, zoals braakliggend land, landschapselementen, terrassen, bufferstroken, beboste gebieden en boslandbouwgebieden, of gebieden die de biodiversiteit onrechtstreeks beïnvloeden door een verminderd gebruik van landbouwproductiemiddelen, zoals gebieden bedekt met vangewassen en een winterplantendek. ...
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 2 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	±	1307/2013 aanhef(18)	Om de doelstellingen van het GLB te verwezenlijken, moeten de <u>steunregelingen aan veranderende ontwikkelingen kunnen worden aangepast</u> , zo nodig op <u>korte termijn</u> . → vermits GLB reeds elke 6 jaar wordt herzien, is deze termijn waarschijnlijk kleiner dan 5 jaar, GLB is wel zeer prescriptief
			1307/2013 aanhef(57)	Voor de toepassing van deze verordening en voor de monitoring, ... → monitoring
			1305/2013	Elk plattelandsontwikkelingsprogramma moet onderworpen worden aan een <u>regelmatige monitoring</u> van de uitvoering van het programma en van de mate waarin de vastgestelde

			aanhef(51)	doelen van het programma worden verwezenlijkt. Aangezien het aantonen en verbeteren van de impact en de doeltreffendheid van de ELFPO-acties ook afhangt van passende evaluatie tijdens de voorbereiding, uitvoering en afronding van een programma, moeten de Commissie en de lidstaten gezamenlijk een monitoring- en evaluatiesysteem opzetten aan de hand waarvan de voortgang kan worden aangetoond en kan worden beoordeeld in hoeverre het plattelandontwikkelingsbeleid effect sorteert en doeltreffend is.
			1305/2013 art 1	Het stelt voorschriften vast inzake de programmering, de netwerkvorming, het beheer, de <u>monitoring en de evaluatie</u> vastgesteld op basis van een verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de lidstaten en de Commissie, en het stelt de voorschriften voor de coördinatie van het ELFPO met andere instrumenten van de Unie.
Sociaal kapitaal / rol van de overheid	Aansturen (stimuli, welomschreven methode)	-	1307/2013 aanhef (4)	het bijzonder de voorschriften om te waarborgen dat voldaan wordt aan de met de <u>rechtstreekse betalingen samenhangende verplichtingen</u> , die onder meer betrekking hebben op <u>controles</u> en op de toepassing van administratieve maatregelen en administratieve sancties bij niet-naleving van de regels, de voorschriften inzake bepaalde randvoorwaarden, zoals de uit de regelgeving voortvloeiende beheerseisen en de goede landbouw- en milieuconditie, de monitoring en evaluatie van bepaalde maatregelen en de voorschriften inzake de betaling van voorschotten en de terugvordering van onverschuldigde betalingen. → de inkomensteun is optioneel, stimuli met welomschreven methode
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Samenwerking tussen een aantal sectoren	±	1305/2013 Aanhef (31)	De aanpak van de plaatselijke ontwikkeling in het kader van LEADER - waarbij van onderop ten volle rekening wordt gehouden met de <u>multisectoriële behoeften</u> voor endogene plattelandontwikkeling heeft al een aantal jaren zijn doeltreffendheid bewezen op het gebied van de bevordering van de ontwikkeling van plattelandsgebieden. → samenwerking op lokaal niveau
			1305/2013 Aanhef (35)	Het dient mogelijk te zijn om de ELFPO-steun aan te wenden voor investeringen in irrigatie teneinde economische en ecologische voordelen te creëren, mits de duurzaamheid van de irrigatie wordt gewaarborgd. Bijgevolg mag in elk geval slechts steun worden verleend indien voor het betrokken gebied een <u>stroomgebiedbeheerplan voorhanden</u> is als voorgeschreven in de kaderrichtlijn water, en indien in het kader van de investering reeds aan watermeting wordt gedaan of indien watermeting mogelijk wordt als onderdeel van de investering. Investerings in verbeteringen van de bestaande irrigatie-infra-structuur of -uitrusting moeten een minimale winst aan <u>waterefficiëntie</u> , uitgedrukt als potentiële waterbesparing, opleveren. Indien het waterlichaam waarop de investering betrekking heeft, onder <u>druk</u> staat in verband met de waterhoeveelheid overeenkomstig het bij de kaderrichtlijn water vastgestelde analytische kader, moet de <u>helft van deze winst aan waterefficiëntie worden vertaald in een daadwerkelijke vermindering van het watergebruik</u> in het kader van de gesteunde investering, teneinde de druk op het betrokken waterlichaam te verminderen →geen tegenwerking, zaken toelaten wanneer doelstellingen van ander beleid deels gerealiseerd worden
			1307/2013 aanhef	Met het oog op de milieuvoordelen van blijvend grasland en met name koolstofvastlegging, dienen bepalingen voor het behoud van blijvend grasland te worden vastgelegd. Deze bescherming dient een verbod te behelzen op het ploegen en omschakelen van de ecologisch

			(42)	meest kwetsbare gebieden in <u>Natura 2000-gebieden</u> ... → geen tegenwerking
			1307/2013 art 43 lid 10	Landbouwers wier bedrijf geheel of gedeeltelijk gelegen is in een gebied dat onder Richtlijn 92/43/EEG, Richtlijn 2000/60/EG of Richtlijn 2009/147/EG valt, hebben recht op de in dit hoofdstuk bedoelde betaling, mits zij de daarin bedoelde praktijken in acht nemen voor zover deze praktijken in het betrokken bedrijf <u>verenigbaar zijn met de doelstellingen van die richtlijnen</u> . → geen tegenwerking
			1307/2013 art 45	De lidstaten wijzen blijvend grasland aan dat ecologisch kwetsbaar is in zones als bedoeld in Richtlijn 92/43/EEG of Richtlijn 2009/147/EG, onder meer veen- en moerasgebieden in deze zones, en dat strikt moet worden beschermd <u>teneinde de doelstellingen van die richtlijnen te verwezenlijken</u> → geen tegenwerking, zaken toelaten wanneer doelstellingen van ander beleid deels gerealiseerd worden
Sociaal kapitaal / rol van economische en sociale actoren	Coproductie: ook gemeenschappen	+	1305/2013 Aanhef (19)	... De lidstaten kunnen voorrang geven aan investeringen van door de <u>plaatselijke gemeenschap aangestuurde partnerschappen</u> , en aan door <u>organisaties</u> van de plaatselijke gemeenschap beheerde projecten.
			1305/2013 Aanhef (29)	Een ander belangrijk instrument zijn de strategieën voor plaatselijke ontwikkeling buiten het kader van de plaatselijke ontwikkeling in het raamwerk van LEADER - tussen <u>publieke en private actoren</u> uit plattelandsgebieden en stedelijke gebieden.
			1305/2013 Aanhef (45)	De uitvoering van innovatieve projecten in het kader van het EIP voor de productiviteit en duurzaamheid in de landbouw moeten worden gedaan door <u>operationele groepen waarin landbouwers, bosbeheerders, plattelandsgemeenschappen, onderzoekers, ngo's, adviseurs, ondernemingen en andere spelers</u> die betrokken zijn bij de innovatie in de landbouwsector, worden samengebracht → alle spelers kunnen deelnemen maar eerder bij de beleidsuitvoering
			1307/2013 aanhef (40)	Teneinde rekening te houden met de diversiteit van de landbouwsystemen en de verschillende milieusituaties in de Unie, is het gerechtvaardigd om, naast de drie vergroeningspraktijken die in deze verordening zijn vast- gesteld, ook de praktijken te erkennen die vallen onder agro- milieu-klimaatmaatregelen of <u>certificeringsregelingen</u> die vergelijkbaar zijn met vergroening en een gelijkwaardig of groter voordeel voor het klimaat en milieu op- leveren. Met het oog op juridische duidelijkheid moeten deze praktijken in een bijlage bij de verordening worden vastgelegd. De lidstaten moeten beslissen of zij de landbouwers de mogelijkheid willen bieden om gelijkwaardige praktijken en de in deze verordening vastgelegde vergroeningspraktijken te gebruiken → certificering gebeurt meestal via de private actoren
			1307/2013 aanhef	De lidstaten en <u>landbouwers</u> dienen over de mogelijkheid te beschikken om de verplichting <u>collectief of op regionaal niveau</u> uit te voeren, teneinde aaneengesloten ecologische

			(44)	aandachtsgebieden te creëren die nog gunstiger zijn voor het milieu.
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	Afwezig	--		
Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)s	Aandacht voor meerdere niveaus	-	1305/2013 Art 6	Een lidstaat kan voor zijn gehele grondgebied een <u>enkel programma</u> of een reeks <u>regionale programma's</u> indienen. Als alternatief, kan een lidstaat, in naar behoren gemotiveerde gevallen, een nationaal programma en een reeks regionale programma's indienen.
			1305/2013 Art 27	De <u>lidstaten kunnen steun</u> voor de oprichting van producentengroeperingen blijven verlenen, zelfs nadat die volgens de voorwaarden van Verordening (EU) nr. 1308/2013 (1) erkend zijn als producentenorganisatie.
			1307/2013 art 23 lid 1	De <u>lidstaten kunnen</u> uiterlijk op 1 augustus 2014 besluiten om de basisbetalingsregeling op <u>regionaal niveau</u> toe te passen. Zij stellen de regio's in dat geval vast op basis van objectieve en niet-discriminerende criteria, zoals de agronomische en sociaaleconomische kenmerken van de regio's, het regionale agrarische potentieel ervan, of de institutionele of administratieve structuur ervan
			1307/2013 art 45 1	<u>Lidstaten kunnen</u> , met het oog op de bescherming van vanuit milieuoogpunt waardevol blijvend grasland, besluiten nog andere kwetsbare gebieden aan te wijzen ...
			1307/2013 art 46 2	De <u>lidstaten beslissen</u> uiterlijk op 1 augustus 2014 dat een of meer van de volgende gebieden als ecologisch aandachtsgebied moet worden beschouwd: ...
			1307/2013 art 46 5-6	5. De <u>lidstaten kunnen besluiten</u> maximaal de helft van de in lid 1 bedoelde procentpunten ecologische aandachtsgebieden op <u>regionaal niveau</u> te implementeren, teneinde aanpalende ecologische aandachtsgebieden te creëren. De lidstaten stellen de gebieden en de verplichtingen van de deelnemende landbouwers of groepen landbouwers vast. De vaststelling van de gebieden en de verplichtingen moet bijdragen tot de tenuitvoerlegging van het beleid van de Unie ten aanzien van milieu, klimaat en biodiversiteit. 6. De <u>lidstaten kunnen besluiten</u> landbouwers van wie de bedrijven zich in de onmiddellijke nabijheid bevinden, toe te staan collectief te voldoen aan de in lid 1 bedoelde verplichting ("collectieve tenuitvoerlegging"), mits de betrokken ecologische aandachtsgebieden aan elkaar grenzen. Om de tenuitvoerlegging van het beleid van de Unie ten aanzien van milieu, klimaat en biodiversiteit te ondersteunen, kunnen lidstaten de gebieden aanwijzen waar collectieve tenuitvoerlegging mogelijk is, en kunnen zij de aan deze collectieve tenuitvoerlegging deelnemende landbouwers of groepen landbouwers verdere verplichtingen opleggen.
Schaalafstemming	Afwezig	--		
Waardering	Erkennen van andere waarden	-	1305/2013 Art 17 (d)	... alsmede met het oog op de vergroting van de maatschappelijke <u>belevingswaarde</u> van een Natura 2000-gebied of van andere in het programma te omschrijven systemen met een hoge <u>natuurwaarde</u> .
			1305/2013 Art 20 (f)	studies en investeringen met betrekking tot de instandhouding, het herstel en de opwaardering van het <u>natuurlijke en culturele erfgoed</u> van dorpen, rurale landschappen en locaties met grote <u>natuurlijke waarde</u> , met inachtneming van daarmee verbonden sociaaleconomische aspecten,

				alsmede acties gericht op milieubewustzijn;
			1305/2013 Art 21 (d)	investeringen ter verbetering van de veerkracht en de <u>milieuwaarde</u> alsmede van het mitigatiepotentieel van bosccosystemen
			1305/2013 Art 25 (2)	De investeringen hebben betrekking op het nakomen van verbintenissen inzake milieudoelstellingen, inzake de verlening van ecosysteemdiensten en/of inzake het verhogen van de <u>maatschappelijke belevingswaarde</u> van bossen en beboste gebieden in het betrokken gebied of het verbeteren van het klimaatveranderingsmitigatiepotentieel van ecosystemen, zonder daarbij economische baten op lange termijn uit te sluiten.
Responsabiliteit / economische instrumenten	Verloren opbrengsten en vervuiler betaald	-	1305/2013 Aanhef (5)	De prioriteiten van de Unie voor plattelandsontwikkeling moeten, rekening houdend met het beginsel dat de vervuiler betaalt, worden nagestreefd in het kader van duurzame ontwikkeling → vervuiler betaalt
			1305/2013 Aanhef (22)	De betalingen moeten blijven fungeren als een bijdrage in de extra kosten en in de <u>gederfde inkomsten</u> die voortvloeien uit de aangegane verbintenissen, en mogen slechts betrekking hebben op verbintenissen die verder gaan dan de betrokken dwingende normen en eisen, overeenkomstig het beginsel dat de <u>vervuiler betaalt</u> . → verloren opbrengsten en vervuiler betaalt
			1305/2013 Aanhef (24)	Als bijdrage aan een doeltreffend beheer van de Natura 2000-gebieden, dient ook in de toekomst steun aan landbouwers en bosbezitters te worden verleend om de specifieke nadelen te helpen <u>compenseren</u> die in de betrokken zones voortvloeien uit de toepassing van Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, terwijl ook steun voor landbouwers beschikbaar dient te worden gesteld om in stroomgebieden van rivieren de nadelen te helpen <u>compenseren</u> van de toepassing van de <u>kaderrichtlijn water</u> . → compensatie van 'verloren' opbrengsten
Responsabiliteit / aantal instrumententypes	Multi-instrument: 5 tot 6	±	1307/2013 aanhef (4)	het bijzonder de voorschriften om te waarborgen dat voldaan wordt aan de met de rechtstreekse betalingen samenhangende verplichtingen, die onder meer betrekking hebben op controles en op de toepassing van administratieve maatregelen en administratieve <u>sancties</u> bij niet-naleving van de regels, de voorschriften inzake bepaalde <u>randvoorwaarden</u> , zoals de uit de regelgeving voortvloeiende beheerseisen en de goede landbouw- en milieuconditie, de <u>monitoring en evaluatie</u> van bepaalde maatregelen en de voorschriften inzake de betaling van voorschotten en de terugvordering van onverschuldigde betalingen. → wetgeving & beleid
			1307/2013 aanhef (39)	Niet-naleving van de "vergroenende" component dient te leiden tot <u>sancties</u> op basis van Verordening (EU) nr. 1306/2013 → wetgeving & beleid
			1307/2013 aanhef (40)	Teneinde rekening te houden met de diversiteit van de landbouwsystemen en de verschillende milieusituaties in de Unie, is het gerechtvaardigd om, naast de drie vergroeningspraktijken die in deze verordening zijn vastgesteld, ook de praktijken te erkennen die vallen onder agro-milieu-klimaatmaatregelen of <u>certificeringsregelingen</u> die vergelijkbaar zijn met vergroening en

			een gelijkwaardig of groter voordeel voor het klimaat en milieu op- leveren. Met het oog op juridische duidelijkheid moeten deze praktijken in een bijlage bij de verordening worden vastgelegd. De lidstaten moeten beslissen of zij de landbouwers de mogelijkheid willen bieden om gelijkwaardige praktijken en de in deze verordening vastgelegde vergroeningspraktijken te gebruiken, → wetgeving & beleid
		1307/2013 art 32	De <u>steun in het kader van de basisbetalingsregeling</u> wordt aan landbouwers verleend na activering, door middel van een aangifte overeenkomstig artikel 33, lid 1, van een betalingsrecht per subsidiabele hectare in de lidstaat waar het is toegewezen. ... → incentives & markten
		1307/2013 hfdst 4	Betalingen voor gebieden met natuurlijke beperkingen → incentives & markten
		1307/2013 hfdst 5	Betalingen voor <u>jonge landbouwers</u> → incentives & markten
		1307/2013 art 52 lid 5	2. <u>Gekoppelde steun</u> kan worden verleend voor de volgende sectoren en teelten: granen, oliehoudende zaden, eiwithoudende gewassen, zaaddragende leguminosen, vlas, hennep, rijst, noten, zetmeelaardappelen, melk en zuivelproducten, zaaizaad, scha- pen- en geitenvlees, rundvlees, olijfolie, zijderupsen, gedroogde voedergrassen, hop, suikerbieten, suikerriet en cichorei, groen- ten en fruit, en hakhout met korte omlooptijd. 3. <u>Gekoppelde steun</u> mag alleen worden verleend in die sec- toren of in die regio's van een lidstaat waar specifieke soorten landbouw of specifieke landbouwsectoren die om economische, sociale of ecologische redenen van groot belang zijn, bepaalde problemen ondervinden. ... 5. <u>Gekoppelde steun</u> mag alleen worden verleend voor zover dat noodzakelijk is als stimulans om de huidige productie in de betrokken sectoren of regio's op peil te houden. → incentives & markten
		1305/2013 Art 14 (1)	In het kader van deze maatregel wordt steun verleend voor acties op het gebied van <u>beroepsopleiding</u> en verwerving van deskundigheid, voor <u>demonstratieactiviteiten</u> en voor <u>voorlichtingsacties</u>. Acties op het gebied van beroepsopleiding en verwerving van deskundigheid kunnen <u>opleidingscursussen</u>, <u>workshops</u> en <u>coaching</u> omvatten. Er kan tevens steun worden verleend voor <u>korte uitwisselingen</u> op landbouw- en bosbouwbeheersniveau alsmede voor <u>bezoeken</u> aan landbouw- en bosbouwbedrijven. → kennis, evaluatie & informatie
		1305/2013 Art 15 (1)	In het kader van deze maatregel wordt steun verleend om: a) landbouwers, jonge landbouwers in de zin van deze verordening, bosbezitters, andere

			grondbeheerders en kleine en middelgrote ondernemingen in plattelandsgebieden te helpen profiteren van adviesdiensten om de economische en ecologische prestaties <u>alsmede de klimaatvriendelijkheid en –bestendigheid</u> van hun bedrijf, onderneming en/of investering te <u>verbeteren</u>; b) de <u>oprichting</u> van bedrijfsbeheersdiensten, bedrijfsverzorgingsdiensten en bedrijfsadviesdiensten voor de landbouw en van bedrijfsadviesdiensten voor de bosbouw te stimuleren, met inbegrip van het in de artikelen 12 tot en met 14 van Verordening (EU) nr. 1306/2013 bedoelde bedrijfsadviesstelsel; c) de <u>opleiding</u> van de adviseurs te bevorderen. → kennis, evaluatie & informatie
		1305/2013 Art 16	<u>Kwaliteitsregelingen</u> voor landbouwproducten en levensmiddelen ... 2. In het kader van deze maatregel kan ook steun worden verleend voor uit <u>informatie- en promotieactiviteiten van producentengroeperingen</u> op de interne markt voortvloeiende kosten voor producten die onder een kwaliteitsregeling vallen waarvoor overeenkomstig lid 1 steun wordt verleend. → kennis, evaluatie & informatie
		1305/2013 Art 17	<u>Investerings</u> in materiële activa 1. In het kader van deze maatregel wordt steun verleend voor roerende en/of onroerende investeringen die: a) de algehele prestatie en <u>duurzaamheid van het landbouwbedrijf</u> verbeteren; b) betrekking hebben op de <u>verwerking, de afzet en/of de ontwikkeling</u> van in bijlage I bij het Verdrag vermelde landbouwproducten of katoen, met uitzondering van visserijproducten. Het productieproces kan een product opleveren dat niet in die bijlage wordt vermeld; c) betrekking hebben op <u>infrastructuur</u> voor de ontwikkeling, modernisering of aanpassing van de land- en bosbouw, inclusief op het gebied van de <u>toegankelijkheid</u> van landbouw- en bosgrond, landinrichting en verbetering van land, en de voorziening en <u>besparing van energie en water</u>; of d) worden beschouwd als <u>niet-productieve investeringen</u> die verband houden met de verwezenlijking van de in het kader van deze verordening nagestreefte agromilieu- en klimaatdoelstellingen, waaronder de staat van instandhouding van de biodiversiteit op het gebied van soorten en habitats, alsmede met het oog op de vergroting van de maatschappelijke belevingswaarde van een Natura 2000-gebied of van andere in het programma te omschrijven systemen met een hoge natuurwaarde. → incentives & markten en technologieën en praktijken
		1305/2013 Art 18	In het kader van deze maatregel wordt steun verleend voor: a) investeringen in <u>preventieve acties</u> om de gevolgen van natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden en rampzalige gebeurtenissen die zich waarschijnlijk zullen

				voordoen, te reduceren; b) <u>investeringen voor het herstel van landbouwgrond en landbouwproductiepotentieel</u> beschadigd door natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden en rampzalige gebeurtenissen. → incentives & markten
			1305/2013 Art 19	Ontwikkeling van landbouwbedrijven en ondernemingen 1. In het kader van deze maatregel wordt steun verleend voor: a) <u>aanloopsteun</u> ten bate van: i) jonge landbouwers; ii) niet-agrarische activiteiten in plattelandsgebieden; iii) de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven; b) <u>investeringen</u> in het opzetten en ontwikkelen van <u>niet-agrarische activiteiten</u>; c) jaarlijkse of eenmalige betalingen voor landbouwers die in aanmerking komen voor de bij titel V van Verordening (EU) nr. 1307/2013 ingestelde regeling voor kleine landbouwbedrijven ("<u>regeling voor kleine landbouwbedrijven</u>") die hun <u>bedrijf definitief aan een andere landbouwer overdragen</u>. → incentives & markten
			1305/2013 Art 20	Basisdiensten en dorpsvernieuwing in plattelandsgebieden 1. In het kader van deze maatregel wordt steun verleend voor: a) het opstellen en bijwerken van <u>plannen voor de ontwikkeling</u> van gemeenten en dorpen in plattelandsgebieden en hun gemeentelijke basisdiensten, alsmede van <u>beschermings- en beheersplannen betreffende Natura 2000-gebieden en andere gebieden met een hoge natuurwaarde</u>; b) <u>investeringen</u> in het opzetten, verbeteren en uitbreiden van alle soorten <u>kleinschalige infrastructuur</u>, inclusief investeringen in hernieuwbare energie en energiebesparing; c) <u>breedbandinfrastructuur</u>, inclusief het opzetten, verbeteren en uitbreiden ervan, passieve breedbandinfrastructuur en de verlening van toegang tot breedband en openbare e-overheidsoplossingen; d) investeringen in het opzetten, verbeteren en uitbreiden van <u>plaatselijke basisdiensten</u> voor de plattelandsbevolking, met inbegrip van vrije tijd en cultuur, en de desbetreffende infrastructuur; e) investeringen van algemeen nut in <u>recreatie-infrastructuur, toeristische informatie en kleinschalige toeristische infrastructuur</u>; f) <u>studies en investeringen met betrekking tot de instandhouding, het herstel en de opwaardering van het natuurlijke en culturele erfgoed van dorpen, rurale landschappen en locaties met grote natuurlijke waarde</u>, met inachtneming van daarmee verbonden sociaaleconomische aspecten, alsmede acties gericht op milieubewustzijn; g) <u>investeringen</u> voor het verplaatsen van activiteiten en het verbouwen van gebouwen of andere voorzieningen die in of dicht bij rurale woongebieden gelegen zijn, met als doel de

			levenskwaliteit te verbeteren of de milieuprestatie van deze woongebieden te verbeteren. → incentives & markten en technologieën en praktijken, kennis, evaluatie & informatie
		1305/2013 Art 21	Investerings in de ontwikkeling van bosgebieden en de verbetering van de levensvatbaarheid van bossen 1. In het kader van deze maatregel wordt steun verleend voor: a) <u>bebossing en de aanleg van beboste gebieden</u>; b) de invoering van <u>boslandbouwsystemen</u>; c) de <u>preventie en het herstel</u> van schade die aan bossen is toegebracht door bosbranden, <u>natuurrampen en rampzalige gebeurtenissen</u>, met inbegrip van uitbraken van plagen en ziekten, en klimaatgerelateerde bedreigingen; d) investeringen ter verbetering van de <u>veerkracht en de milieuwaarde alsmede van het mitigatiepotentieel van boscossystemen</u>; e) <u>investeringen</u> in bosbouwtechnologieën en in de verwerking, mobilisering en afzet van bosproducten. → incentives & markten en technologieën en praktijken
		1305/2013 Art 27	<u>producentengroeperingen en -organisaties</u> 1. In het kader van deze maatregel wordt <u>steun</u> verleend ter bevordering van de oprichting van producentengroeperingen en -organisaties in de landbouw- en de bosbouwsector → organisatie en overleg
		1305/2013 Art 28	<u>Agromilieu- en klimaatsteun</u> 1. In het kader van deze maatregel geven de lidstaten overeenkomstig hun specifieke nationale, regionale of plaatselijke behoeften en prioriteiten <u>steun</u> op hun hele grondgebied. Deze maatregel is gericht op het behoud en de bevordering van de nodige veranderingen in de landbouwpraktijken die een positieve bijdrage leveren tot het milieu en het klimaat. Opname van deze maatregel in de plattelandsontwikkelingsprogramma's is verplicht op nationaal en/of regionaal niveau. → incentives & markten
		1305/2013 Art 29	<u>Biologische landbouw</u> 1. In het kader van dit artikel wordt <u>steun</u> verleend, per hectare landbouwareaal, aan landbouwers of groepen van landbouwers die zich op vrijwillige basis verbinden tot de omschakeling naar of de voortzetting van biologische landbouwpraktijken en -methoden zoals omschreven in Verordening (EG) nr. 834/2007 en die "actieve landbouwer" zijn in de zin van artikel 9 van Verordening (EU) nr. 1307/2013. → incentives & markten

		1305/2013 Art 30	<u>Betalingen in het kader van de Natura 2000-richtlijn en de kaderrichtlijn water</u> → incentives & markten
		1305/2013 Art 31	<u>Betalingen voor gebieden met natuurlijke of andere specifieke beperkingen</u> → incentives & markten
		1305/2013 Art 33	1. In het kader van deze maatregel worden <u>dierenwelzijnsbetalingen</u> toegekend aan landbouwers die zich er op vrijwillige basis toe verbinden concrete acties uit te voeren die bestaan uit een of meer dierenwelzijnsverbintenissen en die "actieve land- bouwer" zijn in de zin van artikel 9 van Verordening (EU) nr. 1307/2013. → incentives & markten
		1305/2013 Art 34	<u>Bosmilieu- en klimaatdiensten en bosinstandhouding</u> 1. In het kader van deze maatregel wordt per hectare bos steun verleend aan publieke en private bosbezitters en andere privaatrechtelijke en openbare instanties en aan de organisaties waarin zij zijn verenigd, die zich er op vrijwillige basis toe verbinden concrete acties uit te voeren die bestaan uit een of meer bosmilieu- en klimaatverbintenissen. In het geval van bossen in overheidsbezit kan uitsluitend steun worden verleend indien het lichaam dat het bos beheert een privaatrechtelijk lichaam of een gemeente is. → incentives & markten
		1305/2013 Art 35	1. In het kader van deze maatregel wordt <u>steun</u> verleend ter bevordering van <u>samenwerkingsvormen</u> waarbij ten minste twee organisaties betrokken zijn, met name voor: a) samenwerkingsvormen tussen verschillende actoren in de landbouw- en bossectoren van de Unie en over de gehele voedselketen, en andere actoren die bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen en prioriteiten van het plattelandsontwikkelingsbeleid, waaronder <u>producentengroeperingen, coöperaties en brancheorganisaties</u> ; b) de oprichting van <u>clusters en netwerken</u> ; c) de oprichting en werking van <u>operationele groepen</u> in het kader van het EIP voor de productiviteit en duurzaamheid in de landbouw, zoals bedoeld in artikel 56. → organisatie & overleg
		1305/2013 Art 36	1. In het kader van deze maatregel wordt steun verleend voor: a) financiële bijdragen in premies om de <u>oogst, de dieren en de planten te verzekeren</u> tegen economische verliezen van landbouwers als gevolg van <u>ongunstige weersomstandigheden, van dier- of plantenziekten of plagen, of een milieuongeval</u> ; b) financiële bijdragen in <u>onderlinge fondsen</u> waaruit landbouwers financieel worden vergoed voor economische verliezen als gevolg van ongunstige weersomstandigheden, van uitbraken van dier- of plantenziekten of plagen, of een milieu- ongeval; c) financiële bijdragen in onderlinge fondsen die fungeren als <u>inkomensstabiliseringsinstrument</u>

				en waaruit wier inkomen ernstig is gedaald, worden vergoed. → incentives & markten
--	--	--	--	--

Bijlage 17 Wet op het Natuurbehoud van 12 juli 1973 (B.S. 11/09/1973)

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterion / Indicator	Definitie score	Score	Deel van rechtsnorm/beleidsdocument	Citatie van deel van rechtsnorm/beleidsdocument en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel (maatschappelijke behoefte in rekening gebracht)	+	Artikel 1	Deze wet beoogt het behoud van de eigen aard, de verscheidenheid en het ongeschonden karakter van het natuurlijke milieu door middel van maatregelen tot bescherming van de flora en de fauna, hun gemeenschappen en groeiplaatsen, evenals van de grond, de ondergrond, het water en de lucht. Deze wet beoogt niet de landbouw- of bosbouwexploitatie te regelen. <i>Naast de natuur worden ook de functies van water en lucht betrokken</i>
			Art. 2, 3, 4, 6,..	<i>Diverse artikelen zijn gericht op enkel de natuurfunctie</i>
			Art. 39	De Koning neemt op de voordracht van de Minister van Landbouw en na raadpleging van de bevoegde Ministers maatregelen ten einde in stromend water elke oorzaak van bezoedeling, die schade berokkend aan het biologische vermogen en de visstand evenals aan de hoedanigheid van dat water voor aanwending in de landbouw en de bosbouw te voorkomen of te weren. <i>Dit artikel beoogt de bescherming van zowel het visbestand, de kwaliteit van water voor aanwending in de landbouw en de bosbouw.</i> → men brengt hiermee de maatschappelijke behoeften in rekening
			Art. 41	De Koning kan voor wetenschappelijke doeleinden en omwille van redenen die verband houden met de volksgezondheid of met gewestelijke of plaatselijke belangen, afwijkingen van de beschermingsmaatregelen toestaan. Die afwijkingen, wanneer zij betrekking hebben op aangelegenheden welke door de wetgeving houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw zijn geregeld, kunnen enkel toegestaan worden op eensluidend advies van de Minister tot wiens bevoegdheid de ruimtelijke ordening behoort. <i>Via dit artikel krijgt ook de wetenschappelijke functie een plaats. Aangelegenheden die verband houden met de ruimtelijke ordening en stedenbouw komen hier ook aan bod.</i> → Vermelding van meerdere functies (zonder vermelding van de maatschappelijke behoeften)
			Art. 42	De oprichting van staatsnatuurreservaten en van bosreservaten, evenals de erkenning van natuurreservaten bedoeld in artikel 10 van deze wet, moeten verenigbaar zijn met de bepalingen van de plannen van aanleg en van de ontwerpen van streek- en gewestplannen. <i>De oprichting van staatsnatuurreservaten en van bosreservaten, evenals de erkenning van natuurreservaten (..), moeten verenigbaar zijn met de bepalingen van de plannen van aanleg en van de ontwerpen van streek-</i>

				en gewestplannen. → Dit is gericht op een scheiding van functies. Onverenigbare functies kunnen niet.
			Art. 43	Wanneer er binnen een op te richten natuur- of bosreservaat grondwater aanwezig is dat voor de openbare bevoorrading van drinkwater wordt gebruikt of kan worden gebruikt, wordt het reservaat enkel opgericht of worden in het reservaat enkel beschermingsmaatregelen genomen na raadpleging van de Minister van Volksgezondheid. <i>Dit artikel regelt dat indien er binnen een op te richten natuur- en bosreservaat grondwater aanwezig dat nodig is of kan zijn voor de drinkwaterbevoorrading de minister van Volksgezondheid geraadpleegd wordt.</i>
Landschapsschaal / aantal landgebruiken	Aantal landgebruiksgroepen: 3	+/-	Art. 1	Men betreft ook de wateren in deze wet → Meerdere landgebruiksgroepen: combinatie van 2 groepen, nl. de groepen water en natuur
			Art. 37	Binnen de landelijke ruimte kunnen maatregelen getroffen worden ten behoeve van diverse landgebruikstypes. → Meerdere landgebruiksgroepen: combinatie van 2 groepen, nl. de groepen landbouw en natuur
			Art. 39	Men betreft ook het landgebruik door landbouw (en bosbouw) in het natuurbeleid → Meerdere landgebruiksgroepen: combinatie van 2 groepen, nl. de groepen landbouw en natuur
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Gericht op 2 ESD-blokken	--	Art. 37	Om redenen van natuurbehoud en op gemotiveerd advies van de hoge Raad voor natuurbehoud of van de bevoegde kamer van die Raad, kan de Koning maatregelen treffen vergezeld van toelagen, onder de voorwaarden die hij bepaalt, met het oog op de bevordering in de landelijke ruimte van onder meer : _ de bebossing of herbebossing van marginale of door de landbouw verlaten grond; _ het behoud of de restauratie van grasrijke valleien in de bosmassieven of op het platteland; _ de bescherming van bossen of andere plantengroei in rotsachtige gebieden, op hellingen en taluds; _ de bescherming van oeverbegroeiingen en turfgebieden; _ de instandhouding en het beheer van erkende natuurreservaten; _ de bescherming van de oevers der waterlopen gevoed door een rheocrene bron, vanaf die bron tot aan het punt van oorsprong van de waterloop; _ het behoud en de aanplanting van hagen en bosjes; _ de instandhouding en het beheer van bosreservaten die buiten het Staatsdomein opgericht zijn. → gericht op ecosystemen
			Art. 38	De Koning kan het gebruik van giftstoffen of van andere produkten die een gevaar opleveren voor het leven in de natuur of voor de biologische gaafheid van de bodem en het water verbieden of regelen. → gericht/afgestemd op de te leveren ecosysteemdiensten
			Art. 39	De Koning neemt op de voordracht van de Minister van Landbouw en na raadpleging van de bevoegde Ministers maatregelen ten einde in stromend water elke oorzaak van bezoedeling, die schade berokkend aan het biologische vermogen en de visstand evenals aan de hoedanigheid van dat water voor aanwending in de landbouw en de bosbouw te voorkomen of te weren. → gericht/afgestemd op de te leveren ecosysteemdiensten

			Art. 43	Wanneer er binnen een op te richten natuur- of bosreservaat grondwater aanwezig is dat voor de openbare bevoorrading van drinkwater wordt gebruikt of kan worden gebruikt, wordt het reservaat enkel opgericht of worden in het reservaat enkel beschermingsmaatregelen genomen na raadpleging van de Minister van Volksgezondheid. → gericht/afgestemd op de te leveren ecosysteemdiensten
Optimalisatie / doel	Optimalisatie: maximalisatie van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies	+/-	Art. 1	→ Er is in de doelstelling (art. 1) sprake van enige maximalisatie/optimalisatie van een functie. Men gaat enkel uit van een behoud van de natuurfunctie (art. 1, eerste lid) zonder de landbouw- of bosbouwexploitatie te beogen (art. 1, tweede lid).
			Art. 36	Om redenen van natuurbehoud en op gemotiveerd advies van de hoge Raad voor natuurbehoud of van de bevoegde kamer van die hoge Raad, kan de Koning maatregelen treffen vergezeld van toelagen onder de voorwaarden die hij bepaalt met het oog op de bevordering in de publieke en private bossen van : _ het herstel van vervallen bosbestanden; _ de instandhouding van loofhoutbossen; _ de herinplanting van loofhoutsoorten in naaldbossen; _ de openstelling van de bossen voor het publiek. → max van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies
			Art. 37	Om redenen van natuurbehoud en op gemotiveerd advies van de hoge Raad voor natuurbehoud of van de bevoegde kamer van die Raad, kan de Koning maatregelen treffen vergezeld van toelagen, onder de voorwaarden die hij bepaalt, met het oog op de bevordering in de landelijke ruimte van onder meer : _ de bebossing of herbebossing van marginale of door de landbouw verlaten grond; _ het behoud of de restauratie van grasrijke valleien in de bosmassieven of op het platteland; _ de bescherming van bossen of andere plantengroei in rotsachtige gebieden, op hellingen en taluds; _ de bescherming van oeverbegroeiingen en turfgebieden; _ de instandhouding en het beheer van erkende natuurreservaten; _ de bescherming van de oevers der waterlopen gevoed door een rheocrene bron, vanaf die bron tot aan het punt van oorsprong van de waterloop; _ het behoud en de aanplanting van hagen en bosjes; _ de instandhouding en het beheer van bosreservaten die buiten het Staatsdomein opgericht zijn. → max van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies
ESD-begrip / vermelding	Afwezig	--		Dit is afwezig
Participatie / wanneer	Bij de agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming	+/-	Art. 33	<i>Voor alle maatregelen inzake de bosreservaten en natuurparken met de minister het advies inwinnen van de Hoge Bosraad (naast het advies van de Hoge Raad voor Natuurbehoud).</i> <i>Voor de oprichting/wijziging van een Natuurpark moet advies van de hoge Landbouwwaad gevraagd worden</i> <i>Alle plannen om natuurreservaten, natuurparken tot stand te brengen moet aan de Gewestelijke Economische Raad voorgelegd worden.</i> <i>De samenstelling van de raden is niet bij Wet vastgelegd; er is dus de mogelijkheid om een samenstelling te hebben op basis van de diverse maatschappelijke geledingen → <u>mogelijkheid</u> tot advies bij beleidsvoorbereiding en beleidskeuze</i>

Participatie/aantal participatievormen	Aantal participatievormen: drie (informereren, adviseren, coproduceren)	+/-	Art. 6, derde en vierde lid	Ten behoeve van het wetenschappelijk onderzoek, het onderwijs, of de volksopleiding kan de Koning in sommige natuurlijke milieus beschermende maatregelen nemen met het oog op de instandhouding van de plante- of diersoorten, hun gemeenschappen en groeiplaatsen. Met het oog op de verwezenlijking van de bij het eerste en derde lid gestelde objectieven kunnen onroerende goederen door onteigening ten algemenen nutte worden verkregen. → informereren
			Art. 10	Het erkend natuurreservaat is een beschermd areaal dat door een natuurlijk- of rechtspersoon, de Staat uitgezonderd, wordt beheerd en door de Koning wordt erkend op verzoek van de eigenaar van de gronden en met de instemming van de bezetter. <i>Omdat alle plannen om natuurreservaten, natuurparken tot stand te brengen moet aan de Gewestelijke Economische Raad voorgelegd worden (zie art. 33) is de mogelijkheid om natuurreservaten op te richten en te laten erkennen door de overheid, geen vorm van zelfbeheer maar een vorm van co-productie omdat de overheid nog de mogelijkheid heeft om hieraan voorwaarden te koppelen en de burgers niet het volledige zelfbeheer krijgen.</i> → co-produceren
			Art. 33	Voor alle maatregelen inzake de bosreservaten en natuurparken met de minister het advies inwinnen van de Hoge Bosraad (naast het advies van de Hoge Raad voor Natuurbehoud). Voor de oprichting/wijziging van een Natuurpark moet advies van de hoge Landbouwwaad gevraagd worden Alle plannen om natuurreservaten, natuurparken tot stand te brengen moet aan de Gewestelijke Economische Raad voorgelegd worden. → adviseren
			Globaal	→ Aantal participatievormen: drie (informereren, coproduceren, adviseren)
Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)s	Aandacht voor meerdere niveaus	-	Art. 6	Na raadpleging van de colleges van burgemeester en schepenen van de gemeenten op wiens grondgebied de voorgenomen reservaten en parken zijn gelegen, brengen de bevoegde bestendige deputaties van de provinciale raden advies uit betreffende de oprichting van reservaten en parken. Wanneer het college van burgemeester en schepenen of de bestendige deputatie van de provinciale raad hun advies niet laten kennen binnen de gestelde termijnen, wordt het advies geacht gunstig te zijn. → Aandacht voor meerdere administratieve niveaus
Schaalafstemming	Schaalafstemming tussen subschalen	+/-	Art. 6	Na raadpleging van de colleges van burgemeester en schepenen van de gemeenten op wiens grondgebied de voorgenomen reservaten en parken zijn gelegen, brengen de bevoegde bestendige deputaties van de provinciale raden advies uit betreffende de oprichting van reservaten en parken. Wanneer het college van burgemeester en schepenen of de bestendige deputatie van de provinciale raad hun advies niet laten kennen binnen de gestelde termijnen, wordt het advies geacht gunstig te zijn. → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
			Art. 30	De ministers van Landbouw, Ruimtelijke ordening en van de Minister die het toezicht heeft over het bestuur, hebben elk hun zeg in het bestuursreglement, het toezichtsorganisme en de benoeming van de conservator van een natuurpark.

				→ schaalafstemming tussen natuurbeleid (toen nog onder Landbouw) en de ruimtelijke ordening; dit is een vorm van afstemming tussen meerdere institutionele niveaus
			Art. 39	De Koning neemt op de voordracht van de Minister van Landbouw en na raadpleging van de bevoegde Ministers maatregelen ten einde in stromend water elke oorzaak van bezoedeling, die schade berokkend aan het biologische vermogen en de visstand evenals aan de hoedanigheid van dat water voor aanwending in de landbouw en de bosbouw te voorkomen of te weren. → schaalafstemming tussen de verschillende bevoegde Ministers
			Art. 42	De oprichting van staatsnatuurreservaten en van bosreservaten, evenals de erkenning van natuurreservaten bedoeld in artikel 10 van deze wet, moeten verenigbaar zijn met de bepalingen van de plannen van aanleg en van de ontwerpen van streek- en gewestplannen → schaalafstemming tussen natuurbeleid en de ruimtelijke ordening; dit is een vorm van afstemming tussen meerdere institutionele niveaus
Voorzorgprincipe / randvoorwaarden om doel te bereiken	geen minimumnorm aanwezig	--	Art. 42	<i>Er worden randvoorwaarden opgelegd, m.n. de oprichting en erkenning van reservaten afhankelijk moet zijn verenigbaar moet zijn met de bepalingen van de plannen van aanleg en van de ontwerpen van streek- en gewestplannen.</i> → op zich is dit niet specifiek gericht op andere ecosysteemfuncties- en processen; geen minimumnorm aanwezig
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie : 2 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	+/-	Art. 17	De bij artikel 15 bedoelde ingenieur van waters en bossen kan dringende maatregelen nemen die afwijken van het bepaalde in deze wet en in de voor de uitvoering ervan genomen besluiten. In dat geval stelt hij de betrokken adviescommissie onmiddellijk in kennis van de maatregel en brengt verslag uit bij de Minister van Landbouw. Van zijn kant brengt de voorzitter van die commissie verslag uit bij de Hoge Raad voor <natuurbehoud> of bij de bevoegde kamer, naar gelang van het geval. <i>De persoon die met het beheer belast is, kan afwijken van het beheerplan, en dringende maatregelen treffen, en dient hierover te rapporteren.</i> → het beleid is in zekere zin aanpasbaar
			algemeen	Het beleidsdoel werd niet vastgelegd, het laat een grote vrijheid aan de uitvoerende macht. → methode/handeling om bepaald doel te bereiken ligt niet voorafgaandelijk vast,
Waardering	Erkennen van andere waarden	-	Art. 1	Dit artikel benadrukt de niet-monetaire waarden van ESD's zoals het "de eigen aard, de verscheidenheid, en het ongeschonden karakter van het natuurlijk milieu" maar ook deze van de grond, de ondergrond, het water en de lucht. → erkennen van andere waarden
			Art. 2	Dit artikel beoogt om bepaalde delen van alle inheemse flora te vrijwaren los van de monetaire aspecten van die flora → erkennen van andere waarden
			Art. 3	Dit artikel beoogt om inheemse fauna te vrijwaren los van de monetaire aspecten van die flora → erkennen van andere waarden

			Art. 6	Dit artikel beoogt de bescherming van flora, fauna, ecologische milieus en natuurlijke leefruimte los van monetaire aspecten. Men betreft hier ook de aspecten wetenschappelijk onderzoek, onderwijs en volksopleiding (dus eerder sociale waarden) als motief voor bescherming. → erkennen van andere waarden
			Art. 8	Dit artikel is er op gericht om zaken met niet-monetaire waarden te versterken in de gerichte reservaten. → erkennen van andere waarden
			Art. 33	Naast de Gewestelijke Economische Raad moeten ook nog andere Raden advies uitbrengen over de oprichting/erkenning en/of het treffen van bepaalde maatregelen van/in reservaten en natuurparken. Hierdoor komen naast monetaire/economische waarden ook niet-monetaire waarden mee in de besluitvorming. → erkennen van andere waarden
			Art. 36	<i>Dit artikel biedt mogelijkheden om op basis van niet-monetaire waarden bepaalde maatregelen te treffen.</i> → erkennen van andere waarden
			Art. 37	<i>Dit artikel biedt mogelijkheden om op basis van niet-monetaire waarden bepaalde maatregelen te treffen.</i> → erkennen van andere waarden
			Art. 38	<i>Het gebruik van gifstoffen kan aan banden gelegd worden met dit artikel om schade aan het natuurlijk kapitaal (het leven in de natuur, biologische gaafheid van bodem en het water), te voorkomen of te vermijden.</i> → erkennen van andere waarden
			Art. 39	<i>Maatregelen kunnen getroffen om bezoedeling van stromend water, die schade berokkend aan het biologisch vermogen en de visstand evenals aan de hoedanigheid van dat water voor aanwending in de landbouw en de bosbouw te voorkomen of te weren</i> → erkennen van andere waarden
Sociaal kapitaal / Rol van de overheid	Faciliteren van zelfsturing	+	Art. 10	Het erkend natuurreserveaat is een beschermd areaal dat door een natuurlijk- of rechtspersoon, de Staat uitgezonderd, wordt beheerd en door de Koning wordt erkend op verzoek van de eigenaar van de gronden en met de instemming van de bezetter <i>De overheid biedt via dit artikel de mogelijkheid aan anderen dan de Staat, m.n. natuurlijke of rechtspersonen, de kans om een natuurreserveaat te beheren en te laten erkennen.</i> → Faciliteren van zelfsturing
			Art. 13	<i>De overheid biedt de mogelijkheid voor de bewaking en de politie op de natuurreservaten</i> → Aansturen (stimuli, welomschreven methode)
			Art. 21	De Koning kan, op de voordracht van de Minister van Landbouw, van de bossen of delen hiervan, die aan de Staat toebehoren, bosreservaten maken. Hij kan eveneens, met toestemming van hun eigenaar, bossen of delen van bossen die niet aan de Staat toebehoren, tot bosreserveaat maken. → Aansturen (stimuli, te kiezen methode – dus doelgeoriënteerd)

			Art. 36	Om redenen van natuurbehoud en op gemotiveerd advies van de hoge Raad voor natuurbehoud of van de bevoegde kamer van die hoge Raad, kan de Koning maatregelen treffen vergezeld van toelagen onder de voorwaarden die hij bepaalt met het oog op de bevordering in de publieke en private bossen van : _ het herstel van vervallen bosbestanden; _ de instandhouding van loofhoutbossen; _ de herinplanting van loofhoutsoorten in naaldbossen; _ de openstelling van de bossen voor het publiek. <i>Maatregelen in bossen ter bevordering van de houtfunctie van het bos (privé en openbaar) worden hier mogelijk gemaakt.</i> <i>Maatregelen in bossen voor de openstelling van bossen voor het publiek worden hier mogelijk gemaakt.</i> → dit is een voorbeeld van aansturen door de overheid
			Art. 37	Om redenen van <natuurbehoud> en op gemotiveerd advies van de hoge Raad voor <natuurbehoud> of van de bevoegde kamer van die Raad, kan de Koning maatregelen treffen vergezeld van toelagen, onder de voorwaarden die hij bepaalt, met het oog op de bevordering in de landelijke ruimte van onder meer : _ de bebossing of herbebossing van marginale of door de landbouw verlaten grond; _ het behoud of de restauratie van grasrijke valleien in de bosmassieven of op het platteland; _ de bescherming van bossen of andere plantengroei in rotsachtige gebieden, op hellingen en taluds; _ de bescherming van oeverbegroeiingen en turfgebieden; _ de instandhouding en het beheer van erkende natuurreservaten; _ de bescherming van de oevers der waterlopen gevoed door een rheocrene bron, vanaf die bron tot aan het punt van oorsprong van de waterloop; _ het behoud en de aanplanting van hagen en bosjes; _ de instandhouding en het beheer van bosreservaten die buiten het Staatsdomein opgericht zijn. <i>Maatregelen in de landelijke ruimte ter bevordering van de houtfunctie op landbouwgrond worden hier mogelijk gemaakt.</i> <i>Maatregelen ter bevordering van grasrijke valleien in bosmassieven of op het platteland worden hier mogelijk gemaakt.</i> → dit is een voorbeeld van aansturen door de overheid
			Art. 50	<i>Er kan vrijstelling van onroerende voorheffing verleend worden voor gronden die deel uitmaken van erkende natuurreservaten.</i> → Aansturen (stimuli, welomschreven methode of te kiezen methode – dus doelgeoriënteerd)
Sociaal kapitaal / Rol economische en maatschappelijke actoren	Co-productie (overheid + eigenaars en beheerders en/of middenveld)	+/-	Art. 10	<i>De overheid biedt via dit artikel de mogelijkheid aan anderen dan de Staat, m.n. natuurlijke of rechtspersonen, de kans om een natuurreservaat te beheren en te erkennen, mits instemming van de bezetter</i> → Co-productie (overheid + eigenaars en beheerders en/of middenveld)
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen	Samenwerking tussen aantal	+/-	Art. 6	<i>Voor de verwezenlijking van natuurparken, natuurreservaten, met het oog op hun vrijwaring van de gebieden die van belang zijn voor de bescherming van de flora, van de fauna, van de ecologische milieus en van de</i>

actortypes	sectoren/diensten			<i>natuurlijke leefruimte kunnen..</i> <i>& in functie van de maatregelen die genomen worden met het oog op de instandhouding van de plante- of diersoorten, hun gemeenschappen en groeiplaatsen kunnen ten behoeve van het wetenschappelijk onderzoek, het onderwijs, of de volksopleiding, kunnen..</i> <i>..onroerende goederen door onteigening ten algemenen nutte worden verkregen.</i> → volledige scheiding i.p.v. samenwerking
			Art. 27	<i>Zowel de Minister van Landbouw als deze van Ruimtelijke Ordening dienen betrokken te zijn bij de oprichting van een Natuurpark.</i> → Samenwerking tussen sectoren/diensten
			Art. 28	<i>Op basis van een eensluidend (bindend) advies van de bevoegde minister kan een gewestelijk natuurpark worden opgericht, afgeschaft of in zijn grenzen gewijzigd door een gewestelijk of gemeentelijk plan, vastgesteld overeenkomstig de wet van 29 maart 1962.</i> → volledige scheiding i.p.v. samenwerking, enkel de bevoegde minister beslist.
			Art. 29	<i>Het bestuursreglement voor een Natuurpark wordt op voordracht van de minister van landbouw samen met deze van ruimtelijke ordening opgesteld.</i> → Samenwerking tussen sectoren/diensten
			Art. 41	Afwijkingen van de beschermingsmaatregelen kunnen, wanneer zij betrekking hebben op aangelegenheden welke door de wetgeving houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw zijn geregeld, enkel toegestaan worden op eensluidend advies van de Minister tot wiens bevoegdheid de ruimtelijke ordening behoort. → dit duidt op volledige scheiding tussen ruimtelijke ordening en natuur, i.p.v. samenwerking
			Art. 42	De oprichting van staatsnatuurreservaten en van bosreservaten, evenals de erkenning van natuurreservaten bedoeld in artikel 10 van deze wet, moeten verenigbaar zijn met de bepalingen van de plannen van aanleg en van de ontwerpen van streek- en gewestplannen → volledige scheiding
Sociaal kapitaal / Brugorganisaties	Gericht op 2 van de 3 aspecten	+/-	Art. 16	Voor elk staatsnatuurreservaat of groep van staatsreservaten stelt de Minister van Landbouw een adviescommissie in die voorgezeten wordt door een lid van de bij artikel 32 bedoelde Hoge Raad voor natuurbehoud, benoemd uit een dubbele kandidatenlijst door deze Raad voorgelegd. Die commissie dient de bij artikel 15 bedoelde ingenieur van waters en bossen van advies betreffende alle vraagstukken die hij haar voorlegt. <i>Hoewel dit artikel dit niet vastlegt, bestaat hier de mogelijkheid om dit te laten fungeren als brugorganisatie.</i>
			Art. 32	<i>Er wordt een Hoge Raad voor het Natuurbehoud opgericht. De samenstelling dient via een K.B. geregeld te worden. Hier worden dus geen garanties geboden dat deze Raad functioneert als brugorganisatie. De mogelijkheid wordt wel geboden om dergelijke Raad op te richten.</i>
Responsabiliteit / aantal	Multi-instrumenten:	+/-	Art. 35	Kennis, evaluatie en informatie : aanwezig

instrumententypes	5 tot 6		Art. 1-50 Hoofdstuk IV / Art. 50 / Art. 10	Wetgeving & Beleid : aanwezig Organisatie & overleg : aanwezig Maatschappelijke opvatting & attitudes : afwezig Incentives & markten : aanwezig Technologieën & praktijken : afwezig Vrijwillige acties : aanwezig (oprichting van reservaten door eigenaars (vrijwilligers) mogelijk) → Er wordt gebruik gemaakt van de instrumenten uit 5 van de 7 groepen
Responsabiliteit / Economische instrumenten	Geen	/	Art. 36-39	Art. 36 Om redenen van natuurbehoud en op gemotiveerd advies van de hoge Raad voor natuurbehoud of van de bevoegde kamer van die hoge Raad, kan de Koning maatregelen treffen vergezeld van toelagen onder de voorwaarden die hij bepaalt met het oog op de bevordering in de publieke en private bossen van : _ het herstel van vervallen bosbestanden; _ de instandhouding van loofhoutbossen; _ de herinplanting van loofhoutsoorten in naaldbossen; _ de openstelling van de bossen voor het publiek. Art. 37 Om redenen van natuurbehoud en op gemotiveerd advies van de hoge Raad voor natuurbehoud of van de bevoegde kamer van die Raad, kan de Koning maatregelen treffen vergezeld van toelagen, onder de voorwaarden die hij bepaalt, met het oog op de bevordering in de landelijke ruimte van onder meer : _ de bebossing of herbebossing van marginale of door de landbouw verlaten grond; _ het behoud of de restauratie van grasrijke valleien in de bosmassieven of op het platteland; _ de bescherming van bossen of andere plantengroei in rotsachtige gebieden, op hellingen en taluds; _ de bescherming van oeverbegroeiingen en turfgebieden; _ de instandhouding en het beheer van erkende natuurreservaten; _ de bescherming van de oevers der waterlopen gevoed door een rheocrene bron, vanaf die bron tot aan het punt van oorsprong van de waterloop; _ het behoud en de aanplanting van hagen en bosjes; _ de instandhouding en het beheer van bosreservaten die buiten het Staatsdomein opgericht zijn. Art. 38 De Koning kan het gebruik van giftstoffen of van andere produkten die een gevaar opleveren voor het leven in de natuur of voor de biologische gaafheid van de bodem en het water verbieden of regelen. <i>Deze bepalingen laten het mogelijk aan de uitvoerende macht om het vervuiler-betaalt principe toe te passen. Echter, omwille van de vrijblijvendheid van deze bepalingen, vormen deze bepalingen geen daadwerkelijke toepassing van dit principe.</i> Art. 39 De Koning neemt op de voordracht van de Minister van Landbouw en na raadpleging van de bevoegde

				Ministers maatregelen ten einde in stromend water elke oorzaak van bezoedeling, die schade berokkend aan het biologische vermogen en de visstand evenals aan de hoedanigheid van dat water voor aanwending in de landbouw en de bosbouw te voorkomen of te weren. <i>Deze bepaling legt wel op om maatregelen te treffen. Het biedt wel geen kader om verloren economische opbrengsten te compenseren, evenmin vormt dit een toepassing van het vervuiler-betaalt principe (hoe de schade dient voorkomen/geweerd te worden, wordt overgelaten aan de uitvoerende macht) en evenmin legt dit op dat er een vergoeding voor geleverde diensten moet zijn.</i> → Geen economische instrumenten aanwezig
Institutioneel geheugen / instrumenten en organisaties	Verandering van praktijk	+	Art. 2	<i>Dit artikel introduceert de bescherming van inheemse flora</i>
			Art. 3	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid tot het treffen van maatregelen ter bescherming van inheemse fauna</i>
			Art. 4	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid tot het treffen van maatregelen ter bescherming van inheemse flora/fauna binnen welbepaalde arealen of biotopen.</i>
			Art. 5	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid om de in-, uit- en doorvoer van bepaalde planten- en diersoorten, alsook het vrijlaten van uitheemse diersoorten.</i>
			Art. 6	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid tot het instellen van integrale, gerichte natuurreservaten, natuurparken, bosreservaten, erkende en staatsnatuurreservaten.</i>
			Art. 11	<i>Dit artikel introduceert (voor het eerst) nieuwe verbodsbepalingen.</i>
			Art. 12	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid om een verkeersreglement uit vaardigen in natuurreservaten</i>
			Art. 13	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid om reglement voor de bewaking en de politie op natuurreservaten uit te vaardigen.</i>
			Art. 14	<i>Dit artikel introduceert voor het eerst een beheerplan voor reservaten.</i>
			Art. 21	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid tot oprichting van bosreservaten.</i>
			Art. 23	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid om beheersreglement voor bosreservaten vast te stellen.</i>
			Art. 24	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid om reglement voor de bewaking en de politie op bosreservaten, opgericht op eigendommen van private personen, uit te vaardigen.</i>
			Art. 25	<i>Dit artikel schept de mogelijkheid om diverse maatregelen te treffen ten behoeve van het natuurpark</i>
			Art. 26	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid tot oprichting van natuurparken.</i>
			Art. 29	<i>Dit artikel introduceert de instrumenten "bestuursreglement", "conservator" en "commissie van toezicht" voor natuurparken.</i>
			Art. 36	<i>Dit artikel opent mogelijkheden om maatregelen te treffen i.f.v. bossen.</i>
			Art. 37	<i>Dit artikel opent mogelijkheden om maatregelen te treffen in de landelijke ruimte</i>
			Art. 38	<i>Op basis van dit artikel kan het gebruik van gifstoffen aan banden gelegd worden</i>

			Art. 39	<i>Op basis van dit artikel kan de bezoedeling van stromend water voorkomen worden.</i>
			Art. 32	<i>Dit artikel introduceert voor het eerst een beleidsadviesraad, m.n. de Hoge Raad voor het Natuurbehoud.</i>
			Art. 33	<i>Dit artikel introduceert voor het eerst een beleidsondersteunend instituut, m.n. het Instituut voor Natuurbehoud</i>

Bijlage 18 Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu d.d. 21/10/1997 (B.S. 10/01/1998)

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

criterium / Indicator	Definitie score	Score	Deel van rechtsnorm / beleidsdocument	Citatie van deel van rechtsnorm/beleidsdocument en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel (maatschappelijke behoefte in rekening gebracht)	+	Artikel 6	Onverminderd de bepalingen van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, is het beleid inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd. → Monofunctioneel
			Art. 13, 14, 17-19, 25, 47 & 48	<i>Diverse artikelen die het mogelijk maken maatregelen te treffen in het kader van één enkele functie, m.n. de natuurfunctie.</i> → Monofunctioneel
			Art. 9	De maatregelen bedoeld in artikel 8, artikel 13 en Hoofdstuk VI kunnen beperkingen opleggen doch evenwel geen erfdienstbaarheden vaststellen die in absolute zin werken of handelingen verbieden of onmogelijk maken die met de uitvoeringsplannen, van kracht in de ruimtelijke ordening, overeenstemmen, noch in absolute zin de verwezenlijking van die plannen en hun bestemmingsvoorschriften verhinderen. Deze maatregelen kunnen beperkingen opleggen zoals de bescherming van de bestaande natuur en natuurelementen, zoals holle wegen, houtkanten, poelen, waterrijke gebieden, heiden en historisch permanent grasland, ongeacht waar deze zich bevinden. De instandhouding van de natuur wordt beoogd maar de bedrijfsvoering en het teeltplan conform de ruimtelijke bestemming kan niet worden geregeld met uitzondering van het historisch permanent grasland in de groengebieden, parkgebieden, buffergebieden, bosgebieden, valleigebieden, brongebieden, natuurontwikkelingsgebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang, agrarische gebieden met bijzondere waarde, VEN, IVON en binnen de perimeter van gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale verdragen, overeenkomsten en richtlijnen inzoverre grasland binnen deze perimeter als habitat is opgenomen. De aanduiding van historisch permanent grasland in IVON of als habitat binnen de perimeter van gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale verdragen, overeenkomsten en richtlijnen inzoverre deze buiten de bovengenoemde bestemmingscategorieën gelegen zijn, zal gebeuren na advies van een werkgroep opgericht binnen de MINA-raad conform de artikelen 4, 5 en 6 van het decreet van 29 april 1991 tot instelling van een Milieu- en Natuurraad → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 25 §1 & Art. 26§1	Art. 25. § 1. In de GEN neemt de Vlaamse regering de nodige maatregelen om, bij voorrang ten opzichte van de andere functies, de natuur en het natuurlijk milieu, te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV en afdeling 4 van dit hoofdstuk hebben deze maatregelen betrekking op :

			1° het bevorderen van een natuurgerichte bosbouw en het instellen van bosreservaten, in overeenstemming met de bepalingen van het bosdecreet; 2° het behouden, herstellen en/of op natuurelementen met een hoge natuurkwaliteit afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en hun randzones, zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft op de omliggende gebieden; 3° het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater; 4° het behouden en herstellen van het microreliëf en de structuur van het landschap; 5° het recreatieve medegebruik; 6° het agrarisch medegebruik. Art. 26. § 1. In de GENO neemt de Vlaamse regering de nodige maatregelen om, rekening houdend met de overige functies in het gebied, de natuur en het natuurlijk milieu te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV en afdeling 4 van dit hoofdstuk kunnen deze maatregelen betrekking hebben op : 1° het bevorderen van een natuurgerichte bosbouw en het instellen van bosreservaten, in overeenstemming met de bepalingen van het bosdecreet; 2° het behouden, herstellen en/of op natuurelementen met een hoge natuurkwaliteit afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en hun randzones zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de omliggende gronden; 3° het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater; 4° het behouden of herstellen van het microreliëf en de structuur van het landschap; 5° het beheer van de natuurwaarden gedurende of na afloop van de economische of andere activiteiten die in het gebied plaatsvinden; 6° het recreatieve medegebruik; 7° het agrarisch medegebruik. <i>Deze paragrafen van deze artikelen brengen ook de bosbouwfunctie, de watergerelateerde functies, de recreatieve en agrarische functies in het daglicht doordat het gericht is op maatregelen ter bevordering van natuurgerichte bosbouw, het afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en op het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater, het recreatieve medegebruik en het agrarisch medegebruik.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
		Art. 27	Het IVON is een geheel van gebieden waarin de administratieve overheid zorg draagt voor het behoud van de aanwezige natuurwaarden, maatregelen neemt ter bevordering en versterking van die natuurwaarden, alsook stimulerende maatregelen neemt ter bevordering van de biologische diversiteit. Deze maatregelen mogen de landbouw- en bosbouwexploitatie binnen het daartoe bestemd gebied niet regelen, tenzij via het instrument van de beheersovereenkomsten conform artikelen 45 en 46. Het IVON omvat de volgende onderdelen :

			1° natuurverwevingsgebieden : dit zijn aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies voorkomen en die gekenmerkt zijn door de aanwezigheid van hoge natuurwaarden, waarvan de duurzaamheid kan worden bereikt door het realiseren van het standstill-beginsel, het instandhouden en herstellen van de structuurkenmerken van de waterlopen, het instandhouden en herstellen van de waterhuishouding, het reliëf en de bodem en het bevorderen van het onderhoud en de ontwikkeling van de natuurwaarden. (..) <i>Dit artikel introduceert de gebieden van het IVON, waartoe de natuurverwevingsgebieden behoren, dit zijn aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies naast mekaar bestaan.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
		Art. 28	§ 1. In de natuurverwevingsgebieden is de administratieve overheid ertoe gehouden de nodige maatregelen te nemen om, zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies in het gebied, de bestaande natuur te beschermen en te ontwikkelen, onder meer door bij de uitvoering van het beleid van de overheid zorg te dragen voor : (..) § 2. Naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV en afdeling 4 van dit hoofdstuk kunnen ten aanzien van de eigenaars en grondgebruikers, in het kader van dit decreet slechts stimulerende maatregelen worden genomen ter bevordering van : 1° een natuurgerichte bosbouw en ecologisch verantwoorde bebossing, in overeenstemming met de bepalingen van het bosdecreet; 2° de bescherming en het beheer van de vegetatie van kleine landschapselementen, de fauna en de flora; 3° het behoud van een voor de natuur gunstige waterhuishouding, en het tegengaan van risico van verdroging, en van aantasting van reliëf en bodem zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies; 4° binnen de groen-, park-, buffer- en bosgebieden van de uitvoeringsplannen, van kracht in de ruimtelijke ordening, het behoud van een voor de natuur gunstige waterhuishouding en het tegengaan van risico van verdroging, en van aantasting van reliëf en bodem en het herstel hiervan zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de omliggende gebieden; 5° het behoud of het herstel van voor de natuur gunstige structuurkenmerken van de waterlopen; 6° de totstandkoming van een verenigbaar recreatief medegebruik. <i>Dit artikel bepaalt dat men in de natuurverwevingsgebieden maatregelen kan treffen zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies in het gebied.</i> → Multifunctioneel (geen vermelding maatschappelijke behoeften)
		Art. 34	(..) In het beheersplan worden eveneens bepalingen inzake het recreatieve en educatieve medegebruik opgenomen voor zover dit medegebruik inpasbaar is in de doelstelling van het natuurreservaat. (..) → Multifunctioneel (1 functie is hoofdfunctie)
		Art. 45 & 46	Art. 45. § 1. De Vlaamse regering kan met de grondgebruikers, mits deze laatsten hiervan de eigenaar bij aangetekend schrijven in kennis stellen, beheersovereenkomsten sluiten in het belang van het natuurbehoud. Ze legt de verdere regels vast voor het afsluiten van deze beheersovereenkomsten. Voor gronden die onder de pachtwetgeving vallen en de laatste jaar verpacht werden, kunnen deze beheersovereenkomsten enkel afgesloten worden met beroepslandbouwers. § 2. Een beheersovereenkomst is een overeenkomst waarbij de grondgebruiker zich vrijwillig ertoe verbindt gedurende een bepaalde termijn een vooraf bepaalde prestatie te leveren gericht op het bereiken van een hogere kwaliteit dan de basismilieukwaliteit, door het onderhouden of ontwikkelen van natuurwaarden, tegen betaling van een vooraf bepaalde

				vergoeding, binnen de perken van de begroting. Deze vergoeding wordt berekend op basis van de door de grondgebruiker geleverde inspanningen en de eventuele inkomstenderving ingevolge deze overeenkomst. De vergoeding kan verhoogd worden bij het halen van specifiek overeengekomen resultaten. Art. 46. Beheersovereenkomsten worden gesloten met het oog op : 1° hetzij het beheer, het herstel en de ontwikkeling van de natuur in de groengebieden en bosgebieden aangeduid op uitvoeringsplannen, van kracht in de ruimtelijke ordening, in functie van een vastgestelde beheersvisie; 2° hetzij het beheer en de ontwikkeling van de natuur in de GEN, de GENO in functie van de vooropgestelde doelstellingen en binnen de perimeter vastgesteld in het goedgekeurd natuurrichtplan; 3° hetzij de ontwikkeling van de natuur in de natuurverwevingsgebieden, conform het natuurrichtplan in het IVON; 4° hetzij het beheer en de ontwikkeling van de natuur in de natuurverbindingsgebieden conform het natuurrichtplan in het IVON; 5° hetzij het optimaal beschermen, herstellen en/of uitbreiden van de habitats of ecosystemen van door de Vlaamse regering aangewezen organismen of levensgemeenschappen; 6° hetzij het instandhouden en beheer van de natuurwaarden in de valleigebieden, brongebieden en het agrarisch gebied met ecologisch belang en natuurontwikkelingsgebieden. <i>Deze artikelen stimuleren de natuurfunctie op gronden met een landbouwhoofdfunctie via de beheerovereenkomsten.</i> → Multifunctioneel (1 functie is hoofdfunctie)
Landschapsschaal / aantal landgebruiken	Landschapsniveau	+	Hoofdstuk V Gebiedsgericht beleid Afdeling 1 Het Vlaams Ecologisch Netwerk & Afdeling 2 Het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	<i>Dit hoofdstuk introduceert de natuurlijke structuur bestaande uit de gebieden met hoofdfunctie natuur (VEN), d.i. landgebruiksgroep natuur, de gebieden met nevenfunctie natuur (met de landgebruiksgroepen bos, water, landbouw) en de gebieden waar natuur een ondergeschikte functie heeft (natuurverbindingsgebieden). De bedoeling is een aaneengesloten natuurlijke structuur tot stand te brengen. Op deze wijze wordt op landschapsschaal gewerkt of worden op gebiedsniveau de diverse landgebruiken benaderd.</i> → Landschapsschaal of gebiedsniveau (alle landgebruiken)
			Art. 25 §1 & Art. 26§1	<i>Dit artikel brengt ook de bosbouwfunctie, de watergerelateerde functies, de recreatieve en agrarische functies in het daglicht doordat het gericht is op maatregelen ter bevordering van natuurgerichte bosbouw, het afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en op het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater, het recreatieve medegebruik en het agrarisch medegebruik.</i> → Meerdere landgebruiksgroepen komen hier aan bod
			Art. 27	<i>Dit artikel introduceert de gebieden van het IVON, waartoe de natuurverwevingsgebieden behoren, dit zijn aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies thuis horen en waar meerdere landgebruiksgroepen kunnen thuis horen.</i>

				→ Meerdere landgebruiksgroepen komen hier aan bod
			Art. 45 & 46	Deze artikelen stimuleren de natuurfunctie op gronden met een landbouwfunctie via de beheerovereenkomsten. → Meerdere (combinatie van 2 groepen, nl. landbouw + natuur) landgebruiken
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Integraal: gericht op alle ESD-blokken	+	Hoofdstuk V <i>Gebieds-gericht beleid, Afdeling 2.</i> — Het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	<i>Via het IVON wordt ruimte geboden aan gebieden waar ruimte is voor meerdere functies naast de natuurfunctie.</i> → gericht op ecosystemen, aanbod & gebruik
			Art. 9	<i>Dit artikel maakt een aanpak mogelijk met de bestemmingen op de plannen van aanleg of uitvoeringsplannen</i> → indirecte drivers
			Art. 11, §2, 4°	<i>Hier wordt ruimte gemaakt voor doelgroepenbeleid</i> → drivers, menselijk welzijn
			Hoofdstuk V; afdeling 4; Onder-afdeling B: vrijwillige beheerovereenkomsten	<i>Deze aanpak is gericht om twee functies (agrarische en natuurfuncties) naast mekaar te laten functioneren</i> → aanbod & gebruik
			Art. 47	<i>Natuurinrichting is enkel op de natuurfunctie gericht.</i> → ecosystemen
			Art. 48§1 & 49§1, 50	Art. 48. §1. Voor elk gebied dat behoort tot de GEN en de GENO wordt een natuurrichtplan opgesteld. Het natuurrichtplan kan om redenen van natuurbehoud en natuureducatie ontheffingen bevatten van de verbodsbepalingen die door of krachtens dit decreet zijn opgelegd. (..) Art. 49. §1. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud ziet toe op de correcte uitvoering van de voorschriften van een natuurrichtplan opgemaakt in het kader van dit decreet. (..) Art. 50. §1. Voor elk gebied dat behoort tot IVON wordt een natuurrichtplan opgesteld. Dit gebeurt ook op analoge wijze, voor elk gebied gelegen binnen de perimeter van gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale verdragen, overeenkomsten of richtlijnen. <i>Zowel voor de gebieden van het VEN (gericht op 1 functie) als voor de gebieden van het IVON (gericht op meerdere functies)</i>

				<i>worden natuurrichtplannen opgesteld.</i> → ecosystemen, aanbod en gebruik
			Art. 54	§1. Een regionaal landschap is een duurzaam samenwerkingsverband ingesteld op voorstel van een provincie of drie of meer aaneengesloten gemeenten gericht op overleg en samenwerking met de betrokken doelgroepen ter bevordering van het streekeigen karakter, van natuurrecreatie en natuureducatie, van recreatief medegebruik, van het natuurbehoud en van het beheer, herstel, aanleg en de ontwikkeling van kleine landschapselementen. Het regionale landschap is gericht op de bevordering van een draagvlak en heeft geenszins een reglementair karakter. §2. De Vlaamse regering stelt de nadere regels vast met betrekking tot de erkenning, de organisatie, de werking, subsidiëring en opheffing van de regionale landschappen. <i>Binnen de regionale landschappen is de aanpak gericht op de functies natuurbehoud, natuurrecreatie, recreatief medegebruik en natuureducatie en op het draagvlak</i> → menselijk welzijn, ecosystemen, aanbod en gebruik, drivers
Aanpak / doel	optimalisatie van meerdere functies	+	Hoofdstuk V Gebiedsgericht beleid, Afd. 2, Het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	<i>In het IVON kunnen meerdere functies t.o.v. mekaar worden afgewogen</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies
			Art. 6	Onverminderd de bepalingen van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, is het beleid inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd. → max van 1 functie met randvoorwaarden (o.a. voor milieu)
			Art. 25 §1	§ 1. In de GEN neemt de Vlaamse regering de nodige maatregelen om, bij voorrang ten opzichte van de andere functies, de natuur en het natuurlijk milieu, te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV en afdeling 4 van dit hoofdstuk hebben deze maatregelen betrekking op : 1° het bevorderen van een natuurgerichte bosbouw en het instellen van bosreservaten, in overeenstemming met de bepalingen van het bosdecreet; 2° het behouden, herstellen en/of op natuurelementen met een hoge natuurkwaliteit afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en hun randzones, zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft op de omliggende gebieden; 3° het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater; 4° het behouden en herstellen van het microreliëf en de structuur van het landschap; 5° het recreatieve medegebruik;

			6° het agrarisch medegebruik. <i>Dit artikel is gericht op de optimalisatie van 6 functies.</i> → Optimalisatie van meerdere functies
		Art. 26 §1	§ 1. In de GENO neemt de Vlaamse regering de nodige maatregelen om, rekening houdend met de overige functies in het gebied, de natuur en het natuurlijk milieu te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV en afdeling 4 van dit hoofdstuk kunnen deze maatregelen betrekking hebben op : 1° het bevorderen van een natuurgerichte bosbouw en het instellen van bosreservaten, in overeenstemming met de bepalingen van het bosdecreet; 2° het behouden, herstellen en/of op natuurelementen met een hoge natuurkwaliteit afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en hun randzones zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de omliggende gronden; 3° het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater; 4° het behouden of herstellen van het microreliëf en de structuur van het landschap; 5° het beheer van de natuurwaarden gedurende of na afloop van de economische of andere activiteiten die in het gebied plaatsvinden; 6° het recreatieve medegebruik; 7° het agrarisch medegebruik. <i>Dit artikel is gericht op de optimalisatie van 7 functies.</i> → Optimalisatie van meerdere functies
		Art. 27 & 28	Art. 27. Het IVON is een geheel van gebieden waarin de administratieve overheid zorg draagt voor het behoud van de aanwezige natuurwaarden, maatregelen neemt ter bevordering en versterking van die natuurwaarden, alsook stimulerende maatregelen neemt ter bevordering van de biologische diversiteit. Deze maatregelen mogen de landbouw- en bosbouwexploitatie binnen het daartoe bestemd gebied niet regelen, tenzij via het instrument van de beheersovereenkomsten conform artikelen 45 en 46. Het IVON omvat de volgende onderdelen : 1° natuurverwevingsgebieden : dit zijn aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies voorkomen en die gekenmerkt zijn door de aanwezigheid van hoge natuurwaarden, waarvan de duurzaamheid kan worden bereikt door het realiseren van het standstill-beginsel, het instandhouden en herstellen van de structuurkenmerken van de waterlopen, het instandhouden en herstellen van de waterhuishouding, het reliëf en de bodem en het bevorderen van het onderhoud en de ontwikkeling van de natuurwaarden. Als natuurverwevingsgebied kunnen worden aangeduid alle in artikel 20, 2° aangeduide gebieden alsook de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden en recreatiegebieden met toepassing van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996. De Vlaamse regering bakent binnen 5 jaar na de inwerkingtreding van dit decreet een effectief te realiseren oppervlakte van 150.000 ha natuurverwevingsgebieden af en draagt zorg voor de totstandkoming van de natuurrichtplannen binnen een periode van 10 jaar na de inwerkingtreding van dit decreet. 2° natuurverbindingsgebieden : dit zijn gebieden die ongeacht hun oppervlakte van belang zijn voor de migratie van planten en dieren tussen de gebieden van het VEN en/of natuurreservaten en die strook- of lijnvormig zijn met

			een aaneenschakeling van kleine landschapselementen. Art. 28. § 1. In de natuurverwevingsgebieden is de administratieve overheid ertoe gehouden de nodige maatregelen te nemen om, zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies in het gebied, de bestaande natuur te beschermen en te ontwikkelen, onder meer door bij de uitvoering van het beleid van de overheid zorg te dragen voor : 1° het behoud van de kwaliteit van de habitats en de kwantiteit van de natuurwaarden; 2° het behoud van een voor de natuurwaarden gunstige waterhuishouding en het tegengaan van risico van verdroging en van aantasting van reliëf en bodem; 3° binnen de groen-, park-, buffer- en bosgebieden van de uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, het behoud van een voor de natuurwaarden gunstige waterhuishouding, het tegengaan van risico van verdroging en van aantasting van reliëf en bodem evenals het herstel hiervan; 4° het behoud of het herstel van voor de natuur gunstige structuurkenmerken van de waterlopen. § 2. Naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV en afdeling 4 van dit hoofdstuk kunnen ten aanzien van de eigenaars en grondgebruikers, in het kader van dit decreet slechts stimulerende maatregelen worden genomen ter bevordering van : 1° een natuurgerichte bosbouw en ecologisch verantwoorde bebossing, in overeenstemming met de bepalingen van het bosdecreet; 2° de bescherming en het beheer van de vegetatie van kleine landschapselementen, de fauna en de flora; 3° het behoud van een voor de natuur gunstige waterhuishouding, en het tegengaan van risico van verdroging, en van aantasting van reliëf en bodem zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies; 4° binnen de groen-, park-, buffer- en bosgebieden van de uitvoeringsplannen, van kracht in de ruimtelijke ordening, het behoud van een voor de natuur gunstige waterhuishouding en het tegengaan van risico van verdroging, en van aantasting van reliëf en bodem en het herstel hiervan zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de omliggende gebieden; 5° het behoud of het herstel van voor de natuur gunstige structuurkenmerken van de waterlopen; 6° de totstandkoming van een verenigbaar recreatief medegebruik <i>Het eerste artikel definieert het IVON en het tweede bepaalt dat men in de natuurverwevingsgebieden maatregelen kan treffen zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies in het gebied,</i> → Optimalisatie van meerdere functies
			Art. 34 §1 § 1. Voor elk natuurreservaat ingesteld krachtens dit decreet wordt een beheersplan opgesteld. Het beheersplan vermeldt de maatregelen die worden getroffen voor het beheer en de inrichting van het gebied, waarbij voor redenen van natuurbehoud en natuureducatie kan worden afgeweken van de voorschriften van dit decreet, inzonderheid van artikel 35. In het beheersplan worden eveneens bepalingen inzake het recreatieve en educatieve medegebruik opgenomen voor zover dit medegebruik inpasbaar is in de doelstelling van het natuurreservaat. → max van 1 functie met aandacht verbetering andere functies
			Art. 45 & 46 <i>Deze artikelen stimuleren de natuurfunctie op gronden met een landbouwfunctie via de beheerovereenkomsten. Het behoud van de landbouwfunctie blijft een randvoorwaarde.</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies

			Art. 56	De Vlaamse regering kan : 1° ten behoeve van het wetenschappelijk onderzoek verricht door wetenschappelijke instellingen en universiteiten; 2° ten behoeve van het natuurbeheer, de volksgezondheid of de openbare veiligheid; 3° ter voorkoming van belangrijke schade aan cultuurgewassen, vee en huisdieren, bossen en visserij; afwijken van de verbodsbepalingen van dit decreet of van zijn uitvoeringsbepalingen op de door haar te bepalen voorwaarden en onder haar toezicht. Wanneer wordt afgeweken van een bepaling voortvloeiend uit een internationale akte bedoeld in artikel 7, moet bovendien worden voldaan aan de door die akte opgelegde voorwaarden. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud meldt deze afwijking en de motivering ervan aan de betrokken internationale instantie. <i>Dit artikel is gericht is op de afstemming van de natuurfunctie tegenover de economische functie van land- en tuinbouw</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden (o.a. voor milieu)
ESD-begrip / vermelding	Afwezig	--		Dit is afwezig
Participatie / wanneer	Bij de agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming	+/-	Art. 12	Onverminderd de bepalingen van artikel 2.1.9. van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid legt de Vlaamse regering het ontwerp van natuurbeleidsplan voor advies voor aan de Raad, gelijktijdig met de voorlegging aan de adviserende instanties bedoeld in artikel 2.1.9, § 1, van voormeld decreet alsook de door de Vlaamse regering aan te duiden organen. De bepalingen van artikel 2.1.9, § 6, en 2.1.11, § 1 en 2, van dat decreet zijn van overeenkomstige toepassing. → agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming
			Art. 21, 22	Art. 21. § 1. Voor de afbakening van een GEN of GENO gelegen in groen-, park-, buffer-, en bosgebieden, gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen met als overdruk overstromingsgebieden, wachtbekkens evenals in beschermde duingebieden, inzonderheid artikel 2 en 4 stelt de Vlaamse regering een afbakeningsplan op, al dan niet in samenwerking met natuurlijke dan wel publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen. § 2. De Vlaamse regering legt ook de nadere regels vast inzake de te volgen procedures. De beslissing tot het opmaken van het ontwerpplan wordt samen met de concrete procedure bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. § 3. De Vlaamse regering stelt het ontwerp van het afbakeningsplan voorlopig vast, na advies van de Raad, de Vlaamse Hoge Bosraad en het Instituut, en voor de beoordeling van socio-economische gevolgen, na het advies van de ALT voor zover beroepslandbouw aanwezig is en van de betrokken drinkwatermaatschappij in zoverre er bestaande drinkwaterwinningen in voorkomen. § 4. Vanaf de voorlopige vaststelling van het ontwerp zijn de reglementaire bepalingen van artikelen 25 en 26 van toepassing. Art. 22. Binnen tien dagen na de voorlopige vaststelling door de Vlaamse regering wordt aan elke betrokken gemeente, polder en/of watering advies over het ontwerpplan gevraagd. De bezwaren en opmerkingen worden voor het verstrijken van een termijn van negentig dagen na de beslissing van de Vlaamse regering toegezonden bij een ter post aangetekende brief of afgegeven tegen ontvangstbewijs. De SERV, de MINA-Raad, de bestendige deputatie, de gemeenteraden en de door de Vlaamse regering aan te wijzen administraties en instellingen, de Raad en het Instituut maken hun advies over aan de Administratie bevoegd voor het Natuurbehoud binnen dezelfde termijn. Na deze termijn kunnen geen adviezen meer worden uitgebracht. Alle bezwaren, opmerkingen en adviezen worden gecoördineerd door de Administratie bevoegd voor het Natuurbehoud die binnen de honderd tachtig dagen na de voorlopige vaststelling van het ontwerp gemotiveerd advies

			uitbrengt bij de regering. (..) → agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming
		Art. 23 §2	§ 2. De afbakeningsprocedure verloopt zoals bepaald in artikel 21. Na de voorlopige vaststelling onderwerpt de Gouverneur het ontwerpplan aan een openbaar onderzoek dat wordt aangekondigd door aanplakking in elke betrokken gemeente, door een bericht in het Belgisch Staatsblad en in ten minste drie dagbladen die in het Gewest worden verspreid. De begin- en einddatum van het onderzoek worden in deze aankondiging vermeld. Na de aankondiging wordt het ontwerpplan gedurende zestig dagen ter inzage gelegd in het gemeentehuis van elke betrokken gemeente. De bezwaren en opmerkingen worden voor het verstrijken van die termijn aan de Gouverneur toegezonden bij een ter post aangetekende brief of afgegeven tegen ontvangstbewijs. Bezwaren kunnen ook mondeling meegedeeld worden aan de burgemeester of zijn gemachtigde ambtenaar die hiervan een proces-verbaal opmaakt. De SERV, de MINA-Raad, de gemeenteraden en de door de Vlaamse regering aan te wijzen administraties en instellingen, de Raad, de Vlaamse Hoge Bosraad en het Instituut bezorgen hun advies binnen dezelfde termijn. Na deze termijn kunnen geen adviezen meer worden uitgebracht. De bestendige deputatie van de betrokken provincies coördineert alle bezwaren, opmerkingen en adviezen en brengt binnen zestig dagen na het einde van het openbaar onderzoek gemotiveerd advies uit bij de regering. Dit advies bevat desgevallend een meerderheids- en een minderheidsstandpunt. (..) → agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming
		Art. 30	<i>Het afbakeningsproces van het IVON verloopt zoals deze volgens het VEN, m.n. via artikel 21, met dat verschil dat artikel 22 niet van toepassing is, wat betekent dat geen advies gevraagd wordt aan elke betrokken gemeente, polder en/of watering</i> → agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming
		Art. 45, 46	Art. 45. § 1. De Vlaamse regering kan met de grondgebruikers, mits deze laatsten hiervan de eigenaar bij aangetekend schrijven in kennis stellen, beheersovereenkomsten sluiten in het belang van het natuurbehoud. Ze legt de verdere regels vast voor het afsluiten van deze beheersovereenkomsten. Voor gronden die onder de pachtwetgeving vallen en de laatste jaar verpacht werden, kunnen deze beheersovereenkomsten enkel afgesloten worden met beroepslandbouwers. § 2. Een beheersovereenkomst is een overeenkomst waarbij de grondgebruiker zich vrijwillig ertoe verbindt gedurende een bepaalde termijn een vooraf bepaalde prestatie te leveren gericht op het bereiken van een hogere kwaliteit dan de basismilieukwaliteit, door het onderhouden of ontwikkelen van natuurwaarden, tegen betaling van een vooraf bepaalde vergoeding, binnen de perken van de begroting. Deze vergoeding wordt berekend op basis van de door de grondgebruiker geleverde inspanningen en de eventuele inkomstenderving ingevolge deze overeenkomst. De vergoeding kan verhoogd worden bij het halen van specifiek overeengekomen resultaten. Art. 46. Beheersovereenkomsten worden gesloten met het oog op : 1° hetzij het beheer, het herstel en de ontwikkeling van de natuur in de groengebieden en bosgebieden aangeduid op uitvoeringsplannen, van kracht in de ruimtelijke ordening, in functie van een vastgestelde beheersvisie; 2° hetzij het beheer en de ontwikkeling van de natuur in de GEN, de GENO in functie van de vooropgestelde doelstellingen en binnen de perimeter vastgesteld in het goedgekeurd natuurrichtplan; 3° hetzij de ontwikkeling van de natuur in de natuurverwevingsgebieden, conform het natuurrichtplan in het IVON; 4° hetzij het beheer en de ontwikkeling van de natuur in de natuurverbindingsgebieden conform het natuurrichtplan in het

			IVON; 5° hetzij het optimaal beschermen, herstellen en/of uitbreiden van de habitats of ecosystemen van door de Vlaamse regering aangewezen organismen of levensgemeenschappen; 6° hetzij het instandhouden en beheer van de natuurwaarden in de valleigebieden, brongebieden en het agrarisch gebied met ecologisch belang en natuurontwikkelingsgebieden. <i>De Vlaamse overheid is initiatiefnemer van dit instrument, ze zet ook hier de krijtlijnen uit. Er is geen vorm van coproductie/participatie omdat de overheid de doelen en gebieden vastlegt waar het kan. De decreettekst laat weinig manoeuvreerruimte voor burgers e.d.</i> → Enkel achteraf bij beleidsuitvoering
		Art. 48 - 50	Art. 48. § 1. Voor elk gebied dat behoort tot de GEN en de GENO wordt een natuurrichtplan opgesteld. Het natuurrichtplan kan om redenen van natuurbehoud en natuureducatie ontheffingen bevatten van de verbodsbepalingen die door of krachtens dit decreet zijn opgelegd. § 2. Het natuurrichtplan wordt opgesteld door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud of door een door de Vlaamse regering erkende instelling. § 3. De administratieve overheid stelt, hetzij op eenvoudig verzoek, hetzij uit eigen beweging, alle informatie en kennis waarover zij beschikt en die van nut kan zijn voor het opstellen van het natuurrichtplan, ter beschikking van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. § 4. Op de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt, kan de eigenaar of diegene die het gebruiksrecht heeft een vergoeding krijgen voor de uitvoering van het natuurrichtplan. § 5. De Vlaamse regering, bepaalt de vorm, de inhoud, de termijn en de procedure voor indiening, inspraak, overleg en goedkeuring van een natuurrichtplan en de beroepsprocedure. Art. 49. § 1. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud ziet toe op de correcte uitvoering van de voorschriften van een natuurrichtplan opgemaakt in het kader van dit decreet. § 2. Behoudens gehele of gedeeltelijke ontheffing om redenen van natuurbehoud en natuureducatie kan niet van een goedgekeurd natuurrichtplan worden afgeweken. De ontheffing wordt verleend door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud beslist binnen een termijn van zestig dagen na het verzoek tot afwijking van het goedgekeurde natuurrichtplan. Bij overschrijding van de termijn van zestig dagen wordt het verzoek tot afwijking van het goedgekeurde natuurrichtplan geacht te zijn ingewilligd. Art. 50. § 1. Voor elk gebied dat behoort tot IVON wordt een natuurrichtplan opgesteld. Dit gebeurt ook op analoge wijze, voor elk gebied gelegen binnen de perimeter van gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale verdragen, overeenkomsten of richtlijnen. § 2. Het natuurrichtplan wordt opgesteld door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud of door een door de Vlaamse regering erkende instelling. § 3. De administratieve overheid stelt, hetzij op eenvoudig verzoek van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud, hetzij uit eigen beweging, alle informatie en kennis waarover zij beschikt en die van nut kan zijn voor het opstellen van het

				natuurrichtplan ter beschikking van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. § 4. Op de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt, kan de eigenaar of gebruiker een vergoeding krijgen voor de uitvoering van het natuurrichtplan. § 5. De Vlaamse regering bepaalt de vorm, de inhoud, de termijn en de procedure voor indiening, inspraak, overleg en goedkeuring van een natuurrichtplan en de beroepsprocedure. <i>De Vlaamse overheid zet zelf het kader uit en wie dat wil kan eventueel een vergoeding krijgen onder de voorwaarden die die overheid bepaalt voor uitvoering van bepaalde delen van het plan. Dus de mate van participatie is beperkter dan wanneer de burger bvb. zelf mee de krijtlijnen zou mogen uitzetten.</i> → Bij de agendavorming en/of beleidsformulering
Participatie / aantal participatie- vormen	Aantal participatie- vormen: 4 of meer	+	Art. 4	De Raad heeft tot taak advies uit te brengen over alle aangelegenheden bedoeld in dit decreet. De Raad brengt rechtstreeks advies uit aan de Vlaamse regering over alle natuurbehoudsaangelegenheden die zij hem voorlegt. De Raad beraadslaagt en brengt advies uit over alle aangelegenheden bedoeld in dit decreet die door zijn voorzitter of ten minste vijf leden worden voorgelegd. → Adviseren (bv keuze tussen alternatieven, dialoog)
			Art. 6	Onverminderd de bepalingen van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, is het beleid inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij <u>educatie en voorlichting</u> van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd. → Informeren
			Art. 10	Art. 10. § 1. Het natuurrapport wordt opgesteld als een wetenschappelijk rapport in het kader van het milieuraapport bedoeld in artikel 2.1.3. van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid. Het maakt er een herkenbaar maar integraal deel van uit. Het dient tevens als inventarisatie bedoeld in artikel 7 van het Verdrag inzake biologische diversiteit, ondertekend in Rio de Janeiro op 5 juni 1992 en goedgekeurd bij decreet van 28 maart 1996. § 2. Het natuurrapport omvat in het bijzonder : 1° een beschrijving en evaluatie van de bestaande natuur in het Vlaamse Gewest; 2° de te verwachten evolutie van deze natuur bij ongewijzigd en bij het door de Vlaamse regering voorgenomen beleid; 3° de evaluatie van het voorbije beleid, waarbij expliciet gerapporteerd wordt over de afbakening van het VEN en IVON — de voortgang van de natuurrichtplannen zoals bedoeld in artikel 17 en artikel 27 van dit decreet. § 3. Het natuurrapport wordt opgesteld door het Instituut. Bij het opstellen van het natuurrapport worden de administratieve overheid, de relevante overheidsorganen, wetenschappelijke instellingen en organisaties die vertegenwoordigd zijn in de MINA-Raad betrokken. § 4. De administratieve overheid stelt, hetzij op eenvoudig verzoek van het Instituut, hetzij uit eigen beweging, alle informatie en kennis waarover zij beschikt en die van nut kan zijn voor het opstellen van het natuurrapport ter beschikking van het

			Instituut. § 5. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen met betrekking tot de aanvullende inhoud van het natuurrapport, de procedure van het opstellen, de openbaarmaking en het gebruik ervan. → Informeren
		Art. 11	§ 2. Onverminderd de bepalingen van artikel 2.1.7 en 2.1.11 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid omvat het natuurbeleidsplan de volgende deelplannen : (..) 4° een deelplan voor het doelgroepenbeleid. Daarin wordt de aard van de doelgroepen bepaald alsook de daarop betrekking hebbende doelstellingen, de initiatieven inzake educatie en voorlichting en de stimulerende maatregelen; → Informeren & adviseren (bv keuze tussen alternatieven, dialoog)
		Art. 12	(..) legt de Vlaamse regering het ontwerp van natuurbeleidsplan voor advies voor aan de Raad, gelijktijdig met de voorlegging aan de adviserende instanties bedoeld in artikel 2.1.9, § 1, van voormeld decreet alsook de door de Vlaamse regering aan te duiden organen. De bepalingen van artikel 2.1.9, § 6, en 2.1.11, § 1 en 2, van dat decreet zijn van overeenkomstige toepassing → Adviseren (bv keuze tussen alternatieven, dialoog)
		Art. 21/22/23/30	<i>Diverse raden, instituten, instellingen, administraties, maatschappijen lokale besturen, polders en watering en wordt actief advies gevraagd over het ontwerp afbakeningsplan.</i> → Adviseren (bv keuze tussen alternatieven, dialoog)
		Art. 23	<i>Er wordt tevens een openbaar onderzoek georganiseerd over het ontwerp van afbakeningsplan van GEN en GENO</i> → Raadplegen (bv. enquête, openbaar onderzoek)
		Hoofdstuk V – Gebieds-gericht beleid ; Afdeling 3 – Natuur-reservaten	Art. 32. De Vlaamse regering kan terreinen die van belang zijn voor het behoud en ontwikkeling van de natuur of voor het behoud en de ontwikkeling van het natuurlijk milieu, aanwijzen of erkennen als natuurreservaat. In deze natuurreservaten wordt, via een aangepast beheer, een natuurstreefbeeld behouden of ontwikkeld. Art. 33. Een Vlaams natuurreservaat is een beschermd gebied dat, na advies van de Raad, door de Vlaamse regering wordt aangewezen op gronden die het Vlaamse Gewest in eigendom of in huur heeft of die het daartoe ter beschikking worden gesteld. Een erkend natuurreservaat is een beschermd gebied, niet bedoeld onder het eerste lid, dat na advies van de Raad door de Vlaamse regering wordt erkend op verzoek van de eigenaar en/of diegene die het gebruiksrecht heeft, mits beider toestemming, of van de beheerder, mits de eigenaar ermee instemt. Voor elk natuurreservaat, kan binnen de groengebieden en bosgebieden of het VEN, een uitbreidingszone vastgesteld worden waarbinnen het recht van voorkoop van toepassing is conform artikel 37. Art. 34. § 1. Voor elk natuurreservaat ingesteld krachtens dit decreet wordt een beheersplan opgesteld. Het beheersplan vermeldt de maatregelen die worden getroffen voor het beheer en de inrichting van het gebied, waarbij voor redenen van natuurbehoud en natuureducatie kan worden afgeweken van de voorschriften van dit decreet, inzonderheid van artikel 35. In het beheersplan worden eveneens bepalingen inzake het recreatieve en educatieve medegebruik opgenomen voor zover dit medegebruik inpasbaar is in de doelstelling van het natuurreservaat.

			§ 2. Voor elk Vlaams natuurreservaat wijst de Vlaamse regering de ambtenaar van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud aan die met het beheer ervan belast is. Deze ambtenaar stelt het beheersplan op, dat aan de regering ter goedkeuring wordt voorgelegd. § 3. Voor elk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten, stelt de Vlaamse regering een adviescommissie in, die wordt voorgezeten door een lid van de Raad en waarin elke betrokken gemeente vertegenwoordigd is. De adviescommissie heeft als taak de ambtenaar bedoeld in § 2 bij te staan door het verstrekken van adviezen en voorstellen inzake het beheer, het opstellen van het beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten. Art. 35. Binnen de natuurreservaten is het verboden, behoudens ontheffing in het goedgekeurd beheersplan : (..) Deze maatregelen kunnen evenwel geen erfdienstbaarheden opleggen op de omliggende gebieden. De Vlaamse regering kan, in het belang van het natuurbehoud, de volksgezondheid of het wetenschappelijk onderzoek, ter voorkoming van disproportionele schade ontheffing verlenen van de in dit artikel bedoelde verbodsbepalingen. Art. 36. § 1. De Vlaamse regering stelt de voorwaarden vast waaronder de terreinen van private personen of van rechtspersonen andere dan het Vlaamse Gewest of de Staat erkend kunnen worden als natuurreservaat. § 2. In de agrarische gebieden en de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden kunnen natuurreservaten erkend worden als voldaan wordt aan de volgende criteria : 1° ofwel zijn het gronden die een actuele hoge natuurwaarde hebben en weinig geschikt zijn voor normaal landbouwgebruik in de betrokken landbouwstreek en waarvan de erkenning de agrarische structuur niet aantast; 2° ofwel zijn het gebieden met een hoge actuele of potentiële natuurwaarde en lage landbouwwaarde die in het kader van een goedgekeurd ruilverkavelingsplan of een goedgekeurd richtplan van een landinrichtingsproject hiertoe zijn aangewezen en waarvan de erkenning de agrarische structuur niet aantast. § 3. In de valleigebieden, de brongebieden, de agrarische gebieden met ecologisch belang of agrarische gebieden met bijzondere waarde buiten het VEN kan de Vlaamse regering specifieke criteria voor erkenning vaststellen. § 4. In afwijking van § 2 komen alle bij de inwerkingtreding van dit decreet erkende natuurreservaten en erkende natuurreservaten op terreinen die met een aankoopsubsidie van het Vlaamse Gewest werden aangekocht, in aanmerking voor verlenging, ongeacht de criteria van § 2. § 5. De erkenning van een reservaat is geldig voor een periode van 27 jaar. Bij elke vervaldag van de erkenning kan zij voor een periode van 27 jaar worden hernieuwd. § 6. De Vlaamse regering kan jaarlijks, binnen de perken van de begroting, subsidies verlenen voor de huur, de beheerskosten en het toezicht in een erkend reservaat. § 7. De Vlaamse regering stelt nadere regels vast voor de aanvraag, de hernieuwing, de uitbreiding en de intrekking van de erkenning, alsook voor het toekennen van de subsidies. → Coproduceren/co-creatie
		Art. 48-50	Art. 48. § 1. Voor elk gebied dat behoort tot de GEN en de GENO wordt een natuurrichtplan opgesteld. Het natuurrichtplan kan om redenen van natuurbehoud en natuureducatie ontheffingen bevatten van de verbodsbepalingen die door of krachtens dit

			decreet zijn opgelegd. § 2. Het natuurrichtplan wordt opgesteld door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud of door een door de Vlaamse regering erkende instelling. § 3. De administratieve overheid stelt, hetzij op eenvoudig verzoek, hetzij uit eigen beweging, alle informatie en kennis waarover zij beschikt en die van nut kan zijn voor het opstellen van het natuurrichtplan, ter beschikking van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. § 4. Op de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt, kan de eigenaar of diegene die het gebruiksrecht heeft een vergoeding krijgen voor de uitvoering van het natuurrichtplan. § 5. De Vlaamse regering, bepaalt de vorm, de inhoud, de termijn en de procedure voor indiening, inspraak, overleg en goedkeuring van een natuurrichtplan en de beroepsprocedure. Art. 49. § 1. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud ziet toe op de correcte uitvoering van de voorschriften van een natuurrichtplan opgemaakt in het kader van dit decreet. § 2. Behoudens gehele of gedeeltelijke ontheffing om redenen van natuurbehoud en natuureducatie kan niet van een goedgekeurd natuurrichtplan worden afgeweken. De ontheffing wordt verleend door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud beslist binnen een termijn van zestig dagen na het verzoek tot afwijking van het goedgekeurde natuurrichtplan. Bij overschrijding van de termijn van zestig dagen wordt het verzoek tot afwijking van het goedgekeurde natuurrichtplan geacht te zijn ingewilligd. Art. 50. § 1. Voor elk gebied dat behoort tot IVON wordt een natuurrichtplan opgesteld. Dit gebeurt ook op analoge wijze, voor elk gebied gelegen binnen de perimeter van gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale verdragen, overeenkomsten of richtlijnen. § 2. Het natuurrichtplan wordt opgesteld door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud of door een door de Vlaamse regering erkende instelling. § 3. De administratieve overheid stelt, hetzij op eenvoudig verzoek van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud, hetzij uit eigen beweging, alle informatie en kennis waarover zij beschikt en die van nut kan zijn voor het opstellen van het natuurrichtplan ter beschikking van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. § 4. Op de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt, kan de eigenaar of gebruiker een vergoeding krijgen voor de uitvoering van het natuurrichtplan. § 5. De Vlaamse regering bepaalt de vorm, de inhoud, de termijn en de procedure voor indiening, inspraak, overleg en goedkeuring van een natuurrichtplan en de beroepsprocedure. → Raadplegen, adviseren & coproduceren/co-creatie
		Art. 53	§ 1. De Vlaamse regering kan maatregelen nemen om de kennis van de natuur bij de bevolking in het algemeen of bij bepaalde bevolkingsgroepen te bevorderen. § 2. De Vlaamse regering kan natuureducatieve centra oprichten of erkennen. Deze centra hebben tot doel de vorming van de bevolking inzake natuurbehoud in de ruime zin en de relatie van de mens tot de natuur te bevorderen. (..)

				→ Informeren
			Art. 54	Art. 54. § 1. Een regionaal landschap is een duurzaam samenwerkingsverband ingesteld op voorstel van een provincie of drie of meer aaneengesloten gemeenten gericht op overleg en samenwerking met de betrokken doelgroepen ter bevordering van het streekeigen karakter, van natuurrecreatie en natuureducatie, van recreatief medegebruik, van het natuurbehoud en van het beheer, herstel, aanleg en de ontwikkeling van kleine landschapselementen. Het regionale landschap is gericht op de bevordering van een draagvlak en heeft geenszins een reglementair karakter. → Coproduceren/co-creatie
			Globaal	Aantal participatievormen: 4
Schaal-afstemming / schaal-niveaus	Landschaps-niveau	+	Art. 7	Het natuurbeleid is gericht op het nemen van alle maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van bepalingen die voortvloeien uit internationale overeenkomsten en verdragen betreffende het natuurbehoud. <i>Dit artikel voorziet een afstemming met het internationale niveau (d.i. institutionele schaalafstemming).</i> → Aandacht voor meerdere niveaus (bv. subsidiariteitsprincipe)
			Art. 10 §§1 en 2	§ 1. Het natuurrapport wordt opgesteld als een wetenschappelijk rapport in het kader van het milieुरapport bedoeld in artikel 2.1.3. van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid. Het maakt er een herkenbaar maar integraal deel van uit. Het dient tevens als inventarisatie bedoeld in artikel 7 van het Verdrag inzake biologische diversiteit, ondertekend in Rio de Janeiro op 5 juni 1992 en goedgekeurd bij decreet van 28 maart 1996. § 2. Het natuurrapport omvat in het bijzonder : 1° een beschrijving en evaluatie van de bestaande natuur in het Vlaamse Gewest; 2° de te verwachten evolutie van deze natuur bij ongewijzigd en bij het door de Vlaamse regering voorgenomen beleid; 3° de evaluatie van het voorbije beleid, waarbij expliciet gerapporteerd wordt over de afbakening van het VEN en IVON — de voortgang van de natuurrichtplannen zoals bedoeld in artikel 17 en artikel 27 van dit decreet. <i>In het natuurrapport worden de evolutie geschetst bij ongewijzigd en bij het door de Vlaamse regering voorgenomen. Zo worden verschillende temporele schaalniveaus in beschouwing genomen.</i> → Aandacht voor meerdere niveaus (bv. subsidiariteitsprincipe)
			Art. 11	§ 1. De Vlaamse regering stelt een algemeen beleidsplan vast voor het natuurbehoud en het behoud van het natuurlijk milieu. Dit natuurbeleidsplan is een actieplan en kadert in het milieubeleidsplan bedoeld in artikel 2.1.7. en 2.1.11 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid. De Vlaamse regering bepaalt de delen van het natuurbeleidsplan die bindend zijn voor de administratieve overheid. Het natuurbeleidsplan kan te allen tijde door de Vlaamse regering geheel of gedeeltelijk worden herzien. § 2. Onverminderd de bepalingen van artikel 2.1.7 en 2.1.11 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid omvat het natuurbeleidsplan de volgende deelplannen : 1° het deelplan voor het gebiedsgericht beleid. Dit deelplan bevat :

				1) een nadere uitwerking van het gebiedsgericht beleid dat wordt ingebracht in het kader van het ruimtelijk beleid; 2) een invulling van het VEN en het IVON, binnen de onderscheiden gebiedscategorieën; 3) het deelplan kan ook voorstellen en acties bevatten voor de bevordering van kleine landschapselementen en groengebieden en bosgebieden conform de uitvoeringsplannen, van kracht in de ruimtelijke ordening, buiten het VEN en het IVON, voor de natuur in de bebouwde omgeving en voor de algemene natuurkwaliteit; 2° een deelplan met betrekking tot de relatie tussen natuurdoelstellingen en milieukwaliteit in het VEN en in de groen-, park-, buffer- en bosgebieden van de uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, waarin de doelstellingen, maatregelen en indien nodig bijzondere milieukwaliteitsnormen worden vastgelegd die betrekking hebben op de chemische, fysische, morfologische en hydrologische kenmerken van het natuurlijk milieu in relatie tot de natuurdoeltypes; 3° een deelplan voor het behoud van de soorten waarin de doelstelling en de maatregelen inzake de bescherming van levende organismen worden vastgelegd. In dit deelplan kunnen soortenbeschermingsplannen worden opgenomen met aanwijzing van de gebieden waarin deze van toepassing zullen zijn; 4° een deelplan voor het doelgroepenbeleid. Daarin wordt de aard van de doelgroepen bepaald alsook de daarop betrekking hebbende doelstellingen, de initiatieven inzake educatie en voorlichting en de stimulerende maatregelen; 5° een deelplan met betrekking tot de ondersteuning van de provinciale en lokale overheden. <i>Dit artikel bepaalt dat het natuurbeleidsplan deel uitmaakt van het milieubeleidsplan.</i> <i>In dit artikel staat dat het gebiedsgericht beleid wordt ingebracht in het kader van het ruimtelijk beleid, waardoor het ruimtelijk schaalniveau hier ook een plaats krijgt.</i> <i>Het natuurbeleidsplan krijgt een deelplan met betrekking tot de ondersteuning van de provinciale en lokale overheden. De verschillende institutionele niveaus krijgen hiermee een plaats.</i> → Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke gevolgen
			Hoofdstuk V Gebiedsgericht beleid	<i>Het VEN is een samenhangend geheel. Met de afbakening van de natuurlijke structuur wordt er een nieuw <u>ruimtelijk schaalniveau</u> gecreëerd. Verschillende <u>administratieve schaalniveaus</u> worden betrokken bij het afbakeningsplan voor het VEN en voor het IVON. Er is een <u>beheerschaal</u>: zones waar natuurfuncties primeert, deze waar natuur nevensgeschikt is en andere waar de natuurfunctie ondergeschikt is.</i> <i>Ook de <u>subsidiariteit</u> speelt hier een rol (het Vlaams Gewest bakenet de Grote Eenheden Natuur (in ontwikkeling) en de Natuurverwevingsgebieden af en de provincies bakenen de Natuurverbindingsgebieden af.</i> → Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke gevolgen
Schaal- afstemming	Schaal- afstemming tussen schalen	+	Art. 7	Het natuurbeleid is gericht op het nemen van alle maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van bepalingen die voortvloeien uit internationale overeenkomsten en verdragen betreffende het natuurbehoud. → De afstemming gebeurt tussen verschillende subschalen (bv meerdere institutionele schalen)
			Art. 11	<i>Dit artikel bepaalt dat het natuurbeleidsplan deel uitmaakt van het milieubeleidsplan. Op die manier is er een zekere afstemming tussen beide domeinen.</i> <i>In dit artikel staat dat het gebiedsgericht beleid wordt ingebracht in het kader van het ruimtelijk beleid, waardoor het ruimtelijk schaalniveau hier ook een plaats krijgt.</i>

				<i>Het natuurbeleidsplan krijgt een deelplan met betrekking tot de ondersteuning van de provinciale en lokale overheden. De verschillende institutionele niveaus krijgen hiermee een plaats.</i> → De afstemming gebeurt tussen verschillende subschalen (bv meerdere institutionele schalen)
			Art. 12	<i>Het natuurbeleidsplan wordt voorgelegd aan diverse adviserende instanties en organen.</i> → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
			Art. 21/22	Er wordt advies gevraagd over het ontwerp afbakeningsplan van het VEN aan diverse raden, instituten, instellingen, administraties, maatschappijen lokale besturen, polders en wateringen. → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
			Art. 30	Het afbakeningsproces van het IVON verloopt zoals deze volgens het VEN, m.n. via artikel 21, met dat verschil dat artikel 22 niet van toepassing is, wat betekent dat geen advies gevraagd wordt aan elke betrokken gemeente, polder en/of watering → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
			Art. 34 §3	§ 3. Voor elk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten, stelt de Vlaamse regering een adviescommissie in, die wordt voorgezeten door een lid van de Raad en waarin elke betrokken gemeente vertegenwoordigd is. De adviescommissie heeft als taak de ambtenaar bedoeld in § 2 bij te staan door het verstrekken van adviezen en voorstellen inzake het beheer, het opstellen van het beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten. → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
			Hoofdstuk V Gebiedsgericht beleid Afdeling 1 Het Vlaams Ecologisch Netwerk & Afdeling 2 Het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	<i>Om afstemming te krijgen tussen het gewestelijk schaalniveau dat belast is met de afbakening van VEN en een deel van het IVON, wordt advies gevraagd aan tal van instellingen, bestuursniveaus e.d. Er wordt een nieuw ruimtelijk niveau gecreëerd (natuurlijke structuur)</i> → De afstemming gebeurt tussen verschillende schalen door de creatie van een nieuw schaalniveau op 1 of meerdere schalen
			Art. 56, tweede lid	Wanneer wordt afgeweken van een bepaling voortvloeiend uit een internationale akte bedoeld in artikel 7, moet bovendien worden voldaan aan de door die akte opgelegde voorwaarden. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud meldt deze afwijking en de motivering ervan aan de betrokken internationale instantie. <i>Dit impliceert een zekere afstemming met het internationale niveau.</i> → De afstemming gebeurt tussen verschillende subschalen (bv meerdere institutionele schalen)
Vorzorgs- principe / Randvoor-	Norm gericht op andere ecosysteem	+/-	Art. 14	Art. 14. Iedereen die handelingen verricht of hiertoe de opdracht verleent, en die weet of redelijkerwijze kan vermoeden dat de natuurelementen in de onmiddellijke omgeving daardoor kunnen worden vernietigd of ernstig geschaad, is verplicht om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijze van hem kunnen worden gevergd om de

waarden om doel te bereiken	structuren, - processen en - functies			vernietiging of de schade te voorkomen, te beperken of te herstellen. <i>Dit artikel heeft als doel om handelingen van individuele eigenaar of een groep van gebruikers die een ernstige schade aan het functioneren van het ecosysteem te voorkomen (zie bv Hensen 2012). De bescherming van de natuurelementen in de onmiddellijke omgeving van een handeling is aldus gericht op andere ecosysteemstructuren, -processen en -functies.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 16	Art. 16. § 1. Als voor een activiteit op grond van wetten, decreten of besluiten een vergunning of toestemming van de overheid, dan wel een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, draagt deze overheid er zorg voor door het opleggen van voorwaarden of het weigeren van de vergunning of toestemming dat er geen vermijdbare schade aan de natuur kan ontstaan. § 2. De Vlaamse regering kan voor bepaalde activiteiten of categorieën van activiteiten, voor bepaalde habitats of ecologische processen, of voor bepaalde soortengroepen, richtlijnen geven voor het beoordelen van het vermijdbare en onherstelbare karakter van de activiteit en voor de op te leggen voorwaarden, en voor herstelmaatregelen inzake de schade aan de natuur en compensatiemaatregelen. Buiten het VEN en in andere dan groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden kan de Vlaamse regering een vergunning verlenen voor verplaatsing van kleine landschapselementen op voorwaarde dat de natuur in kwantiteit en in kwaliteit niet vermindert. Binnen het IVON, in andere dan groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden kan slechts vergunning voor verplaatsing van kleine landschapselementen worden verleend indien het kadert binnen een goedgekeurd natuurrichtplan. § 3. De in § 1 bedoelde overheid weigert de vergunning of toestemming indien de activiteit onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur kan veroorzaken in gebieden van het VEN bepaald overeenkomstig hoofdstuk V. Als voor een activiteit als bedoeld in het eerste lid geen vergunning of toestemming maar wel een melding of kennisgeving is vereist, dient de aanvrager zich te gedragen naar de code van goede natuurpraktijk. De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels inzake deze code van goede natuurpraktijk. De aanvrager of de persoon die de melding of de kennisgeving doet, toont aan dat de activiteit geen vermijdbare of onherstelbare schade aan de natuur zal veroorzaken. § 4. In afwijking op het bepaalde in § 3, kan een activiteit, die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur veroorzaakt in het VEN, worden uitgevoerd om bijzonder gewichtige redenen van algemeen belang. In dit geval worden alle maatregelen genomen om de mogelijke schade te beperken en worden kwantitatieve en/of kwalitatieve compensatiemaatregelen opgelegd aan de aanvrager of de persoon die de melding of de kennisgeving verricht heeft, na advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. § 5. De beslissing van de overheid omtrent de vermijdbare of onherstelbare schade wordt met redenen omkleed. De overheid deelt haar beslissing mee : 1° aan de aanvrager, op dezelfde wijze als de beslissing op de aanvraag wordt meegedeeld; 2° aan de persoon die de melding of de kennisgeving heeft gedaan, bij ter post aangetekende brief binnen een termijn van dertig dagen na de melding of kennisgeving. <i>Dit artikel heeft als doel om vergunnings- of meldingsplichtige handelingen van individuele eigenaar of een groep van gebruikers die een ernstige schade aan het functioneren van het ecosysteem te voorkomen (zie bv Hensen 2012). Het voorkomen van vermijdbare schade en van onvermijdbare en onherstelbare schade aan het Vlaams Ecologisch Netwerk is aldus gericht op andere ecosysteemstructuren, -processen en -functies.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen

			Art. 25 §1 & Art. 26§1	<i>Dit artikel brengt ook de bosbouwfunctie, de watergerelateerde functies, de recreatieve en agrarische functies in het daglicht doordat het gericht is op maatregelen ter bevordering van natuurgerichte bosbouw, het afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en op het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater, het recreatieve medegebruik en het agrarisch medegebruik.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 52	§ 1. De belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen of visserij, veroorzaakt door diersoorten die beschermd zijn krachtens de bepalingen van artikel 51, wordt in de mate dat deze schade niet redelijkerwijze kon worden voorkomen, vergoed door het Mina-fonds volgens de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt. § 2. Een tegensprekelijk proces-verbaal van vaststelling opgemaakt door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud, dat vermeldt dat de voorwaarden die in het eerste lid worden gesteld, zijn vervuld, geldt voor de schadelijder als titel om de vergoeding van schade door voormeld Fonds te verkrijgen. <i>Dit artikel voorziet de mogelijkheid om onvermijdelijke schade door diersoorten aan gewassen, vee, bossen of visserij te vergoeden. Met dit artikel tracht men schade te vermijden. De randvoorwaarde bestaat er in dat de ecosysteemdiensten van de nabijgelegen ecosystemen (zoals ESD Wildbraadproductie), de levering van andere diensten van gewassen, vee, visserij (ESD Voedselproductie) of bossen (ESD Houtproductie) niet sterk mag verminderen.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 56	Art. 56. De Vlaamse regering kan : (..) 3° ter voorkoming van belangrijke schade aan cultuurgewassen, vee en huisdieren, bossen en visserij; afwijken van de verbodsbepalingen van dit decreet of van zijn uitvoeringsbepalingen op de door haar te bepalen voorwaarden en onder haar toezicht → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
Adaptief beheer / beheer-strategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 3 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	+	Art. 6	(..) is het beleid inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd. <i>Het beleid wordt niet vastgelegd in dit decreet en is evenmin prescriptief.</i> → 1 van de 3 kenmerken aanwezig
			Art. 10	<i>Het natuurrapport maakt een evaluatie van het natuurbeleid waarop de beleidsmaker dan ageren door diens natuurbeleid aan te passen.</i> → Het kenmerk (1 van de 3) monitoring en/of evaluatie is aanwezig
			Art. 24§1	Een afbakeningsplan van GEN of GENO kan te allen tijde, binnen de bestemmingsgrenzen van artikel 20, worden herzien. → beleidsdoelen/methode/handelingen zijn aanpasbaar
			Art. 31	Een afbakeningsplan van een deel van IVON kan te allen tijde binnen de bestemmingsgrenzen van artikel 27 worden herzien → beleidsdoelen/methode/handelingen zijn aanpasbaar (1 van de 3 kenmerken)
			Art. 67	Voor de bossen gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk, zoals bedoeld in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, worden in de beheersplannen die goedgekeurd worden na de inwerkingtreding van het

				bosdecreet uitdrukkelijk de maatregelen vermeld die moeten worden genomen om de in artikel 18 van het bosdecreet van 13 juni 1990 bepaalde doelstellingen te realiseren en dient in overeenstemming te zijn met het natuurrichtplan conform de artikelen 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 inzake het natuurbehoud en natuurlijk milieu. → beleidsdoelen/methode/handelingen zijn aanpasbaar (aan het NRP)
			Globaal	→ Alle 3 kenmerken aanwezig: Methode/handelingen om doel te bereiken zijn vrij te kiezen, én er is monitoring & evaluatie, én beleid is aanpasbaar op korte termijn.
Waardering	Erkennen van andere waarden	-	Art. 6	<i>Dit artikel beoogt ook andere niet monetaire waarden zoals de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 8	<i>Dit artikel beoogt ook andere niet monetaire waarden zoals het behoud van de natuur en om het standstill-beginsel toe te passen zowel wat betreft de kwaliteit als de kwantiteit van de natuur.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 9, tweede lid	<i>Dit artikel beoogt naast de instandhouding van de natuur ook de bedrijfsvoering en het teeltplan conform de ruimtelijke bestemming.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 13	<i>Dit artikel beoogt diverse niet monetaire waarden zoals de instandhouding, de ontwikkeling of het herstel van natuurlijke of deels natuurlijke habitats of ecosystemen, (half)natuurlijke vegetaties, fauna, flora, kleine landschapselementen</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 27	<i>Dit artikel voorziet dat naast de zorg voor het behoud van de aanwezige natuurwaarden en maatregelen neemt ter bevordering en versterking van die natuurwaarden, er ook stimulerende maatregelen genomen kunnen worden ter bevordering van de biologische diversiteit en dat er ook beheerovereenkomsten kunnen afgesloten worden.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 28	<i>Dit artikel heeft ook aandacht voor andere niet monetaire waarden, zoals het behoud van de kwaliteit van de habitats en de kwantiteit van de natuurwaarden, het behoud van een voor de natuurwaarden gunstige waterhuishouding en het tegengaan van risico van verdroging en van aantasting van reliëf en bodem en het behoud of het herstel van voor de natuur gunstige structuurkenmerken van de waterlopen, ..</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 29	<i>Dit artikel heeft ook aandacht voor andere niet monetaire waarden, zoals het instandhouden of verbeteren van de verbindingsfunctie van gebieden, kleine landschapselementen, de instandhouding en de ontwikkeling van de bestaande natuurelementen, ..</i> <i>Het artikel bepaalt een verdeelsleutel tussen gewest, provincie en gemeente voor de kosten voor het beheer en de ontwikkeling van kleine landschapselementen in relatie tot het natuurrichtplan.</i>

				→ Erkennen van andere waarden
			Art. 32 & 36	<i>Dit artikel beoogt de bescherming van niet monetaire natuurwaarden via de aanwijzing/erkenning van gebieden als natuurreservaat.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 34§1	<i>Dit artikel is gericht op niet monetaire waarden zoals natuurbehoud en natuureducatie.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 35	<i>Dit artikel beoogt de bescherming van niet monetaire natuurwaarden</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 47	<i>Dit artikel beoogt niet monetaire waarden zoals het behoud, het herstel en de ontwikkeling van natuur en natuurlijk milieu</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 51 & 52	<i>Deze artikelen koppelen het niet monetaire, m.n. de bescherming van plant- en diersoorten en van hun levensgemeenschappen, aan monetaire aspecten, zoals de economische schade die bepaalde soorten veroorzaken.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 53, 54 & 55	<i>Deze artikelen hebben ook aandacht voor andere niet monetaire waarden, zoals natuureducatie en het creëren van een draagvlak en het stimuleren van de natuur in de bebouwde omgeving.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 56	<i>Dit artikel koppelt de niet monetaire waarden aan de monetaire waarde (economisch schadeverlies aan cultuurgewassen, vee en huisdieren, bossen en visserij).</i> → Erkennen van andere waarden
Sociaal kapitaal / rol van de overheid	Faciliteren van zelfsturing	+	Art. 11 §2	§ 2. Onverminderd (..) omvat het natuurbeleidsplan (..) 4° een deelplan voor het doelgroepenbeleid. Daarin wordt de aard van de doelgroepen bepaald alsook de daarop betrekking hebbende doelstellingen, de initiatieven inzake educatie en voorlichting en de stimulerende maatregelen; → Aansturen (stimuli, te kiezen methode – dus doelgeoriënteerd)
			Art. 27	Het IVON is een geheel van gebieden waarin de administratieve overheid zorg draagt voor het behoud van de aanwezige natuurwaarden, maatregelen neemt ter bevordering en versterking van die natuurwaarden, alsook stimulerende maatregelen neemt ter bevordering van de biologische diversiteit. Deze maatregelen mogen de landbouw- en bosbouwexploitatie binnen het daartoe bestemd gebied niet regelen, tenzij via het instrument van de beheersovereenkomsten conform artikelen 45 en 46. <i>In het IVON kunnen stimulerende maatregelen genomen worden ter bevordering van de biologische diversiteit [deze maatregelen kunnen zowel prescriptief als flexibel zijn]</i> → Aansturen (stimuli, te kiezen methode – dus doelgeoriënteerd)
			Art. 34	Art. 34. § 1. Voor elk natuurreservaat ingesteld krachtens dit decreet wordt een beheersplan opgesteld. Het beheersplan vermeldt de maatregelen die worden getroffen voor het beheer en de inrichting van het gebied, waarbij voor redenen van

			Art. 36 natuurbehoud en natuureducatie kan worden afgeweken van de voorschriften van dit decreet, inzonderheid van artikel 35. In het beheersplan worden eveneens bepalingen inzake het recreatieve en educatieve medegebruik opgenomen voor zover dit medegebruik inpasbaar is in de doelstelling van het natuurreservaat. § 2. Voor elk Vlaams natuurreservaat wijst de Vlaamse regering de ambtenaar van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud aan die met het beheer ervan belast is. Deze ambtenaar stelt het beheersplan op, dat aan de regering ter goedkeuring wordt voorgelegd. § 3. Voor elk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten, stelt de Vlaamse regering een adviescommissie in, die wordt voorgezeten door een lid van de Raad en waarin elke betrokken gemeente vertegenwoordigd is. De adviescommissie heeft als taak de ambtenaar bedoeld in § 2 bij te staan door het verstrekken van adviezen en voorstellen inzake het beheer, het opstellen van het beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten (..) Art. 36. § 1. De Vlaamse regering stelt de voorwaarden vast waaronder de terreinen van private personen of van rechtspersonen andere dan het Vlaamse Gewest of de Staat erkend kunnen worden als natuurreservaat. § 2. In de agrarische gebieden en de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden kunnen natuurreservaten erkend worden als voldaan wordt aan de volgende criteria : 1° ofwel zijn het gronden die een actuele hoge natuurwaarde hebben en weinig geschikt zijn voor normaal landbouwgebruik in de betrokken landbouwstreek en waarvan de erkenning de agrarische structuur niet aantast; 2° ofwel zijn het gebieden met een hoge actuele of potentieële natuurwaarde en lage landbouwwaarde die in het kader van een goedgekeurd ruilverkavelingsplan of een goedgekeurd richtplan van een landinrichtingsproject hiertoe zijn aangewezen en waarvan de erkenning de agrarische structuur niet aantast. § 3. In de valleigebieden, de brongebieden, de agrarische gebieden met ecologisch belang of agrarische gebieden met bijzondere waarde buiten het VEN kan de Vlaamse regering specifieke criteria voor erkenning vaststellen. § 4. In afwijking van § 2 komen alle bij de inwerkingtreding van dit decreet erkende natuurreservaten en erkende natuurreservaten op terreinen die met een aankoopsubsidie van het Vlaamse Gewest werden aangekocht, in aanmerking voor verlenging, ongeacht de criteria van § 2. § 5. De erkenning van een reservaat is geldig voor een periode van 27 jaar. Bij elke vervaldag van de erkenning kan zij voor een periode van 27 jaar worden hernieuwd. § 6. De Vlaamse regering kan jaarlijks, binnen de perken van de begroting, subsidies verlenen voor de huur, de beheerskosten en het toezicht in een erkend reservaat. § 7. De Vlaamse regering stelt nadere regels vast voor de aanvraag, de hernieuwing, de uitbreiding en de intrekking van de erkenning, alsook voor het toekennen van de subsidies. <i>Private en rechtspersonen kunnen hun terreinen laten erkennen als natuurreservaat. Terreinen kunnen met een aankoopsubsidie worden aangekocht.</i> <i>Via het beheersplan werken deze private en rechtspersonen mee aan de doelstellingen van het natuurbeleid.</i>
--	--	--	--

				→ Faciliteren van zelfsturing
			Art. 45 & 46	<i>De beheerovereenkomsten zijn stimuli, maar de doelen zijn vastgelegd door de overheid</i> → Aansturen (stimuli, welomschreven methode)
Sociaal kapitaal / rol economische en maatschappelijke actoren	Co-productie (overheden, eigenaars, beheerders en/of middenveld)	+/-	Art. 25§3 & 26 §3	<i>In de gebieden van het VEN gelden een aantal verbodsregels.</i> → Gehoorzaamheid (straffen, boetes), verantwoording (bewijzen via o.a .logboeken)
			Art. 36 Art. 44 Art. 34	<i>Natuurlijke en rechtspersonen kunnen hun terreinen laten erkennen als natuureservaat. Terreinen kunnen met een aankoopsubsidie worden aangekocht.</i> <i>Via het beheerplan werken deze private en rechtspersonen mee aan de doelstellingen van het natuurbeleid.</i> → Co-productie (overheden, eigenaars, beheerders en/of middenveld)
			Art. 58-62	<i>Deze artikelen zijn gericht op het toezicht en strafbepalingen.</i> → Gehoorzaamheid (straffen, boetes), verantwoording (bewijzen via o.a .logboeken)
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Samenwerking binnen 1 sector	-	Art. 25 §3 & art. 26§3	Art. 25 § 3. In de GEN gelden de volgende voorschriften : 1° het gebruik van meststoffen wordt geregeld overeenkomstig het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen; 2° behoudens individuele ontheffing, verleend door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud of algemene ontheffing, is het verboden : 1) bestrijdingsmiddelen te gebruiken. Dit verbod geldt niet voor de percelen van de landbouwbedrijven waar in het kader van artikel 15, § 5, lid twee en vier, van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen, een ontheffing geldt; noch voor de percelen van landbouwbedrijven die onder de bepalingen van artikel 14 of artikel 15, §§ 1 tot 4 en § 6 van bovengenoemd decreet vallen; noch voor gronden die louter om de reden dat deze verworven zijn in de periode tussen de aangifte 95 en de inwerkingtreding van het mestdecreet niet onder de toepassing van hogervermelde ontheffing vallen, behalve in bepaalde gevallen aangeduid door de Vlaamse regering, waarbij de modaliteiten of middelen nader kunnen worden gespecificeerd zonder nochtans tot een volledig verbod te kunnen overgaan; (..) Art. 26 §3 § 3. In de GENO gelden de volgende voorschriften : 1° het gebruik van meststoffen wordt geregeld overeenkomstig het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen; 2° behoudens individuele ontheffing zoals bedoeld in § 2, verleend door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud of algemene ontheffing, is het verboden : 1) bestrijdingsmiddelen te gebruiken. Dit verbod geldt niet voor de percelen van de landbouwbedrijven waar in het kader van artikel 15, § 5, lid twee en vier, van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen, een ontheffing geldt; noch voor de percelen van landbouwbedrijven die onder de bepalingen

			van artikel 14 of artikel 15, §§ 1 tot 4 en § 6 van bovengenoemd decreet vallen; noch voor gronden die louter om de reden dat deze verworven zijn in de periode tussen de aangifte 95 en de inwerkingtreding van het mestdecreet niet onder de toepassing van hogervermelde ontheffing vallen, behalve in bepaalde gevallen aangeduid door de Vlaamse regering, waarbij de modaliteiten of de middelen nader kunnen worden gespecificeerd zonder nochtans tot een volledig verbod te kunnen overgaan <i>Deze paragraaf voorziet dat er geen interferentie/frictie mag zijn met de vigerende landbouw/mestwetgeving</i> → Volledige scheiding
		Art. 34 §3	§ 3. Voor elk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten, stelt de Vlaamse regering een adviescommissie in, die wordt voorgezeten door een lid van de Raad en waarin elke betrokken gemeente vertegenwoordigd is. De adviescommissie heeft als taak de ambtenaar bedoeld in § 2 bij te staan door het verstrekken van adviezen en voorstellen inzake het beheer, het opstellen van het beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten. → Samenwerking binnen 1 sector/dienst (zelfde en/of verschillend niveau)
		Art. 48, 49	Art. 48 (..) § 2. Het natuurrichtplan wordt opgesteld door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud of door een door de Vlaamse regering erkende instelling. § 3. De administratieve overheid stelt, hetzij op eenvoudig verzoek, hetzij uit eigen beweging, alle informatie en kennis waarover zij beschikt en die van nut kan zijn voor het opstellen van het natuurrichtplan, ter beschikking van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. (..) Art. 49. § 1. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud ziet toe op de correcte uitvoering van de voorschriften van een natuurrichtplan opgemaakt in het kader van dit decreet. § 2. Behoudens gehele of gedeeltelijke ontheffing om redenen van natuurbehoud en natuureducatie kan niet van een goedgekeurd natuurrichtplan worden afgeweken. De ontheffing wordt verleend door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud beslist binnen een termijn van zestig dagen na het verzoek tot afwijking van het goedgekeurde natuurrichtplan. Bij overschrijding van de termijn van zestig dagen wordt het verzoek tot afwijking van het goedgekeurde natuurrichtplan geacht te zijn ingewilligd. Art. 50. § 1. Voor elk gebied dat behoort tot IVON wordt een natuurrichtplan opgesteld. Dit gebeurt ook op analoge wijze, voor elk gebied gelegen binnen de perimeter van gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale verdragen, overeenkomsten of richtlijnen. § 2. Het natuurrichtplan wordt opgesteld door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud of door een door de Vlaamse regering erkende instelling. § 3. De administratieve overheid stelt, hetzij op eenvoudig verzoek van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud, hetzij uit eigen beweging, alle informatie en kennis waarover zij beschikt en die van nut kan zijn voor het opstellen van het natuurrichtplan ter beschikking van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. § 4. Op de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt, kan de eigenaar of gebruiker een vergoeding krijgen voor de

				uitvoering van het natuurrichtplan. § 5. De Vlaamse regering bepaalt de vorm, de inhoud, de termijn en de procedure voor indiening, inspraak, overleg en goedkeuring van een natuurrichtplan en de beroepsprocedure. <i>Deze artikelen over het natuurrichtplan stellen dat het plan (eenzijdig) vanuit de natuuradministratie opgemaakt wordt. Dit is dus geen samenwerking tussen diensten/sectoren.</i> → Volledige scheiding
			Art. 68	In afwijking van de artikelen 43 tot en met 46 wordt voor de bossen gelegen in natuurreservaten bedoeld in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, één enkel beheersplan per natuurreservaat opgemaakt, het Bosbeheer gehoord, overeenkomstig dat decreet van 21 oktober 1997. De ambtenaar van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud vraagt het advies van het Bosbeheer dat binnen de dertig dagen wordt verstrekt. Wanneer deze termijn is overschreden, hoeft geen rekening gehouden te worden met dit advies. In afwijking van artikel 42 van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening, gecoördineerd op 22 oktober 1996, is in natuurreservaten, conform dit decreet, voor ontbossing voorzien in het beheersplan, goedgekeurd krachtens de wetgeving op het natuurbehoud, enkel een voorafgaande eenvoudige melding aan de ambtenaar vereist. Van deze melding stelt de ambtenaar onverwijld het college van burgemeester en schepenen en de administratie Ruimtelijke Ordening in kennis. → Samenwerking binnen 1 sector/dienst
			Art. 72§1	Het beheersplan (voor beschermde landschappen) dient in overeenstemming te zijn met het natuurrichtplan bepaald in de artikelen 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu. <i>Het ene plan dient rekening te houden met het andere. Dit is een verplichting. Er is dus geen afstemming tussen beide plannen voorzien in het decreet, maar het ene dient zich te schikken naar het andere.</i> → Volledige scheiding
Sociaal kapitaal / brug-organisaties	gericht op 3 van de 3	+	Art. 34 §3	§ 3. Voor elk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten, stelt de Vlaamse regering een adviescommissie in, die wordt voorgezeten door een lid van de Raad en waarin elke betrokken gemeente vertegenwoordigd is. De adviescommissie heeft als taak de ambtenaar bedoeld in § 2 bij te staan door het verstrekken van adviezen en voorstellen inzake het beheer, het opstellen van het beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten. → Brugorganisatie gericht op kennis, 1 van de 3 kenmerken
			Art. 53	§ 1. De Vlaamse regering kan maatregelen nemen om de kennis van de natuur bij de bevolking in het algemeen of bij bepaalde bevolkingsgroepen te bevorderen. § 2. De Vlaamse regering kan natuureducatieve centra oprichten of erkennen. Deze centra hebben tot doel de vorming van de bevolking inzake natuurbehoud in de ruime zin en de relatie van de mens tot de natuur te bevorderen. De Vlaamse regering regelt de organisatie en de specifieke opdracht van de centra die zij opricht. Zij bepaalt de voorwaarden tot erkenning en de voorwaarden voor subsidiëring, binnen de perken van de begroting. § 3. De Vlaamse regering kan, op de voorwaarden die zij bepaalt, subsidies verlenen voor natuureducatieve infrastructuurwerken en voor projecten inzake natuureducatie die niet reeds ten laste van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap worden gesubsidieerd.

				→ Brugorganisatie gericht op kennis, 1 van de 3 kenmerken
			Art. 54	§ 1. Een regionaal landschap is een duurzaam samenwerkingsverband ingesteld op voorstel van een provincie of drie of meer aaneengesloten gemeenten gericht op overleg en samenwerking met de betrokken doelgroepen ter bevordering van het streekeigen karakter, van natuurrecreatie en natuureducatie, van recreatief medegebruik, van het natuurbehoud en van het beheer, herstel, aanleg en de ontwikkeling van kleine landschapselementen. Het regionale landschap is gericht op de bevordering van een draagvlak en heeft geenszins een reglementair karakter. § 2. De Vlaamse regering stelt de nadere regels vast met betrekking tot de erkenning, de organisatie, de werking, subsidiëring en opheffing van de regionale landschappen. <i>Dit artikel voorziet de oprichting van regionale landschappen die gericht zijn op de bevordering van een draagvlak</i> → Brugorganisatie gericht op overheid / niet-overheid, overheidsentiteiten en op kennis : 3 van de 3 kenmerken
			Globaal	De verschillende brugorganisaties zijn gericht op 2 van de 3 kenmerken.
Respon- sabiliteit / aantal instrument- types	Multi- instrumenten: 7	+	Art. 5, 10 & 53 Art. 1-74 Art. 3, 4 Art. 8, 14 Art. 13§2, 45, 46 Art.16§3, 2elid ¹⁰ Art. 32-36	Kennis, evaluatie en informatie : aanwezig Wetgeving & Beleid : aanwezig Organisatie & overleg : aanwezig Maatschappelijke opvatting & attitudes : aanwezig (o.a. zorgplicht) Incentives & markten : aanwezig Technologieën & praktijken : aanwezig Vrijwillige acties : aanwezig (oprichting van reservaten door vrijwilligers mogelijk) → Er wordt gebruik gemaakt van de instrumenten uit 7 van de 7 groepen
Respon- sabiliteit / economische instrument- en	Vervuiler betaalt principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten)	+/-	Artikelen 8 en 16	Art. 8. De Vlaamse regering neemt alle nodige maatregelen ter aanvulling van de bestaande regelgeving om over het gehele grondgebied van het Vlaamse Gewest de milieukwaliteit te vrijwaren die vereist is voor het behoud van de natuur en om het standstill-beginsel toe te passen zowel wat betreft de kwaliteit als de kwantiteit van de natuur. Art. 16. § 1. Als voor een activiteit op grond van wetten, decreten of besluiten een vergunning of toestemming van de overheid, dan wel een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, draagt deze overheid er zorg voor door het opleggen van voorwaarden of het weigeren van de vergunning of toestemming dat er geen vermijdbare schade aan de natuur kan ontstaan. § 2. De Vlaamse regering kan voor bepaalde activiteiten of categorieën van activiteiten, voor bepaalde habitats of ecologische processen, of voor bepaalde soortengroepen, richtlijnen geven voor het beoordelen van het vermijdbare en onherstelbare karakter van de activiteit en voor de op te leggen voorwaarden, en voor herstelmaatregelen inzake de schade aan de natuur

¹⁰ Als voor een activiteit als bedoeld in het eerste lid geen vergunning of toestemming maar wel een melding of kennisgeving is vereist, dient de aanvrager zich te gedragen naar de code van goede natuurpraktijk. De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels inzake deze code van goede natuurpraktijk. De aanvrager of de persoon die de melding of de kennisgeving doet, toont aan dat de activiteit geen vermijdbare of onherstelbare schade aan de natuur zal veroorzaken

			en compensatiemaatregelen. Buiten het VEN en in andere dan groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden kan de Vlaamse regering een vergunning verlenen voor verplaatsing van kleine landschapselementen op voorwaarde dat de natuur in kwantiteit en in kwaliteit niet vermindert. Binnen het IVON, in andere dan groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden kan slechts vergunning voor verplaatsing van kleine landschapselementen worden verleend indien het kadert binnen een goedgekeurd natuurrichtplan. § 3. De in § 1 bedoelde overheid weigert de vergunning of toestemming indien de activiteit onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur kan veroorzaken in gebieden van het VEN bepaald overeenkomstig hoofdstuk V. Als voor een activiteit als bedoeld in het eerste lid geen vergunning of toestemming maar wel een melding of kennisgeving is vereist, dient de aanvrager zich te gedragen naar de code van goede natuurpraktijk. De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels inzake deze code van goede natuurpraktijk. De aanvrager of de persoon die de melding of de kennisgeving doet, toont aan dat de activiteit geen vermijdbare of onherstelbare schade aan de natuur zal veroorzaken. § 4. In afwijking op het bepaalde in § 3, kan een activiteit, die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur veroorzaakt in het VEN, worden uitgevoerd om bijzonder gewichtige redenen van algemeen belang. In dit geval worden alle maatregelen genomen om de mogelijke schade te beperken en worden kwantitatieve en/of kwalitatieve compensatiemaatregelen opgelegd aan de aanvrager of de persoon die de melding of de kennisgeving verricht heeft, na advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. § 5. De beslissing van de overheid omtrent de vermijdbare of onherstelbare schade wordt met redenen omkleed. De overheid deelt haar beslissing mee : 1° aan de aanvrager, op dezelfde wijze als de beslissing op de aanvraag wordt meegedeeld; 2° aan de persoon die de melding of de kennisgeving heeft gedaan, bij ter post aangetekende brief binnen een termijn van dertig dagen na de melding of kennisgeving. <i>Deze bepalingen omvatten regels i.v.m. te treffen milderende maatregelen, herstelmaatregelen en/of compenserende: dit kan beschouwd worden als een vorm van het vervuiler-betaalt-principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten).</i> → vervuiler betaalt principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten)
		Art. 42 & 43	Art. 42. De eigenaar van een onroerend goed kan van het Vlaamse Gewest de verwerving daarvan eisen indien hij aantoont dat, ten gevolge van de aanduiding van dit onroerend goed als een GEN of GENO, de waardevermindering van zijn onroerend goed ernstig is ofwel dat de leefbaarheid van de bestaande bedrijfsvoering ernstig in het gedrang komt. De Vlaamse regering bepaalt de nadere voorwaarden en de procedure van deze koopplicht. De Vlaamse regering bepaalt de wijze van berekening van het bedrag van de aankoopprijs waarop de eigenaar recht heeft. Bij de berekening van de aankoopprijs wordt rekening gehouden met het verschil in de waarde van het onroerend goed voor de opname in het VEN en de waarde na de definitieve afbakening hiervan. Het bedrag dat de eigenaar van het Vlaamse Gewest ontvangt met toepassing van dit artikel, wordt in voorkomend geval verminderd met het bedrag dat de eigenaar ontvangen heeft ten gevolge van planschade voor hetzelfde onroerend goed. Wanneer een eigenaar van een onroerend goed gebruik maakt van de voormelde mogelijkheid van gedwongen aankoop door het Vlaamse Gewest, kan hij geen aanspraak meer maken op planschade, patrimoniumverlies, schadevergoeding of een andere aankoopverplichting in hoofde van het Vlaamse Gewest voor hetzelfde onroerend goed.

				Art. 43. Indien een onroerend goed wordt gebruikt dat binnen een GEN of een GENO ligt, kan van het Vlaamse Gewest een vergoeding gevraagd worden in de mate dat inkomstenverlies kan aangetoond worden ten gevolge van maatregelen die in deze gebieden, conform artikel 25, § 3, 2°, 1) of artikel 26, § 3, 2°, 1) gelden → Vergoeden van verloren economische opbrengsten
			Art. 45-46	<i>Deze artikelen introduceren de beheerovereenkomsten</i> → Vergoeden van verloren economische opbrengsten
			Art. 52	§ 1. De belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen of visserij, veroorzaakt door diersoorten die beschermd zijn krachtens de bepalingen van artikel 51, wordt in de mate dat deze schade niet redelijkerwijze kon worden voorkomen, vergoed door het Mina-fonds volgens de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt. (..) <i>Dit artikel voorziet de mogelijkheid om onvermijdelijke schade door diersoorten aan gewassen, vee, bossen of visserij te vergoeden.</i> → Vergoeden van verloren economische opbrengsten
Institutioneel geheugen / instrumenten en organisaties	Verandering van praktijk	+	Art. 8	Dit artikel introduceert het standstillbeginsel
			Art. 10	Dit artikel introduceert het Natuurrapport
			Art. 11	Dit artikel introduceert het natuurbeleidsplan
			Art. 13 & 15	Dit artikel introduceert de (natuur)vergunningsplicht voor bepaalde handelingen
			Art. 14	Dit artikel introduceert de zorgplicht
			Art. 16	Dit artikel introduceert de (generale) natuurtoets en de verscherpte (VEN) natuurtoets
			Art. 17 – 31	Deze artikelen introduceren het Vlaams Ecologisch Netwerk plus het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (in het RSV benoemd als de natuurlijke structuur)
			Art. 45-46	Deze artikelen introduceren de beheerovereenkomsten
			Art. 47	Dit artikel introduceert de natuurinrichting
			Art. 48 & 49	Deze artikelen introduceren de natuurrichtplannen
			Art. 53§2	Dit artikel introduceert de natuureducatieve centra
			Art. 54	Dit artikel introduceert de regionale landschappen
			Globale beoordeling	→ Verandering van praktijk

Bijlage 19 Gecoördineerde versie van het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu van 21 oktober 1997, d.d. 19/07/2002¹¹

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

criterium / Indicator	Definitie score	Score	Deel van rechtsnorm/ beleidsdocument	Citatie van deel van rechtsnorm/beleidsdocument en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel (maatschappelijke behoefte in rekening gebracht)	+	Artikel 6	Onverminderd de bepalingen van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, is het beleid inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd. → Monofunctioneel
			Art. 13, 14, 17-19, 36ter, 47	<i>Diverse artikelen die het mogelijk maken maatregelen te treffen in het kader van één enkele functie, m.n. de natuurfunctie.</i> → Monofunctioneel
			Art. 7	Het onder artikel 6 bedoelde beleid is gericht op het nemen van alle maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen. Onverminderd wat bepaald wordt in het eerste lid, wordt in de maatregelen genomen in uitvoering van de Habitat- en Vogelrichtlijn rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met de regionale en lokale bijzonderheden. → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 9	<i>Er dient rekening gehouden te worden met de bestemmingen op de plannen van aanleg naast de natuurmaatregelen. Ook met de landbouwbedrijfsvoering en het teeltplan conform de ruimtelijke bestemming dient rekening gehouden te worden, tenzij het om instandhoudingsmaatregelen voor de SBZ's gaat of om maatregelen ter voorkoming van de verslechtering van de natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu van habitats (van soorten) van de Habitat- of Vogelrichtlijn of verslechtering van het leefgebied van soorten van die richtlijnen.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)

¹¹ Dit is t.e.m. de wijziging door het decreet van 19 juli 2002 houdende wijziging van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, van het bosdecreet van 13 juni 1990, van het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, van het decreet van 21 december 1988 houdende oprichting van de Vlaamse Landmaatschappij, van de wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van wet zoals aangevuld door de wet van 11 augustus 1978 houdende bijzondere bepalingen eigen aan het Vlaamse Gewest, van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen en van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 16 maart 1968 (B.S. 31/08/2002)

			Art. 25 §1 § 1. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, de nodige maatregelen om in GEN, bij voorrang ten opzichte van de andere functies in het gebied en in GENO, rekening houdend met de overige functies in het gebied, de natuur en het natuurlijk milieu te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV, afdeling 4 van dit hoofdstuk en hoofdstuk VI en onverminderd hetgeen bepaald wordt in het eerste lid, hebben deze maatregelen betrekking op : 1° het bevorderen van een natuurgerichte bosbouw en het instellen van bosreservaten, in overeenstemming met de bepalingen van het Bosdecreet ; 2° het behouden, herstellen en/of op natuurelementen met een hoge natuurkwaliteit afstemmen van de waterhuishouding, ondermeer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en hun randzones, zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft op de omliggende gebieden ; 3° het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater ; 4° het behouden en herstellen van het microreliëf en de structuur van het landschap ; 5° het recreatieve medegebruik ; 6° het agrarisch medegebruik ; 7° het beheer van de natuurwaarden gedurende of na afloop van de economische of andere activiteiten die in het gebied plaatsvinden, rekening houdend met cultuurhistorische en landschappelijke waarden van het gebied. (..) → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 27, 48§4, tweede lid <i>Deze artikelen handelen over de gebieden van het IVON, waartoe de natuurverwevingsgebieden behoren, dit zijn aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies naast mekaar bestaan.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 28 §1 <i>Deze paragraaf van dit artikel bepaalt dat men in de natuurverwevingsgebieden maatregelen kan treffen zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies in het gebied,</i> → Multifunctioneel (geen vermelding maatschappelijke behoeften)
			Art. 29 §1. Behoudens in de groengebieden en bosgebieden en de met een van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden, aangewezen op de plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, kunnen naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV, afdeling 4 van dit hoofdstuk en hoofdstuk VI, ten aanzien van eigenaars en grondgebruikers slechts stimulerende maatregelen worden genomen en dit gericht op : 1° inrichting met het oog op het instandhouden of verbeteren van de verbindingfunctie ; 2° onderhoud, ontwikkeling en beheer van de kleine landschapselementen en overige verbindingselementen met inbegrip van waterlopen; 3° de instandhouding en de ontwikkeling van de bestaande natuurelementen.” §2. Voor het beheer en de ontwikkeling van kleine landschapselementen kunnen in relatie tot het natuurrichtplan, premies worden verleend door het Gewest, de betrokken provincie(s) en de betrokken gemeente(n), in de volgende procentuele verhouding : 25 percent door het Gewest, 7,5 percent door de provincie en 7,5 percent door de gemeente. Als de aanvrager een erkende terreinbeherende natuurvereniging of een erkende beheerscommissie is, worden de bedragen verdubbeld.

				De Vlaamse regering bepaalt de erkenningsvoorwaarden en -procedure van de beheerscommissies alsook de procedure inzake de toekenning van de premies. <i>Dit artikel vormt de basis voor het treffen van stimulerende maatregelen in alles behalve de groen- en bosgebieden. Dit stimuleren impliceert dus dat rekening dient gehouden te worden met de diverse functies in al die andere planologische bestemmingen.</i> → Multifunctioneel (geen vermelding maatschappelijke behoeften)
			Art. 34	<i>Dit artikel bepaalt dat in het beheersplan van natuurreservaten eveneens bepalingen inzake het recreatieve en educatieve medegebruik opgenomen worden voor zover dit medegebruik inpasbaar is in de doelstelling van het natuurreservaat.</i> → Multifunctioneel (1 functie is hoofdfunctie)
			Art. 45 en 46	<i>Deze artikelen stimuleren de natuurfunctie op gronden met een landbouwfunctie via de beheerovereenkomsten.</i> → Multifunctioneel (1 functie is hoofdfunctie)
Land-schaps-schaal /aantal land-gebruiken	Landschaps-niveau	+	Hoofdstuk V – Gebiedsgericht beleid	<i>Dit hoofdstuk handelt over de natuurlijke structuur bestaande uit de gebieden met hoofdfunctie natuur (VEN), d.i. landgebruiksgroep natuur, de gebieden met nevenfunctie natuur (met de landgebruiksgroepen bos, water, landbouw) en de gebieden waar natuur een ondergeschikte functie heeft (natuurverbindingsgebieden). De bedoeling is een aaneengesloten natuurlijke structuur tot stand te brengen. Op deze wijze wordt op landschapsschaal gewerkt of worden op gebiedsniveau de diverse landgebruiken benaderd.</i> → Landschapsschaal of gebiedsniveau (alle landgebruiken)
			Art. 25 §1	<i>Dit artikel brengt ook de bosbouwfunctie, de watergerelateerde functies, de recreatieve en agrarische functies in het daglicht doordat het gericht is op maatregelen ter bevordering van natuurgerichte bosbouw, het afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en op het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater, het recreatieve medegebruik, het agrarisch medegebruik en de landschappelijke waarden.</i> → Meerdere landgebruiksgroepen komen hier aan bod
			Art. 27, 48§4 tweede lid	Art. 27 §1: Het IVON is een geheel van gebieden waarin de administratieve overheid binnen haar bevoegdheden zorg draagt voor het behoud van de aanwezige natuurwaarden, maatregelen neemt ter bevordering en versterking van die natuurwaarden, alsook stimulerende maatregelen neemt ter bevordering van de biologische diversiteit. Deze maatregelen mogen de landbouw- en bosbouwexploitatie binnen het daartoe bestemd gebied niet regelen, tenzij via het instrument van de beheersovereenkomsten conform artikelen 45 en 46. § 2: Het IVON omvat de volgende onderdelen : 1° natuurverwevingsgebieden : dit zijn aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies voorkomen en die gekenmerkt zijn door de aanwezigheid van hoge natuurwaarden, waarvan de duurzaamheid kan worden bereikt door het realiseren van het standstill-beginsel, het instandhouden en herstellen van de structuurkenmerken van de waterlopen, het instandhouden en herstellen van de waterhuishouding, het reliëf en de bodem en het bevorderen van het onderhoud en de ontwikkeling van de natuurwaarden. Als natuurverwevingsgebied kunnen worden aangeduid alle in artikel 20, 2° aangeduide gebieden alsook de landschappelijk

			waardevolle agrarische gebieden en recreatiegebieden met toepassing van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996. De Vlaamse regering bakent binnen 5 jaar na de inwerkingtreding van dit decreet een effectief te realiseren oppervlakte van 150.000 ha natuurverwevingsgebieden af en draagt zorg voor de totstandkoming van de natuurrichtplannen binnen een periode van 10 jaar na de inwerkingtreding van dit decreet. 2° natuurverbindingsgebieden : dit zijn gebieden die ongeacht hun oppervlakte van belang zijn voor de migratie van planten en dieren tussen de gebieden van het VEN en/of natuurreservaten en die strook- of lijnvormig zijn met een aaneenschakeling van kleine landschapselementen. § 3. Elk natuurverwevingsgebied dat de Vlaamse regering in overdruk afbakt overeenkomstig de wetgeving betreffende de ruimtelijke ordening in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan, wordt van rechtswege beschouwd als natuurverwevingsgebied in de zin van dit decreet. Elk natuurverbindingsgebied of met dit gebied vergelijkbaar gebied dat de Bestendige Deputatie afbakt overeenkomstig de wetgeving betreffende de ruimtelijke ordening in een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan, wordt van rechtswege beschouwd als natuurverbindingsgebied in de zin van dit decreet. Een volgens artikel 30 vastgesteld afbakeningsplan wordt van rechtswege opgeheven voor een onderdeel waarvoor later een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan in werking treedt dat aan dit onderdeel een bestemming geeft waardoor dit laatste niet meer krachtens artikel 27, § 2 van dit decreet zou kunnen worden aangeduid als onderdeel van het natuurverwevingsgebied. Het aldus opgeheven onderdeel van het afbakeningsplan herneemt zijn rechtskracht indien en in de mate het bedoelde ruimtelijk uitvoeringsplan door de Raad van State wordt geschorst of vernietigd. Art. 48 §4 Het natuurrichtplan kan bepalen welke gedeelten van de gebiedsvisie bindend zijn voor de administratieve overheid. De maatregelen in een natuurrichtplan voor een gebied behorende tot het IVON of behorende tot de parkgebieden, buffergebieden, of de met een van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden aangewezen op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening kunnen voor particuliere grondeigenaars en grondgebruikers enkel stimulerend en niet bindend zijn behalve de maatregelen in § 3, 5°, 6° en 8°, voor zover dat gebied niet gelegen is in het VEN, in gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen, of in de groengebieden, bosgebieden of de met een van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden aangewezen op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening. <i>Deze artikelen handelen over de gebieden van het IVON, waartoe de natuurverwevingsgebieden behoren, dit zijn aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies.</i> → Meerdere landgebruiksgroepen komen hier aan bod
			Art. 45 en 46 <i>Deze artikelen stimuleren de natuurfunctie op gronden met een landbouwfunctie via de beheerovereenkomsten.</i> → Meerdere (combinatie van 2 groepen, nl. landbouw + natuur) landgebruiken
Integrale aanpak / aantal ESD-	Integraal: gericht op alle ESD-blokken	+	Hoofdstuk V Gebieds-gericht beleid, <i>Via het IVON wordt ruimte geboden aan gebieden waar ruimte is voor meerdere functies naast de natuurfunctie.</i> → ecosystemen, aanbod & gebruik

blokken			Afdeling 2. — Het Integraal Verwevings- en Ondersteune nd Netwerk	
			Art. 9	§ 1. De maatregelen bedoeld in artikel 8, artikel 13, artikel 36ter, §§ 1, 2 en 5, tweede lid en Hoofdstuk VI kunnen beperkingen opleggen maar, met uitzondering van de maatregelen bedoeld in artikel 36ter, §§ 1 en 2 voor zover deze expliciet zijn opgenomen in een goedgekeurd natuurrichtplan, evenwel geen beperkingen vaststellen die absoluut werken of handelingen verbieden of onmogelijk maken die overeenstemmen met de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, noch de realisatie van die plannen en hun bestemmingsvoorschriften verhinderen. De maatregelen bedoeld in het eerste lid beogen de instandhouding van de natuur en kunnen onder meer de bescherming bevatten van de bestaande natuur en natuurelementen, zoals habitats, holle wegen, houtkanten, poelen, waterrijke gebieden, heiden en historisch permanent grasland, ongeacht waar de natuur en de natuurelementen zich bevinden. De in het eerste lid vermelde maatregelen kunnen de landbouwbedrijfsvoering en het teeltplan niet regelen in agrarische gebieden, landschappelijk waardevolle agrarische gebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang of ecologische waarde, agrarische gebieden met bijzondere waarde en de met een van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden, aangewezen op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, tenzij in de volgende gevallen : 1° voor de uitvoering van maatregelen bedoeld in artikel 36ter §§ 1 en 2 ; 2° binnen het VEN ; 3° voor wat betreft het historisch permanent grasland gelegen binnen : de valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang of ecologische waarde, agrarische gebieden met bijzondere waarde of de met een van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden, aangewezen op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening ; het IVON ; de beschermde duingebieden aangeduid krachtens artikel 52 van de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud, toegevoegd bij decreet van 14 juli 1993 houdende maatregelen tot bescherming van de kustduinen ; de gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen. § 2. Behoudens andersluidende bepaling kunnen de maatregelen bedoeld in artikel 13, § 1, artikel 25, § 1, eerste lid, artikel 28, § 1, artikel 36ter, §§ 1 en 2, artikel 48, § 3, en artikel 51 : 1° gericht zijn op het stimuleren van maatregelen op het vlak van natuurbehoud en soortenbehoud ; 2° het uitvoeren van een activiteit verbieden ;

			3° voorwaarden aan een activiteit opleggen ; 4° gebodsbepalingen aan een overheid opleggen ; 5° de verplichting bevatten voor een overheid tot het nemen van maatregelen op het vlak van natuurbeheer voor terreinen en waterlopen die deze in eigendom, gebruik of beheer heeft. De maatregelen bedoeld in artikel 13, § 1, artikel 25, § 1, eerste lid, artikel 28, § 1, artikel 36ter, §§ 1 en 2, en artikel 51 kunnen tevens bevatten : 1° het afhankelijk maken van een activiteit van het verkrijgen van een voorafgaande schriftelijke vergunning, toestemming of machtiging ; 2° het onderwerpen van een activiteit aan een voorafgaande, schriftelijke melding of kennisgeving. De Vlaamse regering of haar gemachtigde kan tevens tegen vergoeding gebodsbepalingen opleggen, al dan niet kaderend binnen een natuurrichtplan, aan de particuliere grondeigenaars of -gebruikers in: 1° het VEN ; 2° een speciale beschermingszone in zoverre het maatregelen betreft zoals bedoeld in artikel 36ter, §§ 1 en 2 ; 3° de overige gebieden die afgebakend zijn volgens of in uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen inzake het opleggen van gebodsbepalingen aan de particuliere grondeigenaars of -gebruikers en inzake de vergoeding hiervoor.”. <i>Dit artikel maakt een aanpak mogelijk met de bestemmingen op de plannen van aanleg of uitvoeringsplannen</i> → indirecte drivers
		Art. 11, §2, 4°	<i>Hier wordt o.a. ruimte gemaakt voor doelgroepenbeleid en de uitwerking van het gebiedsgericht beleid dat wordt ingebracht in het kader van het ruimtelijk beleid.</i> → indirecte drivers, drivers, menselijk welzijn
		Hoofdstuk V; afdeling 4; Onder-afdeling B: vrijwillige beheerovereenkomsten	<i>Deze aanpak is gericht om twee functies (agrarische en natuurfuncties) naast mekaar te laten functioneren.</i> → aanbod & gebruik
		Art. 47	§ 1. De Vlaamse regering of haar gemachtigde kan, na advies van de Raad, in de gebieden of gebiedscategorieën vermeld in artikel 20, 1° en 2° en in andere door de Vlaamse regering of haar gemachtigde met reden omkleed aan te duiden gebieden, een natuurinrichtingsproject instellen. Met natuurinrichtingsprojecten worden maatregelen en inrichtingswerkzaamheden beoogd die gericht zijn op een optimale inrichting van een gebied met het oog op het behoud, het herstel, het beheer en de ontwikkeling van natuur en natuurlijk

			milieu in het VEN, de speciale beschermingszones en in groen-, park-, buffer-, bos- en bosuitbreidingsgebieden en de ermee vergelijkbare gebieden, aangeduid op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening. Een natuurinrichtingsproject voor een gebied dat behoort tot een speciale beschermingszone, doch niet tot het VEN, kan , naast de maatregelen op basis van artikels 13, 27, 28, 29 en 51, slechts die maatregelen bevatten die nodig zijn voor de instandhouding van de habitats of habitats van soorten waarvoor de speciale beschermingszones werd vastgesteld of aangewezen. § 2. De Vlaamse regering stelt de nadere regels vast met betrekking tot de maatregelen binnen na tuurinrichtingsprojecten. Deze maatregelen kunnen inhouden : 1° kavelruil uit kracht van wet, met inbegrip van herkaveling ; 2° infrastructuur- en kavelwerken ; 3° aanpassing van de wegen en van het wegenpatroon; 4° bewarende maatregelen om te voorkomen dat, vanaf het moment van de aanduiding, het gebruik of de plaatsgesteldheid van het gebied zodanig gewijzigd wordt dat het natuurinrichtingsproject belemmerd wordt ; 5° het tijdelijk opheffen van de bevoegdheden van de administratieve overheid en openbare besturen gedurende de uitvoering van het natuurinrichtingsproject; 6° het tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen tijdens de uitvoering van het natuurinrichtingsproject ; 7° waterhuishoudingswerken zoals peilwijziging, wijziging van de structuurkenmerken van de waterlopen, aanpassen van het afwateringspatroon, en aanpassing van de watertoevoer en - afvoer ; 8° grondwerken zoals reliëfwijziging en afgraving ; 9° uitbouw van natuureducatieve voorzieningen ; 10° bedrijfsverplaatsing ; 11° erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen. § 3 De Vlaamse regering kan de nadere regels vastleggen betreffende de procedure en de uitvoeringsmodaliteiten inzake het voorbereiden, het uitvoeren en het opvolgen van natuurinrichtingsprojecten. § 4. De Vlaamse regering kan voorwaarden bepalen waaronder de eigenaar of degene die het gebruiksrecht heeft van een betrokken gebied een vergoeding kunnen krijgen voor de uitvoering van het natuurinrichtingsproject. <i>Natuurinrichting is enkel op de natuurfunctie gericht.</i> → ecosystemen
		Art. 48 & 50	Art. 48 § 1. Voor elk gebied dat behoort tot het VEN, het IVON, de groengebieden, parkgebieden, buffergebieden, bosgebieden of de met één van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden aangewezen op de plannen van aanleg of op de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening en de gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen, wordt een natuurrichtplan

			opgesteld. § 2. Een natuurrichtplan is een instrument dat aangeeft wat op het vlak van natuurbehoud voor een specifiek gebied wordt beoogd. Een natuurrichtplan bevat in het bijzonder : 1° een gebiedsvisie die het streefbeeld weergeeft voor de natuur en het natuurlijk milieu ; 2° een beschrijving van de stimulerende en bindende maatregelen inzake natuurbehoud die nodig zijn om de gebiedsvisie te realiseren ; 3° een opsomming van de instrumenten die nodig zijn om de gebiedsvisie te verwezenlijken. § 3. Onverminderd hetgeen bepaald wordt in § 4 kan een natuurrichtplan de volgende maatregelen inzake natuurbehoud bevatten : 1° alle nodige maatregelen ter verwezenlijking van de gebiedsvisie, met inbegrip van de maatregelen bedoeld in artikel 13, § 1, en artikel 51 ; 2° de maatregelen bedoeld in artikel 25, § 1, wanneer het een natuurrichtplan voor een gebied gelegen in het VEN betreft ; 3° de maatregelen bedoeld in artikel 36ter, §§ 1 en 2 , wanneer het een natuurrichtplan voor een gebied gelegen in een speciale beschermingszone betreft ; 4° de maatregelen bedoeld in artikel 27, 28 of 29 wanneer het een natuurrichtplan voor een gebied gelegen in IVON betreft ; 5° ontheffingen om redenen van natuurbehoud of natuureducatie van de verbodsbepalingen die door of krachtens dit decreet zijn opgelegd ; 6° de specifieke bepalingen bedoeld in artikel 15ter, § 4, tweede lid, en § 5, eerste en tweede lid, van het Mestdecreet ; 7° de perimeter waarbinnen het recht van voorkoop van het Vlaamse Gewest geldt in uitvoering van artikel 37, § 1, 3 ; 8° de perimeter waarbinnen beheersovereenkomsten kunnen worden afgesloten in uitvoering van artikel 46, 2°. § 4. Het natuurrichtplan kan bepalen welke gedeelten van de gebiedsvisie bindend zijn voor de administratieve overheid. De maatregelen in een natuurrichtplan voor een gebied behorende tot het IVON of behorende tot de parkgebieden, buffergebieden, of de met een van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden aangewezen op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening kunnen voor particuliere grondeigenaars en grondgebruikers enkel stimulerend en niet bindend zijn behalve de maatregelen in § 3, 5°, 6° en 8°, voor zover dat gebied niet gelegen is in het VEN, in gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen, of in de groengebieden, bosgebieden of de met een van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden aangewezen op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening. § 5. De Vlaamse regering kan nadere regels en voorwaarden vaststellen inzake de stimulerende en bindende maatregelen en inzake subsidiëring of vergoeding van een administratieve overheid of van een particuliere eigenaar of grondgebruiker indien deze maatregelen opgenomen in het natuurrichtplan op projectmatige basis uitvoert op grond van een overeenkomst, hierna genoemd 'natuurprojectovereenkomst'. § 6. De Vlaamse regering of haar gemachtigde kan een arbitragecommissie oprichten die beslissingen kan nemen over
--	--	--	--

				betwistingen inzake : 1° de uitvoering van gebodsbepalingen opgelegd door het natuurrichtplan ; 2° de uitvoering van de natuurprojectovereenkomst bedoeld in § 5. De arbitragecommissie is paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van de eigenaars of gebruikers van een grond in het gebied waarvoor een natuurrichtplan is vastgesteld, vertegenwoordigers van de betrokken diensten van het Vlaamse Gewest als ook van de erkende terreinbeherende natuurverenigingen die eigenaar zijn van gronden in het gebied waarvoor een natuurrichtplan is opgesteld. Het voorzitterschap wordt waargenomen door een onafhankelijke externe deskundige. Art. 50 § 1. De natuurrichtplannen, met uitzondering van deze bedoeld in het tweede lid, worden vastgesteld door de Vlaamse regering of haar gemachtigde. De natuurrichtplannen die enkel betrekking hebben op natuurverbingsgebied dat niet behoort tot de groengebieden, bosgebieden of de met één van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden, aangewezen op de plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, noch tot een speciale beschermingszone, worden vastgesteld door de Bestendige Deputatie van de provincie waartoe het natuurverbingsgebied behoort. § 2. De Vlaamse regering bepaalt de vorm van het natuurrichtplan alsook de procedure voor de opstelling, de inspraak, de goedkeuring, de bekendmaking, de herziening en de ontheffing van een natuurrichtplan. Bij de opmaak van het natuurrichtplan worden grondeigenaars en grondgebruikers betrokken om, zo mogelijk, een consensus na te streven. § 3. Elke administratieve overheid stelt, hetzij op eenvoudig verzoek of uit eigen beweging, alle nuttige informatie en kennis waarover zij beschikt ter beschikking van de dienst bevoegd voor het natuurbehoud die wordt belast met het opstellen of herzien van de natuurrichtplannen.”. <i>Zowel voor de gebieden van het VEN (gericht op 1 functie) als voor de gebieden van het IVON (gericht op meerdere functies) worden natuurrichtplannen opgesteld.</i> → ecosystemen, aanbod en gebruik
			Art. 54	<i>Binnen de regionale landschappen is de aanpak gericht op de functies natuurbehoud, natuurrecreatie, recreatief medegebruik en natuureducatie.</i> → menselijk welzijn, ecosystemen, aanbod en gebruik, drivers
			Globale beoordeling	→ Gericht op 5 blokken van de ESD-cyclus
Optimalisatie / doel	optimalisatie van meerdere functies	+	Hoofdstuk V Gebieds-gericht beleid, Afdeling 2. — Het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	<i>In het IVON kunnen meerdere functies t.o.v. mekaar worden afgewogen</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies

			Art. 6	Onverminderd de bepalingen van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, is het beleid inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd. → max van 1 functie met randvoorwaarden (o.a. voor milieu)
			Art. 25 §1	§ 1. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, de nodige maatregelen om in GEN, bij voorrang ten opzichte van de andere functies in het gebied en in GENO, rekening houdend met de overige functies in het gebied, de natuur en het natuurlijk milieu te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV, afdeling 4 van dit hoofdstuk en hoofdstuk VI en onverminderd hetgeen bepaald wordt in het eerste lid, hebben deze maatregelen betrekking op : 1° het bevorderen van een natuurgerichte bosbouw en het instellen van bosreservaten, in overeenstemming met de bepalingen van het Bosdecreet ; 2° het behouden, herstellen en/of op natuurelementen met een hoge natuurkwaliteit afstemmen van de waterhuishouding, ondermeer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en hun randzones, zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft op de omliggende gebieden ; 3° het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater ; 4° het behouden en herstellen van het microreliëf en de structuur van het landschap ; 5° het recreatieve medegebruik ; 6° het agrarisch medegebruik ; 7° het beheer van de natuurwaarden gedurende of na afloop van de economische of andere activiteiten die in het gebied plaatsvinden, rekening houdend met cultuurhistorische en landschappelijke waarden van het gebied. <i>Dit artikel is gericht op de optimalisatie van 6 functies en de landschappelijke en cultuurhistorische waarden</i> → Optimalisatie van meerdere functies
			Art. 27 & 28	<i>Het eerste artikel definieert het IVON en het tweede bepaalt dat men in de natuurverwevingsgebieden maatregelen kan treffen zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies in het gebied,</i> → Optimalisatie van meerdere functies
			Art. 34 §1	<i>Er is aandacht voor het recreatieve/educatieve medegebruik van reservaten</i> → max van 1 functie met aandacht verbetering andere functies
			Art. 45 en 46	<i>Deze artikelen stimuleren de natuurfunctie op gronden met een landbouwfunctie via de beheerovereenkomsten. Het behoud van de landbouwfunctie blijft een randvoorwaarde.</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies
			Art. 56	§ 1. De Vlaamse regering of haar gemachtigde kan afwijken van de verbodsbepalingen van dit decreet of zijn uitvoeringsbepalingen :

				1° ten behoeve van het wetenschappelijk onderzoek verricht door wetenschappelijke instellingen en universiteiten ; 2° ten behoeve van het natuurbeheer, de natuureducatie in het belang van de bescherming van de natuur en van de instandhouding van de habitats ; 3° ten behoeve van de volksgezondheid of de openbare veiligheid ; 4° ter voorkoming van belangrijke schade aan cultuurgewassen, vee en huisdieren, bossen en visserij; 5° ten behoeve van het onderwijs en de repopulatie. (..) <i>Dit artikel is gericht is op de afstemming van de natuurfunctie tegenover de economische functie van land- en tuinbouw</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden (o.a. voor milieu)
ESD- begrip/ Vermelding	ESD vermelding afwezig	--		Dit is afwezig
Participatie / wanneer	Bij de agendavorming, beleids- formulering en besluitvorming	+/-	Art. 12	<i>Het natuurbeleidsplan wordt voorgelegd aan diverse adviserende instanties en organen</i> → agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming
			Art. 21	Art. 21 § 1. Voor de afbakening van een GEN of GENO stelt de Vlaamse regering een ontwerp van afbakeningsplan op, al dan niet in samenwerking met natuurlijke personen dan wel publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen. § 2. De Vlaamse regering kan de nadere regels vastleggen inzake de te volgen procedures. § 3. De Vlaamse regering stelt het ontwerp van afbakeningsplan voorlopig vast. § 4. Vanaf de voorlopige vaststelling van het ontwerp van afbakeningsplan zijn de reglementaire bepalingen van artikel 25 van toepassing. § 5. De Vlaamse regering onderwerpt het ontwerp van afbakeningsplan aan een openbaar onderzoek dat binnen 60 dagen na de voorlopige vaststelling wordt aangekondigd door aanplakking in elke gemeente waarop het ontwerpplan geheel of gedeeltelijk betrekking heeft, door een bericht in het Belgisch Staatsblad en in ten minste drie dagbladen die in het Gewest worden verspreid. Deze aankondiging vermeldt minstens : 1° de gemeenten waarop het ontwerpplan geheel of gedeeltelijk betrekking heeft ; 2° waar het ontwerpplan ter inzage ligt ; 3° de begin- en einddatum van het openbaar onderzoek; 4° het adres waar de opmerkingen en bezwaren, vermeld in § 8 dienen toe te komen of kunnen worden afgegeven, en de vermelding dat opmerkingen en bezwaren ook kunnen worden afgegeven op het gemeentehuis van de gemeenten waarop de bedoelde vaststelling geheel of gedeeltelijk betrekking heeft. § 6. Na de aankondiging wordt het ontwerpplan gedurende 60 dagen ter inzage gelegd in het gemeentehuis van elke

			betrokken gemeente. § 7. De bezwaren en opmerkingen worden uiterlijk de laatste dag van de termijn van het openbaar onderzoek aan de Minaraad toegezonden bij een ter post aangetekende brief of afgegeven tegen ontvangstbewijs. De bezwaren en opmerkingen kunnen ook uiterlijk de laatste dag van die termijn aan het gemeentehuis van elke gemeente bedoeld in § 6 worden afgegeven tegen ontvangstbewijs of mondeling worden meegedeeld aan de burgemeester of zijn gemachtigde ambtenaar die hiervan een proces-verbaal opmaakt. De gemeente bezorgt in dat geval uiterlijk de tiende werkdag na het openbaar onderzoek de bezwaren en opmerkingen aan de Minaraad. Met bezwaren en opmerkingen die laattijdig aan de Minaraad worden bezorgd, moet geen rekening worden gehouden. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen met betrekking tot het ontvangen en bijhouden van bezwaren en opmerkingen door de gemeente en met betrekking tot de wijze waarop deze aan de Minaraad worden bezorgd. § 8. De Minaraad coördineert alle bezwaren en opmerkingen en brengt binnen 60 dagen na het einde van het openbaar onderzoek gemotiveerd advies uit bij de Vlaamse regering. Dit advies bevat desgevallend een meerderheids- en een minderheidsstandpunt. Op gemotiveerd verzoek van de Minaraad binnen een termijn van 25 dagen na het einde van het openbaar onderzoek beslist de Vlaamse regering over de verlenging met 60 dagen van de termijn van 60 dagen waarbinnen de Minaraad zijn advies diende uit te brengen. Bij gebrek aan een beslissing binnen een termijn van 15 dagen na ontvangst van het verzoek wordt de verlenging geacht te zijn toegekend. § 9. De Vlaamse regering stelt binnen 180 dagen na de begindatum van het openbaar onderzoek, of 240 dagen in geval van verlenging van de termijn vermeld in § 8, het plan definitief vast. Het besluit houdende definitieve vaststelling van het plan wordt bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt binnen 30 dagen na de definitieve vaststelling. Het definitief vastgestelde plan treedt in werking 14 dagen na zijn bekendmaking. De Vlaamse regering stuurt een afschrift van het definitief vastgestelde plan en van het vaststellingsbesluit naar de betrokken provincie(s) en elke gemeente, bedoeld in § 5, waar deze documenten kunnen worden ingekeken. <i>Er wordt advies gevraagd over het ontwerp afbakeningsplan van het VEN aan diverse raden, instituten, instellingen, administraties, maatschappijen lokale besturen, polders en wateringen.</i> → agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming
		Art. 30	Voor de afbakening van een gebied als natuurverwevingsgebied, stelt de Vlaamse regering een ontwerp van afbakeningsplan op al dan niet in samenwerking met natuurlijke dan wel publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen. De afbakening geschiedt overeenkomstig de bepalingen van artikel 21, §§ 2 tot 9, met dien verstande dat het in § 4 vermelde artikel 25 hier moet begrepen worden als artikel 28. → agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming
		Art. 45, 46	→ Enkel achteraf bij beleidsuitvoering
		Art. 48 - 50	→ Bij de agendavorming en/of beleidsformulering

Participatie / hoe	Aantal participatievormen: 4 of meer	+	Art. 4	→ Adviseren (bv keuze tussen alternatieven, dialoog)
			Art. 6	→ Informeren
			Art. 10	→ Informeren
			Art. 11 §2	<i>De doelgroepen worden actief betrokken bij het opstellen van het natuurbeleidsplan</i> → Informeren & Adviseren (bv keuze tussen alternatieven, dialoog)
			Art. 12	<i>Er wordt advies gevraagd aan de Raad over het natuurbeleidsplan</i> → Adviseren (bv keuze tussen alternatieven, dialoog)
			Art. 21/30	<i>Een ontwerp van afbakeningsplan voor het VEN/IVON kan opgemaakt worden al dan niet in samenwerking met natuurlijke personen dan wel publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen. Via een openbaar onderzoek wordt het publiek actief betrokken. De Mina-raad, vertegenwoordigd door verschillende maatschappelijke geledingen, brengt gemotiveerd advies uit over de resultaten van dat openbaar onderzoek.</i> → Coproduceren/co-creatie
			Art. 21§5/30	Er wordt tevens een openbaar onderzoek georganiseerd over het ontwerp van afbakeningsplan van GEN en GENO en IVON → Raadplegen (bv. enquête, openbaar onderzoek)
			Hoofdstuk V – Gebiedsgericht beleid ; Afdeling 3 – Natuurreservaten	→ Coproduceren/co-creatie
			Art. 48-50	→ Raadplegen, adviseren & coproduceren/co-creatie
			Art. 53	→ Informeren
Schaal-	Landschaps-	+	Art. 54	§ 1. Een regionaal landschap is een duurzaam samenwerkingsverband ingesteld op voorstel van een provincie of drie of meer aaneengesloten gemeenten gericht op overleg en samenwerking met de betrokken doelgroepen ter bevordering van het streekeigen karakter, van natuurrecreatie en natuureducatie, van recreatief medegebruik, van het natuurbehoud en van het beheer, herstel, aanleg en de ontwikkeling van kleine landschapselementen. Het regionale landschap is gericht op de bevordering van een draagvlak en heeft geenszins een reglementair karakter. § 2. De Vlaamse regering stelt de nadere regels vast met betrekking tot de erkenning, de organisatie, de werking, subsidiëring en opheffing van de regionale landschappen. → Coproductie/co-creatie
			Globaal	Aantal participatievormen: 4
Schaal-	Landschaps-	+	Art. 7	<i>Dit artikel voorziet een afstemming met het Europese niveau, meer bepaald de verschillende jurisdictionele schaalniveau's</i>

afstem- ming / schaal- niveaus	niveau			(afstemming met Vogel- en Habitatrichtlijn). De verschillende ruimtelijke schalen worden hier ook vermeldt, doordat bij het vaststellen van de maatregelen voor de Vogel- en Habitatrichtlijn er rekening gehouden dient te worden gehouden met regionale en lokale bijzonderheden. → Aandacht voor meerdere niveaus (bv. subsidiariteitsprincipe)
			Art. 10	In het natuurrapport worden de evolutie geschetst bij ongewijzigd en bij het door de Vlaamse regering voorgenomen. Zo worden verschillende temporele schaalniveau's in beschouwing genomen. → Aandacht voor meerdere niveaus (bv. subsidiariteitsprincipe)
			Art. 11	Dit artikel bepaalt dat het natuurbeleidsplan deel uitmaakt van het milieubeleidsplan. Op die manier is er een zekere afstemming tussen beide domeinen. In dit artikel staat dat het gebiedsgericht beleid wordt ingebracht in het kader van het ruimtelijk beleid, waardoor het ruimtelijk schaalniveau hier ook een plaats krijgt. Het natuurbeleidsplan krijgt een deelplan met betrekking tot de ondersteuning van de provinciale en lokale overheden. De verschillende institutionele niveaus krijgen hiermee een plaats. → Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke gevolgen
			Hoofdstuk V Gebiedsgericht beleid	Het VEN is een samenhangend geheel. Met de afbakening van de natuurlijke structuur wordt er een nieuw <u>ruimtelijk schaalniveau</u> gecreëerd. Verschillende <u>administratieve schaalniveaus</u> worden betrokken bij het afbakeningsplan voor het VEN en voor het IVON. Er is een <u>beheerschaal</u>: zones waar natuurfuncties primeert, deze waar natuur nevensgeschikt is en andere waar de natuurfunctie ondergeschikt is. Ook de <u>subsidiariteit</u> speelt hier een rol (het Vlaams Gewest bakt de Grote Eenheden Natuur (in ontwikkeling) en de Natuurverwevingsgebieden af en de provincies bakenen de Natuurverbindingsgebieden af. → Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke gevolgen
			Globaal	→ Aandacht voor meerdere niveaus + aandacht voor ruimtelijke en tijdsgevolgen
Schaal- afstem- ming	Schaal- afstemming tussen schalen	+	Art. 7	Dit artikel voorziet een afstemming met het Europese niveau. → De afstemming gebeurt tussen verschillende subschalen (bv meerdere institutionele schalen)
			Art. 11	Dit artikel bepaalt dat het natuurbeleidsplan deel uitmaakt van het milieubeleidsplan. Op die manier is er een zekere afstemming tussen beide domeinen. In dit artikel staat dat het gebiedsgericht beleid wordt ingebracht in het kader van het ruimtelijk beleid, waardoor het ruimtelijk schaalniveau hier ook een plaats krijgt. Het natuurbeleidsplan krijgt een deelplan met betrekking tot de ondersteuning van de provinciale en lokale overheden. De verschillende institutionele niveaus krijgen hiermee een plaats. → De afstemming gebeurt tussen verschillende subschalen (bv meerdere institutionele schalen)
			Art. 12	Het natuurbeleidsplan wordt voorgelegd aan diverse adviserende instanties en organen. → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening

			Art. 34 §3	§ 3. Voor elk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten, stelt de Vlaamse regering een adviescommissie in, die wordt voorgezeten door een lid van de Raad en waarin elke betrokken gemeente vertegenwoordigd is. De adviescommissie heeft als taak de ambtenaar bedoeld in § 2 bij te staan door het verstrekken van adviezen en voorstellen inzake het beheer, het opstellen van het beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten. → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
			Hoofdstuk V Gebiedsgericht beleid Afdeling 1 Het Vlaams Ecologisch Netwerk & Afdeling 2 Het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	<i>Om afstemming te krijgen tussen het gewestelijk schaalniveau dat belast is met de afbakening van VEN en een deel van het IVON, wordt advies gevraagd aan tal van instellingen, bestuursniveaus e.d. Er wordt een ander ruimtelijk niveau gecreëerd (natuurlijke structuur)</i> → De afstemming gebeurt tussen verschillende schalen door de creatie van een nieuw schaalniveau op 1 of meerdere schalen
			Art. 56, tweede en derde lid	Wanneer wordt afgeweken van een bepaling voortvloeiend uit een internationaal verdrag, overeenkomst of akte, bedoeld in artikel 7, moet bovendien voldaan worden aan de door dat verdrag, die overeenkomst of akte opgelegde voorwaarden. Indien de afwijking betrekking heeft op een activiteit die een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, kan enkel afgeweken worden om de redenen en volgens de procedure bepaald in artikel 36ter, §§ 3 tot 6. Indien de afwijking betrekking heeft op een activiteit die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken, kan enkel afgeweken worden om de redenen en volgens de procedure bepaald in artikel 26bis, § 3. Onverminderd de bepalingen van het tweede, derde en vierde lid, mogen de afwijkingen bedoeld in het eerste lid uitsluitend worden toegestaan wanneer er geen bevredigende alternatieven bestaan en voorzover zij soorten van bijlage III van dit decreet betreffen, zij geen afbreuk doen aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud meldt deze afwijking en de motivering ervan aan de Europese Commissie. → De afstemming gebeurt tussen verschillende subschalen (bv meerdere institutionele schalen)
Voorzorgs-principe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm gericht op andere ecosysteem structuren	+/-	Art. 14	Iedereen die handelingen verricht of hiertoe de opdracht verleent, en die weet of redelijkerwijze kan vermoeden dat de natuurelementen in de onmiddellijke omgeving daardoor kunnen worden vernietigd of ernstig geschaad, is verplicht om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijze van hem kunnen worden gevergd om de vernietiging of de schade te voorkomen, te beperken of indien dit niet mogelijk is, te herstellen. De Vlaamse regering kan een code van goede natuurpraktijk vaststellen die de in het voorgaande lid bedoelde zorgplicht verduidelijkt. <i>Dit artikel heeft als doel om handelingen van individuele eigenaar of een groep van gebruikers die een ernstige schade aan het functioneren van het ecosysteem te voorkomen (zie bv Hensen 2012). De bescherming van de natuurelementen in de onmiddellijke omgeving van een handeling is aldus gericht op andere ecosysteemstructuren, -processen en -functies.</i>

			→ Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
		Art. 16	§ 1. In het geval van een vergunningsplichtige activiteit, draagt de bevoegde overheid er zorg voor dat er geen vermijdbare schade aan de natuur kan ontstaan door de vergunning of toestemming te weigeren of door redelijkerwijze voorwaarden op te leggen om de schade te voorkomen, te beperken of, indien dit niet mogelijk is, te herstellen. § 2. Een activiteit waarvoor een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, kan enkel uitgevoerd worden indien geen vermijdbare schade kan ontstaan en voor zover de aanvrager zich in voorkomend geval gedraagt naar de code van goede natuurpraktijk. De kennisgever dient aan te tonen dat de activiteit geen vermijdbare schade kan veroorzaken. Wanneer de kennisgever dit niet gedaan heeft, dient de betrokken overheid zelf te onderzoeken of de activiteit vermijdbare schade kan veroorzaken. Indien dit het geval is of indien de code van goede natuurpraktijk niet wordt nageleefd, wordt dit door de overheid aan de kennisgever medegedeeld bij ter post aangetekende brief binnen de eventuele wachttermijn voor het uitvoeren van de activiteit voorzien in de wetgeving in kader waarvan de kennisgeving of de melding gebeurt of bij gebreke daaraan binnen dertig dagen na de kennisgeving of de melding. De kennisgever mag pas starten met de uitvoering van de betrokken activiteit wanneer voormelde termijn verstreken is zonder dat hij een voormeld bericht van de overheid heeft ontvangen. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen voor de toepassing van deze paragraaf. § 3. De Vlaamse regering kan voor bepaalde activiteiten of categorieën van activiteiten, voor bepaalde habitats of ecologische processen, of voor bepaalde soortengroepen, richtlijnen geven voor het beoordelen van het vermijdbare karakter van de activiteit en voor het opleggen van voorwaarden en herstelmaatregelen <i>Dit artikel heeft als doel om vergunnings- of meldingsplichtige handelingen van individuele eigenaar of een groep van gebruikers die een ernstige schade aan het functioneren van het ecosysteem te voorkomen (zie bv Hensen 2012). Het voorkomen van vermijdbare schade is aldus gericht op andere ecosysteemstructuren, -processen en -functies.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
		Art. 25 §1	<i>Dit artikel brengt ook de bosbouwfunctie, de watergerelateerde functies, de recreatieve en agrarische functies in het daglicht doordat het gericht is op maatregelen ter bevordering van natuurgerichte bosbouw, het afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en op het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater, het recreatieve medegebruik en het agrarisch medegebruik.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
		Art. 26bis	§ 1. De overheid mag geen toestemming of vergunning verlenen voor een activiteit die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. Als voor een activiteit een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, dient door de kennisgever worden aangetoond dat de activiteit geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. Wanneer de kennisgever dit niet gedaan heeft, dient de betrokken overheid zelf te onderzoeken of de activiteit onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. Wanneer dit het geval is, wordt dit door de overheid aan de kennisgever medegedeeld bij ter post aangetekende brief binnen de eventuele wachttermijn voor het uitvoeren van de activiteit voorzien in de wetgeving in kader waarvan de kennisgeving of de melding gebeurt of bij gebreke daaraan binnen dertig dagen na de kennisgeving of melding. De kennisgever mag pas starten met de uitvoering van de betrokken activiteit wanneer voormelde termijn verstreken is zonder dat hij een voormeld bericht van de overheid heeft ontvangen. De Vlaamse regering kan bepalen hoe moet aangetoond worden dat een activiteit geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken.

			§ 2. De in § 1 bedoelde overheid vraagt in de gevallen bedoeld in § 1 advies aan de dienst bevoegd voor het natuurbehoud over de vraag of de betrokken activiteit onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. De Vlaamse regering kan de nadere regels vastleggen met betrekking tot de procedure die moet nageleefd worden voor het vragen van het advies. § 3. In afwijking van § 1 kan een activiteit die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken, bij afwezigheid van een alternatief, toch worden toegelaten of uitgevoerd om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. In dat geval dienen alle schadebeperkende en compenserende maatregelen genomen te worden. Degene die de aanvraag, de kennisgeving of de melding bedoeld in § 1 gedaan heeft en die respectievelijk een weigering of een bericht zoals bedoeld in § 1, tweede lid van de betrokken overheid heeft ontvangen, richt tot deze overheid een verzoek tot het toepassen van de in deze paragraaf bedoelde afwijkingsmogelijkheid. De Vlaamse regering bepaalt de procedure voor deze aanvragen en voor het behandelen ervan. De Vlaamse regering oordeelt over het bestaan van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. <i>Dit artikel heeft als doel om vergunningsplichtige handelingen van individuele eigenaar of een groep van gebruikers die een ernstige schade aan het functioneren van het ecosysteem te voorkomen (zie bv Hensen 2012). Het voorkomen van onvermijdbare en onherstelbare schade aan het Vlaams Ecologisch Netwerk is aldus gericht op andere ecosysteemstructuren, -processen en -functies.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
		Art. 28	In de natuurverwevingsgebieden is de administratieve overheid ertoe gehouden binnen haar bevoegdheden de nodige maatregelen te nemen om, zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies in het gebied, de bestaande natuur te beschermen en te ontwikkelen, onder meer door bij de uitvoering van het beleid van de overheid zorg te dragen voor (..) → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
		Art. 36ter	§ 1. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, in de speciale beschermingszones, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, de nodige instandhoudingsmaatregelen die steeds dienen te beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen habitats vermeld in bijlage I van dit decreet en de soorten vermeld in de bijlagen II, III en IV van dit decreet. De Vlaamse regering stelt nadere regels vast met betrekking tot de nodige instandhoudingsmaatregelen en de ecologische vereisten. § 2. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, tevens alle nodige maatregelen om a) elke verslechtering van de natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu van de habitats van bijlage I van dit decreet en van de habitats van de soorten vermeld in de bijlagen II, III en IV van dit decreet in een speciale beschermingszone te vermijden; b) elke betekenisvolle verstoring van een soort vermeld in de bijlagen II, III of IV van dit decreet in een speciale beschermingszone te vermijden.

			De Vlaamse regering stelt hiervoor nadere regels vast. § 3. Een vergunningsplichtige activiteit die, of een plan of programma dat, afzonderlijk of in combinatie met één of meerdere bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, dient onderworpen te worden aan een passende beoordeling wat betreft de betekenisvolle effecten voor de speciale beschermingszone. De verplichting tot het uitvoeren van een passende beoordeling geldt ook indien wegens het verstrijken van de lopende vergunning van de vergunningsplichtige activiteit een nieuwe vergunning moet worden aangevraagd. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het opstellen van de passende beoordeling. Indien een vergunningsplichtige activiteit of een plan of programma onderworpen is aan de verplichting tot milieueffectrapportage overeenkomstig de wetgeving in uitvoering van de project-MERrichtlijn of de plan-MERrichtlijn, geschiedt de passende beoordeling in het kader van de milieueffectrapportage. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen in verband met de herkenbaarheid van de passende beoordeling in het milieueffectrapport. Indien een vergunningsplichtige activiteit of een plan of programma niet onderworpen is aan de verplichting tot milieueffectrapportage overeenkomstig de wetgeving in uitvoering van de project-MERrichtlijn of de plan-MERrichtlijn, vraagt de administratieve overheid steeds het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen in verband met de inhoud en de vorm van de passende beoordeling. § 4. De overheid die over een vergunningsaanvraag, een plan of programma moet beslissen, mag de vergunning slechts toestaan of het plan of programma slechts goedkeuren indien het plan of programma of de uitvoering van de activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken speciale beschermingszone kan veroorzaken. De bevoegde overheid draagt er steeds zorg voor dat door het opleggen van voorwaarden er geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan ontstaan. § 5. In afwijking op de bepalingen van § 4, kan een vergunningsplichtige activiteit die of een plan of programma dat afzonderlijk of in combinatie met één of meer bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, slechts toegestaan of goedgekeurd worden a) nadat is gebleken dat er voor de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone geen minder schadelijke alternatieve oplossingen zijn en b) omwille van dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. Wanneer de betrokken speciale beschermingszone of een deelgebied ervan, een gebied met een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort is, komen alleen argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten dan wel, na advies van de Europese Commissie, andere dwingende redenen van groot openbaar belang, in aanmerking. De afwijking bedoeld in het voorgaande lid kan bovendien slechts toegestaan worden nadat voldaan is aan de volgende voorwaarden : 1° de nodige compenserende maatregelen genomen zijn en de nodige actieve instandhoudingsmaatregelen genomen zijn of
--	--	--	--

			worden die waarborgen dat de algehele samenhang van de speciale beschermingszone en –zones bewaard blijft; 2° de compenserende maatregelen zijn van die aard dat een evenwaardige habitat of het natuurlijk milieu ervan, van minstens een gelijkaardige oppervlakte in principe actief is ontwikkeld. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen voor het opstellen van een passende beoordeling van de effecten van de activiteit op de habitats, de habitats van een soort en op de soort of soorten waarvoor de speciale beschermingszone is aangewezen, voor het onderzoeken van minder schadelijke alternatieven en inzake de compenserende maatregelen. De Vlaamse regering oordeelt over het bestaan van een dwingende reden van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. Elke beslissing in uitvoering van de afwijkingsprocedure van deze paragraaf, wordt met redenen omkleed. § 6. De overheid houdt bij haar beslissing over de voorgenomen actie, en in voorkomend geval ook bij de uitwerking ervan, rekening met het goedgekeurde milieueffectrapport, de passende beoordeling of het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De overheid motiveert elke beslissing over de voorgenomen actie in het bijzonder op volgende punten : 1° de keuze voor de voorgenomen actie, een bepaald alternatief of bepaalde deelalternatieven; 2° de aanvaardbaarheid van de te verwachten betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone; 3° de in het milieueffectrapport, in de passende beoordeling of de in het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud voorgestelde compenserende maatregelen en actieve instandhoudingsmaatregelen. Wordt deze beslissing genomen in het kader van een vergunningverlening of het verlenen van een toestemming of machtiging, dan deelt de overheid haar beslissing mee aan de aanvrager op dezelfde wijze als de beslissing op de aanvraag voor de vergunning of de toestemming of machtiging wordt meegedeeld. § 7. Voor de speciale beschermingszones kan de Vlaamse regering een specifieke regeling uitwerken voor de cumulatieve toepassing van de procedures voorzien in dit artikel en in de artikelen 13, 15 en 26bis. <i>Dit artikel heeft als doel om instandhoudingsmaatregelen te treffen en om vergunningsplichtige handelingen van individuele eigenaar of een groep van gebruikers die een ernstige schade aan het functioneren van het ecosysteem te voorkomen (zie bv Hensen 2012). Het voorkomen van schade aan de natuurlijke kenmerken is aldus gericht op andere ecosysteemstructuren, -processen en –functies.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
		Art. 52	<i>Dit artikel voorziet de mogelijkheid om onvermijdelijke schade door diersoorten aan gewassen, vee, bossen of visserij te vergoeden. Met dit artikel tracht men schade te vermijden. De randvoorwaarde bestaat er in dat de ecosysteemdiensten van de nabijgelegen ecosystemen, zoals wildbraad, de levering van andere diensten van gewassen, vee, bossen of visserij niet sterk mag verminderen.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
		Art. 56	<i>Dit artikel voorziet dat ter voorkoming van belangrijke schade aan cultuurgewassen, vee en huisdieren, bossen en visserij men kan afwijken van de verbodsbepalingen van dit decreet of van zijn uitvoeringsbepalingen op de door haar te bepalen</i>

				voorwaarden en onder haar toezicht. Hiermee wordt het dus mogelijk randvoorwaarden op te leggen aan de ecosystemen. → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 3 van de 3 kenmerken zijn aanwezig	+	Art. 6	(..) is het beleid inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd. <i>Het beleid wordt niet vastgelegd in dit decreet en is evenmin prescriptief.</i> → 1 van de 3 kenmerken aanwezig
			Art. 10	<i>Het natuurrapport maakt een evaluatie van het natuurbeleid waarop de beleidsmaker dan ageren door diens natuurbeleid aan te passen.</i> → Het kenmerk (1 van de 3) monitoring en/of evaluatie is aanwezig
			Art. 24§1	Een afbakeningsplan van GEN of GENO kan te allen tijde, binnen de bestemmingsgrenzen van artikel 20, worden herzien. (..) → beleidsdoelen/methode/handelingen zijn aanpasbaar
			Art. 31	Een afbakeningsplan van een deel van IVON kan te allen tijde binnen de bestemmingsgrenzen van artikel 27 worden herzien. (..) → beleidsdoelen/methode/handelingen zijn aanpasbaar (1 van de 3 kenmerken)
			Art. 36§5	De erkenning van een reservaat is geldig voor een periode van 27 jaar. Bij elke vervaldag van de erkenning kan zij voor een periode van 27 jaar worden hernieuwd. → Op korte termijn lijkt geen aanpassing mogelijk.
			Art. 67	Voor de bossen gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk, zoals bedoeld in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, worden in de beheersplannen die goedgekeurd worden na de inwerkingtreding van het bosdecreet uitdrukkelijk de maatregelen vermeld die moeten worden genomen om de in artikel 18 van het bosdecreet van 13 juni 1990 bepaalde doelstellingen te realiseren en dient in overeenstemming te zijn met het natuurrichtplan conform de artikelen 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 inzake het natuurbehoud en natuurlijk milieu. → beleidsdoelen/methode/handelingen zijn aanpasbaar (aan het NRP)
			Globaal	→ Alle 3 kenmerken aanwezig: Methode/handelingen om doel te bereiken zijn vrij te kiezen, én er is monitoring & evaluatie, én beleid is aanpasbaar op korte termijn.
Waardering	Erkennen van andere waarden	-	Art. 6	<i>Dit artikel beoogt ook andere niet monetaire waarden zoals de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 8	<i>Dit artikel beoogt ook andere niet monetaire waarden zoals het behoud van de natuur en om het standstill-beginsel toe te passen zowel wat betreft de kwaliteit als de kwantiteit van de natuur.</i>

				→ Erkennen van andere waarden
			Art. 9, tweede en derde lid	<i>Dit artikel beoogt naast de instandhouding van de natuur ook de bedrijfsvoering en het teeltplan conform de ruimtelijke bestemming.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 13	<i>Dit artikel beoogt diverse niet monetaire waarden zoals de instandhouding, de ontwikkeling of het herstel van natuurlijke of deels natuurlijke habitats of ecosystemen, (half)natuurlijke vegetaties, fauna, flora, kleine landschapselementen</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 27	<i>Dit artikel voorziet dat naast de zorg voor het behoud van de aanwezige natuurwaarden en maatregelen neemt ter bevordering en versterking van die natuurwaarden, er ook stimulerende maatregelen genomen kunnen worden ter bevordering van de biologische diversiteit en dat er ook beheerovereenkomsten kunnen afgesloten worden.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 28	<i>Dit artikel heeft ook aandacht voor andere niet monetaire waarden, zoals het behoud van de kwaliteit van de habitats en de kwantiteit van de natuurwaarden, het behoud van een voor de natuurwaarden gunstige waterhuishouding en het tegengaan van risico van verdroging en van aantasting van reliëf en bodem en het behoud of het herstel van voor de natuur gunstige structuurkenmerken van de waterlopen, ..</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 29	§1. Behoudens in de groengebieden en bosgebieden en de met een van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden, aangewezen op de plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, kunnen naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV, afdeling 4 van dit hoofdstuk en hoofdstuk VI, ten aanzien van eigenaars en grondgebruikers slechts stimulerende maatregelen worden genomen en dit gericht op : 1° inrichting met het oog op het instandhouden of verbeteren van de verbindingfunctie ; 2° onderhoud, ontwikkeling en beheer van de kleine landschapselementen en overige verbindingselementen met inbegrip van waterlopen; 3° de instandhouding en de ontwikkeling van de bestaande natuurelementen.” §2. Voor het beheer en de ontwikkeling van kleine landschapselementen kunnen in relatie tot het natuurrichtplan, premies worden verleend door het Gewest, de betrokken provincie(s) en de betrokken gemeente(n), in de volgende procentuele verhouding : 25 percent door het Gewest, 7,5 percent door de provincie en 7,5 percent door de gemeente. Als de aanvrager een erkende terreinbeherende natuurvereniging of een erkende beheerscommissie is, worden de bedragen verdubbeld. De Vlaamse regering bepaalt de erkenningsvoorwaarden en -procedure van de beheerscommissies alsook de procedure inzake de toekenning van de premies. <i>Dit artikel heeft ook aandacht voor andere niet monetaire waarden, zoals het instandhouden of verbeteren van de verbindingfunctie van gebieden, kleine landschapselementen, de instandhouding en de ontwikkeling van de bestaande natuurelementen, ..</i> <i>Het artikel bepaalt een verdeelsleutel tussen gewest, provincie en gemeente voor de kosten voor het beheer en de ontwikkeling van kleine landschapselementen in relatie tot het natuurrichtplan.</i>

				→ Erkennen van andere waarden
			Art. 32 & 36	<i>Dit artikel beoogt de bescherming van niet monetaire natuurwaarden via de aanwijzing/erkenning van gebieden als natuurreserveaat.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 34§1	<i>Dit artikel is gericht op niet monetaire waarden zoals natuurbehoud en natuureducatie.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 35	<i>Dit artikel beoogt de bescherming van niet monetaire natuurwaarden</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 47	Artikel 47 § 1. De Vlaamse regering of haar gemachtigde kan, na advies van de Raad, in de gebieden of gebiedscategorieën vermeld in artikel 20, 1° en 2° en in andere door de Vlaamse regering of haar gemachtigde met reden omkleed aan te duiden gebieden, een natuurinrichtingsproject instellen. Met natuurinrichtingsprojecten worden maatregelen en inrichtingswerkzaamheden beoogd die gericht zijn op een optimale inrichting van een gebied met het oog op het behoud, het herstel, het beheer en de ontwikkeling van natuur en natuurlijk milieu in het VEN, de speciale beschermingszones en in groen-, park-, buffer-, bos- en bosuitbreidingsgebieden en de ermee vergelijkbare gebieden, aangeduid op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening. Een natuurinrichtingsproject voor een gebied dat behoort tot een speciale beschermingszone, doch niet tot het VEN, kan , naast de maatregelen op basis van artikels 13, 27, 28, 29 en 51, slechts die maatregelen bevatten die nodig zijn voor de instandhouding van de habitats of habitats van soorten waarvoor de speciale beschermingszones werd vastgesteld of aangewezen. § 2. De Vlaamse regering stelt de nadere regels vast met betrekking tot de maatregelen binnen natuurinrichtingsprojecten. Deze maatregelen kunnen inhouden : 1° kavelruil uit kracht van wet, met inbegrip van herkaveling ; 2° infrastructuur- en kavelwerken ; 3° aanpassing van de wegen en van het wegenpatroon; 4° bewarende maatregelen om te voorkomen dat, vanaf het moment van de aanduiding, het gebruik of de plaatsgesteldheid van het gebied zodanig gewijzigd wordt dat het natuurinrichtingsproject belemmerd wordt ; 5° het tijdelijk opheffen van de bevoegdheden van de administratieve overheid en openbare besturen gedurende de uitvoering van het natuurinrichtingsproject; 6° het tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen tijdens de uitvoering van het natuurinrichtingsproject ; 7° waterhuishoudingswerken zoals peilwijziging, wijziging van de structuurkenmerken van de waterlopen, aanpassen van het afwateringspatroon, en aanpassing van de watertoevoer en - afvoer ; 8° grondwerken zoals reliëfwijziging en afgraving ;

			9° uitbouw van natuureducatieve voorzieningen ; 10° bedrijfsverplaatsing ; 11° erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen. § 3 De Vlaamse regering kan de nadere regels vastleggen betreffende de procedure en de uitvoeringsmodaliteiten inzake het voorbereiden, het uitvoeren en het opvolgen van natuurinrichtingsprojecten. § 4. De Vlaamse regering kan voorwaarden bepalen waaronder de eigenaar of degene die het gebruiksrecht heeft van een betrokken gebied een vergoeding kunnen krijgen voor de uitvoering van het natuurinrichtingsproject. <i>Dit artikel beoogt niet monetaire waarden zoals het behoud, het herstel en de ontwikkeling van natuur en natuurlijk milieu</i> → Erkennen van andere waarden
		Art. 51 & 52	Art. 51 § 1. De Vlaamse regering neemt, na advies van de Raad, alle maatregelen die ze nuttig acht : 1° inzake de instandhouding van populaties van soorten of ondersoorten van organismen vermeld in de bijlagen III en IV van dit decreet en van hun habitats ; 2° om populaties van de overige soorten of ondersoorten van organismen in stand te houden, te herstellen of te ontwikkelen. Deze maatregelen kunnen overal of voor bepaalde gebieden of habitats worden genomen, ze kunnen soortenbescherming omvatten en kunnen betrekking hebben op onder meer : 1° alle ontwikkelingsvormen van organismen ; 2° een verbod op het opzettelijk verstoren van soorten en hun habitats, tijdens de periode van voortplanting, afhankelijkheid van de jongen, trek en overwintering ; 3° beschermingsmaatregelen voor geregeld voorkomende trekvogels in hun broed-, rui-, foerageer- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones ; 4° een verbod op het opzettelijk vernielen of rapen van eieren van in het wild levende soorten ; 5° een verbod op het beschadigen of vernielen van de woongebieden ; 6° een verbod op het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van plantensoorten ; 7° een verbod op het exploiteren van bepaalde populaties ; 8° een verbod op het gebruik van alle niet-selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of ernstige verstoring van de rust van de populaties vermeld in de bijlage III van dit decreet tot gevolg kunnen hebben ; 9° het instellen van een stelsel van onttrekkingsvergunningen of quota ; 10° het revalideren van gekwetste in het wild levende diersoorten. Deze maatregelen kunnen blijvend, voor een bepaalde periode of tijdelijk van toepassing zijn en kunnen worden ondersteund door vergoedingen waartoe ze, binnen de perken van de begrotingsmiddelen, een financiële regeling kunnen vaststellen. Voor organismen die onder toepassing vallen van het jachtdecreet van 24 juli 1991 of van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij kunnen de maatregelen slechts worden genomen na advies van de betrokken Vlaamse Hoge Raden.

				De Vlaamse regering stelt nadere regels vast inzake de maatregelen en de procedure. § 2. De Vlaamse regering kan, onverminderd de bepalingen van het voormelde Jachtdcreet, maatregelen nemen om de volgende activiteiten tijdelijk of permanent, plaatselijk of over het hele grondgebied te regelen of te verbieden : het in het bezit houden voor persoonlijke of commerciële doeleinden, vangen, doden, onttrekken, het gebruik van bepaalde middelen voor het vangen en doden, verzamelen, wegnemen of vernielen, het in de handel brengen, het ruilen, het te koop of in ruil aanbieden, het te koop vragen, het vervoeren en het in- of uitvoeren van elk organisme, levend of dood, of van gemakkelijk herkenbare delen of elk daaruit verkregen product. § 3. De Vlaamse regering kan maatregelen nemen om het uitzetten van diersoorten of van plantensoorten of organismen te regelen of te verbieden voorzover deze uitzetting een bedreiging vormt voor de natuur of het natuurlijk milieu en om het vervoeren van diersoorten of hun krengen of plantensoorten te regelen of te verbieden.”. Art. 52. §1. De belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen of visserij, veroorzaakt door diersoorten die beschermd zijn krachtens de bepalingen van artikel 51, wordt in de mate dat deze schade niet redelijkerwijze kon worden voorkomen, vergoed door het Mina-fonds volgens de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt. §2. Een tegensprekelijk proces-verbaal van vaststelling opgemaakt door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud, dat vermeldt dat de voorwaarden die in het eerste lid worden gesteld, zijn vervuld, geldt voor de schadelijder als titel om de vergoeding van schade door voormeld Fonds te verkrijgen. <i>Deze artikelen koppelen het niet monetaire, m.n. de bescherming van plant- en diersoorten en van hun levensgemeenschappen, aan monetaire aspecten, zoals de economische schade die bepaalde soorten veroorzaken.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 53, 54 & 55	<i>Deze artikelen hebben ook aandacht voor andere niet monetaire waarden, zoals natuureducatie en het creëren van een draagvlak en het stimuleren van de natuur in de bebouwde omgeving.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 56	<i>Dit artikel koppelt de niet monetaire waarden aan de monetaire waarde (economisch schadeverlies aan cultuurgewassen, vee en huisdieren, bossen en visserij).</i> → Erkennen van andere waarden
Sociaal kapitaal / rol van de overheid	Faciliteren van zelfsturing	+	Art. 11 §2	§ 2. Onverminderd (..) omvat het natuurbeleidsplan (..) 4° een deelplan voor het doelgroepenbeleid. Daarin wordt de aard van de doelgroepen bepaald alsook de daarop betrekking hebbende doelstellingen, de initiatieven inzake educatie en voorlichting en de stimulerende maatregelen; → Aansturen (stimuli, te kiezen methode – dus doelgeoriënteerd)
			Art. 27	<i>In het IVON kunnen stimulerende maatregelen genomen worden ter bevordering van de biologische diversiteit [deze maatregelen kunnen zowel prescriptief als flexibel zijn]</i> → Aansturen (stimuli, te kiezen methode – dus doelgeoriënteerd)
			Art. 36	<i>Private en rechtspersonen kunnen hun terreinen laten erkennen als natuurreserveaat. Terreinen kunnen met een aankoopsubsidie worden aangekocht.</i>
			Art. 34	<i>Via het beheerplan werken deze private en rechtspersonen mee aan de doelstellingen van het natuurbeleid.</i>

				→ Faciliteren van zelfsturing
			Art. 45 & 46	<i>De beheerovereenkomsten zijn stimuli, maar de doelen zijn vastgelegd door de overheid</i> → Aansturen (stimuli, welomschreven methode)
Sociaal kapitaal / rol economische en maatschappelijke actoren	Co-productie (overheden, eigenaars, beheerders en/of middenveld)	+/-	Art. 25§3	<i>In de gebieden van het VEN gelden een aantal verbodsregels.</i> → Gehoorzaamheid (straffen, boetes), verantwoording (bewijzen via o.a .logboeken)
			Art. 36 Art. 44 Art. 34	<i>Natuurlijke en rechtspersonen kunnen hun terreinen laten erkennen als natuurreservaat. Terreinen kunnen met een aankoopsubsidie worden aangekocht.</i> <i>Via het beheerplan werken deze private en rechtspersonen mee aan de doelstellingen van het natuurbeleid.</i> → Co-productie (overheden, eigenaars, beheerders en/of middenveld)
			Art. 58-62	<i>Deze artikelen zijn gericht op het toezicht en strafbepalingen.</i> → Gehoorzaamheid (straffen, boetes), verantwoording (bewijzen via o.a .logboeken)
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Samenwerking binnen 1 sector/dienst	-	Art. 25 §3	<i>Deze paragraaf voorziet dat er geen interferentie/frictie mag zijn met de vigerende landbouw/mestwetgeving</i> → Volledige scheiding
			Art. 34 §3	§ 3. Voor elk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten, stelt de Vlaamse regering een adviescommissie in, die wordt voorgezeten door een lid van de Raad en waarin elke betrokken gemeente vertegenwoordigd is. De adviescommissie heeft als taak de ambtenaar bedoeld in § 2 bij te staan door het verstrekken van adviezen en voorstellen inzake het beheer, het opstellen van het beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten. → Samenwerking binnen 1 sector/dienst (zelfde en/of verschillend niveau)
			Art. 68	In afwijking van de artikelen 43 tot en met 46 wordt voor de bossen gelegen in natuurreservaten bedoeld in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, één enkel beheersplan per natuurreservaat opgemaakt, het Bosbeheer gehoord, overeenkomstig dat decreet van 21 oktober 1997. De ambtenaar van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud vraagt het advies van het Bosbeheer dat binnen de dertig dagen wordt verstrekt. Wanneer deze termijn is overschreden, hoeft geen rekening gehouden te worden met dit advies. In afwijking van artikel 42 van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening, gecoördineerd op 22 oktober 1996, is in natuurreservaten, conform dit decreet, voor ontbossing voorzien in het beheersplan, goedgekeurd krachtens de wetgeving op het natuurbehoud, enkel een voorafgaande eenvoudige melding aan de ambtenaar vereist. Van deze melding stelt de ambtenaar onverwijld het college van burgemeester en schepenen en de administratie Ruimtelijke Ordening in kennis. → Samenwerking binnen 1 sector/dienst
			Art. 72§1	Het beheersplan (<i>voor beschermde landschappen</i>) dient in overeenstemming te zijn met het natuurrichtplan bepaald in de artikelen 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu. → Volledige scheiding
Sociaal	gericht op 3 van	+	Art. 34 §3	§ 3. Voor elk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten, stelt de Vlaamse regering een

kapitaal / brugorganisaties	de 3			adviescommissie in, die wordt voorgezeten door een lid van de Raad en waarin elke betrokken gemeente vertegenwoordigd is. De adviescommissie heeft als taak de ambtenaar bedoeld in § 2 bij te staan door het verstrekken van adviezen en voorstellen inzake het beheer, het opstellen van het beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten. → Brugorganisatie gericht op kennis, 1 van de 3 kenmerken
			Art. 53	Art. 53. §1. De Vlaamse regering kan maatregelen nemen om de kennis van de natuur bij de bevolking in het algemeen of bij bepaalde bevolkingsgroepen te bevorderen. De Vlaamse regering neemt en bevordert in het bijzonder initiatieven voor educatie en algemene voorlichting aangaande de noodzaak wilde dieren en plantensoorten te beschermen en hun habitats en de natuurlijke habitats overeenkomstig de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn in stand te houden." §2. De Vlaamse regering kan natuureducatieve centra oprichten of erkennen. Deze centra hebben tot doel de vorming van de bevolking inzake natuurbehoud in de ruime zin en de relatie van de mens tot de natuur te bevorderen. De Vlaamse regering regelt de organisatie en de specifieke opdracht van de centra die zij opricht. Zij bepaalt de voorwaarden tot erkenning en de voorwaarden voor subsidiëring, binnen de perken van de begroting. §3. De Vlaamse regering kan, op de voorwaarden die zij bepaalt, subsidies verlenen voor natuureducatieve infrastructuurwerken en voor projecten inzake natuureducatie die niet reeds ten laste van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap worden gesubsidieerd. → Brugorganisatie gericht op kennis, 1 van de 3 kenmerken
			Art. 54	§ 1. Een regionaal landschap is een duurzaam samenwerkingsverband ingesteld op voorstel van een provincie of drie of meer aaneengesloten gemeenten gericht op overleg en samenwerking met de betrokken doelgroepen ter bevordering van het streekeigen karakter, van natuurrecreatie en natuureducatie, van recreatief medegebruik, van het natuurbehoud en van het beheer, herstel, aanleg en de ontwikkeling van kleine landschapselementen. Het regionale landschap is gericht op de bevordering van een draagvlak en heeft geenszins een reglementair karakter. § 2. De Vlaamse regering stelt de nadere regels vast met betrekking tot de erkenning, de organisatie, de werking, subsidiëring en opheffing van de regionale landschappen. → Brugorganisatie gericht op overheid / niet-overheid, overheidsentiteiten en op kennis: 3 van de 3 kenmerken
Responsabiliteit / aantal instrumententypes	Multi-instrumenten: 7	+	→ Art. 5, 10 & 53 Art. 1-74 Art. 3, 4 Art. 8, 14 Art.13§2,45,	Globale beoordeling: Kennis, evaluatie en informatie : aanwezig Wetgeving & Beleid : aanwezig Organisatie & overleg : aanwezig Maatschappelijke opvatting & attitudes : aanwezig (o.a. zorgplicht) Incentives & markten : aanwezig

			46 Art. 2,33 ^{o12} , 14,2 ^e lid ¹³ & 16§2 ¹⁴ Art. 32-36	Technologieën & praktijken : aanwezig Vrijwillige acties : aanwezig (oprichting van reservaten door vrijwilligers mogelijk) → Er wordt gebruik gemaakt van de instrumenten uit 6 van de 7 groepen
Responsa- biliteit / economi- sche instrumen- ten	Vervuiler betaalt principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten)	+/-	Artikelen 8, 16 en 26bis	Artikel 8 De Vlaamse regering neemt alle nodige maatregelen ter aanvulling van de bestaande regelgeving om over het gehele grondgebied van het Vlaamse Gewest de milieukwaliteit te vrijwaren die vereist is voor het behoud van de natuur en om het standstill-beginsel toe te passen zowel wat betreft de kwaliteit als de kwantiteit van de natuur. Artikel 16 § 1. In het geval van een vergunningsplichtige activiteit, draagt de bevoegde overheid er zorg voor dat er geen vermijdbare schade aan de natuur kan ontstaan door de vergunning of toestemming te weigeren of door redelijkerwijze voorwaarden op te leggen om de schade te voorkomen, te beperken of, indien dit niet mogelijk is, te herstellen. § 2. Een activiteit waarvoor een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, kan enkel uitgevoerd worden indien geen vermijdbare schade kan ontstaan en voor zover de aanvrager zich in voorkomend geval gedraagt naar de code van goede natuurpraktijk. De kennisgever dient aan te tonen dat de activiteit geen vermijdbare schade kan veroorzaken. Wanneer de kennisgever dit niet gedaan heeft, dient de betrokken overheid zelf te onderzoeken of de activiteit vermijdbare schade kan veroorzaken. Indien dit het geval is of indien de code van goede natuurpraktijk niet wordt nageleefd, wordt dit door de overheid aan de kennisgever medegedeeld bij ter post aangetekende brief binnen de eventuele wachttermijn voor het uitvoeren van de activiteit voorzien in de wetgeving in kader waarvan de kennisgeving of de melding gebeurt of bij gebreke daaraan binnen dertig dagen na de kennisgeving of de melding. De kennisgever mag pas starten met de uitvoering van de betrokken activiteit wanneer voormelde termijn verstreken is zonder dat hij een voormeld bericht van de overheid heeft ontvangen. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen voor de toepassing van deze paragraaf. § 3. De Vlaamse regering kan voor bepaalde activiteiten of categorieën van activiteiten, voor bepaalde habitats of ecologische processen, of voor bepaalde soortengroepen, richtlijnen geven voor het beoordelen van het vermijdbare karakter van de activiteit en voor het opleggen van voorwaarden en herstelmaatregelen. Artikel 26bis § 1. De overheid mag geen toestemming of vergunning verlenen voor een activiteit die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. Als voor een activiteit een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, dient door de kennisgever worden aangetoond dat de activiteit geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. Wanneer de

¹² 33° code voor goede natuurpraktijk : richtlijnen inzake natuurbeheer met het oog op het respecteren van het standstill-beginsel

¹³ De Vlaamse regering kan een code van goede natuurpraktijk vaststellen die de in het voorgaande lid bedoelde zorgplicht verduidelijkt

¹⁴ Een activiteit waarvoor een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, kan enkel uitgevoerd worden indien geen vermijdbare schade kan ontstaan en voor zover de aanvrager zich in voorkomend geval gedraagt naar de code van goede natuurpraktijk.

De kennisgever dient aan te tonen dat de activiteit geen vermijdbare schade kan veroorzaken. Wanneer de kennisgever dit niet gedaan heeft, dient de betrokken overheid zelf te onderzoeken of de activiteit vermijdbare schade kan veroorzaken. Indien dit het geval is of indien de code van goede natuurpraktijk niet wordt nageleefd, wordt dit door de overheid aan de kennisgever medegedeeld bij ter post aangetekende brief binnen de eventuele wachttermijn voor het uitvoeren van de activiteit voorzien in de wetgeving in kader waarvan de kennisgeving of de melding gebeurt of bij gebreke daaraan binnen dertig dagen na de kennisgeving of de melding. De kennisgever mag pas starten met de uitvoering van de betrokken activiteit wanneer voormelde termijn verstreken is zonder dat hij een voormeld bericht van de overheid heeft ontvangen.

			kennisgever dit niet gedaan heeft, dient de betrokken overheid zelf te onderzoeken of de activiteit onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. Wanneer dit het geval is, wordt dit door de overheid aan de kennisgever medegedeeld bij ter post aangetekende brief binnen de eventuele wachtermijn voor het uitvoeren van de activiteit voorzien in de wetgeving in het kader waarvan de kennisgeving of de melding gebeurt of bij gebreke daaraan binnen dertig dagen na de kennisgeving of melding. De kennisgever mag pas starten met de uitvoering van de betrokken activiteit wanneer voormelde termijn verstreken is zonder dat hij een voormeld bericht van de overheid heeft ontvangen. De Vlaamse regering kan bepalen hoe moet aangetoond worden dat een activiteit geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. § 2. De in § 1 bedoelde overheid vraagt in de gevallen bedoeld in § 1 advies aan de dienst bevoegd voor het natuurbehoud over de vraag of de betrokken activiteit onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. De Vlaamse regering kan de nadere regels vastleggen met betrekking tot de procedure die moet nageleefd worden voor het vragen van het advies. § 3. In afwijking van § 1 kan een activiteit die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken, bij afwezigheid van een alternatief, toch worden toegelaten of uitgevoerd om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. In dat geval dienen alle schadebeperkende en compenserende maatregelen genomen te worden. Degene die de aanvraag, de kennisgeving of de melding bedoeld in § 1 gedaan heeft en die respectievelijk een weigering of een bericht zoals bedoeld in § 1, tweede lid van de betrokken overheid heeft ontvangen, richt tot deze overheid een verzoek tot het toepassen van de in deze paragraaf bedoelde afwijkmogelijkheid. De Vlaamse regering bepaalt de procedure voor deze aanvragen en voor het behandelen ervan. De Vlaamse regering oordeelt over het bestaan van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. <i>Deze bepalingen omvatten regels i.v.m. te treffen milderende maatregelen, herstelmaatregelen en/of compenserende: dit kan beschouwd worden als een vorm van het vervuiler-betaalt-principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten).</i> → vervuiler betaalt principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten)
		Art. 36ter.	§ 1. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, in de speciale beschermingszones, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, de nodige instandhoudingsmaatregelen die steeds dienen te beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen habitats vermeld in bijlage I van dit decreet en de soorten vermeld in de bijlagen II, III en IV van dit decreet. De Vlaamse regering stelt nadere regels vast met betrekking tot de nodige instandhoudingsmaatregelen en de ecologische vereisten. § 2. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, tevens alle nodige maatregelen om a) elke verslechtering van de natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu van de habitats van bijlage I van dit decreet en van de habitats van de soorten vermeld in de bijlagen II, III en IV van dit decreet in een speciale beschermingszone te vermijden; b) elke betekenisvolle verstoring van een soort vermeld in de bijlagen II, III of IV van dit decreet in een speciale beschermingszone te vermijden. De Vlaamse regering stelt hiervoor nadere regels vast.

			§ 3. Een vergunningsplichtige activiteit die, of een plan of programma dat, afzonderlijk of in combinatie met één of meerdere bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, dient onderworpen te worden aan een passende beoordeling wat betreft de betekenisvolle effecten voor de speciale beschermingszone. De verplichting tot het uitvoeren van een passende beoordeling geldt ook indien wegens het verstrijken van de lopende vergunning van de vergunningsplichtige activiteit een nieuwe vergunning moet worden aangevraagd. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het opstellen van de passende beoordeling. Indien een vergunningsplichtige activiteit of een plan of programma onderworpen is aan de verplichting tot milieueffectrapportage overeenkomstig de wetgeving in uitvoering van de project-MERrichtlijn of de plan-MERrichtlijn, geschiedt de passende beoordeling in het kader van de milieueffectrapportage. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen in verband met de herkenbaarheid van de passende beoordeling in het milieueffectrapport. Indien een vergunningsplichtige activiteit of een plan of programma niet onderworpen is aan de verplichting tot milieueffectrapportage overeenkomstig de wetgeving in uitvoering van de project-MERrichtlijn of de plan-MERrichtlijn, vraagt de administratieve overheid steeds het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen in verband met de inhoud en de vorm van de passende beoordeling. § 4. De overheid die over een vergunningsaanvraag, een plan of programma moet beslissen, mag de vergunning slechts toestaan of het plan of programma slechts goedkeuren indien het plan of programma of de uitvoering van de activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken speciale beschermingszone kan veroorzaken. De bevoegde overheid draagt er steeds zorg voor dat door het opleggen van voorwaarden er geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan ontstaan. § 5. In afwijking op de bepalingen van § 4, kan een vergunningsplichtige activiteit die of een plan of programma dat afzonderlijk of in combinatie met één of meer bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, slechts toegestaan of goedgekeurd worden a) nadat is gebleken dat er voor de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone geen minder schadelijke alternatieve oplossingen zijn en b) omwille van dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. Wanneer de betrokken speciale beschermingszone of een deelgebied ervan, een gebied met een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort is, komen alleen argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten dan wel, na advies van de Europese Commissie, andere dwingende redenen van groot openbaar belang, in aanmerking. De afwijking bedoeld in het voorgaande lid kan bovendien slechts toegestaan worden nadat voldaan is aan de volgende voorwaarden : 1° de nodige compenserende maatregelen genomen zijn en de nodige actieve instandhoudingsmaatregelen genomen zijn of worden die waarborgen dat de algehele samenhang van de speciale beschermingszone en –zones bewaard blijft; 2° de compenserende maatregelen zijn van die aard dat een evenwaardige habitat of het natuurlijk milieu ervan, van
--	--	--	--

			minstens een gelijkaardige oppervlakte in principe actief is ontwikkeld. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen voor het opstellen van een passende beoordeling van de effecten van de activiteit op de habitats, de habitats van een soort en op de soort of soorten waarvoor de speciale beschermingszone is aangewezen, voor het onderzoeken van minder schadelijke alternatieven en inzake de compenserende maatregelen. De Vlaamse regering oordeelt over het bestaan van een dwingende reden van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. Elke beslissing in uitvoering van de afwijkingsprocedure van deze paragraaf, wordt met redenen omkleed. § 6. De overheid houdt bij haar beslissing over de voorgenomen actie, en in voorkomend geval ook bij de uitwerking ervan, rekening met het goedgekeurde milieueffectrapport, de passende beoordeling of het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De overheid motiveert elke beslissing over de voorgenomen actie in het bijzonder op volgende punten : 1° de keuze voor de voorgenomen actie, een bepaald alternatief of bepaalde deelalternatieven; 2° de aanvaardbaarheid van de te verwachten betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone; 3° de in het milieueffectrapport, in de passende beoordeling of de in het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud voorgestelde compenserende maatregelen en actieve instandhoudingsmaatregelen. Wordt deze beslissing genomen in het kader van een vergunningverlening of het verlenen van een toestemming of machtiging, dan deelt de overheid haar beslissing mee aan de aanvrager op dezelfde wijze als de beslissing op de aanvraag voor de vergunning of de toestemming of machtiging wordt meegedeeld. § 7. Voor de speciale beschermingszones kan de Vlaamse regering een specifieke regeling uitwerken voor de cumulatieve toepassing van de procedures voorzien in dit artikel en in de artikelen 13, 15 en 26bis. <i>Deze bepalingen omvatten regels i.v.m. te treffen milderende maatregelen en/of natuurcompensatie: dit kan beschouwd worden als een vorm van het vervuiler-betaalt-principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten).</i> → vervuiler betaalt principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten)
		Art. 42 & 43	Art. 42. De eigenaar van een onroerend goed kan van het Vlaamse Gewest de verwerving daarvan eisen indien hij aantoont dat, ten gevolge van de aanduiding van dit onroerend goed als een GEN of GENO, of de aanwijzing ervan als speciale beschermingszone, de waardevermindering van zijn onroerend goed ernstig is ofwel dat de leefbaarheid van de bestaande bedrijfsvoering ernstig in het gedrang komt. De Vlaamse regering bepaalt de nadere voorwaarden en de procedure van deze koopplicht. De Vlaamse regering bepaalt de wijze van berekening van het bedrag van de aankoopprijs waarop de eigenaar recht heeft. Bij de berekening van de aankoopprijs wordt rekening gehouden met het verschil in de waarde van het onroerend goed voor de opname in het VEN en de waarde na de definitieve afbakening hiervan. Het bedrag dat de eigenaar van het Vlaamse Gewest ontvangt met toepassing van dit artikel, wordt in voorkomend geval verminderd met het bedrag dat de eigenaar ontvangen heeft ten gevolge van planschade voor hetzelfde onroerend goed. Wanneer een eigenaar van een onroerend goed gebruik maakt van de voormelde mogelijkheid van gedwongen aankoop door het Vlaamse Gewest, kan hij geen aanspraak meer maken op planschade, patrimoniumverlies, schadevergoeding of een

				andere aankoopverplichting in hoofde van het Vlaamse Gewest voor hetzelfde onroerend goed. Art. 43. Indien een onroerend goed wordt gebruikt dat binnen een GEN of GENO ligt, kan van het Vlaamse Gewest een vergoeding gevraagd worden in de mate dat inkomstenverlies kan aangetoond worden ten gevolge van de maatregelen conform artikel 25, § 3, 2°,1. → Vergoeden van verloren economische opbrengsten
			Art. 45-46	<i>Deze artikelen handelen over de beheerovereenkomsten</i> → Vergoeden van verloren economische opbrengsten
			Art. 52	§ 1. De belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen of visserij, veroorzaakt door diersoorten die beschermd zijn krachtens de bepalingen van artikel 51, wordt in de mate dat deze schade niet redelijkerwijze kon worden voorkomen, vergoed door het Mina-fonds volgens de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt. (..) <i>Dit artikel voorziet de mogelijkheid om onvermijdelijke schade door diersoorten aan gewassen, vee, bossen of visserij te vergoeden.</i> → Vergoeden van verloren economische opbrengsten
Institutioneel geheugen / Instrumenten & organisaties	Vasthouden aan bestaande praktijken + beperkte introductie nieuwe instrumenten	-	Art.36bis / 36ter	Dit artikel introduceert de Habitatrichtlijngebieden en de daarbij horende instrumenten (instandhoudingsmaatregelen, passende beoordeling) → Vasthouden aan bestaande praktijken + beperkte introductie nieuwe instrumenten

Bijlage 20 Gecoördineerde versie van het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu van 21 oktober 1997, d.d. 9 mei 2014¹⁵

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

criterium / Indicator	Definitie score	Score	Deel van rechtsnorm/ beleidsdocument	Citatie van deel van rechtsnorm/beleidsdocument en toelichting bij score
Integrale aanpak /aantal functies of diensten	Multifunctioneel (maatschappelijke behoefte in rekening gebracht)	+	Artikelen 6, 13, 14, 17-19, 16sexies 1°, 16septies, 16terdecies, 36ter, 47	<i>Diverse artikelen die het mogelijk maken maatregelen te treffen in het kader van één enkele functie, m.n. de natuurfunctie.</i> → Monofunctioneel
			Art. 7	Het onder artikel 6 bedoelde beleid is gericht op het nemen van alle maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen. Met het oog op het nemen van de in het eerste lid vermelde maatregelen is de Vlaamse Regering ertoe gemachtigd om de bijlagen I, II, III en IV bij dit decreet te wijzigen op een van de volgende gronden, naargelang van toepassing : 1° hetzij als gevolg van de in artikel 15 van de Vogelrichtlijn of in artikel 19 van de Habitatrichtlijn bedoelde aanpassing aan de technische en wetenschappelijke vooruitgang; 2° hetzij als gevolg van de feitelijke vaststellingen die in het in artikel 10 bedoelde Natuurrapport gedaan worden betreffende de vogelsoorten van de bijlage I van de Vogelrichtlijn, dan wel betreffende de habitats van bijlage I van de Habitat-richtlijn of de dier- en plantensoorten van bijlage II of IV van de diezelfde richtlijn; 3° hetzij als gevolg van de feitelijke vaststellingen die gedaan worden in het verslag in uitvoering van artikel 17.1 van de Habitatrichtlijn. Onverminderd wat bepaald wordt in het eerste lid, wordt in de maatregelen genomen in uitvoering van de Habitat- en Vogelrichtlijn rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met de regionale en lokale bijzonderheden. → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 9	<i>Er dient rekening gehouden te worden met de bestemmingen op de plannen van aanleg naast de natuurmaatregelen. Ook met de landbouwbedrijfsvoering en het teeltplan conform de ruimtelijke bestemming dient rekening gehouden te worden, tenzij het om instandhoudingsmaatregelen voor de SBZ's gaat of om maatregelen ter voorkoming van de verslechtering van de</i>

¹⁵ Dit is t.e.m. de wijziging door het decreet van 9 mei 2014 tot wijziging van de regelgeving inzake natuur en bos (B.S. 7/7/2014). De datum van inwerkingtreding van diverse gewijzigde bepalingen dient nog bepaald te worden door de Vlaamse Regering

				<i>natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu van habitats (van soorten) van de Habitat- of Vogelrichtlijn of verslechtering van het leefgebied van soorten van die richtlijnen.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 12bis	<i>Dit artikel bepaalt dat bij beheer van terreinen gestreefd wordt naar een geïntegreerd beheer, rekening houdend met de ecologische, economische en de sociale functie.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 13 §6	<i>Deze paragraaf voorziet in zekere mate een afstemming van de natuurvergunningsplicht met andere functies op het terrein</i> → Multifunctioneel (geen vermelding maatschappelijke behoeften)
			Art. 16quater	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid tot het voeren van een geïntegreerd beheer in de zgn. gebieden van type één waar het behoud van de aanwezige natuurkwaliteit nagestreefd wordt.</i> → Multifunctioneel (geen vermelding maatschappelijke behoeften)
			Art. 16 quinqies	<i>Dit artikel dat gericht op de zgn. gebieden van type twee is eveneens gebaseerd op het geïntegreerd beheer waarbij ook doelstellingen voor de economische en sociale functie geformuleerd worden en waarbij ook rekening gehouden wordt met de maatregelen ter realisatie van de economische en sociale functie. Plaatselijk kan de beheerder de klemtoon op het realiseren van een bepaalde functie leggen op voorwaarde dat andere functies voldoende in het terrein aan bod komen.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 16 sexies	<i>Dit artikel laat ruimte om naast de natuurfunctie ook de sociale en economische functie te realiseren.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 25 §1	<i>Enerzijds is dit artikel gericht op het laten primeren van de natuurfunctie boven de andere functies in het GEN. In het GENO dient rekening gehouden te worden met de andere functies.</i> <i>Dit artikel brengt ook de bosbouwfunctie, de watergerelateerde functies, de recreatieve en agrarische functies in het daglicht doordat het gericht is op maatregelen ter bevordering van natuurgerichte bosbouw, het afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en op het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater, het recreatieve medegebruik en het agrarisch medegebruik.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 27, 48§4, tweede lid	<i>Deze artikelen handelen over de gebieden van het IVON, waartoe de natuurverwevingsgebieden behoren, dit zijn aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies naast mekaar bestaan.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 28 §1	<i>Deze paragraaf van dit artikel bepaalt dat men in de natuurverwevingsgebieden maatregelen kan treffen zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies in het gebied,</i> → Multifunctioneel (geen vermelding maatschappelijke behoeften)
			Art. 29	<i>Dit artikel vormt de basis voor het treffen van stimulerende maatregelen in alles behalve de groen- en bosgebieden. Dit stimuleren impliceert dus dat rekening dient gehouden te worden met de diverse functies in al die andere planologische bestemmingen.</i>

				→ Multifunctioneel (geen vermelding maatschappelijke behoeften)
			Art. 34	<i>Dit artikel bepaalt dat in het beheersplan van natuurreservaten eveneens bepalingen inzake het recreatieve en educatieve medegebruik opgenomen worden voor zover dit medegebruik inpasbaar is in de doelstelling van het natuurreservaat.</i> → Multifunctioneel (1 functie is hoofdfunctie)
			Art. 45 en 46	<i>Deze artikelen stimuleren de natuurfunctie op gronden met een landbouwfunctie via de beheerovereenkomsten.</i> → Multifunctioneel (1 functie is hoofdfunctie)
			Art. 54bis	§ 1. Een bosgroep responsabiliseert en stimuleert in hoofdzaak de beheerders van terreinen met het oog op het duurzaam invullen van de ecologische, de economische en/of de sociale functie via het geïntegreerd beheer in uitvoering van het decreet. De bosgroep beoogt ook het coördineren van beheeractiviteiten, een basisdienstverlening ten aanzien van het beheer en de opmaak van gezamenlijke beheerplannen. Bij het invullen van hun taken zoeken de bosgroepen naar optimale afstemming en synergiën met andere actoren, in het bijzonder met de regionale landschappen. § 2. Een bosgroep is een duurzaam samenwerkingsverband tussen terreinbeheerders. Alle terreinbeheerders kunnen toetreden tot en gebruik maken van de diensten van een bosgroep. Een bosgroep heeft het statuut van private rechtspersoonlijkheid, onder de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk. § 3. De provincies zijn bevoegd voor de erkenning, subsidiëring en opvolging van de bosgroepen. § 4. Naast financiële middelen kunnen de provincies ook infrastructuur en personeel ter beschikking stellen. → Multifunctioneel (geen vermelding maatschappelijke behoeften)
Land- schaps- schaal / aantal land- gebruiken	Landschaps- niveau	+	Hoofdstuk V – Gebiedsgericht beleid	<i>Dit hoofdstuk handelt over de natuurlijke structuur bestaande uit de gebieden met hoofdfunctie natuur (VEN), d.i. landgebruiksgroep natuur, de gebieden met nevenfunctie natuur (met de landgebruiksgroepen bos, water, landbouw) en de gebieden waar natuur een ondergeschikte functie heeft (natuurverbindingsgebieden). De bedoeling is een aaneengesloten natuurlijke structuur tot stand te brengen. Op deze wijze wordt op landschapsschaal gewerkt of worden op gebiedsniveau de diverse landgebruiken benaderd.</i> → Landschapsschaal of gebiedsniveau (alle landgebruiken)
			Art. 25 §1	<i>Dit artikel brengt ook de bosbouwfunctie, de watergerelateerde functies, de recreatieve en agrarische functies in het daglicht doordat het gericht is op maatregelen ter bevordering van natuurgerichte bosbouw, het afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en op het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater, het recreatieve medegebruik en het agrarisch medegebruik.</i> → Meerdere landgebruiksgroepen komen hier aan bod
			Art. 27, 48§4 tweede lid	<i>Dit artikel handelt over de gebieden van het IVON, waartoe de natuurverwevingsgebieden behoren, dit zijn aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies</i> → Meerdere landgebruiksgroepen komen hier aan bod
			Art. 45 en 46	<i>Deze artikelen stimuleren de natuurfunctie op gronden met een landbouwfunctie via de beheerovereenkomsten.</i>

				→ Meerdere (combinatie van 2 groepen, nl. landbouw + natuur) landgebruiken
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Integraal: gericht op alle ESD-blokken	+	Hoofdstuk V Gebiedsgericht beleid, Afdeling 2. — Het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	<i>Via het IVON wordt ruimte geboden aan gebieden waar ruimte is voor meerdere functies naast de natuurfunctie.</i> → ecosystemen, aanbod & gebruik
			Art. 9	<i>Dit artikel maakt een aanpak mogelijk met de bestemmingen op de plannen van aanleg of uitvoeringsplannen</i> → indirecte drivers
			Art. 11, §2, 4°	<i>Hier wordt ruimte gemaakt voor doelgroepenbeleid en de uitwerking van het gebiedsgericht beleid dat wordt ingebracht in het kader van het ruimtelijk beleid.</i> → indirecte drivers, drivers, menselijk welzijn
			Hoofdstuk V; afdeling 4; Onderafdeling B: vrijwillige beheerovereenkomsten	<i>Deze aanpak is gericht om twee functies (agrarische en natuurfuncties) naast mekaar te laten functioneren.</i> → aanbod & gebruik
			Art. 47	<i>Natuurinrichting is enkel op 1 functie gericht.</i> → ecosystemen
			Art. 48 & 50	<i>Zowel voor de gebieden van het VEN (gericht op 1 functie) als voor de gebieden van het IVON (gericht op meerdere functies) worden natuurrichtplannen opgesteld.</i> → ecosystemen, aanbod en gebruik
			Art. 54	<i>Binnen de regionale landschappen is de aanpak gericht op de functies natuurbehoud, natuurrecreatie, recreatief medegebruik en natuureducatie.</i> → menselijk welzijn, ecosystemen, aanbod en gebruik, drivers
			Globale beoordeling	→ Gericht op 5 blokken van de ESD-cyclus
Optimalisatie / doel	optimalisatie van meerdere functies	+	Hoofdstuk V Gebiedsgericht beleid,	<i>In het IVON kunnen meerdere functies t.o.v. mekaar worden afgewogen</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies

			Afdeling 2. — Het Integraal Verwevings- en Ondersteune nd Netwerk	
			Art. 6	<i>Er is naast het natuurbeleid aandacht voor het creëren van een maatschappelijk draagvlak en op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden (o.a. voor milieu)
			Art. 25 §1	<i>Dit artikel is gericht op de optimalisatie van 6 functies en de landschappelijke en cultuurhistorische waarden</i> → Optimalisatie van meerdere functies
			Art. 27 & 28	<i>Het eerste artikel definieert het IVON en het tweede bepaalt dat men in de natuurverwevingsgebieden maatregelen kan treffen zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies in het gebied,</i> → Optimalisatie van meerdere functies
			Art. 34 §1	<i>Er is aandacht voor het recreatieve/educatieve medegebruik van reservaten</i> → max van 1 functie met aandacht verbetering andere functies
			Art. 56	<i>Dit artikel is gericht is op de afstemming van de natuurfunctie tegenover de economische functie van land- en tuinbouw</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden (o.a. voor milieu)
ESD-begrip / vermelding	Het concept duiden, maar het plaatsen onder de economische functie	+/-	Art. 12quinquies	De economische functie van een terrein dat beheerd wordt ten behoeve van het natuurbehoud bestaat onder meer uit het optimaal benutten van ecosysteemdiensten, waaronder de duurzame productie van goederen of diensten, die binnen dit terrein gerealiseerd kunnen worden. → Het concept duiden, maar het plaatsen onder de economische functie
Participatie / wanneer	Bij de agendavorming, beleidsformulering, besluitvorming, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie	+	Art. 12	<i>Het natuurbeleidsplan wordt voorgelegd aan diverse adviserende instanties en organen</i> → agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming
			Art. 21/30	Voor de afbakening van een GEN of GENO stelt de Vlaamse regering een ontwerp van afbakeningsplan op, al dan niet in samenwerking met natuurlijke personen dan wel publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen. <i>Vervolgens wordt er advies gevraagd over het ontwerp afbakeningsplan van het VEN aan diverse raden, instituten, instellingen, administraties, maatschappijen lokale besturen, polders en wateringen. Het afbakeningsproces van het IVON verloopt zoals deze volgens het VEN, m.n. via artikel 21, met dat verschil dat artikel 22 niet van toepassing is, wat betekent dat geen advies gevraagd wordt aan elke betrokken gemeente, polder en/of watering</i> → agendavorming, beleidsformulering en besluitvorming
			Art. 45, 46	→ Enkel achteraf bij beleidsuitvoering

		Art. 50quinquies & Hoofdstuk V – Gebiedsgericht beleid Afdeling 4 Algemene bescherming voor de bescherming van het natuurlijk milieu Onderafdeling E – Planmatige omkadering van het instandhoudingsbeleid Sectie 3 – Managementplannen Natura 2000	Art. 50quinquies. De Vlaamse Regering of haar gemachtigde duidt een gewestelijke overleginstantie aan die ten minste instaat voor: 1° de voortgangsbewaking van het Vlaams Natura 2000-programma; 2° het verlenen van advies over de managementplannen Natura 2000; 3° het verschaffen van aanbevelingen over beleidsmatige problemen bij de realisatie van het instandhoudingsbeleid. De overleginstantie is ten minste samengesteld uit vertegenwoordigers van: 1° het agentschap; 2° de Vlaamse administraties die betrokken zijn bij de inrichting en het beheer van het buitengebied; 3° de relevante sectoren van het buitengebied. Het agentschap, vermeld in het tweede lid, 1°, heeft tot taak de werkzaamheden van de instantie te organiseren en aan te sturen. (..) Art. 50octies. § 1. Het managementplan Natura 2000, of, in voorkomend geval, de planversies, wordt vastgesteld door de Vlaamse Regering of haar gemachtigde. Als in het plan of een bepaalde planversie dwingende acties als vermeld in paragraaf 5, tweede lid, voorkomen, wordt het plan of de planversie in kwestie in ieder geval vastgesteld door de Vlaamse Regering. § 2. Het agentschap staat in voor de voorbereiding van het managementplan Natura 2000, of, in voorkomend geval, de planversies. § 3. De overleginstantie, vermeld in artikel 50quinquies, verleent advies aan het agentschap over het ontwerp van managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversies. § 4. Het agentschap is belast met de coördinatie van de uitvoering van het managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversies. Het agentschap kan daarbij in overleg met de gewestelijke overleginstantie een beroep doen op de actoren, vermeld in artikel 50ter, § 3, 3°, b), die een bijdrage leveren tot de coördinatie. § 5. Het managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversies, worden door het agentschap ten minste om de twee jaar tussentijds getoetst in het licht van de realisatiegraad van de taakstelling, vermeld in artikel 50septies, § 3. Als uit die tussentijdse toetsing blijkt dat het bindend gedeelte, vermeld in artikel 50septies, § 3, tweede lid, niet of vermoedelijk niet kan worden gerealiseerd tijdens de plancyclus in kwestie, wordt de realisatie ervan bewerkstelligd via dwingende acties. De dwingende acties, vermeld in het tweede lid, kunnen voor de speciale beschermingszone of -zones in kwestie instandhoudingsmaatregelen bevatten. Het agentschap draagt er zorg voor dat de adressant van de maatregel met een aangetekende brief op de hoogte wordt gebracht van de maatregel en, in voorkomend geval, van de termijn waarbinnen die moet worden uitgevoerd.
--	--	--	---

				§ 6. Het plan wordt ten minste om de zes jaar geëvalueerd op basis van de realisatiegraad van de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszone of -zones in kwestie en het Vlaams Natura 2000-programma. Met inachtneming van deze evaluatie, vermeld in het eerste lid, wordt aansluitend een nieuw plan voor de volgende cyclus van zes jaar of voor een fase ervan vastgesteld. Het bestaande plan of, in voorkomend geval de planversie, blijft in ieder geval van kracht tot het nieuwe plan of planversie is vastgesteld conform paragraaf 1. § 7. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen over de onderlinge afstemming of procedurele integratie van het managementplan Natura 2000, het natuurinrichtingsproject vermeld in artikel 47 van dit decreet en het landinrichtingsplan vermeld in artikel 3.3.1 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting. Art. 50novies. Het agentschap organiseert voor elke speciale beschermingszone of -zones waarvoor een managementplan Natura 2000 wordt opgemaakt een overlegplatform dat ten minste belast is met: 1° de voortgangsbewaking van het managementplan Natura 2000; 2° het initiëren, adviseren en opvolgen van de overlegprocessen die plaatsvinden in het kader van de realisatie van de acties, vermeld in artikel 50septies, § 3, eerste lid, 2°. Het overlegplatform, vermeld in het eerste lid, bestaat ten minste uit een of meerdere vertegenwoordigers van: 1° het agentschap; 2° de Vlaamse administraties die betrokken zijn bij de inrichting en het beheer van het buitengebied; 3° de actoren, vermeld in artikel 50ter, § 3, 3°, andere dan de vertegenwoordigers vermeld in punt 1° en 2°. Art. 50decies. Een managementplan Natura 2000 wordt bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het agentschap draagt er zorg voor dat een ruime bekendheid wordt gegeven aan het managementplan Natura 2000. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen met betrekking tot de inhoud, de procedure tot opmaak, de evaluatie, de bekendmaking van het managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversie, en de kennisgeving, vermeld in artikel 50octies, § 5, vierde lid. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop en de criteria op basis waarvan de zoekzones, vermeld in artikel 50septies, § 4, eerste lid, worden afgebakend en de actiegebieden, vermeld in artikel 50septies, § 4, tweede lid, worden vastgesteld. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere samenstelling van het overlegplatform, als vermeld in artikel 50novies, tweede lid. → Participatie bij de agendavorming, beleidsformulering, besluitvorming, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatievormen: 4 of meer	+	Art. 6	→ Informeren
			Art. 10	→ Informeren
			Art. 11 §2	<i>In het natuurbeleidsplan komt een deelplan voor het doelgroepenbeleid. Daarin wordt de aard van de doelgroepen bepaald alsook de daarop betrekking hebbende doelstellingen, de initiatieven inzake educatie en voorlichting en de stimulerende maatregelen.</i>

				→ Informeren & Adviseren (bv keuze tussen alternatieven, dialoog)
			Art. 12	Het ontwerp van natuurbeleidsplan wordt onderworpen aan dezelfde adviesprocedure als de procedure die is bepaald in artikel 2.1.9. tot en met 2.1.11. van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid. → Adviseren (bv keuze tussen alternatieven, dialoog)
			Art. 16 bis Art. 16 ter Art. 16 septies Art. 16 octies Art. 16 novies	Art. 16bis §1 § 1. Voor een terrein dat beheerd wordt of zal worden ten behoeve van het natuurbehoud kan een natuurbeheerplan worden opgemaakt. Een natuurbeheerplan bevat: 1° een beschrijving van de bestaande toestand; 2° een globaal kader voor de ecologische, de sociale en de economische functie; 3° de beheerdoelstellingen; 4° de beheermaatregelen die genomen zullen worden om de beheerdoelstellingen te realiseren; 5° de wijze waarop de realisatie van de beheerdoelstellingen wordt opgevolgd en geëvalueerd. §2 ... Een natuurbeheerplan kan opgemaakt worden door de beheerder of een groep van beheerders, met de instemming van de eigenaars. Art. 16ter ... § 2. De private terreinen, waarvoor een natuurbeheerplan wordt opgemaakt, die geheel of gedeeltelijk liggen in het VEN of in een speciale beschermingszone in het Vlaamse Gewest, de natuurdomeinen alsook de openbare terreinen waarvoor een natuurbeheerplan wordt opgemaakt, moeten ten minste aan de voorwaarden voor type twee voldoen. In het geval vermeld in artikel 16septies, tweede lid, wordt daarbij maximaal gestreefd om te voldoen aan de voorwaarden voor type drie of type vier. Voor natuurdomeinen die verworven zijn met het oog op de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen voldoet het natuurbeheerplan aan de voorwaarden voor type drie of type vier. Voor de terreinen die niet vermeld zijn in het eerste lid kiest de beheerder van het terrein die een geïntegreerd beheer ten behoeve van het natuurbehoud wil voeren, uit de vier types, vermeld in het eerste lid. De beheerder kan alleen kiezen voor type drie of type vier als het terrein, in voorkomend geval in samenhang met de ruimtelijke omgeving ervan, voldoende oppervlakte heeft om op duurzame wijze de aanwezige of te ontwikkelen natuurstreefbeelden in stand te houden. Art. 16 septies De beheerdoelstellingen en -maatregelen in een natuurbeheerplan moeten in voorkomend geval in overeenstemming zijn met: 1° de instandhoudingsdoelstellingen; 2° de soortenbeschermingsprogramma's; 3° de al vastgestelde natuurrichtplannen; 4° de managementplannen, vermeld in artikel 48; 5° de bepalingen van het managementplan Natura 2000. Indien het natuurbeheerplan betrekking heeft op terreinen die zich bevinden in een speciale beschermingszone in het Vlaamse Gewest wordt het natuurbeheerplan binnen de zoekzones, vermeld in artikel 50septies, § 4, maximaal afgestemd op de bepalingen van het managementplan Natura 2000 voor zover het betrekking heeft op:

			1° natuurdomeinen; 2° openbare terreinen; 3° terreinen die werden aangekocht of waarop een zakelijk of persoonlijk recht werd verworven, in beide gevallen met financiële tussenkomst van de administratieve overheid in uitvoering van dit decreet. Naast de maximale afstemming op de bepalingen van het managementplan Natura 2000, als vermeld in het tweede lid, kan het natuurbeheerplan ook het realiseren van natuurstreefbeelden van regionaal belang omvatten. De Vlaamse Regering stelt de natuurstreefbeelden vast die voor het Vlaamse Gewest van regionaal belang zijn. De Vlaamse Regering stelt een lijst van de natuurstreefbeelden vast die in aanmerking komen voor terreinen van type twee, type drie en type vier. De Vlaamse Regering stelt nadere regels vast om te beoordelen of het terrein van type drie of type vier voldoende oppervlakte heeft om op een duurzame wijze de aanwezige of te ontwikkelen natuurstreefbeelden in stand te houden. De Vlaamse Regering stelt voor de vier types van terreinen de nadere criteria vast waaraan het beheer, bepaald in een natuurbeheerplan, moet voldoen. Als naast een natuurbeheerplan ook een beheerplan in het kader van het Onroerend-erfgoeddecreet van 12 juli 2013 wordt opgemaakt, worden alle beheerdoelstellingen voor dat terrein in één beheerplan geïntegreerd. De Vlaamse Regering bepaalt daarvoor de nadere regels. De bepalingen van dit artikel zijn ook van toepassing op dat geïntegreerde beheerplan. Art. 16 octies § 1. De procedure voor de goedkeuring van een natuurbeheerplan verloopt als volgt: 1° in een eerste, verkennend deel wordt de informatie verzameld die nodig is om te bepalen met welk van de vier types terreinen, vermeld in artikel 16ter, § 1, het geplande beheer overeenstemt. Dit eerste deel wordt goedgekeurd door het agentschap; 2° na de goedkeuring van het eerste deel wordt een ontwerp van een natuurbeheerplan opgemaakt; 3° een ontwerp van natuurbeheerplan, vermeld in punt 2°, wordt onderworpen aan een consultatie van het publiek als het gaat om terreinen van type twee, type drie of type vier; 4° een ontwerp van natuurbeheerplan, vermeld in punt 2°, wordt onderworpen aan het advies van door de Vlaamse Regering aan te wijzen instanties. De Vlaamse Regering kan bepalen voor welke types van terreinen advies moet worden verleend; 5° er wordt een beslissing genomen over het ontwerp van natuurbeheerplan. De beslissing, vermeld in punt 5° van het eerste lid, gebeurt door de Vlaamse Regering of haar gemachtigde als het ontwerp van natuurbeheerplan betrekking heeft op een natuurdomein. Het agentschap beslist over de goedkeuring van het ontwerp van het natuurbeheerplan van andere terreinen. § 2. Er worden evaluatiemomenten voorzien om te bepalen in welke mate de in een natuurbeheerplan vooropgestelde beheerdoelstellingen gerealiseerd worden. Het resultaat van deze evaluatiemomenten kan leiden tot de wijziging van een natuurbeheerplan. § 3. Een natuurbeheerplan geldt voor een periode van 24 jaar, tenzij bij de goedkeuring ervan anders is bepaald.
--	--	--	---

			§ 4. Een goedgekeurd natuurbeheerplan wordt bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De goedgekeurde natuurbeheerplannen worden door het agentschap opgenomen in een register en meegedeeld aan de gemeente of gemeenten waarin het terrein geheel of gedeeltelijk ligt. Art. 16novies § 1. De goedkeuring van het natuurbeheerplan houdt voor de beheerder van het terrein een verbintenis in tot de uitvoering van de in het natuurbeheerplan opgenomen beheermaatregelen, voor zover de financieringsverbintenis wordt nageleefd. De goedkeuring van het natuurbeheerplan, ander dan dit van type één, houdt voor het Vlaamse Gewest een verbintenis in tot financiering, binnen de perken van de begroting van de in het natuurbeheerplan opgenomen maatregelen, die voor subsidie in aanmerking komen met toepassing van artikel 16sedecies, § 1, 2°. Voor zover de realisatie van het in het natuurbeheerplan opgenomen globaal kader en de beheerdoelstellingen niet in het gedrang komt, kan de beheerder afwijken van de beheermaatregelen die het goedgekeurde natuurbeheerplan bevat, op voorwaarde dat voldaan wordt aan de voorwaarden inzake natuurbeheer die zijn opgenomen in het natuurbeheerplan en de afwijking van de beheermaatregelen geen gevolg heeft buiten het terrein. Afwijkende beheermaatregelen die wel de realisatie van het globaal kader en de beheerdoelstellingen in het gedrang brengen of die gevolgen hebben buiten het terrein, zijn pas mogelijk na een goedgekeurde wijziging van het natuurbeheerplan. Een goedgekeurd natuurbeheerplan is bindend voor de opeenvolgende beheerders. De overname van het beheer van een terrein met een goedgekeurd natuurbeheerplan door een nieuwe beheerder wordt binnen een termijn van dertig dagen na de overname door de vorige beheerder aan het agentschap gemeld. § 2. De instrumenterende ambtenaar vermeldt in alle akten van verkoop of van verhuring voor meer dan negen jaar van een onroerend goed, van een inbreng van een onroerend goed in een vennootschap, en ook in alle akten van vestiging of overdracht van vruchtgebruik, erfpacht of opstal, en in elke andere akte van een eigendomsoverdracht ten bezwarende titel, met uitzondering van huwelijkscontracten en hun wijzigingen, dat geheel of gedeeltelijk is gelegen binnen een terrein waarop een goedgekeurd natuurbeheerplan van toepassing is: 1° de datum waarop het natuurbeheerplan werd goedgekeurd, de duur waarvoor het werd goedgekeurd en de verplichtingen die het meebrengt voor de verwerver van het onroerend goed; 2° het bestaan van de erfdienstbaarheid, vermeld in artikel 16quater decies, § 2. <i>De overheid legt een aantal voorwaarden op voor de natuurbeheerplannen en dient ze goed te keuren; dit is dus geen vorm van zelfbeheer maar van coproductie/co-creatie</i> → Coproduceren/co-creatie
		Art. 21/30	<i>Een ontwerp van afbakeningsplan kan opgemaakt worden al dan niet in samenwerking met natuurlijke personen dan wel publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen. Via een openbaar onderzoek wordt het publiek actief betrokken. De Mina-raad, vertegenwoordigd door verschillende maatschappelijke geledingen, brengt gemotiveerd advies uit over de resultaten van dat openbaar onderzoek.</i> → Coproduceren/co-creatie
		Art. 21§5/30	<i>Er wordt tevens een openbaar onderzoek georganiseerd over het ontwerp van afbakeningsplan van GEN en GENO, en IVON</i>

				→ Raadplegen (bv. enquête, openbaar onderzoek)
			Hoofdstuk V – Gebiedsgericht beleid ; Afdeling 3 – Natuurreservaten	<i>Voor de erkenning van reservaten is een procedure voorzien. Daar de overheid haar zeg heeft over de inhoud van de erkenningsdossier, betreft dit een vorm van coproductie/co-creatie.</i> → Coproduceren/co-creatie
			Art. 48, 49, 50quinquies & Hoofdstuk V – Gebiedsgericht beleid Afdeling 4 Algemene bescherming voor de bescherming van het natuurlijk milieu Onderafdeling E – Planmatige omkadering van het instandhouding sbeleid Sectie 3 – Management -plannen Natura 2000	→ Raadplegen, adviseren & coproduceren/co-creatie
			Art. 53	→ Informeren
			Art. 54	→ coproductie/co-creatie
			Globaal	Aantal participatievormen: 4
Schaalafstemming /	Landschapsniveau	+	Art. 7	<i>Dit artikel voorziet een afstemming met het Europese niveau, meer bepaald de verschillende jurisdictionele schaalniveau's (afstemming met Vogel- en Habitatrichtlijn).</i> <i>De verschillende ruimtelijke schalen worden hier ook vermeldt, doordat bij het vaststellen van de maatregelen voor de Vogel-</i>

schaal-niveaus				en Habitatrichtlijn er rekening gehouden dient te worden gehouden met regionale en lokale bijzonderheden.. → Aandacht voor meerdere niveaus (bv. subsidiariteitsprincipe)
			Art. 10	In het natuurrapport worden de evolutie geschetst bij ongewijzigd en bij het door de Vlaamse regering voorgenomen. Zo worden verschillende temporele schaalniveau's in beschouwing genomen. → Aandacht voor meerdere niveaus (bv. subsidiariteitsprincipe)
			Art. 11	Dit artikel bepaalt dat het natuurbeleidsplan deel uitmaakt van het milieubeleidsplan. Op die manier is er een zekere afstemming tussen beide domeinen. In dit artikel staat dat het gebiedsgericht beleid wordt ingebracht in het kader van het ruimtelijk beleid, waardoor het ruimtelijk schaalniveau hier ook een plaats krijgt. Het natuurbeleidsplan krijgt een deelplan met betrekking tot de ondersteuning van de provinciale en lokale overheden. De verschillende institutionele niveaus krijgen hiermee een plaats. → Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke gevolgen
			Hoofdstuk V Gebiedsgericht beleid	Het VEN is een samenhangend geheel. Met de afbakening van de natuurlijke structuur wordt er een nieuw <u>ruimtelijk schaalniveau</u> gecreëerd. Verschillende <u>administratieve schaalniveaus</u> worden betrokken bij het afbakeningsplan voor het VEN en voor het IVON. Er is een <u>beheerschaal</u>: zones waar natuurfuncties primeert, deze waar natuur nevensgeschikt is en andere waar de natuurfunctie ondergeschikt is. Ook de <u>subsidiariteit</u> speelt hier een rol (het Vlaams Gewest bakenet de Grote Eenheden Natuur (in ontwikkeling) en de Natuurverwevingsgebieden af en de provincies bakenen de Natuurverbindingsgebieden af. → Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke gevolgen
			Globaal	→ Aandacht voor meerdere niveaus + aandacht voor ruimtelijke (bv. stroomafwaarts, zuiden) en tijdsgevolgen
Schaal-afstemming	Schaalafstemming tussen schalen	+	Art. 7	Dit artikel voorziet een afstemming met het Europese niveau. → De afstemming gebeurt tussen verschillende subschalen (bv meerdere institutionele schalen)
			Art. 11	Dit artikel bepaalt dat het natuurbeleidsplan deel uitmaakt van het milieubeleidsplan. Op die manier is er een zekere afstemming tussen beide domeinen. In dit artikel staat dat het gebiedsgericht beleid wordt ingebracht in het kader van het ruimtelijk beleid, waardoor het ruimtelijk schaalniveau hier ook een plaats krijgt. Het natuurbeleidsplan krijgt een deelplan met betrekking tot de ondersteuning van de provinciale en lokale overheden. De verschillende institutionele niveaus krijgen hiermee een plaats. → De afstemming gebeurt tussen verschillende subschalen (bv meerdere institutionele schalen)
			Art. 12	Het natuurbeleidsplan wordt voorgelegd aan diverse adviserende instanties en organen. → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
			Art. 34 §3	§ 3. Met betrekking tot een afzonderlijk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten kan de Vlaamse regering adviescommissies instellen. Die adviescommissies hebben als taak de ambtenaar, bedoeld in § 2, bij te

			staan door het verstrekken van adviezen en het doen van voorstellen inzake het beheer, het opstellen van een beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten. → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
		Hoofdstuk V Gebiedsgericht beleid Afdeling 1 Het Vlaams Ecologisch Netwerk & Afdeling 2 Het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk	<i>Om afstemming te krijgen tussen het gewestelijk schaalniveau dat belast is met de afbakening van VEN en een deel van het IVON, wordt advies gevraagd aan tal van instellingen, bestuursniveaus e.d. Er wordt een ander ruimtelijk niveau gecreëerd (natuurlijke structuur)</i> → De afstemming gebeurt tussen verschillende schalen door de creatie van een nieuw schaalniveau op 1 of meerdere schalen
		Art. 50quinquies	De Vlaamse Regering of haar gemachtigde duidt een gewestelijke overleginstantie aan die ten minste instaat voor: 1° de voortgangsbewaking van het Vlaams Natura 2000-programma; 2° het verlenen van advies over de managementplannen Natura 2000; 3° het verschaffen van aanbevelingen over beleidsmatige problemen bij de realisatie van het instandhoudingsbeleid. De overleginstantie is ten minste samengesteld uit vertegenwoordigers van: 1° het agentschap; 2° de Vlaamse administraties die betrokken zijn bij de inrichting en het beheer van het buitengebied; 3° de relevante sectoren van het buitengebied. Het agentschap, vermeld in het tweede lid, 1°, heeft tot taak de werkzaamheden van de instantie te organiseren en aan te sturen. → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
		Art. 50octies.	§ 1. Het managementplan Natura 2000, of, in voorkomend geval, de planversies, wordt vastgesteld door de Vlaamse Regering of haar gemachtigde. Als in het plan of een bepaalde planversie dwingende acties als vermeld in paragraaf 5, tweede lid, voorkomen, wordt het plan of de planversie in kwestie in ieder geval vastgesteld door de Vlaamse Regering. § 2. Het agentschap staat in voor de voorbereiding van het managementplan Natura 2000, of, in voorkomend geval, de planversies. § 3. De overleginstantie, vermeld in artikel 50quinquies, verleent advies aan het agentschap over het ontwerp van managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversies. § 4. Het agentschap is belast met de coördinatie van de uitvoering van het managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversies.

			Het agentschap kan daarbij in overleg met de gewestelijke overleginstantie een beroep doen op de actoren, vermeld in artikel 50ter, § 3, 3°, b), die een bijdrage leveren tot de coördinatie. § 5. Het managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversies, worden door het agentschap ten minste om de twee jaar tussentijds getoetst in het licht van de realisatiegraad van de taakstelling, vermeld in artikel 50septies, § 3. Als uit die tussentijdse toetsing blijkt dat het bindend gedeelte, vermeld in artikel 50septies, § 3, tweede lid, niet of vermoedelijk niet kan worden gerealiseerd tijdens de plancyclus in kwestie, wordt de realisatie ervan bewerkstelligd via dwingende acties. De dwingende acties, vermeld in het tweede lid, kunnen voor de speciale beschermingszone of -zones in kwestie instandhoudingsmaatregelen bevatten. Het agentschap draagt er zorg voor dat de adressant van de maatregel met een aangetekende brief op de hoogte wordt gebracht van de maatregel en, in voorkomend geval, van de termijn waarbinnen die moet worden uitgevoerd. § 6. Het plan wordt ten minste om de zes jaar geëvalueerd op basis van de realisatiegraad van de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszone of -zones in kwestie en het Vlaams Natura 2000-programma. Met inachtneming van deze evaluatie, vermeld in het eerste lid, wordt aansluitend een nieuw plan voor de volgende cyclus van zes jaar of voor een fase ervan vastgesteld. Het bestaande plan of, in voorkomend geval de planversie, blijft in ieder geval van kracht tot het nieuwe plan of planversie is vastgesteld conform paragraaf 1. § 7. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen over de onderlinge afstemming of procedurele integratie van het managementplan Natura 2000, het natuurinrichtingsproject vermeld in artikel 47 van dit decreet en het landinrichtingsplan vermeld in artikel 3.3.1 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting. <i>De gewestelijke overleginstantie kan een bijdrage leveren bij de coördinatie, maar dat wordt niet opgelegd. Enkel nadien blijft wel overleg en advies mogelijk blijven voor andere diensten/sectoren.</i> → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
		Art. 50novies en 50decies	Art. 50 novies Het agentschap organiseert voor elke speciale beschermingszone of -zones waarvoor een managementplan Natura 2000 wordt opgemaakt een overlegplatform dat ten minste belast is met: 1° de voortgangsbewaking van het managementplan Natura 2000; 2° het initiëren, adviseren en opvolgen van de overlegprocessen die plaatsvinden in het kader van de realisatie van de acties, vermeld in artikel 50septies, § 3, eerste lid, 2°. Het overlegplatform, vermeld in het eerste lid, bestaat ten minste uit een of meerdere vertegenwoordigers van: 1° het agentschap; 2° de Vlaamse administraties die betrokken zijn bij de inrichting en het beheer van het buitengebied; 3° de actoren, vermeld in artikel 50ter, § 3, 3°, andere dan de vertegenwoordigers vermeld in punt 1° en 2°.

				Art. 50 decies Een managementplan Natura 2000 wordt bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het agentschap draagt er zorg voor dat een ruime bekendheid wordt gegeven aan het managementplan Natura 2000. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen met betrekking tot de inhoud, de procedure tot opmaak, de evaluatie, de bekendmaking van het managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversie, en de kennisgeving, vermeld in artikel 50octies, § 5, vierde lid. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop en de criteria op basis waarvan de zoekzones, vermeld in artikel 50septies, § 4, eerste lid, worden afgebakend en de actiegebieden, vermeld in artikel 50septies, § 4, tweede lid, worden vastgesteld. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere samenstelling van het overlegplatform, als vermeld in artikel 50novies, tweede lid. → De afstemming tussen schalen gebeurt via adviesverlening
			Art. 56, tweede en derde lid	Wanneer wordt afgeweken van een bepaling voortvloeiend uit een internationaal verdrag, overeenkomst of akte, bedoeld in artikel 7, moet bovendien voldaan worden aan de door dat verdrag, die overeenkomst of akte opgelegde voorwaarden. Indien de afwijking betrekking heeft op een activiteit die een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, kan enkel afgeweken worden om de redenen en volgens de procedure bepaald in artikel 36ter, §§ 3 tot 6. Indien de afwijking betrekking heeft op een activiteit die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken, kan enkel afgeweken worden om de redenen en volgens de procedure bepaald in artikel 26bis, § 3. Onverminderd de bepalingen van het tweede, derde en vierde lid, mogen de afwijkingen bedoeld in het eerste lid uitsluitend worden toegestaan wanneer er geen bevredigende alternatieven bestaan en voorzover zij soorten van bijlage III van dit decreet betreffen, zij geen afbreuk doen aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. De administratie bevoegd voor het natuurbehoud meldt deze afwijking en de motivering ervan aan de Europese Commissie. → De afstemming gebeurt tussen verschillende subschalen (bv meerdere institutionele schalen)
Voorzorgs-principe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm gericht op andere ecosysteem structuren, -processen en -functies	+/-	Art. 14	<i>Dit artikel heeft als doel om handelingen van individuele eigenaar of een groep van gebruikers die een ernstige schade aan het functioneren van het ecosysteem te voorkomen (zie bv Hensen 2012). De bescherming van de natuurelementen in de onmiddellijke omgeving van een handeling is aldus gericht op andere ecosysteemstructuren, -processen en -functies.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 16	<i>Dit artikel heeft als doel om vergunnings- of meldingsplichtige handelingen van individuele eigenaar of een groep van gebruikers die een ernstige schade aan het functioneren van het ecosysteem te voorkomen (zie bv Hensen 2012). Het voorkomen van vermijdbare schade is aldus gericht op andere ecosysteemstructuren, -processen en -functies.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 25 §1	<i>Dit artikel brengt ook de bosbouwfunctie, de watergerelateerde functies, de recreatieve en agrarische functies in het daglicht doordat het gericht is op maatregelen ter bevordering van natuurgerichte bosbouw, het afstemmen van de waterhuishouding, onder meer de waterkwaliteit, de waterkwantiteit en de natuurlijke structuur van de waterlopen en op het beschermen van de insijpelingsgebieden van het grondwater, het recreatieve medegebruik en het agrarisch medegebruik.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 26bis	<i>Dit artikel heeft als doel om vergunningsplichtige handelingen van individuele eigenaar of een groep van gebruikers die een ernstige schade aan het functioneren van het ecosysteem te voorkomen (zie bv Hensen 2012). Het voorkomen van</i>

			<i>onvermijdbare en onherstelbare schade aan het Vlaams Ecologisch Netwerk is aldus gericht op andere ecosysteemstructuren, -processen en -functies.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
		Art. 28	In de natuurverwevingsgebieden is de administratieve overheid ertoe gehouden binnen haar bevoegdheden de nodige maatregelen te nemen om, zonder dat dit disproportionele gevolgen heeft voor de overige functies in het gebied, de bestaande natuur te beschermen en te ontwikkelen, onder meer door bij de uitvoering van het beleid van de overheid zorg te dragen voor (..) → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
		Art. 36ter	§ 1. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, in de speciale beschermingszones, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, de nodige instandhoudingsmaatregelen die steeds dienen te beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen habitats vermeld in bijlage I van dit decreet en de soorten vermeld in de bijlagen II, III en IV van dit decreet evenals de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels. De Vlaamse Regering kan nadere regels vaststellen met betrekking tot de nodige instandhoudingsmaatregelen en de ecologische vereisten, evenals een procedure voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen. § 2. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, tevens alle nodige maatregelen om a) elke verslechtering van de natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu van de habitats van bijlage I van dit decreet en van de habitats van de soorten vermeld in de bijlagen II, III en IV van dit decreet evenals de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels in een speciale beschermingszone te vermijden; b) elke betekenisvolle verstoring van een soort vermeld in de bijlagen II, III of IV van dit decreet evenals de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels in een speciale beschermingszone te vermijden. De Vlaamse regering stelt hiervoor nadere regels vast. § 3. Een vergunningsplichtige activiteit die, of een plan of programma dat, afzonderlijk of in combinatie met één of meerdere bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, dient onderworpen te worden aan een passende beoordeling wat betreft de betekenisvolle effecten voor de speciale beschermingszone. De verplichting tot het uitvoeren van een passende beoordeling geldt ook indien wegens het verstrijken van de lopende vergunning van de vergunningsplichtige activiteit een nieuwe vergunning moet worden aangevraagd. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het opstellen van de passende beoordeling. Voor een plan of programma zoals gedefinieerd in artikel 4.1.1, § 1, 4°, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, alsook de wijziging ervan, waarvoor, gelet op het betekenisvolle effect op een speciale beschermingszone, een passende beoordeling is vereist, is hoofdstuk II van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid van toepassing. Indien een vergunningsplichtige activiteit overeenkomstig artikel 4.3.2 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid onderworpen is aan de verplichting tot opmaak van een project-MER, wordt overeenkomstig

			hoofdstuk III van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid een project-MER opgemaakt. Bij de opmaak van het plan-MER of het project-MER zal de passende beoordeling worden geïntegreerd in respectievelijk het plan-MER of het project-MER, dat respectievelijk wordt opgesteld overeenkomstig hoofdstuk II of hoofdstuk III van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid. De Vlaamse Regering kan nadere regels van integratie en herkenbaarheid van de passende beoordeling in het milieueffectrapport bepalen. Indien een vergunningsplichtige activiteit of een plan of programma niet onderworpen is aan de verplichting tot milieueffectrapportage overeenkomstig de wetgeving in uitvoering van de project-MERrichtlijn of de plan-MERrichtlijn, vraagt de administratieve overheid steeds het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen in verband met de inhoud en de vorm van de passende beoordeling. § 4. De overheid die over een vergunningsaanvraag, een plan of programma moet beslissen, mag de vergunning slechts toestaan of het plan of programma slechts goedkeuren indien het plan of programma of de uitvoering van de activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken speciale beschermingszone kan veroorzaken. De bevoegde overheid draagt er steeds zorg voor dat door het opleggen van voorwaarden er geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan ontstaan. § 5. In afwijking op de bepalingen van § 4, kan een vergunningsplichtige activiteit die of een plan of programma dat afzonderlijk of in combinatie met één of meer bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, slechts toegestaan of goedgekeurd worden a) nadat is gebleken dat er voor de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone geen minder schadelijke alternatieve oplossingen zijn en b) omwille van dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. Wanneer de betrokken speciale beschermingszone of een deelgebied ervan, een gebied met een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort is, komen alleen argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten dan wel, na advies van de Europese Commissie, andere dwingende redenen van groot openbaar belang, in aanmerking. De afwijking bedoeld in het voorgaande lid kan bovendien slechts toegestaan worden nadat voldaan is aan de volgende voorwaarden: 1° de nodige compenserende maatregelen genomen zijn en de nodige actieve instandhoudingsmaatregelen genomen zijn of worden die waarborgen dat de algehele samenhang van de speciale beschermingszone en -zones bewaard blijft; 2° de compenserende maatregelen zijn van die aard dat een evenwaardige habitat of het natuurlijk milieu ervan, van minstens een gelijkaardige oppervlakte in principe actief is ontwikkeld. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen voor het opstellen van een passende beoordeling van de effecten van de activiteit op de habitats, de habitats van een soort en op de soort of soorten waarvoor de speciale beschermingszone is aangewezen, voor het onderzoeken van minder schadelijke alternatieven en inzake de compenserende maatregelen.
--	--	--	--

			De Vlaamse regering oordeelt over het bestaan van een dwingende reden van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. Elke beslissing in uitvoering van de afwijkingsprocedure van deze paragraaf, wordt met redenen omkleed. § 6. De overheid houdt bij haar beslissing over de voorgenomen actie, en in voorkomend geval ook bij de uitwerking ervan, rekening met het goedgekeurde milieueffectrapport, de passende beoordeling of het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De overheid motiveert elke beslissing over de voorgenomen actie in het bijzonder op volgende punten: 1° de keuze voor de voorgenomen actie, een bepaald alternatief of bepaalde deelalternatieven; 2° de aanvaardbaarheid van de te verwachten betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone; 3° de in het milieueffectrapport, in de passende beoordeling of de in het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud voorgestelde compenserende maatregelen en actieve instandhoudingsmaatregelen. Wordt deze beslissing genomen in het kader van een vergunningverlening of het verlenen van een toestemming of machtiging, dan deelt de overheid haar beslissing mee aan de aanvrager op dezelfde wijze als de beslissing op de aanvraag voor de vergunning of de toestemming of machtiging wordt meegedeeld. § 7. Voor de speciale beschermingszones kan de Vlaamse regering een specifieke regeling uitwerken voor de cumulatieve toepassing van de procedures voorzien in dit artikel en in de artikelen 13, 15 en 26bis. <i>Dit artikel heeft als doel om instandhoudingsmaatregelen te treffen en om vergunningsplichtige handelingen van individuele eigenaar of een groep van gebruikers die een ernstige schade aan het functioneren van het ecosysteem te voorkomen (zie bv Hensen 2012). Het voorkomen van schade aan de natuurlijke kenmerken is aldus gericht op andere ecosysteemstructuren, -processen en -functies.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 52 <i>Dit artikel voorziet de mogelijkheid om onvermijdelijke schade door diersoorten aan gewassen, vee, bossen of visserij te vergoeden. Met dit artikel tracht men schade te vermijden. De randvoorwaarde bestaat er in dat de ecosysteemdiensten van de nabijgelegen ecosystemen, zoals wildbraad, de levering van andere diensten van gewassen, vee, bossen of visserij niet sterk mag verminderen.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 56 <i>Dit artikel voorziet dat ter voorkoming van belangrijke schade aan cultuurgewassen, vee en huisdieren, bossen en visserij men kan afwijken van de verbodsbepalingen van dit decreet of van zijn uitvoeringsbepalingen op de door haar te bepalen voorwaarden en onder haar toezicht. Hiermee wordt het dus mogelijk randvoorwaarden op te leggen aan de ecosystemen.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
Adaptief	Beheerstrategie:	+	Art. 6 (..) is het beleid inzake natuurbehoud en de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling,

beheer / beheer- strategie – beleids- logica	3 van de 3 kenmerken zijn aanwezig		het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd. <i>Het beleid wordt niet vastgelegd in dit decreet en is evenmin prescriptief.</i> → 1 van de 3 kenmerken aanwezig
		Art. 10	<i>Het natuurrapport maakt een evaluatie van het natuurbeleid waarop de beleidsmaker dan ageren door diens natuurbeleid aan te passen.</i> → Het kenmerk (1 van de 3) monitoring en/of evaluatie is aanwezig
		Art. 16octies §§2, 3	§ 2. Er worden evaluatiemomenten voorzien om te bepalen in welke mate de in een natuurbeheerplan vooropgestelde beheerdoelstellingen gerealiseerd worden. Het resultaat van deze evaluatiemomenten kan leiden tot de wijziging van een natuurbeheerplan. § 3. Een natuurbeheerplan geldt voor een periode van 24 jaar, tenzij bij de goedkeuring ervan anders is bepaald. (..) <i>Er zijn evaluatiemomenten voorzien om te bepalen in welke mate de in een natuurbeheerplan vooropgestelde doelstellingen gerealiseerd worden. Het resultaat van die evaluatiemomenten kan leiden tot de wijziging van een natuurbeheerplan.</i> → Twee van de 3 kenmerken (monitoring en/of evaluatie & het beleid is aanpasbaar)
		Art. 24§1	<i>Een afbakeningsplan van GEN of GENO kan te allen tijde, binnen de bestemmingsgrenzen van artikel 20, worden herzien.</i> → beleidsdoelen/methode/handelingen zijn aanpasbaar
		Art. 31	<i>Een afbakeningsplan van een deel van IVON kan te allen tijde binnen de bestemmingsgrenzen van artikel 27 worden herzien</i> → beleidsdoelen/methode/handelingen zijn aanpasbaar
		Art. 36§5	De erkenning van een reservaat is geldig voor een periode van 27 jaar. Bij elke vervaldag van de erkenning kan zij voor een periode van 27 jaar worden hernieuwd. → Op korte termijn lijkt geen aanpassing mogelijk.
		Art. 50 octies § 6	Het plan wordt ten minste om de zes jaar geëvalueerd op basis van de realisatiegraad van de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszone of -zones in kwestie en het Vlaams Natura 2000-programma. Met inachtneming van deze evaluatie, vermeld in het eerste lid, wordt aansluitend een nieuw plan voor de volgende cyclus van zes jaar of voor een fase ervan vastgesteld. Het bestaande plan of, in voorkomend geval de planversie, blijft in ieder geval van kracht tot het nieuwe plan of planversie is vastgesteld conform paragraaf 1. → Het kenmerk evaluatie is aanwezig
		Art. 67	Voor de bossen gelegen in het Vlaams Ecologisch Netwerk, zoals bedoeld in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, worden in de beheersplannen die goedgekeurd worden na de inwerkingtreding van het bosdecreet uitdrukkelijk de maatregelen vermeld die moeten worden genomen om de in artikel 18 van het bosdecreet van 13 juni 1990 bepaalde doelstellingen te realiseren en dient in overeenstemming te zijn met het natuurrichtplan conform de artikelen 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 inzake het natuurbehoud en natuurlijk milieu.

				→ beleidsdoelen/methode/handelingen zijn aanpasbaar (aan het NRP)
			Globaal	→ Alle 3 kenmerken aanwezig: Methode/handelingen om doel te bereiken zijn vrij te kiezen, én er is monitoring & evaluatie, én beleid is aanpasbaar op korte termijn.
Waardering	Erkennen van andere waarden	-	Art. 6	<i>Dit artikel beoogt ook andere niet monetaire waarden zoals de vrijwaring van het natuurlijk milieu gericht op de bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu, op de handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit en op het scheppen van een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak, waarbij educatie en voorlichting van de bevolking inzake natuurbehoud wordt gestimuleerd</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 8	<i>Dit artikel beoogt ook andere niet monetaire waarden zoals het behoud van de natuur en om het standstill-beginsel toe te passen zowel wat betreft de kwaliteit als de kwantiteit van de natuur.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 9, tweede en derde lid	<i>Dit artikel beoogt naast de instandhouding van de natuur ook de bedrijfsvoering en het teeltplan conform de ruimtelijke bestemming.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 13	<i>Dit artikel beoogt diverse niet monetaire waarden zoals de instandhouding, de ontwikkeling of het herstel van natuurlijke of deels natuurlijke habitats of ecosystemen, (half)natuurlijke vegetaties, fauna, flora, kleine landschapselementen</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 27	<i>Dit artikel voorziet dat naast de zorg voor het behoud van de aanwezige natuurwaarden en maatregelen neemt ter bevordering en versterking van die natuurwaarden, er ook stimulerende maatregelen genomen kunnen worden ter bevordering van de biologische diversiteit en dat er ook beheerovereenkomsten kunnen afgesloten worden.</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 28	<i>Dit artikel heeft ook aandacht voor andere niet monetaire waarden, zoals het behoud van de kwaliteit van de habitats en de kwantiteit van de natuurwaarden, het behoud van een voor de natuurwaarden gunstige waterhuishouding en het tegengaan van risico van verdroging en van aantasting van reliëf en bodem en het behoud of het herstel van voor de natuur gunstige structuurkenmerken van de waterlopen, ..</i> → Erkennen van andere waarden
			Art. 29	§1. Behoudens in de groengebieden en bosgebieden en de met een van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden, aangewezen op de plannen van aanleg of ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, kunnen naast de maatregelen vermeld in hoofdstuk IV, afdeling 4 van dit hoofdstuk en hoofdstuk VI, ten aanzien van eigenaars en grondgebruikers slechts stimulerende maatregelen worden genomen en dit gericht op : 1° inrichting met het oog op het instandhouden of verbeteren van de verbindingsfunctie ; 2° onderhoud, ontwikkeling en beheer van de kleine landschapselementen en overige verbindingselementen met inbegrip van waterlopen; 3° de instandhouding en de ontwikkeling van de bestaande natuurelementen.”

			§2. Voor het beheer en de ontwikkeling van kleine landschapselementen kunnen in relatie tot het natuurrichtplan, premies worden verleend door het Gewest, de betrokken provincie(s) en de betrokken gemeente(n), in de volgende procentuele verhouding : 25 percent door het Gewest, 7,5 percent door de provincie en 7,5 percent door de gemeente. Als de aanvrager een erkende terreinbeherende natuurvereniging of een erkende beheerscommissie is, worden de bedragen verdubbeld. De Vlaamse regering bepaalt de erkenningsvoorwaarden en -procedure van de beheerscommissies alsook de procedure inzake de toekenning van de premies. <i>Dit artikel heeft ook aandacht voor andere niet monetaire waarden, zoals het instandhouden of verbeteren van de verbindingsfunctie van gebieden, kleine landschapselementen, de instandhouding en de ontwikkeling van de bestaande natuurelementen, ..</i> <i>Het artikel bepaalt een verdeelsleutel tussen gewest, provincie en gemeente voor de kosten voor het beheer en de ontwikkeling van kleine landschapselementen in relatie tot het natuurrichtplan.</i> → Erkennen van andere waarden
		Art. 32 & 36	<i>Dit artikel beoogt de bescherming van niet monetaire natuurwaarden via de aanwijzing/erkenning van gebieden als natuurreserveaat.</i> → Erkennen van andere waarden
		Art. 34§1	<i>Dit artikel is gericht op niet monetaire waarden zoals natuurbehoud en natuureducatie.</i> → Erkennen van andere waarden
		Art. 35	<i>Dit artikel beoogt de bescherming van niet monetaire natuurwaarden</i> → Erkennen van andere waarden
		Art. 47	Artikel 47 § 1. De Vlaamse regering of haar gemachtigde kan, na advies van de Raad, in de gebieden of gebiedscategorieën vermeld in artikel 20, 1° en 2° en in andere door de Vlaamse regering of haar gemachtigde met reden omkleed aan te duiden gebieden, een natuurinrichtingsproject instellen. Met natuurinrichtingsprojecten worden maatregelen en inrichtingswerkzaamheden beoogd die gericht zijn op een optimale inrichting van een gebied met het oog op het behoud, het herstel, het beheer en de ontwikkeling van natuur en natuurlijk milieu in het VEN, de speciale beschermingszones en in groen-, park-, buffer-, bos- en bosuitbreidingsgebieden en de ermee vergelijkbare gebieden, aangeduid op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening. Een natuurinrichtingsproject voor een gebied dat behoort tot een speciale beschermingszone, doch niet tot het VEN, kan , naast de maatregelen op basis van artikels 13, 27, 28, 29 en 51, slechts die maatregelen bevatten die nodig zijn voor de instandhouding van de habitats of habitats van soorten waarvoor de speciale beschermingszones werd vastgesteld of aangewezen. § 2. De Vlaamse regering stelt de nadere regels vast met betrekking tot de maatregelen binnen natuurinrichtingsprojecten. Deze maatregelen kunnen inhouden : 1° kavelruil uit kracht van wet, met inbegrip van herkaveling ; 2° infrastructuur- en kavelwerken ;

			3° aanpassing van de wegen en van het wegenpatroon; 4° bewarende maatregelen om te voorkomen dat, vanaf het moment van de aanduiding, het gebruik of de plaatsgesteldheid van het gebied zodanig gewijzigd wordt dat het natuurinrichtingsproject belemmerd wordt ; 5° het tijdelijk opheffen van de bevoegdheden van de administratieve overheid en openbare besturen gedurende de uitvoering van het natuurinrichtingsproject; 6° het tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen tijdens de uitvoering van het natuurinrichtingsproject ; 7° waterhuishoudingswerken zoals peilwijziging, wijziging van de structuurkenmerken van de waterlopen, aanpassen van het afwateringspatroon, en aanpassing van de watertoevoer en - afvoer ; 8° grondwerken zoals reliëfwijziging en afgraving ; 9° uitbouw van natuureducatieve voorzieningen ; 10° bedrijfsverplaatsing ; 11° erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen. § 3 De Vlaamse regering kan de nadere regels vastleggen betreffende de procedure en de uitvoeringsmodaliteiten inzake het voorbereiden, het uitvoeren en het opvolgen van natuurinrichtingsprojecten. § 4. De Vlaamse regering kan voorwaarden bepalen waaronder de eigenaar of degene die het gebruiksrecht heeft van een betrokken gebied een vergoeding kunnen krijgen voor de uitvoering van het natuurinrichtingsproject. <i>Dit artikel beoogt niet monetaire waarden zoals het behoud, het herstel en de ontwikkeling van natuur en natuurlijk milieu</i> → Erkennen van andere waarden
		Art. 51 & 52	Art. 51 § 1. De Vlaamse regering neemt, na advies van de Raad, alle maatregelen die ze nuttig acht : 1° inzake de instandhouding van populaties van soorten of ondersoorten van organismen vermeld in de bijlagen III en IV van dit decreet en van hun habitats ; 2° om populaties van de overige soorten of ondersoorten van organismen in stand te houden, te herstellen of te ontwikkelen. Deze maatregelen kunnen overal of voor bepaalde gebieden of habitats worden genomen, ze kunnen soortenbescherming omvatten en kunnen betrekking hebben op onder meer : 1° alle ontwikkelingsvormen van organismen ; 2° een verbod op het opzettelijk verstoren van soorten en hun habitats, tijdens de periode van voortplanting, afhankelijkheid van de jongen, trek en overwintering ; 3° beschermingsmaatregelen voor geregeld voorkomende trekvogels in hun broed-, rui-, foerageer- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones ; 4° een verbod op het opzettelijk vernielen of rapen van eieren van in het wild levende soorten ; 5° een verbod op het beschadigen of vernielen van de woongebieden ;

			6° een verbod op het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van plantensoorten ; 7° een verbod op het exploiteren van bepaalde populaties ; 8° een verbod op het gebruik van alle niet-selectieve middelen die de plaatselijke verdwijning of ernstige verstoring van de rust van de populaties vermeld in de bijlage III van dit decreet tot gevolg kunnen hebben ; 9° het instellen van een stelsel van onttrekkingsvergunningen of quota ; 10° het revalideren van gekwetste in het wild levende diersoorten. Deze maatregelen kunnen blijvend, voor een bepaalde periode of tijdelijk van toepassing zijn en kunnen worden ondersteund door vergoedingen waartoe ze, binnen de perken van de begrotingsmiddelen, een financiële regeling kunnen vaststellen. Voor organismen die onder toepassing vallen van het jachtdecreet van 24 juli 1991 of van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij kunnen de maatregelen slechts worden genomen na advies van de betrokken Vlaamse Hoge Raden. De Vlaamse regering stelt nadere regels vast inzake de maatregelen en de procedure. § 2. De Vlaamse regering kan, onverminderd de bepalingen van het voormelde Jachtdecreet, maatregelen nemen om de volgende activiteiten tijdelijk of permanent, plaatselijk of over het hele grondgebied te regelen of te verbieden : het in het bezit houden voor persoonlijke of commerciële doeleinden, vangen, doden, onttrekken, het gebruik van bepaalde middelen voor het vangen en doden, verzamelen, wegnemen of vernielen, het in de handel brengen, het ruilen, het te koop of in ruil aanbieden, het te koop vragen, het vervoeren en het in- of uitvoeren van elk organisme, levend of dood, of van gemakkelijk herkenbare delen of elk daaruit verkregen product. § 3. De Vlaamse regering kan maatregelen nemen om het uitzetten van diersoorten of van plantensoorten of organismen te regelen of te verbieden voorzover deze uitzetting een bedreiging vormt voor de natuur of het natuurlijk milieu en om het vervoeren van diersoorten of hun krengen of plantensoorten te regelen of te verbieden.”. Art. 52. §1. De belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen of visserij, veroorzaakt door diersoorten die beschermd zijn krachtens de bepalingen van artikel 51, wordt in de mate dat deze schade niet redelijkerwijze kon worden voorkomen, vergoed door het Mina-fonds volgens de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt. §2. Een tegensprekelijk proces-verbaal van vaststelling opgemaakt door de administratie bevoegd voor het natuurbehoud, dat vermeldt dat de voorwaarden die in het eerste lid worden gesteld, zijn vervuld, geldt voor de schadelijder als titel om de vergoeding van schade door voormeld Fonds te verkrijgen. <i>Deze artikelen koppelen het niet monetaire, m.n. de bescherming van plant- en diersoorten en van hun levensgemeenschappen, aan monetaire aspecten, zoals de economische schade die bepaalde soorten veroorzaken.</i> → Erkennen van andere waarden
		Art. 53, 54 & 55	<i>Deze artikelen hebben ook aandacht voor andere niet monetaire waarden, zoals natuureducatie en het creëren van een draagvlak en het stimuleren van de natuur in de bebouwde omgeving.</i> → Erkennen van andere waarden
		Art. 56	<i>Dit artikel koppelt de niet monetaire waarden aan de monetaire waarde (economisch schadeverlies aan cultuurgewassen, vee en huisdieren, bossen en visserij).</i> → Erkennen van andere waarden

Sociaal kapitaal / rol van de overheid	Faciliteren van zelfsturing	+	Art. 11 §2	§ 2. Onverminderd (...) omvat het natuurbeleidsplan (...) 4° een deelplan voor het doelgroepenbeleid. Daarin wordt de aard van de doelgroepen bepaald alsook de daarop betrekking hebbende doelstellingen, de initiatieven inzake educatie en voorlichting en de stimulerende maatregelen; → Aansturen (stimuli, te kiezen methode – dus doelgeoriënteerd)
			Art. 16ter	<i>Voor private terreinen kan een natuurbeheerplan opgemaakt worden.</i> <i>Voor ieder type terrein kan een geïntegreerd beheer gevoerd worden.</i> → Faciliteren van zelfsturing
			Art. 16sedecies	<i>De Vlaamse regering kan subsidies geven voor het natuurbeheerplan, de uitvoering van beheer- en inrichtingsmaatregelen, de aankoop van terreinen, de openstellingen van de terreinen, ..</i> <i>De Vlaamse regering bepaalt de voorwaarden voor het verlenen van de subsidies</i> → Aansturen (stimuli, te kiezen methode – dus doelgeoriënteerd)
			Art. 27	<i>In het IVON kunnen stimulerende maatregelen genomen worden ter bevordering van de biologische diversiteit [deze maatregelen kunnen zowel prescriptief als flexibel zijn]</i> → Aansturen (stimuli, te kiezen methode – dus doelgeoriënteerd)
			Art. 36 Art. 34	<i>Private en rechtspersonen kunnen hun terreinen laten erkennen als natuurreservaat. Terreinen kunnen met een aankoopsubsidie worden aangekocht.</i> <i>Via het beheerplan werken deze private en rechtspersonen mee aan de doelstellingen van het natuurbeleid.</i> → Faciliteren van zelfsturing
			Art. 45 & 46	<i>De beheerovereenkomsten zijn stimuli, maar de doelen zijn vastgelegd door de overheid</i> → Aansturen (stimuli, welomschreven methode)
Sociaal kapitaal / rol economische en maatschappelijke actoren	Co-productie (overheden, eigenaars, beheerders en/of middenveld)	+/-	Art. 16bis§2 derde lid	Een natuurbeheerplan kan opgemaakt worden door de beheerder of een groep van beheerders, met de instemming van de eigenaars. → Co-productie (overheden, eigenaars, beheerders en/of middenveld)
			Art. 25§3	<i>In de gebieden van het VEN gelden een aantal verbodsregels.</i> → Gehoorzaamheid (straffen, boetes), verantwoording (bewijzen via o.a .logboeken)
			Art. 34 Art. 36 Art. 44	<i>Via het beheerplan werken deze private en rechtspersonen mee aan de doelstellingen van het natuurbeleid.</i> <i>Natuurlijke en rechtspersonen kunnen hun terreinen laten erkennen als natuurreservaat. Terreinen kunnen met een aankoopsubsidie worden aangekocht.</i> → Co-productie (overheden, eigenaars, beheerders en/of middenveld)
			Art. 58-62	Deze artikelen zijn gericht op het toezicht en strafbepalingen. → Gehoorzaamheid (straffen, boetes), verantwoording (bewijzen via o.a .logboeken)

Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Samenwerking binnen 1 sector/dienst	-	Art. 25 §3	<i>Deze paragraaf voorziet dat er geen interferentie/frictie mag zijn met de vigerende landbouw/mestwetgeving</i> → Volledige scheiding
			Art. 34 §3	§ 3. Voor elk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten, stelt de Vlaamse regering een adviescommissie in, die wordt voorgezeten door een lid van de Raad en waarin elke betrokken gemeente vertegenwoordigd is. De adviescommissie heeft als taak de ambtenaar bedoeld in § 2 bij te staan door het verstrekken van adviezen en voorstellen inzake het beheer, het opstellen van het beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten. → Samenwerking binnen 1 sector/dienst (zelfde en/of verschillend niveau)
			Art. 50quinquies	De Vlaamse Regering of haar gemachtigde duidt een gewestelijke overleginstantie aan die ten minste instaat voor: 1° de voortgangsbewaking van het Vlaams Natura 2000-programma; 2° het verlenen van advies over de managementplannen Natura 2000; 3° het verschaffen van aanbevelingen over beleidsmatige problemen bij de realisatie van het instandhoudingsbeleid. De overleginstantie is ten minste samengesteld uit vertegenwoordigers van: 1° het agentschap; 2° de Vlaamse administraties die betrokken zijn bij de inrichting en het beheer van het buitengebied; 3° de relevante sectoren van het buitengebied. Het agentschap, vermeld in het tweede lid, 1°, heeft tot taak de werkzaamheden van de instantie te organiseren en aan te sturen. <i>Alle relevante sectoren zitten hier samen. Ze geven hierbij advies: advies mogen geven bij plannen/projecten van andere diensten/departementen wordt dit niet aanzien als samenwerking en hoort dit dus niet bij dit criterium thuis, maar bij het criterium schaalafstemming</i>
			Art. 50octies.	§ 1. Het managementplan Natura 2000, of, in voorkomend geval, de planversies, wordt vastgesteld door de Vlaamse Regering of haar gemachtigde. Als in het plan of een bepaalde planversie dwingende acties als vermeld in paragraaf 5, tweede lid, voorkomen, wordt het plan of de planversie in kwestie in ieder geval vastgesteld door de Vlaamse Regering. § 2. Het agentschap staat in voor de voorbereiding van het managementplan Natura 2000, of, in voorkomend geval, de planversies. § 3. De overleginstantie, vermeld in artikel 50quinquies, verleent advies aan het agentschap over het ontwerp van managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversies. § 4. Het agentschap is belast met de coördinatie van de uitvoering van het managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversies. Het agentschap kan daarbij in overleg met de gewestelijke overleginstantie een beroep doen op de actoren, vermeld in artikel 50ter, § 3, 3°, b), die een bijdrage leveren tot de coördinatie.

			§ 5. Het managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversies, worden door het agentschap ten minste om de twee jaar tussentijds getoetst in het licht van de realisatiegraad van de taakstelling, vermeld in artikel 50septies, § 3. Als uit die tussentijdse toetsing blijkt dat het bindend gedeelte, vermeld in artikel 50septies, § 3, tweede lid, niet of vermoedelijk niet kan worden gerealiseerd tijdens de plancyclus in kwestie, wordt de realisatie ervan bewerkstelligd via dwingende acties. De dwingende acties, vermeld in het tweede lid, kunnen voor de speciale beschermingszone of -zones in kwestie instandhoudingsmaatregelen bevatten. Het agentschap draagt er zorg voor dat de adressant van de maatregel met een aangetekende brief op de hoogte wordt gebracht van de maatregel en, in voorkomend geval, van de termijn waarbinnen die moet worden uitgevoerd. § 6. Het plan wordt ten minste om de zes jaar geëvalueerd op basis van de realisatiegraad van de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszone of -zones in kwestie en het Vlaams Natura 2000-programma. Met inachtneming van deze evaluatie, vermeld in het eerste lid, wordt aansluitend een nieuw plan voor de volgende cyclus van zes jaar of voor een fase ervan vastgesteld. Het bestaande plan of, in voorkomend geval de planversie, blijft in ieder geval van kracht tot het nieuwe plan of planversie is vastgesteld conform paragraaf 1. § 7. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen over de onderlinge afstemming of procedurele integratie van het managementplan Natura 2000, het natuurinrichtingsproject vermeld in artikel 47 van dit decreet en het landinrichtingsplan vermeld in artikel 3.3.1 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting. <i>Omdat de Managementplannen in principe opgemaakt worden door ANB (en niet bij aanvang in samenwerking met andere diensten/sectoren). De gewestelijke overleginstantie kan een bijdrage leveren bij de coördinatie, maar dat wordt niet opgelegd. Enkel nadien blijft wel overleg en advies mogelijk blijven voor andere diensten/sectoren.</i>
		Art. 50novies en 50decies	Art. 50 novies Het agentschap organiseert voor elke speciale beschermingszone of -zones waarvoor een managementplan Natura 2000 wordt opgemaakt een overlegplatform dat ten minste belast is met: 1° de voortgangsbewaking van het managementplan Natura 2000; 2° het initiëren, adviseren en opvolgen van de overlegprocessen die plaatsvinden in het kader van de realisatie van de acties, vermeld in artikel 50septies, § 3, eerste lid, 2°. Het overlegplatform, vermeld in het eerste lid, bestaat ten minste uit een of meerdere vertegenwoordigers van: 1° het agentschap; 2° de Vlaamse administraties die betrokken zijn bij de inrichting en het beheer van het buitengebied; 3° de actoren, vermeld in artikel 50ter, § 3, 3°, andere dan de vertegenwoordigers vermeld in punt 1° en 2°. Art. 50 decies Een managementplan Natura 2000 wordt bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het agentschap draagt er zorg voor dat een ruime bekendheid wordt gegeven aan het managementplan Natura 2000. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen met betrekking tot de inhoud, de procedure tot opmaak, de evaluatie, de bekendmaking van het managementplan Natura 2000 of, in voorkomend geval, de planversie, en de kennisgeving, vermeld in

				artikel 50octies, § 5, vierde lid. De Vlaamse Regering bepaalt de wijze waarop en de criteria op basis waarvan de zoekzones, vermeld in artikel 50septies, § 4, eerste lid, worden afgebakend en de actiegebieden, vermeld in artikel 50septies, § 4, tweede lid, worden vastgesteld. De Vlaamse Regering bepaalt de nadere samenstelling van het overlegplatform, als vermeld in artikel 50novies, tweede lid. <i>Andere administraties en actoren zitten hier samen. Ze geven hierbij advies: advies mogen geven bij plannen/projecten van andere diensten/departementen wordt dit niet aanzien als samenwerking en hoort dit dus niet bij dit criterium thuis, maar bij het criterium schaalafstemming.</i>
			Art. 68	In afwijking van de artikelen 43 tot en met 46 wordt voor de bossen gelegen in natuurreservaten bedoeld in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, één enkel beheersplan per natuurreservaat opgemaakt, het Bosbeheer gehoord, overeenkomstig dat decreet van 21 oktober 1997. De ambtenaar van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud vraagt het advies van het Bosbeheer dat binnen de dertig dagen wordt verstrekt. Wanneer deze termijn is overschreden, hoeft geen rekening gehouden te worden met dit advies. In afwijking van artikel 42 van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening, gecoördineerd op 22 oktober 1996, is in natuurreservaten, conform dit decreet, voor ontbossing voorzien in het beheersplan, goedgekeurd krachtens de wetgeving op het natuurbehoud, enkel een voorafgaande eenvoudige melding aan de ambtenaar vereist. Van deze melding stelt de ambtenaar onverwijld het college van burgemeester en schepenen en de administratie Ruimtelijke Ordening in kennis. → Samenwerking binnen 1 sector/dienst
			Art. 72§1	Het beheersplan (<i>voor beschermde landschappen</i>) dient in overeenstemming te zijn met het natuurrichtplan bepaald in de artikelen 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu. → Volledige scheiding
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	gericht op 3 van de 3	+	Art. 34 §3	§ 3. Voor elk Vlaams natuurreservaat of voor een groep van Vlaamse natuurreservaten, stelt de Vlaamse regering een adviescommissie in, die wordt voorgezeten door een lid van de Raad en waarin elke betrokken gemeente vertegenwoordigd is. De adviescommissie heeft als taak de ambtenaar bedoeld in § 2 bij te staan door het verstrekken van adviezen en voorstellen inzake het beheer, het opstellen van het beheersplan alsook het stimuleren van het onderzoek en de educatie met betrekking tot de natuur in het natuurreservaat of in de groep van natuurreservaten. → Brugorganisatie gericht op kennis, 1 van de 3 kenmerken
			Art. 53	Art. 53. §1. De Vlaamse regering kan maatregelen nemen om de kennis van de natuur bij de bevolking in het algemeen of bij bepaalde bevolkingsgroepen te bevorderen. De Vlaamse regering neemt en bevordert in het bijzonder initiatieven voor educatie en algemene voorlichting aangaande de noodzaak wilde dieren en plantensoorten te beschermen en hun habitats en de natuurlijke habitats overeenkomstig de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn in stand te houden." §2. De Vlaamse regering kan natuureducatieve centra oprichten of erkennen. Deze centra hebben tot doel de vorming van de bevolking inzake natuurbehoud in de ruime zin en de relatie van de mens tot de natuur te bevorderen. De Vlaamse regering regelt de organisatie en de specifieke opdracht van de centra die zij opricht. Zij bepaalt de voorwaarden tot erkenning en de voorwaarden voor subsidiëring, binnen de perken van de begroting.

				§3. De Vlaamse regering kan, op de voorwaarden die zij bepaalt, subsidies verlenen voor natuureducatieve infrastructuurwerken en voor projecten inzake natuureducatie die niet reeds ten laste van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap worden gesubsidieerd. → Brugorganisatie gericht op kennis, 1 van de 3 kenmerken
			Art. 54	§ 1. Een regionaal landschap bevordert in hoofdzaak het streekeigen karakter, de natuurrecreatie, het recreatief medegebruik, de natuureducatie, het draagvlak voor natuur en het beheer in uitvoering van het decreet. Het regionaal landschap stimuleert en coördineert ook het beheer, het herstel, de aanleg en de ontwikkeling van kleine landschapselementen. Bij het invullen van hun taken zoeken de regionale landschappen naar optimale afstemming en synergiën met andere actoren, in het bijzonder met de bosgroepen, vermeld in artikel 54bis van dit decreet. § 2. Een regionaal landschap is een duurzaam samenwerkingsverband tussen maatschappelijke en bestuurlijke actoren en heeft het statuut van private rechtspersoonlijkheid, onder de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk. § 3. De provincies zijn bevoegd voor de erkenning, subsidiëring en opvolging van de regionale landschappen. § 4. Naast financiële middelen kunnen de provincies ook infrastructuur en personeel ter beschikking stellen. → Brugorganisatie gericht op overheid / niet-overheid, overheidsentiteiten en op kennis: 3 van de 3 kenmerken
			Art. 54bis	§ 1. Een bosgroep responsabiliseert en stimuleert in hoofdzaak de beheerders van terreinen met het oog op het duurzaam invullen van de ecologische, de economische en/of de sociale functie via het geïntegreerd beheer in uitvoering van het decreet. De bosgroep beoogt ook het coördineren van beheeractiviteiten, een basisdienstverlening ten aanzien van het beheer en de opmaak van gezamenlijke beheerplannen. Bij het invullen van hun taken zoeken de bosgroepen naar optimale afstemming en synergiën met andere actoren, in het bijzonder met de regionale landschappen. § 2. Een bosgroep is een duurzaam samenwerkingsverband tussen terreinbeheerders. Alle terreinbeheerders kunnen toetreden tot en gebruik maken van de diensten van een bosgroep. Een bosgroep heeft het statuut van private rechtspersoonlijkheid, onder de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk. § 3. De provincies zijn bevoegd voor de erkenning, subsidiëring en opvolging van de bosgroepen. § 4. Naast financiële middelen kunnen de provincies ook infrastructuur en personeel ter beschikking stellen. → Deze brugorganisatie is gericht op één aspecten van de drie (verbinding tussen overheid en niet-overheid)
Responsa- bilititeit / aantal instru- menten- types	Multi- instrumenten: 7	+	→ Art. 5, 10 & 53 Art. 1-74 Art. 3, 4 Art. 8, 14 Art.	Globale beoordeling: Kennis, evaluatie en informatie : aanwezig Wetgeving & Beleid : aanwezig Organisatie & overleg : aanwezig Maatschappelijke opvatting & attitudes : aanwezig (o.a. zorgplicht)

			13§2,45,46 Art. 2,33°, 14§2, 16§2, Art. 16bis,32-36	Incentives & markten : aanwezig Technologieën & praktijken : aanwezig Vrijwillige acties : aanwezig (oprichting van reservaten door vrijwilligers mogelijk) → Er wordt gebruik gemaakt van de instrumenten uit 6 van de 7 groepen
Responsa- bilititeit / economi- sche instrumen- ten	Vervuiler betaalt principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten)	+/-	Artikelen 8, 16 en 26bis	Artikel 8 De Vlaamse regering neemt alle nodige maatregelen ter aanvulling van de bestaande regelgeving om over het gehele grondgebied van het Vlaamse Gewest de milieukwaliteit te vrijwaren die vereist is voor het behoud van de natuur en om het standstill-beginsel toe te passen zowel wat betreft de kwaliteit als de kwantiteit van de natuur. Artikel 16 § 1. In het geval van een vergunningsplichtige activiteit, draagt de bevoegde overheid er zorg voor dat er geen vermijdbare schade aan de natuur kan ontstaan door de vergunning of toestemming te weigeren of door redelijkerwijze voorwaarden op te leggen om de schade te voorkomen, te beperken of, indien dit niet mogelijk is, te herstellen. § 2. Een activiteit waarvoor een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, kan enkel uitgevoerd worden indien geen vermijdbare schade kan ontstaan en voor zover de aanvrager zich in voorkomend geval gedraagt naar de code van goede natuurpraktijk. De kennisgever dient aan te tonen dat de activiteit geen vermijdbare schade kan veroorzaken. Wanneer de kennisgever dit niet gedaan heeft, dient de betrokken overheid zelf te onderzoeken of de activiteit vermijdbare schade kan veroorzaken. Indien dit het geval is of indien de code van goede natuurpraktijk niet wordt nageleefd, wordt dit door de overheid aan de kennisgever medegedeeld bij ter post aangetekende brief binnen de eventuele wachttermijn voor het uitvoeren van de activiteit voorzien in de wetgeving in kader waarvan de kennisgeving of de melding gebeurt of bij gebreke daaraan binnen dertig dagen na de kennisgeving of de melding. De kennisgever mag pas starten met de uitvoering van de betrokken activiteit wanneer voormelde termijn verstreken is zonder dat hij een voormeld bericht van de overheid heeft ontvangen. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen voor de toepassing van deze paragraaf. § 3. De Vlaamse regering kan voor bepaalde activiteiten of categorieën van activiteiten, voor bepaalde habitats of ecologische processen, of voor bepaalde soortengroepen, richtlijnen geven voor het beoordelen van het vermijdbare karakter van de activiteit en voor het opleggen van voorwaarden en herstelmaatregelen. Artikel 26bis § 1. De overheid mag geen toestemming of vergunning verlenen voor een activiteit die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. Als voor een activiteit een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, dient door de kennisgever worden aangetoond dat de activiteit geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. Wanneer de kennisgever dit niet gedaan heeft, dient de betrokken overheid zelf te onderzoeken of de activiteit onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. Wanneer dit het geval is, wordt dit door de overheid aan de kennisgever medegedeeld bij ter post aangetekende brief binnen de eventuele wachttermijn voor het uitvoeren van de activiteit voorzien in de wetgeving in het kader waarvan de kennisgeving of de melding gebeurt of bij gebreke daaraan binnen dertig dagen na de kennisgeving of melding. De kennisgever mag pas starten met de uitvoering van de betrokken activiteit wanneer voormelde termijn verstreken is zonder dat hij een voormeld bericht van de overheid heeft ontvangen. De Vlaamse regering kan bepalen hoe moet aangetoond worden dat een activiteit geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken.

			§ 2. De in § 1 bedoelde overheid vraagt in de gevallen bedoeld in § 1 advies aan de dienst bevoegd voor het natuurbehoud over de vraag of de betrokken activiteit onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken. De Vlaamse regering kan de nadere regels vastleggen met betrekking tot de procedure die moet nageleefd worden voor het vragen van het advies. § 3. In afwijking van § 1 kan een activiteit die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken, bij afwezigheid van een alternatief, toch worden toegelaten of uitgevoerd om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. In dat geval dienen alle schadebeperkende en compenserende maatregelen genomen te worden. Degene die de aanvraag, de kennisgeving of de melding bedoeld in § 1 gedaan heeft en die respectievelijk een weigering of een bericht zoals bedoeld in § 1, tweede lid van de betrokken overheid heeft ontvangen, richt tot deze overheid een verzoek tot het toepassen van de in deze paragraaf bedoelde afwijkingsmogelijkheid. De Vlaamse regering bepaalt de procedure voor deze aanvragen en voor het behandelen ervan. De Vlaamse regering oordeelt over het bestaan van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. <i>Deze bepalingen omvatten regels i.v.m. te treffen milderende maatregelen, herstelmaatregelen en/of compenserende: dit kan beschouwd worden als een vorm van het vervuiler-betaalt-principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten).</i> → vervuiler betaalt principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten)
		Art. 36ter.	§ 1. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, in de speciale beschermingszones, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, de nodige instandhoudingsmaatregelen die steeds dienen te beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen habitats vermeld in bijlage I van dit decreet en de soorten vermeld in de bijlagen II, III en IV van dit decreet evenals de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels. De Vlaamse Regering kan nadere regels vaststellen met betrekking tot de nodige instandhoudingmaatregelen en de ecologische vereisten, evenals een procedure voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen. § 2. De administratieve overheid neemt, binnen haar bevoegdheden, ongeacht de bestemming van het betrokken gebied, tevens alle nodige maatregelen om a) elke verslechtering van de natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu van de habitats van bijlage I van dit decreet en van de habitats van de soorten vermeld in de bijlagen II, III en IV van dit decreet evenals de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels in een speciale beschermingszone te vermijden; b) elke betekenisvolle verstoring van een soort vermeld in de bijlagen II, III of IV van dit decreet evenals de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels in een speciale beschermingszone te vermijden. De Vlaamse regering stelt hiervoor nadere regels vast. § 3. Een vergunningsplichtige activiteit die, of een plan of programma dat, afzonderlijk of in combinatie met één of meerdere bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, dient onderworpen te worden aan een passende beoordeling wat betreft

			de betekenisvolle effecten voor de speciale beschermingszone. De verplichting tot het uitvoeren van een passende beoordeling geldt ook indien wegens het verstrijken van de lopende vergunning van de vergunningsplichtige activiteit een nieuwe vergunning moet worden aangevraagd. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het opstellen van de passende beoordeling. Voor een plan of programma zoals gedefinieerd in artikel 4.1.1, § 1, 4°, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, alsook de wijziging ervan, waarvoor, gelet op het betekenisvolle effect op een speciale beschermingszone, een passende beoordeling is vereist, is hoofdstuk II van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid van toepassing. Indien een vergunningsplichtige activiteit overeenkomstig artikel 4.3.2 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid onderworpen is aan de verplichting tot opmaak van een project-MER, wordt overeenkomstig hoofdstuk III van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid een project-MER opgemaakt. Bij de opmaak van het plan-MER of het project-MER zal de passende beoordeling worden geïntegreerd in respectievelijk het plan-MER of het project-MER, dat respectievelijk wordt opgesteld overeenkomstig hoofdstuk II of hoofdstuk III van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid. De Vlaamse Regering kan nadere regels van integratie en herkenbaarheid van de passende beoordeling in het milieueffectrapport bepalen. Indien een vergunningsplichtige activiteit of een plan of programma niet onderworpen is aan de verplichting tot milieueffectrapportage overeenkomstig de wetgeving in uitvoering van de project-MERrichtlijn of de plan-MERrichtlijn, vraagt de administratieve overheid steeds het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen in verband met de inhoud en de vorm van de passende beoordeling. § 4. De overheid die over een vergunningsaanvraag, een plan of programma moet beslissen, mag de vergunning slechts toestaan of het plan of programma slechts goedkeuren indien het plan of programma of de uitvoering van de activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken speciale beschermingszone kan veroorzaken. De bevoegde overheid draagt er steeds zorg voor dat door het opleggen van voorwaarden er geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan ontstaan. § 5. In afwijking op de bepalingen van § 4, kan een vergunningsplichtige activiteit die of een plan of programma dat afzonderlijk of in combinatie met één of meer bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, slechts toegestaan of goedgekeurd worden a) nadat is gebleken dat er voor de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone geen minder schadelijke alternatieve oplossingen zijn en b) omwille van dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. Wanneer de betrokken speciale beschermingszone of een deelgebied ervan, een gebied met een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort is, komen alleen argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten dan wel, na advies van de Europese Commissie, andere dwingende redenen van groot openbaar belang, in aanmerking. De afwijking bedoeld in het voorgaande lid kan bovendien slechts toegestaan worden nadat voldaan is aan de volgende voorwaarden:
--	--	--	---

			1° de nodige compenserende maatregelen genomen zijn en de nodige actieve instandhoudingsmaatregelen genomen zijn of worden die waarborgen dat de algehele samenhang van de speciale beschermingszone en -zones bewaard blijft; 2° de compenserende maatregelen zijn van die aard dat een evenwaardige habitat of het natuurlijk milieu ervan, van minstens een gelijkaardige oppervlakte in principe actief is ontwikkeld. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen voor het opstellen van een passende beoordeling van de effecten van de activiteit op de habitats, de habitats van een soort en op de soort of soorten waarvoor de speciale beschermingszone is aangewezen, voor het onderzoeken van minder schadelijke alternatieven en inzake de compenserende maatregelen. De Vlaamse regering oordeelt over het bestaan van een dwingende reden van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard. Elke beslissing in uitvoering van de afwijkingsprocedure van deze paragraaf, wordt met redenen omkleed. § 6. De overheid houdt bij haar beslissing over de voorgenomen actie, en in voorkomend geval ook bij de uitwerking ervan, rekening met het goedgekeurde milieueffectrapport, de passende beoordeling of het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud. De overheid motiveert elke beslissing over de voorgenomen actie in het bijzonder op volgende punten: 1° de keuze voor de voorgenomen actie, een bepaald alternatief of bepaalde deelalternatieven; 2° de aanvaardbaarheid van de te verwachten betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone; 3° de in het milieueffectrapport, in de passende beoordeling of de in het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud voorgestelde compenserende maatregelen en actieve instandhoudingsmaatregelen. Wordt deze beslissing genomen in het kader van een vergunningverlening of het verlenen van een toestemming of machtiging, dan deelt de overheid haar beslissing mee aan de aanvrager op dezelfde wijze als de beslissing op de aanvraag voor de vergunning of de toestemming of machtiging wordt meegedeeld. § 7. Voor de speciale beschermingszones kan de Vlaamse regering een specifieke regeling uitwerken voor de cumulatieve toepassing van de procedures voorzien in dit artikel en in de artikelen 13, 15 en 26bis <i>Deze bepalingen omvatten regels i.v.m. te treffen milderende maatregelen en/of natuurcompensatie: dit kan beschouwd worden als een vorm van het vervuiler-betaalt-principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten).</i> → vervuiler betaalt principe (zonder compensatie van verloren opbrengsten)
		Art. 42 & 43	Art. 42. De eigenaar van een onroerend goed kan van het Vlaamse Gewest de verwerving daarvan eisen indien hij aantoont dat, ten gevolge van de aanduiding van dit onroerend goed als een GEN of GENO, of de aanwijzing ervan als speciale beschermingszone, de waardevermindering van zijn onroerend goed ernstig is ofwel dat de leefbaarheid van de bestaande bedrijfsvoering ernstig in het gedrang komt. De Vlaamse regering bepaalt de nadere voorwaarden en de procedure van deze koopplicht. De Vlaamse regering bepaalt de wijze van berekening van het bedrag van de aankoopprijs waarop de eigenaar recht heeft. Bij de berekening van de aankoopprijs wordt rekening gehouden met het verschil in de waarde van het onroerend goed voor de opname in het VEN en de waarde na de definitieve afbakening hiervan. Het bedrag dat de eigenaar van het Vlaamse Gewest ontvangt met toepassing van dit artikel, wordt in voorkomend geval

				verminderd met het bedrag dat de eigenaar ontvangen heeft ten gevolge van planschade voor hetzelfde onroerend goed. Wanneer een eigenaar van een onroerend goed gebruik maakt van de voormelde mogelijkheid van gedwongen aankoop door het Vlaamse Gewest, kan hij geen aanspraak meer maken op planschade, patrimoniumverlies, schadevergoeding of een andere aankoopverplichting in hoofde van het Vlaamse Gewest voor hetzelfde onroerend goed. Art. 43. Indien een onroerend goed wordt gebruikt dat binnen een GEN of GENO ligt, kan van het Vlaamse Gewest een vergoeding gevraagd worden in de mate dat inkomstenverlies kan aangetoond worden ten gevolge van de maatregelen conform artikel 25, § 3, 2°, 1. → Vergoeden van verloren economische opbrengsten
			Art. 45-46	Deze artikelen handelen over de beheerovereenkomsten → Vergoeden van verloren economische opbrengsten
			Art. 52	§ 1. De belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen of visserij, veroorzaakt door diersoorten die beschermd zijn krachtens de bepalingen van artikel 51, wordt in de mate dat deze schade niet redelijkerwijze kon worden voorkomen, vergoed door het Mina-fonds volgens de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt. (..) <i>Dit artikel voorziet de mogelijkheid om onvermijdelijke schade door diersoorten aan gewassen, vee, bossen of visserij te vergoeden.</i> → Vergoeden van verloren economische opbrengsten
Institutioneel geheugen / Instrumenten & organisaties	Vasthouden aan bestaande praktijken + beperkte introductie nieuwe instrumenten	-	Afd. 2 Natuurbeheer-plannen Art. 16bis	§ 1. Voor een terrein dat beheerd wordt of zal worden ten behoeve van het natuurbehoud kan een natuurbeheerplan worden opgemaakt. Een natuurbeheerplan bevat: 1° een beschrijving van de bestaande toestand; 2° een globaal kader voor de ecologische, de sociale en de economische functie; 3° de beheerdoelstellingen; 4° de beheermaatregelen die genomen zullen worden om de beheerdoelstellingen te realiseren; 5° de wijze waarop de realisatie van de beheerdoelstellingen wordt opgevolgd en geëvalueerd. § 2. Voor alle natuurdomeinen stelt het agentschap een natuurbeheerplan op. Met het oog op de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen stelt de beheerder van een openbaar terrein beheerd ten behoeve van het natuurbehoud, een natuurbeheerplan op. Een natuurbeheerplan kan opgemaakt worden door de beheerder of een groep van beheerders, met de instemming van de eigenaars. <i>Deze nieuwe afdeling introduceert het natuurbeheerplan voor een terrein dat beheerd wordt of zal worden ten behoeve van het natuurbehoud.</i> → Vasthouden aan bestaande praktijken + beperkte introductie nieuwe instrumenten

Bijlage 21 Vogelrichtlijn d.d. 2 april 1979 (Pb.L. 103 25.04.1979)¹⁶

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

criterium / Indicator	Definitie score	Score	Deel van rechtsnorm/beleidsdocument	Citatie van deel van rechtsnorm/beleidsdocument en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel (maatschappelijke behoefte in rekening gebracht)	+	Art. 1, 4, 5, 6, 13 & 14	<i>Deze artikelen zijn enkel gericht op één functie</i> → Monofunctioneel
			Art. 3	<i>In dit artikel wordt bepaald dat er ook rekening gehouden moet worden met de economische en recreatieve eisen.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 7, 8, 10	Artikel 7 1. Op de in bijlage II vermelde soorten mag, vanwege hun populatieniveau, hun geografische verspreiding en de omvang van hun voortplanting in de hele Gemeenschap, worden gejaagd volgens de bepalingen van de nationale jachtwetgeving. De lidstaten zien erop toe dat de jacht op deze soorten de pogingen tot instandhouding die in hun verspreidingsgebied worden ondernomen, niet in gevaar brengt. 2. Op de in bijlage II, deel A, genoemde soorten mag worden gejaagd in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is. 3. Op de in bijlage II, deel B, genoemde soorten mag alleen worden gejaagd in de lidstaten waarbij deze soorten zijn vermeld. 4. De lidstaten zien erop toe dat bij de beoefening van de jacht, eventueel met inbegrip van de valkenjacht, zoals deze voortvloeit uit de toepassing van de geldende nationale maatregelen, de principes van een verstandig gebruik en een ecologisch evenwichtige regulering van de betrokken vogelsoorten in acht worden genomen, en dat deze beoefening wat de populatie van deze soorten, in het bijzonder van de trekvogels betreft, verenigbaar is met de uit artikel 2 voortvloeiende bepalingen. Zij zien er in het bijzonder op toe dat soorten waarop de jachtwetgeving van toepassing is, niet worden bejaagd zolang de jonge vogels het nest nog niet hebben verlaten of gedurende de verschillende fasen van de broedperiode. Ten aanzien van trekvogels zien zij er met name op toe dat de soorten waarop de jachtwetgeving van toepassing is, niet worden bejaagd tijdens de broedperiode noch tijdens de

¹⁶ Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand

				trek naar hun nestplaatsen. De lidstaten zenden de Commissie alle nuttige gegevens betreffende de praktische toepassing van hun jachtwetgeving. Artikel 8 1. Wat de jacht op en de vangst of het doden van vogels in het kader van deze richtlijn betreft, verbieden de lidstaten het gebruik van alle middelen, installaties of methoden voor het massale of niet-selectieve vangen of doden van vogels of waardoor een soort plaatselijk kan verdwijnen, en in het bijzonder het gebruik van de in bijlage IV, onder a), genoemde middelen. 2. Bovendien verbieden de lidstaten elke achtervolging met behulp van de in bijlage IV, onder b), genoemde vervoermiddelen op de in die bijlage omschreven wijze. Artikel 10 1. De lidstaten bevorderen het onderzoek en de werkzaamheden, nodig voor de bescherming en het beheer van de populaties van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten alsmede de exploitatie daarvan. Bijzondere aandacht dient uit te gaan naar het onderzoek en de werkzaamheden met betrekking tot de in bijlage V vermelde onderwerpen. 2. De lidstaten doen de Commissie alle nodige informatie toekomen opdat zij passende maatregelen kan nemen voor de coördinatie van het onderzoek en de werkzaamheden, bedoeld in lid 1. <i>Deze artikelen houden ook rekening met de ESD wildbraad</i> → Multifunctioneel (geen vermelding maatschappelijke behoeften)
			Art. 9	<i>Hier wordt ook rekening gehouden met schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
Landschapsschaal / aantal landgebruiken	Landschapsniveau	+	Art. 3 & 4	Deze artikelen zijn gericht op de diversiteit/gevarieerdheid aan leefgebieden/landgebruikstypes/biotopen. → Landschapsschaal of gebiedsniveau (alle landgebruiken)
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Integraal: gericht op vier ESD-blokken	+/-	Art. 1, 4, 5, 6, 13 & 14	<i>Deze artikel zijn specialistisch (enkel gericht op vogels) → ecosystemen</i>
			Art. 2 & 3	Art. 2. De lidstaten nemen alle nodige maatregelen om de populatie van de in artikel 1 bedoelde soorten op een niveau te houden of te brengen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij zij tevens rekening houden met economische en recreatieve eisen. Art. 3. 1. Met inachtneming van de in artikel 2 genoemde eisen nemen de lidstaten alle nodige maatregelen om voor alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen, in stand te houden of te

			herstellen. 2. Voor de bescherming, de instandhouding en het herstel van biotopen en leefgebieden worden in de eerste plaats de volgende maatregelen getroffen: a) instelling van beschermingszones; b) onderhoud en ruimtelijke ordening overeenkomstig de ecologische eisen van leefgebieden binnen en buiten de beschermingszones; c) herstel of weer aanleggen van vernietigde biotopen; d) aanleg van biotopen. <i>In dit artikel wordt bepaald dat er ook rekening gehouden moet worden met de economische en recreatieve eisen.</i> → indirecte drivers
		Art. 7, 8, 10	<i>Deze artikelen houden ook rekening met de ESD wildbraad</i> → aanbod en gebruik
		Art. 9	1. De lidstaten mogen, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, om onderstaande redenen afwijken van de artikelen 5 tot en met 8: a) — in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid, — in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer, — ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren, — ter bescherming van flora en fauna; b) voor doeleinden in verband met onderzoek en onderwijs, het uitzetten en herinvoeren van soorten en voor de met deze doeleinden samenhangende teelt; c) teneinde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan. 2. In de in lid 1 bedoelde afwijkende bepalingen moet worden vermeld: a) voor welke soorten mag worden afgeweken; b) welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan; c) onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen; d) welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan, en te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend, binnen welke grenzen en

				door welke personen; e) welke controles zullen worden uitgevoerd. 3. De lidstaten zenden de Commissie jaarlijks een verslag toe over de toepassing van de leden 1 en 2. 4. In het licht van de inlichtingen waarover zij beschikt en met name van die welke haar krachtens lid 3 worden verstrekt, ziet de Commissie er voortdurend op toe dat de gevolgen van de in lid 1 bedoelde afwijkende maatregelen niet onverenigbaar zijn met deze richtlijn. Zij neemt in dat verband de nodige initiatieven. <i>Hier wordt ook rekening gehouden met schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren</i> → drivers + vraag en aanbod
			Globale beoordeling	→ Gericht op 4 blokken van de ESD-cyclus
Optimalisatie / doel	Optimalisatie : maximalisatie van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies	+/-	Art. 2& 3	<i>Deze artikelen zorgen ervoor dat de economische en recreatieve eisen mede afgewogen worden.</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies
			Art. 7, 8, 10	<i>Deze artikelen bepalen dat jachtmethoden, de te bejagen soorten en de exploitatie van de soorten afgewogen worden t.o.v. de risico's van instandhouding van die soorten)</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies
			Art. 9	<i>Met dit artikel kan er een afweging komen met de schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden
ESD-begrip / vermelding	Afwezig	--		Dit is afwezig
Participatie / wanneer	Afwezig	/	Art. 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 & 18	<i>Deze artikelen bepalen dat de Lid-Staten de maatregelen treffen en de beschermingsgebieden aanwijzen. Op het eerste zicht lijkt het niet de bedoeling dat doelgroepen bij het uitstippelen van het beleid betrokken worden. Maar aangezien het een richtlijn betreft, heeft iedere Lidstaat uiteraard de mogelijkheid om de richtlijn uit te voeren op eigen wijze (al dan niet met betrekking van doelgroepen).</i> → Om deze redenen wordt dit criterium bij de globale beoordeling beschouwd als afwezig in de richtlijn
			Art. 15, 16 en 17	<i>Een aanpassing aan de bijlagen van de richtlijn kan enkel via vertegenwoordigers van de Lid-Staten. Participatie (van anderen) is hierbij niet mogelijk.</i>
Participatie /aantal participatievormen	Afwezig	/		<i>In de richtlijn zijn geen artikelen opgenomen gericht op informeren of participeren van burgers, bevolking, doelgroepen, ..</i>

Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)s	Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke gevolgen	+/-	Art. 3, 4.4	<i>Deze artikelen zijn gericht op bescherming zowel binnen als buiten de beschermingsgebieden.</i> → Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke gevolgen
			Art. 4.2, 7.4	<i>Het landschapsniveau en ruimere niveau wordt hier in beschouwing genomen voor de trekvogels die niet aan één bepaald (type) gebied gebonden zijn, en/of ook ten aanzien van vogels die verschillende broed-, rui- en overwinteringsgebieden hebben.</i> → Aandacht voor meerdere niveaus en aandacht voor ruimtelijke gevolgen
Schaalafstemming	Schaalafstemming tussen subschalen	+/-	Art. 4	(..) De lidstaten wijzen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte gebieden als speciale beschermingszones aan, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, behoeven. 2. De lidstaten nemen soortgelijke maatregelen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van het gebied van bescherming in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, ten aanzien van hun broed-, rui- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones. Met het oog hierop besteden de lidstaten zelf bijzondere aandacht aan de bescherming van watergebieden en in het bijzonder aan de watergebieden van internationale betekenis. 3. De lidstaten zenden de Commissie alle nuttige gegevens, zodat zij de geëigende initiatieven kan nemen voor de coördinatie die nodig is om te bereiken dat de zones bedoeld in lid 1, enerzijds, en in lid 2, anderzijds, een samenhangend geheel vormen dat voldoet aan de eisen inzake bescherming van de soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is. (..) <i>Deze artikelen beogen een afstemming tussen het niveau van de Lid-Staten en dat van de Europese Commissie.</i> → De afstemming gebeurt tussen verschillende subschalen (bv meerdere institutionele schalen)
Voorzorgprincipe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm gericht op andere ecosysteem structuren, - processen, en - functies	+/-	Art. 9	<i>Hier wordt ook rekening gehouden met schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
Adaptief beheer / beheerstrategie – beleidslogica	Beheerstrategie: 3 van de 3 kenmerken zijn	+	Art. 6.4	<i>Ten aanzien van bepaalde soorten verricht de Commissie studies over hun biologische status. Dit kan aanleiding zijn om bepaalde van die soorten in een andere bijlage op te nemen.</i> → Het kenmerk (1 van de 3) monitoring en/of evaluatie is aanwezig

	aanwezig		Art. 6, 7, 8	<i>T.a.v. bepaalde soorten legt Europa (zonder participatie) vast welke handelingen verboden zijn.</i> → Het beleid ligt vast
			Art. 10.2	<i>Dit artikel stuurt aan op voldoende onderzoek en informatie die vereist is opdat de Europese Commissie passende maatregelen en bijstellingen van het beleid kan uitvoeren.</i> → Het kenmerk (1 van de 3) monitoring en/of evaluatie is aanwezig
			Art. 12	<i>Er dient om de drie jaar gerapporteerd te worden</i> → Het kenmerk (1 van de 3) monitoring en/of evaluatie is aanwezig
			Art. 15-17	<i>Op basis van nieuwe inzichten kunnen de bijlagen van de richtlijn aangepast worden</i> → Het kenmerk (1 van de 3) monitoring en/of evaluatie is aanwezig
			Algemeen	<i>Het is een kenmerk van de Richtlijnen dat de Lid-Staten vrij zijn om zelf te bepalen hoe ze de doelen kunnen bereiken.</i> <i>Niets verhindert tevens dat het beleid niet aanpasbaar zou zijn.</i> → Twee kenmerken (2 van de 3) zijn inherent aanwezig: het beleid is niet prescriptief en het beleid is aanpasbaar
			Globaal	→ Alle 3 kenmerken aanwezig: Methode/handelingen om doel te bereiken zijn vrij te kiezen, én er is monitoring & evaluatie, én beleid is aanpasbaar op korte termijn.
Waardering	Erkennen van andere waarden	-	Art. 3	<i>In dit artikel wordt niet alleen rekening gehouden met de niet monetaire waarden maar ook met de economische (en recreatieve) eisen.</i> → Erkennen van andere waarden
Sociaal kapitaal / rol van de overheid	Afwezig	/	Art. 2, 3, 4, 5, 6.4 derde lid, 9, 14, 18	<i>Europa laat de Lid-Staten veel vrijheid in welke maatregelen ze precies treffen</i>
			Art. 3.2	<i>Europa geeft de Lid-Staten absolute/veel vrijheid in de afbakening van beschermingsgebieden</i>
Sociaal kapitaal / rol economische en maatschappelijke actoren	Afwezig	/		<i>Dit komt niet aan bod in de richtlijn, maar de richtlijn verbiedt het ook niet, het laat de vrijheid aan de Lid-Staat</i>
Sociaal kapitaal / Samenwerking tussen actortypes	Afwezig	/		<i>Dit komt niet aan bod in de richtlijn, maar de richtlijn verbiedt het ook niet, het laat de vrijheid aan de Lid-Staat</i>
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	Afwezig	--		<i>Dit komt niet aan bod in de richtlijn, maar de richtlijn verbiedt het ook niet, het laat de vrijheid aan de Lid-Staat</i>

Responsabiliteit / aantal instrumententypes	Multi- instrumenten: 1 tot 2	--	Art. 4	→ Er wordt enkel gebruik gemaakt van de instrumenten uit de groep "wet- en regelgeving"
Responsabiliteit / economische instrumenten	Afwezig	/		<i>Dit komt niet aan bod in de richtlijn, maar de richtlijn verbiedt het ook niet, het laat de vrijheid aan de Lid-Staat</i>
Institutioneel geheugen / Instrumenten & organisaties	Vasthouden aan bestaande praktijken + beperkte introductie nieuwe instrumenten	-	Art. 2	<i>Dit artikel introduceert de mogelijkheid tot het instellen van beschermingszones</i> → Vasthouden aan bestaande praktijken + beperkte introductie nieuwe instrumenten

Bijlage 22 Habitatrichtlijn d.d. 21 mei 1992 (Pb. L. 206 van 22/7/1992)¹⁷

Voor criteria & indicatoren en de scoring van indicatoren wordt er verwezen naar Tabel 4 in paragraaf 5 van hoofdstuk 10 ESD-gericht beleid.

Criterion / Indicator	Definitie score	Score	Deel van rechtsnorm / beleidsdocument	Citatie van deel van rechtsnorm/beleidsdocument en toelichting bij score
Integrale aanpak / aantal functies of diensten	Multifunctioneel (maatschappelijke behoefte in rekening gebracht)	+	Aanhef/overwegend gedeelte	(..) Overwegende dat deze richtlijn bijdraagt tot het algemene doel van een duurzame ontwikkeling, aangezien zij tot hoofddoel heeft, met inachtneming van de vereisten op economisch, sociaal, cultureel en regionaal gebied, het behoud van de biologische diversiteit te bevorderen; dat het behoud van deze biologische diversiteit in bepaalde gevallen de instandhouding en ook de aanmoediging van menselijke activiteiten kan vereisen; (..) → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 2	1. Deze richtlijn heeft tot doel bij te dragen tot het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de Lid-Staten waarop het Verdrag van toepassing is. 2. De op grond van deze richtlijn genomen maatregelen beogen de natuurlijke habitats en de wilde dier- en plantensoorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen. 3. In de op grond van deze richtlijn genomen maatregelen wordt rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden. → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
			Art. 6.4	<i>Dit artikel laat ruimte om bepaalde projecten van groot openbaar belang die om dwingende redenen, incl. deze van sociale of economische aard moeten gerealiseerd worden, toch te laten doorgaan.</i> → Multifunctioneel (maatschappelijke behoeften in rekening brengen)
Landschapsschaal / aantal landgebruiken	Aantal landgebruiksgroepen: 2	-	Art. 3	1, Er wordt een coherent Europees ecologisch netwerk gevormd van speciale beschermingszones, Natura 2000 genaamd. Dit netwerk, dat bestaat uit gebieden met in bijlage I genoemde types natuurlijke habitats en habitats van in bijlage II genoemde soorten, moet de betrokken types natuurlijke habitats en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend

¹⁷ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

				geval herstellen. Het Natura 2000-netwerk bestrijkt ook de door de Lid-Staten overeenkomstig Richtlijn 79/409/EEG aangewezen speciale beschermingszones. 2. Elke Lid-Staat draagt bij tot de totstandkoming van Natura 2000 al naar gelang van de aanwezigheid op zijn grondgebied van de types natuurlijke habitats en habitats van soorten als bedoeld in lid 1. Hij wijst daartoe, overeenkomstig artikel 4 en met inachtneming van de doelstellingen van lid 1, gebieden als speciale beschermingszones aan. 3. Waar zij zulks nodig achten, streven de Lid-Staten naar bevordering van de ecologische coherentie van Natura 2000 door het handhaven en in voorkomend geval ontwikkelen van de in artikel 10 genoemde landschapselementen die van primair belang zijn voor de wilde flora en fauna. <i>Dit artikel beoogt de verschillende landgebruikstypes die opgesomd staan in bijlage I van de richtlijn.</i> → Meerdere (combinatie van 2 groepen, natuur en water)
Integrale aanpak / aantal ESD-blokken	Integraal: gericht op alle ESD-blokken	+	Art. 2.1 en 2.2	Deze richtlijn heeft tot doel bij te dragen tot het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de Lid-Staten waarop het Verdrag van toepassing is. De op grond van deze richtlijn genomen maatregelen beogen de natuurlijke habitats en de wilde dier- en plantesoorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen. → ecosysteem
			Art. 2.3	In de op grond van deze richtlijn genomen maatregelen wordt rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden. → drivers, indirecte drivers, aanbod & gebruik, vraag, menselijk welzijn
			Globale beoordeling	→ Gericht op 5 blokken van de ESD-cyclus
Optimalisatie / doel	Optimalisatie : maximalisatie van 1 functie met randvoorwaarden +aandacht verbetering	+/-	Art. 14	1. Indien de Lid-Staten zulks op grond van het in artikel 11 genoemde toezicht nodig achten, treffen zij de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat het aan de natuur onttrekken en de exploitatie van specimens van de in bijlage V genoemde wilde dier- en plantesoorten verenigbaar zijn met het behoud van die soorten in een gunstige staat van instandhouding. 2. Indien dergelijke maatregelen nodig worden geacht, moeten zij de voortzetting van het in artikel 11 genoemde toezicht omvatten. Voorts kunnen zij met name behelzen: - voorschriften betreffende de toegang tot bepaalde terreinen; - een tijdelijk of plaatselijk verbod op het onttrekken van specimens aan de natuur en het exploiteren van bepaalde populaties; - voorschriften omtrent de onttrekkingsperioden en/of -wijzen; - het bij de onttrekking toepassen van jacht- en visserijregels die beantwoorden aan de eisen van instandhouding;

				- instelling van een stelsel van onttrekkingsvergunningen of quota; - voorschriften betreffende het kopen, het verkopen, het te koop aanbieden, het in bezit hebben en het vervoeren voor verkoop van specimens; - het in gevangenschap fokken van diersoorten alsmede de kunstmatige vermeerdering van plantesoorten onder strikt gecontroleerde omstandigheden om de onttrekking van die soorten aan de natuur te verminderen; - de beoordeling van het effect van de getroffen maatregelen. <i>Dit artikel legt op dat het onttrekken van/de exploitatie van specimens de instandhouding van die soorten niet in de weg staat.</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden + aandacht verbetering andere functies
			Art. 16	1. Wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en op voorwaarde dat de afwijking geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, mogen de Lid-Staten afwijken van het bepaalde in de artikelen 12, 13, 14 en 15, letters a) en b): a) in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats; b) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom; c) in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten; d) ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van deze soorten, alsmede voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; e) ten einde het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, door de bevoegde nationale instanties vastgesteld aantal van bepaalde specimens van de in bijlage IV genoemde soorten te vangen, te plukken of in bezit te hebben. 2. De Lid-Staten zenden de Commissie om de twee jaar een verslag toe conform het door het comité opgestelde model over de op grond van lid 1 toegestane afwijkingen. De Commissie geeft uiterlijk binnen twaalf maanden na ontvangst van het verslag haar mening over die afwijkingen en stelt het comité daarvan op de hoogte. 3. In het verslag moet het volgende worden vermeld: a) voor welke soorten en om welke reden de afwijking is toegestaan, met inbegrip van de aard van het risico, met in voorkomend geval een opgave van de alternatieve oplossingen die niet zijn gekozen en van de gebruikte wetenschappelijke gegevens; b) welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt voor het vangen of

				doden en om welke redenen; c) waar en wanneer dergelijke afwijkingen worden toegestaan; d) welke autoriteit de bevoegdheid heeft om te verklaren en te controleren dat aan de desbetreffende voorwaarden is voldaan en om te beslissen welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt, door welke diensten en binnen welke grenzen, en wie met de uitvoering belast zijn; e) welke controlemaatregelen er zijn genomen en welke resultaten er zijn verkregen. <i>Rekening houdend met diverse andere functies kan er eventueel afgeweken worden van de diverse beschermingsbepalingen van andere artikelen.</i> → max van 1 functie met randvoorwaarden
ESD-begrip/vermelding	ESD-concept	--		Dit is afwezig
Participatie / wanneer	Afwezig	/	Art. 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	<i>Deze artikelen bepalen dat de Lid-Staten de maatregelen treffen en de beschermingsgebieden aanwijzen, soms na bilateraal overleg met de Europese Commissie. Op het eerste zicht lijkt het niet de bedoeling dat doelgroepen bij het uitstippelen van het beleid betrokken worden. Maar aangezien het een richtlijn betreft, heeft iedere Lidstaat uiteraard de mogelijkheid om de richtlijn uit te voeren op eigen wijze (al dan niet met betrekking van doelgroepen).</i>
Participatie / aantal participatievormen	Aantal participatievormen: 1	--	Art. 22c	Bij de uitvoering van deze richtlijn dienen de Lid-Staten: (..) c) zich in te zetten voor bevolkingseducatie en algemene voorlichting aangaande de noodzaak wilde dier- en plantesoorten te beschermen en hun habitats alsmede de natuurlijke habitats in stand te houden. → informeren
Schaalafstemming / meerdere schaal(niveaus)s	landschapsniveau	+	Art. 3	1, Er wordt een coherent Europees ecologisch netwerk gevormd van speciale beschermingszones, Natura 2000 genaamd. Dit netwerk, dat bestaat uit gebieden met in bijlage I genoemde types natuurlijke habitats en habitats van in bijlage II genoemde soorten, moet de betrokken types natuurlijke habitats en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Het Natura 2000-netwerk bestrijkt ook de door de Lid-Staten overeenkomstig Richtlijn 79/409/EEG aangewezen speciale beschermingszones. 2. Elke Lid-Staat draagt bij tot de totstandkoming van Natura 2000 al naar gelang van de aanwezigheid op zijn grondgebied van de types natuurlijke habitats en habitats van soorten als bedoeld in lid 1. Hij wijst daartoe, overeenkomstig artikel 4 en met inachtneming van de doelstellingen van lid 1, gebieden als speciale beschermingszones aan. 3. Waar zij zulks nodig achten, streven de Lid-Staten naar bevordering van de ecologische coherentie van Natura 2000 door het handhaven en in voorkomend geval ontwikkelen van de

				in artikel 10 genoemde landschapselementen die van primair belang zijn voor de wilde flora en fauna.
			Art. 6.1 en 6.2	1. De Lid-Staten treffen voor de speciale beschermingszones de nodige instandhoudingsmaatregelen; deze behelzen zo nodig passende specifieke of van ruimtelijke-orderingsplannen deel uitmakende beheersplannen en passende wettelijke, bestuursrechtelijke of op een overeenkomst berustende maatregelen, die beantwoorden aan de ecologische vereisten van de types natuurlijke habitats van bijlage I en de soorten van bijlage II die in die gebieden voorkomen. 2. De Lid-Staten treffen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen voor zover die factoren, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben.
			Globaal	<i>Er wordt een nieuwe ruimtelijke schaal, het Natura 2000-netwerk geïntroduceerd.</i> <i>De doelstellingen, de instandhoudingsdoelstellingen, dienen afgestemd te zijn op de gevolgen voor de lange termijn: introductie van een ruimtelijke schaal.</i> → Aandacht voor meerdere niveaus + aandacht voor ruimtelijke en tijdsgevolgen
Schaalafstemming	Afwezig	--		<i>Op het eerste zicht zijn er geen bepalingen aanwezig die gericht zijn op schaalafstemming</i>
Voorzorgprincipe / Randvoorwaarden om doel te bereiken	Norm gericht op andere ecosysteem structuren, - processen en - functies	+/-	Overwegend gedeelte	<i>Naast het behoud van de biologische diversiteit als hoofddoel, wil deze richtlijn tevens de vereisten op economisch, sociaal, cultureel en regionaal vlak en de instandhouding en aanmoediging van menselijke activiteiten in acht nemen.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 2	<i>Dit artikel bepaalt dat naast waarborgen van de biologische diversiteit er ook rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 6.4	<i>Dit artikel laat ruimte om bepaalde projecten van groot openbaar belang die om dwingende redenen, incl. deze van sociale of economische aard moeten gerealiseerd worden, toch te laten doorgaan.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
			Art. 16	<i>Dit artikel legt enkele randvoorwaarden op waarmee eventueel kan afgeweken worden van de beschermingsmaatregelen.</i> → Norm ook gericht op andere ecosysteemstructuren, functies & processen
Adaptief beheer /	Beheerstrategie:	+	Art. 17	<i>Dit artikel legt een evaluatie op van het gevoerde beleid per Lid-Staat.</i>

beheerstrategie – beleidslogica	3 van de 3 kenmerken zijn aanwezig			→ Het kenmerk (1 van de 3) monitoring en/of evaluatie is aanwezig
			Art. 18	<i>De Lid-Staten dienen onderzoek uit te voeren om de evolutie van de staat van instandhouding van soorten/habitats te zien.</i> → Het kenmerk (1 van de 3) monitoring en/of evaluatie is aanwezig
			Art. 19	<i>Dit artikel maakt een aanpassing van de bijlagen mogelijk op basis op basis van technische en wetenschappelijke vooruitgang.</i> → Het kenmerk (1 van de 3) monitoring en/of evaluatie is aanwezig
			Algemeen	Het is een kenmerk van de Richtlijnen dat de Lid-Staten vrij zijn om zelf te bepalen hoe ze de doelen kunnen bereiken. Niets verhinderd tevens dat het beleid niet aanpasbaar zou zijn. → Twee kenmerken (2 van de 3) zijn inherent aanwezig: het beleid is niet prescriptief en het beleid is aanpasbaar
			Globaal	→ Alle 3 kenmerken aanwezig: Methode/handelingen om doel te bereiken zijn vrij te kiezen, én er is monitoring & evaluatie, én beleid is aanpasbaar op korte termijn.
Waardering	Erkennen van andere waarden	-	Art. 16	<i>De niet monetaire waarden (soorten in een gunstige staat van instandhouding brengen) nemen hier een plaats in naast de monetaire waarden (m.n. schade aan gewassen, vee, bossen, visgronden en wateren)</i> → Erkennen van andere waarden
Sociaal kapitaal / rol van de overheid	Afwezig	/		<i>Actieve participatie komt niet aan bod in de richtlijn, maar de Lid-Staten hebben de vrijheid dit in te vullen op hun eigen manier.</i>
Sociaal kapitaal / rol economische en maatschappelijke actoren	Afwezig	/		<i>Dit komt niet aan bod in de richtlijn, maar de Lid-Staten hebben de vrijheid dit in te vullen op hun eigen manier.</i>
Sociaal kapitaal / samenwerking tussen actortypes	Afwezig	/		<i>Dit komt niet aan bod in de richtlijn, maar de Lid-Staten hebben de vrijheid dit in te vullen op hun eigen manier.</i>
Sociaal kapitaal / brugorganisaties	gericht op 1 van de 3	-	Art. 20	De Commissie wordt bijgestaan door een comité bestaande uit vertegenwoordigers van de Lid-Staten en voorgezeten door de vertegenwoordiger van de Commissie → gericht op 1 van de 3 kenmerken (brugorganisatie van overheidsentiteiten van verschillende niveaus)
				De Lid-Staten hebben de vrijheid om zelf brugorganisaties op te richten in eigen land/regio.
Responsabiliteit / aantal	Afwezig	/		Dit komt niet aan bod in de richtlijn, maar de richtlijn verbiedt het ook niet, het laat de vrijheid aan de Lid-Staat

				bijzonder van de bijdrage van Natura 2000 tot de verwezenlijking van de in artikel 3 genoemde doelstellingen. Het gedeelte van het ontwerp-verslag dat betrekking heeft op de door een Lid-Staat verstrekte gegevens wordt ter verificatie aan de autoriteiten van die Lid-Staat toegestuurd. De eindversie van het verslag wordt, na aan het comité te zijn voorgelegd, uiterlijk twee jaar na ontvangst van de in lid 1 bedoelde verslagen gepubliceerd door de Commissie en toegezonden aan de Lid-Staten, het Europese Parlement, de Raad en het Economisch en Sociaal Comité. <i>Hiermee wordt een evaluatie-instrument gecreëerd</i> → Vasthouden aan bestaande praktijken + beperkte introductie nieuwe instrumenten
--	--	--	--	--